

Broj: 03/10-50-4-84-15/11
Sarajevo, 21.12.2011.

Istraživanje broj: 105
Vrsta istraživanja:
KOMP – komparativni pregled

ZAŠTITA NA RADU

Pripremile:
Sena Bajraktarević
Nihada Jeleč
Aida Osmanović

Deskriptor: Rad

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

SADRŽAJ

I. UVOD.....	3
II. BOSNA I HERCEGOVINA	6
III. KONVENCIJE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA (ILO).....	8
IV. PROPISI O SIGURNOSTI I ZAŠTITI ZDRAVLJA NA RADU (ZAŠTITI NA RADU) U SUSJEDNIM DRŽAVAMA	9
Direktive Evropske unije.....	9
SLOVENIJA	12
HRVATSKA	40
MAKEDONIJA.....	76
SRBIJA.....	92
CRNA GORA	122
LITERATURA I IZVORI.....	154

I. UVOD

Sigurnost i zaštita zdravlja na radu u državama se uređuje zakonom, kolektivnim ugovorima i podzakonskim aktima. Osim toga, ova oblast je uređena konvencijama Međunarodne organizacije rada (ILO), koje su navedene u poglavlju III ovog istraživanja.

U Bosni i Hercegovini zaštita na radu je uređena Zakonom o zaštiti na radu Brčko Distrikta BiH, Zakonom o zaštiti na radu RS i Zakonom o zaštiti na radu iz 1990. godine u FBiH, koji su navedeni u poglavlju II i Prilogu 1 ovog istraživanja.

U Evropskoj uniji sigurnost i zaštita zdravlja na radu uređena je propisima na nivou Evropske unije, koji propisuju minimum standarda. S njima su usklađeni propisi država članica. Države članice mogu usvojiti strožija pravila od minimuma koji se zahtijeva propisima Evropske unije, tako da se propisani standardi mogu razlikovati između država članica EU. U poglavlju IV ovog istraživanja navedene su direktive Evropske unije iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.

Okvirnom direktivom Vijeća Evropske unije 89/391/EEC propisana su opća načela u oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu: „Riječ je o primjeni općih načela koja se odnose na profesionalne rizike, mjere za osiguravanje sigurnosti i zaštite zdravlja, uklanjanje rizika i drugih opasnosti, nezgoda, izvješćivanje, savjetovanje, participaciju radnika i njihovih predstavnika te njihovo osposobljavanje, kao i na opće smjernice za ostvarenje navedenih načela.“¹ Ciljevi sigurnosti i zaštite zdravlja na radu: „Područje sigurnosti i zaštite zdravlja na radu obuhvaća prava i obveze poslodavaca i radnika. Radnici opravdano očekuju da će im biti osigurana zdrava radna okolina i socijalna sigurnost za slučaj privremene ili trajne nesposobnosti za rad. Stoga strategija razvoja područja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u EU prati smjernice oblikovane na konferenciji u Nici, pri čemu je riječ ne samo o osiguravanju novih, već i boljih radnih mjesta. To znači stalno stvaranje sigurne i zdrave te stimulativne radne okoline, a posebno svladavanje postojećih i nanovo nastalih čimbenika rizika.“²

Predmet ovog istraživanja su propisi Slovenije, Hrvatske, Makedonije, Srbije i Crne Gore iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, koji su navedeni u poglavlju IV ovog istraživanja. Navedenim propisima je zajedničko to što su usklađeni, u potpunosti ili djelimično, sa propisima Evropske unije iz ove oblasti. Osim toga, u navedenim državama primjenjuje se, između ostalih, jedan broj podzakonskih akata iz oblasti zaštite na radu donesenih u SFRJ. Nadležni organi navedenih država zaduženi su za kontakt s agencijom Evropske unije, Evropskom agencijom za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu u Bilbaou.

Slovenija, kao država članica Evropske unije, uskladila je svoje propise sa propisima Evropske unije iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Države koje su u procesu pristupanja Evropskoj uniji također usklađuju svoje propise sa propisima Evropske unije iz ove oblasti. Hrvatska je uskladila svoje propise sa velikim brojem direktiva EU iz ove oblasti. Makedonija, Srbija i Crna Gora uskladile su u određenoj mjeri svoje propise sa direktivama EU iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, a u toku je dalje usklađivanje.

U Sloveniji u tekstu Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu precizirano je da se njim u pravni poredak Republike Slovenije prenosi sadržaj Direktive o uvođenju mjera za poticanje

¹ Vedenik, Leon 2011, Sigurnost i zaštita zdravlja na radu kao sastavni dio nacionalne i državne sigurnosti, str. 238. u Sigurnost 53, izvor: internet <http://hrcak.srce.hr/file/107122> (pristup stranici 27.10.2011.)

² Isto, str. 239.

poboljšanja sigurnosti i zdravlja zaposlenika na radu i sadržaj Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu. U Izvješčaju o ispunjavanju obaveza iz Poglavlja 19. u 2009. godini,³ Vlada Republike Hrvatske navela je da je hrvatski Zakon o zaštiti na radu usklađen sa prvom spomenutom direktivom. Inače, usklađivanje Zakona o zaštiti na radu sa propisima *Acquis Communautaire* „bio je ključni element za pristupne pregovore“⁴ Hrvatske u Poglavlju 19. „Socijalna politika i zapošljavanje“.

Zakoni Slovenije, Hrvatske, Srbije, Makedonije i Crne Gore na sličan način definiraju principe sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, prava i obaveze poslodavca i zaposlenika, nadzor na provođenjem zakona i sankcije za nepoštivanje njegovih odredbi. Zakoni propisuju da primjena propisa o sigurnosti na radnom mjestu i odgovarajućih mjera koje se odnose na zaštitu zdravlja moraju biti besplatne za radnike. Osnovu za primjenu zaštite sigurnosti i zdravlja na radu čini procjena opasnosti odnosno rizika koju izrađuje poslodavac, kako je predviđeno u pravnoj stečevini Evropske unije. Obaveza poslodavca u navedenim državama je savjetovanje ili konsultacija sa zaposlenicima o svim pitanjima zaštite sigurnosti i zdravlja na radu, osiguranje redovnih zdravstvenih pregleda zaposlenika te obuka za predstavnika zaposlenika zaduženog za ovu oblast. Poslodavac je dužan odrediti jednog ili više zaposlenika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu, a provođenje mjera zdravstvene zaštite povjeriti službi medicine rada (u Hrvatskoj, u Srbiji) ili pružatelju usluga medicine rada (u Sloveniji). Detaljno je propisano i postupanje sa opasnim tvarima.

U Hrvatskoj su ovim Zakonom „obuhvaćeni svi radnici, osim oružanih snaga, policije i osoblja zaposlenog u privatnim kućanstvima, što je u skladu sa zahtjevom pravne stečevine Zajednice“⁵. U Crnoj Gori i Srbiji zakon se također ne primjenjuje na lica koja obavljaju poslove kućnog pomoćnog osoblja, ali iz njegove primjene nisu izuzete oružane snage, policija, civilna zaštita ili spasilačka služba. Uz to, primjenom zakona obuhvaćena su još neka lica, kao što su učenici i studenti na praksi, lica na dobrovoljnim i javnim radovima itd. U Sloveniji zakon se „primjenjuje u svim djelatnostima za sve osobe koje su prisutne u radnom procesu, osim na vojne aktivnosti Slovenske vojske, policijski rad i aktivnosti Civilne zaštite i drugih spasilačkih službi te u rudarstvu, u kojem su pojedina pitanja sigurnosti i zdravlja na radu uređena posebnim propisima“.⁶ U Makedoniji se odredbe ovog zakona primjenjuju u svim djelatnostima javnog i privatnog sektora, na sva lica osigurana od povrede na radnom mjestu ili profesionalne bolesti po propisima o penzijskom, invalidskom i zdravstvenom osiguranju i na sva druga lica koja su uključena u radne procese. Odredbe se ne primjenjuju u onim djelatnostima u kojima je ova materija regulirana posebnim propisima (oružane snage, policija, neke posebne aktivnosti službi za zaštitu i spašavanje), u suprotnom sigurnost i zdravlje zaposlenih na radu u ovim djelatnostima treba da se obezbijede, što je više moguće, prema ciljevima ovog zakona. U Makedoniji odredbe ovog zakona se primjenjuju na kućne pomoćnike nakon što je Odlukom Ustavnog suda Makedonije od 29.06.2011. ukinut, jer nije bio u skladu sa Ustavom, stav (3) člana 2., kojim je bilo propisano

³ Izvješće o ispunjavanju obaveza iz Poglavlja 19. „Socijalna politika i zapošljavanje“ od 12.11.2009. godine, str. 4., izvor – internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske: www.mvpei.hr/ (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

⁴ Izvješčaj Evropske komisije o napretku Hrvatske za 2009. godinu, str. 51., izvor – internetska stranica Pregovaračke skupine za vođenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Evropskoj uniji: <http://www.eu-pregovori.hr/> (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

⁵ Izvješće o analitičkom pregledu – Hrvatska, 2006. godina, str. 4., izvor – internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske: www.mvpei.hr/ (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

⁶ Član 2. Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu Republike Slovenije

da se odredbe ovog zakona ne primjenjuju na kućne pomoćnike. (U članu 3. tačka a) Direktive Vijeća EU 89/391/EEC kućni pomoćnici su isključeni iz definicije pojma radnik.)

U Sloveniji i Hrvatskoj usvojen je nacionalni program koji se odnosi na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, odnosno na zaštitu na radu. Provedbu nacionalnog programa prati posebno stručno savjetodavno tijelo, koje u Sloveniji čine „stručnjaci za sigurnost na radu, medicinu rada i socijalnu sigurnost, kao i stručnjaci i organizacije poslodavaca i sindikata“⁷, a u Hrvatskoj predstavnici države, poslodavaca, radnika i istaknutih stručnjaka zaštite na radu⁸. U Srbiji Vlada je donijela Strategiju bezbjednosti i zdravlja na radu za period od 2009. do 2012. godine.

Kada je u pitanju ova oblast, na nivou Evropske unije djeluje Evropska agencija za sigurnost i zdravlje na radu⁹. Navedeni zakon Slovenije i Hrvatske o sigurnosti i zdravlju na radu odnosno zaštiti na radu usklađen je sa propisima koji se odnose na osnivanje ove Agencije – Uredbom Vijeća (EZ) br. 1112/2005 od 24.06.2005. o izmjenama i dopunama Uredbe (EZ) br. 2062/94. Uključivanje nacionalnog zakonodavstva sa spomenutim uredbama podrazumijevalo je i izmjene i dopune Zakona o zdravstvenoj zaštiti. U praksi, npr. u Hrvatskoj, to je značilo preustroj Hrvatskog zavoda za medicinu rada, čija je djelatnost proširena na područje zaštite i sigurnosti na radu, a promijenjen mu je naziv. Od 1. januara 2009. radi kao Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu. „Poslovi Zavoda organizirani su na način da će zakonodavnu inicijativu i nadzor nad radom u dijelu stručnih poslova imati Odjel zaštite na radu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, a nadzor u dijelu medicine rada vršit će Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi“¹⁰.

⁷ Član 62. Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu Republike Slovenije, koji se odnosi na Vijeće za sigurnost i zdravlje na radu

⁸ Član 3. Zakona o zaštiti na radu Republike Hrvatske koji se odnosi na Nacionalno vijeće za zaštitu na radu

⁹ Internetska stranica European Agency for Safety and Health at Work: <http://osha.europa.eu/>

¹⁰ Izvješće o ispunjavanju obveza iz Poglavlja 19., „Socijalna politika i zapošljavanje“ od 12.11.2009. godine, str. 6., izvor – internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske: www.mvpei.hr/ (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

II. BOSNA I HERCEGOVINA

Zaštita na radu u Bosni i Hercegovini uređena je:

- Zakonom o zaštiti na radu Brčko Distrikta BiH,¹¹

- Zakonom o zaštiti na radu RS,¹²

- Zakonom o zaštiti na radu iz 1990. godine u FBiH¹³ (Vlada FBiH je utvrđivala i u parlamentarnu proceduru upućivala nacrt Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu 2007. godine¹⁴ i 2009. godine¹⁵. Aktualna Federalna Vlada je 5. maja 2011.¹⁶ odlučila da ovaj Zakon, koji je bio i u planu programa rada Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH za 2011. godinu, ostane u parlamentarnoj proceduri.¹⁷ Prema usmenim objašnjenjima iz Ministarstva rada i socijalne politike FBiH, Zakon o sigurnosti i zdravlju na radu bit će u proceduri, ali zajedno sa novim Zakonom o radu, vjerovatno u toku 2012. godine. O Zakonu o radu Vlada FBiH dala je saopćenje: „Kako je važeći Zakon o radu iz 1999. godine znatnije i mijenjan i dopunjavao 2000. i 2003. godine, odlučeno je da se pristupi izradi sasvim novog integralnog teksta.”¹⁸ U Ministarstvu rada ističu da su odredbe novog zakona o radu usklađene sa konvencijama Međunarodne organizacije rada i direktivama Evropske unije. "Prema planskim dokumentima o radu ovog ministarstva, kao i Vlade Federacije BiH, donošenje zakona o radu može se očekivati u prvom tromjesečju naredne godine.”¹⁹)

U Prilogu 1 nalaze se tekstovi navedenih zakona. Uz navedene zakone, oblast zaštite na radu uređena je i nizom podzakonskih akata, koji proizlaze iz navedenih zakona. Mnogi od tih podzakonskih akata navedeni su u prelaznim i završnim odredbama Zakona o zaštiti na radu SR BiH iz 1990. godine.

Što se tiče usklađivanja propisa sa propisima Evropske unije, član 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane, odnosi se na usklađivanje i provođenje zakona:

„1. Strane priznaju važnost usklađivanja postojećeg zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa zakonodavstvom Zajednice, kao i njegovog efikasnog provođenja. Bosna i

¹¹ Zakon o zaštiti na radu Brčko Distrikta BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", br. 31/05 i br. 35/05 (Ispravak Zakona), izvor – internetska stranica Skupštine Brčko Distrikta BiH: <http://skupstinabd.ba/> (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹² Zakon o zaštiti na radu RS, "Službeni glasnik RS", br. 1/08; Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o zaštiti na radu RS, „Službeni glasnik RS“, br. 13/10, izvor – internetska stranica Narodne skupštine Republike Srpske: <http://www.narodnaskupstinars.net/> (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹³ "Službeni list SRBiH", br. 22 od 6. avgusta 1990., str. 652.-660.

¹⁴ Zvanično saopćenje poslije 33. sjednice Vlade FBiH održane 14.11.2007. godine izvor – zvanična stranica Vlade FBiH: http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica.php?sjed_id=53&col=sjed_saopcenje, (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹⁵ Zvanično saopćenje poslije 123. sjednice Vlade FBiH održane 12.11.2009. godine, izvor – zvanična stranica Vlade FBiH: http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica.php?sjed_id=153&col=sjed_saopcenje, (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹⁶ Zvanično saopćenje poslije 6. sjednice Vlade FBiH održane 05.05.2011. o statusu zakona u parlamentarnoj proceduri, izvor – zvanična stranica Vlade FBiH http://www.fbihvlada.gov.ba/hrvatski/sjednica.php?sjed_id=218&col=sjed_saopcenje (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹⁷ Izvor – internetska stranica Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine: <http://www.parlamentfbih.gov.ba/bs/page.php?id=22>, (datum pristupa stranici 21. novembar 2011.)

¹⁸ Zvanično saopćenje poslije 16. sjednice Vlade FBiH održane 24.08.2011. godine, izvor – zvanična stranica Vlade FBiH <http://fmrsp.gov.ba/>

¹⁹ Izjava ministra rada i socijalne politike za FENU 28.11.2011, izvor: <http://www.sarajevo-x.com/bih/fbih-ministarstvo-priprema-novi-zakon-o-radu/111128066>

Hercegovina nastojat će osigurati postepeno usklađivanje svojih postojećih zakona i budućeg zakonodavstva s pravnom tečevinom (acquisem) Zajednice. Bosna i Hercegovina osigurat će propisnu primjenu i provođenje postojećeg i budućeg zakonodavstva.

2. Usklađivanje će početi danom potpisivanja ovog sporazuma i postepeno će se proširivati na sve elemente pravne tečevine (acquisa) Zajednice iz ovog sporazuma do kraja prijelaznog perioda definiranog članom 8. ovog sporazuma.

3. Usklađivanje će se u svojoj ranoj fazi fokusirati na osnovne elemente pravne tečevine (acquisa) Zajednice koji se odnosi na unutrašnje tržište kao i na druge oblasti vezane za trgovinu. U kasnijoj fazi Bosna i Hercegovina fokusirat će se na preostale dijelove pravne tečevine (acquisa) Zajednice.

Usklađivanje će se provoditi na osnovu programa koji će dogovoriti Evropska komisija i Bosna i Hercegovina.

4. Bosna i Hercegovina će također, u dogovoru s Evropskom komisijom, detaljno dogovoriti na koji način će pratiti postupak usklađivanja zakonodavstva i radnji koje treba preduzeti na provođenju zakona.”²⁰

Član 77. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju odnosi se na usklađivanje propisa u oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu:

“ČLAN 77.

Uslovi rada i jednake mogućnosti

Bosna i Hercegovina postepeno će usklađivati svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom Zajednice u oblasti uslova rada, naročito zdravlja i sigurnosti na radu, te jednakih mogućnosti.”

Što se tiče usklađivanja propisa sa propisima Evropske unije u oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, Evropska komisija je u svojim godišnjim izvještajima o napretku Bosne i Hercegovine navela sljedeće:²¹

- 2007: “Nema napretka u pogledu razvijanja pravnog okvira za *zdravstvenu zaštitu i sigurnost na radu* ili prema jednom generalnom zakonu o *sprečavanju diskriminacije*.” (str. 38),

- 2008: »Malo je urađeno na poštovanju propisa EU o *zdravlju i sigurnosti na radu*.« (str. 42),

- 2009: „Postignut je mali napredak u pogledu *zdravlja i sigurnosti na radu*, što spada u nadležnost entiteta. Njihovo zakonodavstvo je dodatno, iako ne suštinski, približeno zahtjevima EU. Ipak, nisu svi kantoni Federacije usvojili odgovarajuće zakonske propise. Ministarstvo civilnih poslova još uvijek nije završilo analize usklađenosti sa konvencijom Međunarodne organizacije rada i sa *acquis-em*.“ (str. 45),

- 2010: „Postignut je mali napredak u pogledu *zdravlja i sigurnosti na radu*. Kantoni su saglasni da nadležnost u ovoj oblasti prenesu na entitetski nivo. Republika Srpska je usvojila izmjene i dopune Zakona o zaštiti na radu te provodi zakonodavstvo kako bi poboljšala kapacitete za praćenje zdravlja i sigurnosti na radu. Brčko Distrikt je usvojio slično zakonodavstvo. Međutim, Federacija treba usvojiti zakon o zaštiti na radu. Ministarstvo

²⁰ Izvor: internetska stranica Direkcije za evropske integracije <http://www.dei.gov.ba>

²¹ Izvor: internetska stranica Direkcije za evropske integracije <http://www.dei.gov.ba> (datup pristupa stranici 19.12.2011.)

civilnih poslova BiH treba da završi analizu usklađenosti sa konvencijom Međunarodne organizacije rada i sa *acquis*-em. Inspekcije rada nisu dovoljno kadrovski popunjene da bi pratile provedbu standarda vezanih za zdravlje i sigurnost na radu. Nisu dostupni pouzdani podaci o nesrećama na radu. Poseban problem postoji u Federaciji gdje se ovi registri vode na kantonalnom nivou.“ (str. 46),

- 2011: „Nije primjećen napredak po pitanju *zdravlja i sigurnosti na radu*. U Federaciji nema zakona o zdravlju i sigurnosti na radu. U inspekcijama rada još uvijek nije bilo dovoljno osoblja i nisu bile u mogućnosti da nadziru usklađenost sa standardima zdravlja i sigurnosti na radu. Nisu dostupni pouzdani podaci o nesrećama na radu. To je poseban problem u Federaciji, gdje se evidencija vodi na kantonalnom nivou.“ (str. 36).

U Bosni i Hercegovini je 2007. godine izvršena procjena uticaja Direktive Vijeća Evropske unije EC 1999/92 (Atex-137) koja se odnosi na minimalne uslove za unapređenje zaštite zdravlja radnika izloženih potencijalnom riziku od eksplozivnih atmosfera (petnaeste pojedinačne direktive u smislu člana 16. stav 1 Direktive 89/391/EEC) na Bosnu i Hercegovinu.²² Tekst procjene uticaja se nalazi u prilogu 1.

III. KONVENCIJE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA (ILO)

U oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu Međunarodna organizacija rada usvojila je jedan broj konvencija, preporuka, kao i 38 kodeksa.²³ Neke od usvojenih konvencija i preporuka:²⁴

- Konvencija o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju, 1981 (broj 155)
- Protokol iz 2002. uz Konvenciju o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju (*BiH nije ratificirala*)
- Preporuka o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju, 1981 (broj 164)
- Konvencija o službama medicine rada, 1985 (broj 161) (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 14/1989)
- Preporuka o službama medicine rada, 1985 (broj 171)
- Konvencija o promotivnom okviru za sigurnost i zdravlje na radu, 2006 (broj 187)
- Preporuka o promotivnom okviru za sigurnost i zdravlje na radu, 2006 (broj 197)
- Preporuka o zaštiti zdravlja radnika, 1953 (broj 97)
- Preporuka o obezbjeđenju odgovarajuće opremljenih prostora za prehranu, odmor i rekreaciju i o obezbjeđenju prevoza, 1956 (broj 102)
- Preporuka o listi bolesti povezanih sa radom, 2002 (broj 194)
- Konvencija o zaštiti od radijacije, 1960 (broj 115) (*BiH nije ratificirala*)
- Preporuka o zaštiti od radijacije, 1960 (broj 114)
- Konvencije o sprečavanju i kontroli profesionalnih rizika uzrokovanih kancerogenim supstancijama i agensima, 1974 (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 3/1977) (broj 139)

²² Uticaj Direktive EC 1999/92 (Atex-137) koja se odnosi na minimalne uslove za unapređenje zaštite zdravlja radnika izloženih potencijalnom riziku od eksplozivnih atmosfera (petnaeste pojedinačne direktive u smislu člana 16, stav 1 Direktive 89/391/EEC) na Bosnu i Hercegovinu, izvor: internetska stranica Direkcije za evropske integracije http://www.dei.gov.ba/bih_i_eu/RIA_u_BiH/?id=6622 (datum pristupa stranici 17.11.2011.)

²³ Konvencije su pravno obavezujući međunarodni ugovori, a preporuke i kodeksi su smjernice.

²⁴ Izvori: Međunarodna organizacija rada <http://www.ilo.org> (pristup stranici 24.11.2011.) ; <http://osha.europa.eu/fop/croatia/hr/zakoni/drzavni-zakoni/konvencije-MOR-a> (pristup stranici 28.11.2011.)

- Preporuka o sprečavanju i kontroli profesionalnih rizika uzrokovanih kancerogenim supstancijama i agensima, 1974 (broj 147)
- Konvencija o sigurnosti prilikom upotrebe azbesta, 1986 (broj 162)
- Preporuka o sigurnosti prilikom upotrebe azbesta, 1986 (broj 172)
- Konvencija o hemikalijama, 1990 (broj 170) (*BiH nije ratificirala*)
- Preporuka o hemikalijama, 1990 (broj 177)
- Konvencija o sprječavanju velikih industrijskih nesreća, 1993 (broj 174)
- Preporuka o sprječavanju velikih industrijskih nesreća, 1993 (broj 181)
- Konvencija o higijeni (trgovina i uredi - uprava), 1964 (broj 120) (*BiH nije ratificirala*)
- Preporuka o higijeni (trgovina i uredi - uprava), 1964 (broj 120)
- Konvencija o sigurnosti i zdravlju u građevinarstvu, 1988 (broj 167) (*BiH nije ratificirala*)
- Preporuka o sigurnosti i zdravlju u građevinarstvu, 1988 (broj 175)
- Konvencija o sigurnosti i zdravlju u rudnicima, 1995 (broj 176)
- Preporuka o sigurnosti i zdravlju u rudnicima, 1995 (broj 183)
- Konvencija o sigurnosti i zdravlju u poljoprivredi, 2001 (broj 184)
- Preporuka o sigurnosti i zdravlju u poljoprivredi, 2001 (broj 192)
- Konvencija o zaštiti radnika od profesionalnih rizika u radnoj okolini, uzrokovanih zagađenjem zraka, bukom i vibracijama, 1977 (broj 148) (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 14/1982)
- Preporuka o zaštiti radnika od profesionalnih rizika u radnoj okolini, uzrokovanih zagađenjem zraka, bukom i vibracijama, 1977 (broj 156)
- Konvencija o inspekciji rada u poljoprivredi, 1969 (broj 129)
- Konvencija o označavanju težine na teškim koletima koje se prevoze brodovima, 1929 (broj 27)
- Konvencija o zaštiti od nesreća radnika zaposlenih na utovaru ili istovaru brodova (revidirana 1932. g.) (broj 32)
- Konvencija o inspekciji rada u industriji i trgovini , 1947 (broj 81)
- Konvencija o smještaju posade na pomorskom brodu, 1949, 1947 (broj 92) (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 3/1967)
- Konvencija o minimalnim standardima na trgovačkim brodovima , 1976 (broj 147)
- Konvencija o zaštiti strojeva, 1963 (broj 119) (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 54/1970)
- Konvencija o upotrebi olovnog bjelila pri bojanju, 1921 (broj 13) (*konvencija će biti revidirana*)
- Konvencija o zaštiti od opasnosti trovanja benzenom, 1971 (broj 136) (»Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori« broj 16/1976) (*konvencija će biti revidirana*)

IV. PROPISI O SIGURNOSTI I ZAŠTITI ZDRAVLJA NA RADU (ZAŠTITI NA RADU) U SUSJEDNIM DRŽAVAMA

S obzirom da je Slovenija, kao država članica Evropske unije, uskladila svoje propise sa direktivama Evropske unije, i da su Hrvatska, Makedonija, Srbija i Crna Gora također uskladile svoje propise sa Okvirnom direktivom 89/391/EEC i u određenoj mjeri sa ostalim direktivama iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, u ovom poglavlju navodimo i direktive Evropske unije iz ove oblasti.

Direktive Evropske unije

Oblast sigurnosti i zaštite zdravlja na radu na nivou Evropske unije uređena je Okvirnom direktivom Vijeća Evropske unije 89/391/EEC od 12. juna 1989. godine o uvođenju poticajnih mjera za unapređivanje zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, direktivama koje su usvojene na osnovu Okvirne direktive (19), kao i drugim direktivama.

Pravni osnov za ove direktive je član 153. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (raniji član 137 TEC), koji daje ovlasti Evropskoj uniji da usvaja direktive u ovoj oblasti. Ovim direktivama propisan je minimum standarda, a države članice mogu usvojiti strožija pravila, tako da se propisani standardi mogu razlikovati između država članica.

Okvirna direktiva 89/391/EEC usvojena je u skladu sa članom 118. Ugovora o osnivanju Evropske ekonomske zajednice. Direktiva ima 19 članova, raspoređenih po dijelovima (Dio I Opće odredbe, Dio II Obaveze poslodavaca, Dio III Obaveze radnika i Dio IV Druge odredbe).

Ostale direktive EU (Vijeća EU/Evropske komisije/Evropskog parlamenta i Vijeća EU), uključujući 19 direktiva koje proizlaze iz Okvirne direktive 89/391/EEC:²⁵

Radna mjesta, oprema, oznake, lična zaštitna oprema

- Direktiva 2009/104/EC o minimumu standarda sigurnosti i zaštite zdravlja za upotrebu opreme od strane radnika na radu (druga pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 1999/92/EC od 16. decembra 1999. o minimumu uslova za unapređenje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika izloženih potencijalnom riziku od eksplozivnih atmosfera (petnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 92/58/EEC od 24. juna 1992. o minimumu uslova za obezbjeđenje oznaka o sigurnosti i/ili zdravlju na radu (deveta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 89/656/EEC od 30. novembra 1989. o minimumu zdravstvenih i sigurnosnih uslova za upotrebu lične zaštitne opreme od strane radnika na radnom mjestu (treća pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 89/654/EEC od 30. novembra 1989. o minimumu uslova sigurnosti i zaštite zdravlja na radnom mjestu (prva pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),

Izloženost hemijskim agensima i hemijska bezbjednost

- Direktiva 2009/161/EU od 17. decembra 2009. kojom se upostavlja treća lista vrijednosti ograničenja izloženosti na radnom mjestu u provođenju Direktive Vijeća 98/24/EC i kojom se mijenja Direktiva Komisije 2000/39/EC,
- Direktiva 2009/148/EC od 30. novembra 2009. o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izloženošću azbestu na radnom mjestu,
- Direktiva 2006/15/EC od 7. februara 2006. kojom se uspostavlja druga lista vrijednosti ograničenja izloženosti na radnom mjestu u provođenju Direktive Vijeća 98/24/EC i kojom se mijenjaju 91/322/EEC i 2000/39/EC,
- Direktiva 2004/37/EC od 29. aprila 2004. o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izloženošću karcinogenima ili mutagenima na radnom mjestu (šesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),

²⁵ Izvor: <http://osha.europa.eu/fop/croatia/hr/zakoni/eu-zakoni> (datum pristupa stranici 30.11.2011.)

- Direktiva 2000/39/EC od 8. juna 2000. kojom se uspostavlja prva lista vrijednosti ograničenja izloženosti na radnom mjestu u provođenju Direktive Vijeća 98/24/EC o zaštiti zdravlja i sigurnosti radnika od rizika povezanih sa hemijskim agensima na radnom mjestu,
- Direktiva 98/24/EC od 7. aprila 1998. o zaštiti zdravlja i sigurnosti radnika od rizika povezanih sa hemijskim agensima na radnom mjestu (četnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 91/322/EEC od 29. maja 1991. o uspostavljanju vrijednosti ograničenja provođenjem Direktive Vijeća 80/1107/EEC o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izloženošću hemijskim, fizičkim i biološkim agensima na radnom mjestu,

Izloženost fizičkim opasnostima

- Direktiva 2006/25/EC o minimumu uslova zaštite zdravlja i bezbjednosti u vezi sa izloženošću radnika rizicima koji nastaju od fizičkih agensa (umjetna optička radijacija, devetnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 2004/40/EC od 29. aprila 2004. o minimumu uslova zaštite zdravlja i sigurnosti u vezi sa izloženošću radnika rizicima koji nastaju od elektromagnetnih polja i talasa (osamnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 2003/10/EC od 6. februara 2003. o minimumu uslova zaštite zdravlja i bezbjednosti u vezi sa izloženošću radnika rizicima koji nastaju od fizičkih agensa (buka) (sedamnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 2002/44/EC od 25. juna 2002. o minimumu uslova zaštite zdravlja i bezbjednosti u vezi sa izloženošću radnika rizicima koji nastaju od fizičkih agensa (vibracija) (šesnaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 96/29/Euratom od 13. maja 1996. kojom se propisuju osnovni sigurnosni standardi za zaštitu zdravlja radnika i javnosti od opasnosti koje nastaju od jonizirajuće radijacije,

Izloženost biološkim agensima

- Direktiva 2000/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 18. septembra 2000. o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izloženošću biološkim agensima na radnom mjestu (sedma pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),

Odredbe o rizicima radnog opterećenja, ergonomskim i psihosocijalnim rizicima

- Direktiva 90/270/EEC od 29. maja 1990. o minimumu uslova sigurnosti i zaštite zdravlja za rad sa zaslonima (peta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 90/269/EEC od 29. maja 1990. o minimumu uslova zaštite zdravlja i sigurnosti za ručno nošenje tereta gdje posebno postoji rizik od povrede leđa radnika (četvrta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),

Odredbe specifične za pojedine sektore i odredbe koje se odnose na radnike

- Direktiva 2010/32/EU od 10. maja 2010. kojom se provodi Okvirni sporazum o sprječavanju bolnih/naglih povreda u bolničkom sektoru i sektoru zdravstvene zaštite koji su zaključili HOSPEEM i EPSU
- Direktiva 93/103/EC od 23. novembra 1993. o minimumu uslova sigurnosti i zaštite zdravlja za rad na ribarskim brodovima (trinaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 94/33/EC od 22. juna 1994. o zaštiti mladih na radu,

- Direktiva 92/104/EEC od 3. decembra 1992. o minimumu uslova za unapređenje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika na površinskim i podzemnim kopovima minerala (dvanaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 92/91/EEC od 3. novembra 1992. o minimumu uslova za unapređenje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika na iskopavanju minerala bušenjem (jedanaesta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 92/85/EEC od 19. oktobra 1992. o uvođenju mjera za poticanje unapređenja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu trudnica i porodilja ili dojilja (deseta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 92/57/EEC od 24. juna 1992. o provođenju minimuma uslova sigurnosti i zaštite zdravlja na privremenim ili mobilnim gradilištima (osma pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav (1) Direktive 89/391/EEC),
- Direktiva 92/29/EEC od 31. marta 1992. o minimumu uslova sigurnosti i zaštite zdravlja za unaprijeđene medicinske tretmane na brodovima,
- Direktiva 91/383/EEC od 25. juna 1991. kojom se dopunjavaju mjere za poticanje unapređenja u sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu radnika na određeno vrijeme.

SLOVENIJA

Republika Slovenija je sredinom 2011. godine usvojila novi Zakon o sigurnosti i zdravlju na radu²⁶, koji je stupio na snagu 3. decembra 2011. godine. U nastavku istraživanja nalazi se integralni tekst tog Zakona. Pojedina, konkretna pitanja koja se odnose na zaštitu na radu regulirana su podzakonskim aktima. Ti podzakonski akti koji ostaju na snazi i nakon stupanja na snagu novog Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu, sve dok nisu u suprotnosti sa Zakonom, navedeni su u članu 82. navedenog Zakona.

Inače, Zakoni koji reguliraju općenito pitanja zaštite radničkih prava u Sloveniji su:

- Zakon o radnim odnosima,
- Zakon o penzionom i socijalnom osiguranju,
- Zakon o najnižoj plati,
- Zakon o kolektivnom ugovoru,
- Zakon o zdravlju i sigurnosti na radu,
- Zakon o zaposlenju i osiguranju protiv nezaposlenosti,
- Zakon o zaposlenju i radu stranaca,
- Zakon o profesionalnoj kvalifikaciji,
- Zakon o prevenciji ilegalnog rada i zaposlenja,
- Zakon o naknadama za zaštitu roditelja i porodice,
- Zakon o socijalnom osiguranju,
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zaposlenju lica sa invaliditetom.

ZAKON O SIGURNOSTI I ZDRAVLJU NA RADU (ZVZD-1)

²⁶ Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), Uradni list br. 43, od 3. 6. 2011. Internetska stranica Službenog lista (Uradnog lista) Republike Slovenije: <http://www.uradni-list.si/> (datum pristupa stranici 24. oktobar 2011.)

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(uvodna odredba)

- (1) Ovim Zakonom se određuju prava i dužnosti poslodavca i zaposlenika koja se odnose na siguran i zdrav rad te mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu.
- (2) Ovim Zakonom se u pravni poredak Republike Slovenije prenosi sadržaj Direktive Vijeća 89/391/EGS od 12. juna 1989. godine o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja zaposlenika na radu (OJ L br. 183. od 29.6.1989. str.1.), koja je izmijenjena Uredbom (ES) br. 1137/2008 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. oktobra 2008. godine o prilagođavanju nekih akata za koje se koristi postupak određen u članu 251. Ugovora, Odluka Vijeća 1999/468/ES u vezi s regulatornim postupkom s pregledom – Prilagođavanje regulatornom postupku s pregledom – prvi dio (OJ L br. 311. od 21. 11. 2008. str. 1.). Ovim Zakonom se u slovenski pravni poredak prenosi i Direktiva Evropskog parlamenta i Vijeća 2006/123/ES od 12. decembra 2006. godine o uslugama na unutrašnjem tržištu (OJ L br. 376. od 27. 12. 2006. godine, str. 36.).
- (3) Ovaj Zakon određuje i organe nadležne za sigurnost i zdravlje na radu.
- (4) Podzakonske propise iz oblasti sigurnosti i zdravlja na radu donosi, nakon konsultacija sa socijalnim partnerima u Ekonomsko-socijalnom vijeću, ministar nadležan za rad i ministar na čiju se nadležnost podzakonski propis odnosi.
- (5) Poslodavac osigurava sigurnost i zdravlje na radu u skladu s ovim Zakonom, drugim propisima i smjernicama.

Član 2.

(važnje Zakona)

- (1) Odredbe ovog Zakona se primjenjuju u svim djelatnostima za sve osobe koje su prisutne u radnom procesu.
- (2) Odredbe ovog Zakona se ne primjenjuju u dijelu vojne aktivnosti Slovenske vojske, policijskog rada odnosno zaštite, spašavanja i pomoći prilikom prirodnih i drugih nesreća koje obavlja Civilna zaštita i druge spasilačke službe kao i u rudarstvu, u kojem su pojedina pitanja sigurnosti i zdravlja na radu uređena posebnim propisima.

Član 3.

(značenje izraza)

Izrazi upotrijebljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

- (1) Zaposlenik ili zaposlenica (u daljnjem tekstu: zaposlenik) je osoba koja za poslodavca obavlja rad na osnovu ugovora o radu.
Zaposlenikom se, u smislu ovog Zakona, smatra i osoba koja na bilo kojoj drugoj pravnoj osnovi obavlja rad za poslodavca ili osoba koja kod poslodavca obavlja rad radi osposobljavanja.
- (2) Poslodavac je svaka pravna ili fizička osoba i drugi subjekt kao što je državni organ, lokalna zajednica, podružnica inozemne firme te diplomatsko i konzularno predstavništvo koje zapošljava zaposlenika na osnovu ugovora o radu odnosno brodovlasnik broda koji je upisan u slovenski brodski registar.
Poslodavcem se, u smislu ovog Zakona, smatra i osoba koja na bilo kojoj drugoj pravnoj osnovi osigurava rad zaposleniku, osim osobe koja zaposleniku osigurava rad

u domačinstvu i vlasnika poljoprivrednog gazdinstva koji obavlja rad s članovima porodice na poljoprivrednom gazdinstvu, u skladu s propisima o poljoprivredi.

Poslodavcem se smatra i fizička osoba koja s članovima svog gospodarstva odnosno s članovima porodice obavlja privrednu ili drugu djelatnost.

Poslodavcem se smatra i korisnik kojem je, u skladu s propisima koji uređuju radne odnose, poslodavac koji obavlja djelatnost osiguranja rada zaposlenika drugom korisniku uputio zaposlenike.

- (3) Nezgoda na radu je nepredviđen odnosno neočekivan događaj na radnom mjestu ili u radnom okruženju koja se dogodi u vrijeme obavljanja rada ili dolazi iz rada i koja prozrokuje ozljedu zaposlenika.
- (4) Opasna pojava je događaj prilikom kojeg je nastala ili bi mogla nastati imovinska šteta ili bi moglo biti ugroženo zdravlje ili život zaposlenika odnosno moglo bi doći do nezgode zaposlenika zbog koje bi zaposlenik bio nesposoban za rad.
- (5) Predstavnik zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu je predstavnik zaposlenika koji ima položaj i ulogu vijeća zaposlenika.
- (6) Preventivna mjera je svaka mjera poslodavca ili zaposlenika koja je namijenjena smanjenju ili savladavanju rizika za sigurnost i zdravlje na radu.
- (7) Radni proces je organiziran i rukovođen proces koji proizlazi iz obavljanja rada i pod neposrednim ili posrednim je nadzorom poslodavca.
- (8) Sredstvo za rad je objekt namijenjen za radne ili pomoćne prostore, radna oprema, sredstvo i oprema za ličnu zaštitu na radu te materijali i uređaji.
- (9) Promocija zdravlja na radnom mjestu su sistematične ciljne aktivnosti i mjere koje poslodavac provodi radi čuvanja i poboljšanja tjelesnog i mentalnog zdravlja zaposlenika.
- (10) Stručni radnik je osoba kojoj poslodavac povjeri obavljanje stručnih poslova sigurnosti na radu.
- (11) Vanjska stručna služba je pravna osoba ili pojedinačni samostalni poduzetnik koja ima dozvolu ministra nadležnog za rad za obavljanje stručnih poslova i kojoj poslodavac povjeri obavljanje svih ili pojedinih stručnih poslova sigurnosti na radu.
- (12) Pružatelj usluga medicine rada je pružatelj zdravstvenih usluga, koji obavlja djelatnost medicine rada, prometa i sporta i poslodavac mu povjeri provođenje zdravstvenih mjera, koje se odnose na zdravlje na radu.

Član 4. (nacionalni program)

- (1) Državni zbor Republike Slovenije usvaja Nacionalni program sigurnosti i zdravlja na radu (u daljnjem tekstu: nacionalni program).
- (2) U nacionalnom programu se određuje strategija razvoja oblasti sigurnosti i zdravlja na radu, čija je svrha zaštita života, zdravlja i radne sposobnosti zaposlenika, sprječavanje nezgoda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti povezanih s radom.
- (3) Prijedlog nacionalnog programa priprema Vlada Republike Slovenije nakon konsultacija sa stručnom javnošću i socijalnim partnerima.
- (4) Vlada Republike Slovenije i socijalni partneri u Ekonomsko-socijalnom vijeću prate provedbu nacionalnog programa i po potrebi predlažu njegove izmjene i dopune ili provedbene dokumente.

II TEMELJNA NAČELA

ČLAN 5.

(osiguranje sigurnosti i zdravlja zaposlenika na radu)

- (1) Poslodavac mora osigurati sigurnost i zdravlje zaposlenika na radu. U tu svrhu mora poduzeti mjere potrebne za osiguranje sigurnosti i zdravlja zaposlenika kao i drugih osoba koje su prisutne u radnom procesu, uključujući sprječavanje, uklanjanje i kontrolu rizika na radu, obavještanje i osposobljavanje zaposlenika, uz odgovarajuću organizaciju i potrebna materijalna sredstva.
- (2) Posebnu pažnju poslodavac mora posvetiti osiguranju sigurnosti i zdravlja trudnica, mladih i starijih zaposlenika, kao i zaposlenika sa smanjenom radnom sposobnošću te pri izboru mjera uzimati u obzir posebne rizike kojima su ti zaposlenici izloženi na radu, u skladu s posebnim propisima.
- (3) Poslodavac mora uzimati u obzir promjene okoline, provoditi takve preventivne mjere i birati takve radne i proizvodne metode koje će osigurati poboljšanje stanja ili viši nivo sigurnosti i zdravlja na radu i koje će biti uključene u sve aktivnosti poslodavca i na svim organizacijskim nivoima.

Član 6.

(promocija zdravlja na radnom mjestu)

Poslodavac mora planirati i provoditi promociju zdravlja na radnom mjestu.

Član 7.

(planiranje, sigurnost i zdravlje na radu)

- (1) Poslodavac mora, prilikom planiranja radnog okruženja, radnih prostora, radnih i tehnoloških postupaka, upotrebe radne i lične zaštitne opreme i upotrebe opasnih hemijskih tvari garantirati da su uzeti u obzir svi uticaji na siguran i zdrav rad zaposlenika te da su okolina, postupci, prostori, oprema i materijali primjereni i u skladu s namjenom upotrebe.
- (2) Poslodavac mora, prilikom planiranja rada, poštovati mentalne i tjelesne mogućnosti zaposlenika te smanjivati rizike zbog radnih opterećenja koji mogu uticati na sigurnost i zdravlje zaposlenika na radu.

Član 8.

(odgovornost poslodavca)

Ako poslodavac prenese stručne poslove iz oblasti sigurnosti na radu na stručnog radnika ili na vanjsku stručnu službu kao i stručne poslove koji se odnose na provedbu zdravstvenih mjera na službu medicine rada, to ga ne oslobađa odgovornosti u toj oblasti. I obaveza zaposlenika koja se odnosi na sigurnost i zdravlje na radu ne utiče na načelo odgovornosti poslodavca.

Član 9.

(temeljna načela prilikom provođenja mjera)

Poslodavac provodi mjere iz člana 5. ovog Zakona tako da poštuje sljedeća temeljna načela:

- izbjegavanje opasnosti;
- procjenjivanje rizika;
- upravljanje opasnostima na izvoru;
- prilagođavanje rada pojedincu odgovarajućim oblikovanjem radnog mjesta i radne

- okoline, radnih prostora, radnih i tehnoloških postupaka, izbor radne i lične zaštitne opreme te radnih i proizvodnih metoda, a posebno kako bi se uklonili monotoni rad i uvjeti nametnutog ritma rada i ostalih zdravlju štetnih okolnosti (humanizacija rada);
- prilagođavanje tehničkom napretku;
 - zamjena opasnog neopasnim ili manje opasnim;
 - razvijanje cjelovite sigurnosne politike koja uključuje tehnologiju, organizaciju rada, radne uvjete, međuljudske odnose i faktore radne okoline;
 - davanje prednosti kolektivnim sigurnosnim mjerama pred individualnim;
 - davanje odgovarajućih uputstava i obavještenja zaposlenicima.

Član 10 (dužnosti poslodavaca i prava zaposlenika)

Sve dužnosti poslodavca prema ovom Zakonu i propisima donesenim na osnovu njega u isto vrijeme su prava zaposlenika koja se odnose na osiguranje njegove sigurnosti i zdravlja na radu.

Član 11 (prava na sigurnost i zdravlje na radu)

Zaposlenik ima pravo na rad i radno okruženje koje mu osigurava sigurnost i zdravlje na radu.

Član 12 (dužnost zaposlenika)

- (1) Zaposlenik mora poštovati i provoditi mjere osiguranja sigurnosti i zdravlja na radu.
- (2) Zaposlenik mora obavljati rad s tolikom pažnjom da štiti svoj život i zdravlje kao i život i zdravlje drugih osoba.
- (3) Zaposlenik mora koristiti sredstva za rad, sigurnosne uređaje i ličnu zaštitnu opremu u skladu s njihovom namjenom i uputstvima poslodavca, pažljivo postupati s njima i brinuti se da su u besprijekornom stanju.

Član 13. (međusobno obavještanje i zajedničke konsultacije)

Poslodavci i zaposlenici odnosno njihovi predstavnici o pitanjima sigurnosti i zdravlja na radu moraju se međusobno obavještavati, konsultirati i suodlučivati u skladu s ovim Zakonom i propisima o sudjelovanju zaposlenika u upravljanju.

Član 14. (finansijske obaveze poslodavca)

Osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu ne smije izazvati finansijske obaveze zaposleniku, a zdravstvene posljedice obavljanja rada ne smiju uticati na zaposlenikove plate i dovesti u pitanje radom stečeni materijalni i socijalni položaj.

Član 15.

(planiranje grupnih aktivnosti)

- (1) Socijalni partneri u Ekonomsko-socijalnom vijeću, osiguranja i zavodi iz oblasti zdravstvenog osiguranja te penzionog i invalidskog osiguranja, učestvuju u planiranju zajedničkih aktivnosti za postizanje višeg nivoa sigurnosti i zdravlja na radu kao i općeg razvoja sigurnosne kulture. Navedena osiguranja i zavodi osiguravaju sredstva koju su za tu svrhu potrebna.
- (2) Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost osiguranja sigurnosti i zdravlja na radu, zatim univerziteta i druge obrazovne institucije učestvuju u planiranju zajedničkih aktivnosti iz prethodnog stava.
- (3) Obaveza poslodavca iz osiguranja za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti zavisi od nivoa sigurnosti i zdravlja na radu.

Član 16.

(odgoj i obrazovanje)

- (1) Odgoj i obrazovanje koji se odnose na sigurnost i zdravlje na radu sastavni su dio programa obrazovanja na univerzitetima i školama svih vrsta i stepena.
- (2) Osposobljavanje za siguran i zdrav rad je sastavni dio uvođenja u rad.

III OBAVEZE POSLODAVCA

Član 17.

(procjena rizika i izjava o sigurnosti)

- (1) Poslodavac mora pismeno procijeniti rizike kojima su zaposlenici izloženi ili bi mogli biti izloženi na radu, koji posebno uključuju:
 - identificiranje odnosno otkrivanje opasnosti;
 - utvrđivanje ko od zaposlenika bi mogao biti izložen identificiranim opasnostima,
 - procjenu rizika u kojoj su uzeti u obzir vjerovatnost nastanka nezgode na radu, profesionalne bolesti odnosno bolesti u vezi s radom i ozbiljnost njihovih posljedica,
 - odlučivanje o tome da li je rizik prihvatljiv;
 - odlučivanje o uvođenju mjera za smanjenje neprihvatljivog rizika.
- (2) Poslodavac mora popraviti i dopuniti procjenu rizika svaki put:
 - kada postojeće preventivne mjere sigurnosti nisu dovoljne odnosno više nisu odgovarajuće;
 - kada se promijene podaci na kojima se procjenjivanje temeljilo;
 - kada postoje mogućnosti i načini za upotpunjavanje odnosno dopunjavanje procjenjivanja.
- (3) Poslodavac mora, nakon izvedene procjene rizika za sigurnost i zdravlje na radu, pripremiti i prihvatiti izjavu o sigurnosti s procjenom rizika u pisanom obliku koja, s obzirom na vrstu i opseg aktivnosti, posebno sadrži:
 - plan za provedbu propisanih zahtjeva i mjera;
 - plan i postupke za provedbu mjera u slučaju neposredne opasnosti;
 - definiranje obaveza i odgovornosti odgovornih osoba poslodavca i zaposlenika za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu.

- (4) U izjavi o sigurnosti s procjenom rizika poslodavac određuje posebne zdravstvene zahtjeve za određeni rad koje moraju ispunjavati zaposlenici u radnom procesu ili za korištenje pojedinih sredstava za rad na osnovu stručne ocjene službe medicine rada.
- (5) U izjavi o sigurnosti u pisanoj procjeni rizika poslodavac mora priložiti zapisnik o konsultacijama sa zaposlenicima odnosno njihovim predstavnicima.

Član 18.

(objava, posredovanje i uvid u izjavu o sigurnosti s procjenom rizika)

- (1) Poslodavac mora izjavu o sigurnosti s procjenom sigurnosti objaviti na uobičajen način i kada se izmijeni i dopuni, svakom zaposleniku posredovati je u dijelu koji se na njega odnosi, a također i novozaposlenim i svim drugim prisutnim osobama na radnom mjestu prije početka rada.
- (2) Poslodavac mora zaposleniku, na njegov zahtjev, omogućiti uvid u važeću izjavu o sigurnosti s procjenom rizika.

Član 19.

(obaveze poslodavca)

Poslodavac mora osigurati sigurnost i zdravlje na radu u skladu s izjavom o sigurnosti s procjenom rizika posebno tako da:

- povjeri obavljanje poslova sigurnosti na radu stručnom radniku, a provođenje zdravstvenih mjera pružatelju usluga medicine rada;
- obavještava zaposlenike o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad, o opasnostima i nezgodama, profesionalnim bolestima i bolestima povezanim s radom te daje uputstva za siguran rad;
- osposobljava zaposlenike za siguran i zdrav rad;
- ako sredstva za rad i radno okruženje, uprkos sigurnosnim mjerama, ne osiguravaju sigurnost i zdravlje na radu, osigurava zaposlenicima ličnu zaštitnu opremu i njeno korištenje;
- periodičnim ispitivanjima štetnosti radnog okruženja provjerava odgovarajuće radne uvjete;
- periodičnim pregledima i ispitivanjima radne opreme provjerava njihovu usklađenost s propisima o sigurnosti i zdravlju na radu;
- osigurava sigurno radno okruženje i upotrebu sigurne radne opreme.

Član 20.

(prva pomoć)

- (1) Poslodavac mora provesti mjere za osiguranje pružanja prve pomoći zaposlenicima i drugim prisutnim osobama kao i mjere za saradnju sa službom hitne medicinske pomoći.
- (2) Ministar nadležan za rad, uz saglasnost ministra nadležnog za zdravlje, detaljno propisuje mjere za osiguranje pružanja prve pomoći zaposlenicima i drugim osobama koje su prisutne u radnom procesu.

Član 21.
(zaštita od požara i evakuacija)

Poslodavac mora, u skladu s posebnim propisima, provesti mjere za osiguranje zaštite od požara i evakuaciju te, kada je to potrebno, mjere za učestvovanje vanjskih službi za zaštitu od požara.

Član 22.
(prilagodavanje mjera prve pomoći i zaštite od požara)

Mjere iz člana 20. i člana 21., kao i broj zaposlenika odnosno ovlaštenih osoba, prema posebnim propisima koje je poslodavac odredio za njihovo provođenje, moraju biti prilagođeni prirodi djelatnosti i broju zaposlenih te moraju uzimati u obzir druge prisutne osobe u radnom procesu.

Član 23.
(zaštita od nasilja trećih osoba)

- 1) Poslodavac mora na radnim mjestima na kojima postoji veća opasnost od nasilja trećih osoba pobrinuti se za takvo uređenje radnog mjesta i opreme koje smanjuje rizik od nasilja i koje omogućuje pristup pomoći na ugroženom radnom mjestu.
- 2) Poslodavac mora planirati postupke za slučajeve nasilja iz prethodnog stava ovog člana i s njima upoznati zaposlenike koji rade na takvim radnim mjestima.

Član 24.
(nasilje, zlostavljanje, maltretiranje, psihosocijalni rizik)

Poslodavac mora provesti mjere sprječavanja, uklanjanja i upravljanja slučajevima nasilja, zlostavljanja, maltretiranja i drugih oblika psihosocijalnih rizika na radnim mjestima koji mogu ugroziti zdravlje zaposlenika.

Član 25.
(prehodna zaštita)

- (1) Poslodavac smije dati na upotrebu objekt samo ako je dobio dokumentaciju koja se odnosi na daljnji rad, u skladu s propisima o osiguranju sigurnosti i zdravlja na privremenim i pokretnim gradilištima, te pisanu procjenu rizika kojima bi zaposlenici mogli biti izloženi na radu.
- (2) Poslodavac smije zaposleniku dati na upotrebu radnu opremu i druga sredstva za rad samo ako je dobio:
 - potrebnu dokumentaciju koja potvrđuje njenu usklađenost s bitnim zdravstvenim i sigurnosnim zahtjevima za sredstva za rad;
 - potrebnu dokumentaciju prema propisima o sigurnosti i zdravlju prilikom upotrebe sredstava za rad.
- (3) Odredbe prethodnih stavova odnose se na sve izmjene radnog procesa.

Član 26.
(upotreba opasnih tvari)

- (1) Poslodavac smije dati opasne hemijske tvari na upotrebu zaposlenima samo ako su opremljene sigurnosnim listom u kojem proizvođač odnosno dobavljač navodi sve sigurnosno-tehničke podatke, koji su značajni za procjenu rizika na radu s tim tvarima i ako su provedene sve sigurnosne mjere koje proizlaze iz sigurnosnog lista.
- (2) Poslodavac mora osigurati sigurnosni list na slovenskom jeziku i izuzetno na stranom jeziku, u skladu s uvjetima koje određuje propis o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničenju hemikalija.
- (3) Poslodavac mora, kada je to potrebno, osigurati prijevod sigurnosnog lista iz prethodnog stava na jezik koji zaposlenik razumije.

Član 27.

(ozbiljna, neposredna i neizbježna opasnost)

- (1) Poslodavac mora obavijestiti sve zaposlene koji su ili bi mogli biti izloženi ozbiljnoj ili neposrednoj opasnosti o vrsti rizika i o sigurnosnim mjerama.
- (2) Poslodavac mora prilikom ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti, mjerama i uputstvima, zaposlenicima omogućiti zaustavljanje rada i upućivanje na sigurno.
- (3) Poslodavac ne smije pozvati zaposlenike na rad kada još postoji ozbiljna, neposredna i neizbježna opasnost, osim u iznimnim slučajevima i iz utemeljenih razloga.

Član 28.

(stručni radnik za sigurnost na radu)

- (1) Poslodavac mora za obavljanje stručnih poslova koji se odnose na osiguranje sigurnosti na radu, među svojim zaposlenicima odrediti jednog ili više stručnih radnika za sigurnost na radu.
- (2) Uvjete koje mora ispunjavati stručni radnik određuje ministar nadležan za rad i oni zavise od vrste djelatnosti poslodavca, vrste i stepena rizika za nastanak nezgode na radu, profesionalnih bolesti i bolesti povezanih s radom zaposlenika.
- (3) Poslodavac određuje vrstu stručnog obrazovanja i broj stručnih radnika iz prethodnog stava prema:
 - organizaciji, prirodi i obimu radnog procesa;
 - broju zaposlenika koji učestvuju u, za sigurnost i zdravlje, rizičnom radnom procesu;
 - broj radnih smjena;
 - broj mjesno odvojenih radnih jedinica.
- (4) Stručni radnik je u obavljanju stručnih poslova neposredno odgovoran poslodavcu.
- (5) Poslodavac mora stručnom radniku omogućiti stručno, nezavisno obavljanje poslova prema ovom Zakonu, osigurati mu odgovarajuće vrijeme i pristup svim potrebnim podacima; omogućiti mu dopunjavanje znanja; stručni radnik zbog svog rada ne smije biti postavljen u nepovoljan položaj ili trpjeti druge štetne posljedice koje se odnose na njegov rad.
- (6) Poslodavac može obavljanje svih ili pojedinih aktivnosti sigurnosti na radu povjeriti vanjskim stručnim službama, koje imaju dozvolu za rad prema ovom Zakonu, kada te poslove ne može uraditi sa svojim stručnim radnicima.
- (7) Kada poslodavac povjeri obavljanje svih ili pojedinih aktivnosti sigurnosti na radu vanjskim stručnim službama, mora ih upoznati sa svim faktorima koji utiču ili bi mogli uticati na sigurnost i zdravlje zaposlenika na radu. Te službe moraju imati pristup podacima o rizicima, o sigurnosnim i preventivnim mjerama kao i o radnicima

zaduženim za provođenje mjera, između ostalih za pružanje prve pomoći, zaštitu od požara i evakuaciju.

Član 29.

(zadaci stručnog radnika)

(1) Za stalno poboljšanje sigurnosti i zdravlja na radu stručni radnik obavlja posebno sljedeće zadatke:

1. savjetuje poslodavca pri planiranju, odabiru, kupovini i održavanju sredstava za rad;
2. savjetuje poslodavca o opremanju radnih mjesta i o radnom okruženju;
3. koordinira mjere za spječavanje psihosocijalnih rizika;
4. izrađuje stručne osnove za izjavu o sigurnosti;
5. obavlja periodične provjere štetnosti u radnom okruženju;
6. obavlja periodične preglede i ispitivanja radne opreme;
7. obavlja unutrašnji nadzor nad provođenjem mjera za siguran rad;
8. izrađuje uputstva za siguran i zdrav rad;
9. prati stanje koje se odnosi na nezgode na radu, otkriva njihove uzroke i priprema izvještaje za poslodavca s prijedlogom mjera;
10. priprema i izvodi osposobljavanje zaposlenika za siguran rad;
11. saraduje sa službom medicine rada.

(2) Ministarstvo nadležno za rad provodi postupke, poslove i dužnosti u skladu sa Zakonom o postupku priznavanja profesionalnih kvalifikacija državljana država članica EU, Evropskog ekonomskog prostora i Švicarske konfederacije za obavljanje reguliranih profesija odnosno djelatnosti u Republici Sloveniji.

Član 30.

- (1) Poslodavac može, ako je osposobljen, sam preuzeti vođenje i osiguranje sigurnosti na radu.
- (2) Smatra se da je poslodavac osposobljen, ako je odgovorna osoba poslodavca položila opći dio stručnog ispita iz sigurnosti i zdravlja na radu odnosno ako je obavila prilagođeno opće i stručno osposobljavanje u obimu i na način koji određuje propis koji uređuje stalno stručno osposobljavanje stručnih radnika.

Član 31.

(stručni ispit)

- (1) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete, način i program polaganja stručnog ispita iz sigurnosti i zdravlja na radu.
- (2) Stručni ispit iz općeg i posebnog dijela, položen prije stupanja na snagu Zakona, ostaje na snazi.

Član 32.

(planiranje promocije zdravlja na radnom mjestu)

- (1) Poslodavac mora planirati promociju zdravlja na radnom mjestu i za nju osigurati potrebna sredstva kao i način praćenja njene provedbe.
- (2) Ministar nadležan za zdravlje daje smjernice za utvrđivanje i pripremu promocije zdravlja na radnom mjestu iz prethodnog stava ovog člana najkasnije do stupanja na snagu ovog Zakona.
- (3) Smjernice iz prethodnog stava ovog člana se, nakon rasprave u Ekonomsko-socijalnom vijeću, objavljuju na internetskim stranicama ministarstva nadležnog za zdravlje i ministarstva nadležnog za rad.

Član 33. **(pružatelj usluga medicine rada)**

- (1) Poslodavac mora osigurati da zdravstvene mjere koje se odnose na sigurnost i zdravlje na radu provodi pružatelj usluga medicine rada.
- (2) Pružatelj usluga medicine rada obavlja, zavisno od vrste djelatnosti poslodavca te vrste i nivoa rizika za nastanak nezgoda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti povezanih s radom zaposlenika, sljedeće poslove:
 1. učestvuje u izradi stručne podloge za izjavu o sigurnosti;
 2. obavlja zdravstvene preglede zaposlenika iz člana 36.;
 3. upoznaje zaposlenike o rizicima povezanim s njihovim radnim mjestom i radnim okruženjem, koji mogu dovesti do funkcionalnih ozljeda, bolesti ili invalidnosti;
 4. prati i analizira stanje koje se odnosi na profesionalne bolesti, bolesti povezane s radom te otkriva njihove uzroke;
 5. priprema izvještaje za poslodavce koji se odnose na rezultate iz analize zdravstvenog stanja zaposlenika, utvrđene na zdravstvenim pregledima, analize funkcionalnih ozljeda, nezgode na radu, profesionalne bolesti i bolesti povezane s radom i radne invalidnosti. Izvještaji moraju sadržavati i prijedloge poboljšanja radnog procesa s ciljem dopune ili nadogradnje mjera koje se odnose na zdravlje na radu;
 6. učestvuje u procesu profesionalne rehabilitacije te savjetuje pri izboru drugog odgovarajućeg posla;
 7. učestvuje u pripremi plana poslodavca za osiguranje pružanja prve pomoći te sudjeluje u osposobljavanju zaposlenika i poslodavaca za opće i posebne mjere prve pomoći.
- (3) Pri izvršavanju svojih poslova pružatelj usluga medicine rada surađuje s ličnim ljekarom zaposlenika i sa stručnim tijelima invalidskog i zdravstvenog osiguranja, zbog razmjene podataka o zdravstvenom stanju zaposlenika te pomoći pri utvrđivanju prava na privremenu odnosno trajnu odsutnost s posla i ocjenu radne sposobnosti.
- (4) Pružatelj usluga medicine rada može, prema prethodnom pismenom odobrenju zaposlenika, od ličnog ljekara zaposlenika dobiti odnosno pregledati podatke o zdravstvenom stanju zaposlenika, o njegovom zdravlju i rehabilitaciji. Pružatelj usluga medicine rada mora ličnom ljekaru, na njegov zahtjev, dostaviti informacije o opterećenju zaposlenika na radnom mjestu i o zahtjevima njegovog radnog mjesta.

Član 34. **(uvjeti za pružanje usluga medicine rada)**

- (1) Pružatelj usluga medicine rada je pravna ili fizička osoba koja ima dozvolu ministarstva nadležnog za zdravlje.
- (2) Ministar nadležan za zdravlje određuje kadrovske, prostorne i druge uvjete koje pružatelj usluga medicine rada mora ispunjavati.

Član 35.
(dužnost međusobne saradnje)

Stručni radnik kojem je poslodavac povjerio obavljanje stručnih poslova sigurnosti i zdravlja na radu i pružatelj usluga medicine rada moraju sarađivati pri izvršavanju poslova sigurnosti i zdravlja na radu.

Član 36.
(zdravstveni pregledi)

- (1) Poslodavac mora osigurati zdravstvene preglede zaposlenika koji odgovaraju riziku za sigurnost i zdravlje na radu.
- (2) Ministar nadležan za zdravlje, uz saglasnost ministra nadležnog za rad, podzakonskim aktom propisuje vrste, način, obim i rokove obavljanja zdravstvenih pregleda.

Član 37.
(obavještavanje i upoznavanje zaposlenika)

- (1) Poslodavac mora zaposlenike obavještavati o sigurnom i zdravom radu, tako što daje pisana obavještenja i uputstva. U iznimnim slučajevima, kad im prijete neposredna opasnost za život i zdravlje, obavještenja i uputstva mogu biti i usmena.
- (2) Poslodavac mora zaposlenike upoznati sa vrstama opasnosti u radnom okruženju i na radnom mjestu, o sigurnosnim mjerama potrebnim za sprječavanje opasnosti i smanjenje štetnih posljedica, o zaposlenicima zaduženim za provođenje mjera pružanja prve pomoći, kao i o zaposlenicima odnosno ovlaštenim osobama prema posebnim propisima zaduženim za provođenje mjera zaštite od požara i evakuaciju. Poslodavac mora osigurati obaviještenost zaposlenica-trudnica, mladih i starijih zaposlenika, kao i zaposlenika sa smanjenom radnom sposobnošću, o rezultatima procjene rizika te o mjerama poslodavca o sigurnosti i zdravlju tih zaposlenika na radu.
- (3) Poslodavac mora osigurati da pristup mjestu, na kojem prijete neposredna ili neizbježna opasnost, imaju samo zaposlenici koji su za posao na takvom mjestu dobili njegova posebna uputstva.
- (4) Poslodavac kod kojeg, na osnovu ugovora, rade zaposlenici drugog poslodavca, mora osigurati da oni dobivaju sve informacije o rizicima za sigurnost i zdravlje na radu, uključujući izjavu o sigurnosti, informacije o zaposlenicima koji su određeni za pružanje prve pomoći te o zaposlenicima odnosno ovlaštenim osobama prema posebnim propisima zaduženim za provođenje mjera zaštite od požara i evakuaciju.
- (5) Radna mjesta i sredstva za rad poslodavac mora opremiti znacima obavještavanja i opasnosti kao i s uputstvima o sigurnom radu, u skladu s posebnim propisima.

Član 38.
(osposobljavanje zaposlenika)

- (1) Poslodavac mora zaposlenika osposobiti za sigurno obavljanje posla prije zaključivanja radnog odnosa, prije raspoređivanja na drugi posao, prije uvođenja nove tehnologije i novih sredstava za rad te prilikom izmjena u radnom procesu koje mogu uzrokovati promjene sigurnosti na radu.
- (2) Osposobljavanje mora biti prilagođeno posebnostima radnog mjesta i obavljati se prema programu koji poslodavac mora po potrebi obnavljati i čiji sadržaj treba mijenjati, a koji se odnose na nove oblike i vrste opasnosti.
- (3) Osposobljenost za siguran rad poslodavac provjerava na radnom mjestu.
- (4) Poslodavac određuje obavezne povremene provjere teoretske i praktične osposobljenosti za siguran rad zaposlenika koji rade na radnom mjestu na kojem iz procjene rizika proizlazi veća opasnost od nezgoda i profesionalnih bolesti te za zaposlenike koji rade na radnim mjestima na kojima su česte nezgode na radu i profesionalne bolesti.
- (5) Rok za obavezne povremene provjere iz prethodnog stava ne smije biti duži od dvije godine.
- (6) Inspektor za rad može poslije obavljenog inspekcijskog nadzora odrediti usklađivanje programa osposobljavanja s posebnostima radnog mjesta koji se odnose na oblike i vrste opasnosti. Inspektor za rad može poslije obavljenog inspekcijskog nadzora odrediti provjeravanje teoretske i praktične osposobljenosti za siguran rad.
- (7) Poslodavac mora osigurati osposobljavanje zaposlenika u okviru njihovog radnog vremena i za njih besplatno.

Član 39. **(pisani sporazum o zajedničkim radnim mjestima)**

- (1) Na radnim mjestima na kojima posao istovremeno obavljaju dva ili više poslodavaca i samozaposlenih zaposlenika, oni moraju pisanim sporazumom odrediti zajedničke mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu.
- (2) Svaki poslodavac mora u sporazumu iz prethodnog stava odrediti zaposlenika za osiguranje sigurnosti njegovih zaposlenika.
- (3) Poslodavci moraju sporazumno odrediti zaposlenika koji osigurava usklađeno provođenje mjera određenih pisanim sporazumom.

Član 40. **(obavješćavanje inspekcije)**

Poslodavac mora prije početka radnog procesa u kojem postoje veće opasnosti za nezgode i profesionalne bolesti o tim poslovima obavijestiti inspekciju rada.

Član 41. **(prijave inspekciji)**

- (1) Poslodavac mora inspekciji rada odmah prijaviti svaku nezgodu na radu sa smrtnim ishodom odnosno nezgodu na radu zbog koje je zaposlenik nesposoban za rad više od tri radna dana, kolektivnu nezgodu, opasnu pojavu i utvrđenu profesionalnu bolest.

- (2) U vezi s prijavom nezgoda na radu i profesionalnih bolesti iz prethodnog stava ovog člana poslodavac prikuplja i dostavlja u obrascima sljedeće osobne podatke:
- ime i prezime, spol, državljanstvo, JMB odnosno datum rođenja zaposlenika koji su uključeni u nezgodu;
 - ime i prezime, spol, državljanstvo, JMB odnosno datum rođenja zaposlenika kod kojeg je utvrđena profesionalna bolest, podatke o profesionalnoj bolesti i odluku kojom je zaposleniku priznata profesionalna bolest.
- (3) Ministar nadležan za rad detaljnije propisuje obrasce za prijavu nezgoda, opasnih pojava i bolesti iz prvog stava ovog člana.

Član 42.
(rukovođenje evidencijom)

- (1) Inspektorat Republike Slovenije zadužen za rad vodi evidenciju prijave iz prethodnog člana i njom rukovodi.
- (2) Rukovodilac objavljuje podatke iz evidencije prijave, bez osobnih podataka koji omogućavaju identifikaciju zaposlenika, zbog nadgledanja i analize uzroka nezgoda sa smrtnim ishodom, nezgoda zbog kojih je zaposlenik nesposoban za rad više od tri radna dana, kolektivnih nezgoda, opasnih pojava i utvrđenih profesionalnih bolesti zbog planiranja politike sprječavanja nezgoda i bolesti kao i u statističke svrhe.
- (3) U svrhe, definirane u prethodnom stavu, rukovodilac ima pravo i od rukovodioca zbirki podataka iz oblasti zdravstvene zaštite zahtijevati podatke o vrsti ozljede, vrsti bolesti te vrsti i trajanju odsustnosti s posla.

Član 43.
(prikupljanje ličnih podataka)

- (1) Rukovodilac prikuplja lične podatke posredno preko prijave poslodavca iz prvog stava člana 41.
- (2) Rukovodilac ima pravo iz Centralnog registra prebivališta besplatno dobiti sljedeće podatke:
 - JMB, ime i prezime, mjesto rođenja, godinu rođenja, spol, prebivalište i vrstu prebivališta, državljanstvo, školsku spremu, datum i podatke o događajima, izmjenama i ispravkama.

Član 44.
(upotreba Zakona o zaštiti ličnih podataka)

Za prikupljanje, objavljivanje i posredovanje ličnih podataka sadržanih u evidenciji iz člana 41. ovog Zakona upotrebljavaju se odredbe Zakona koji uređuje zaštitu ličnih podataka.

Član 45.
(učestvovanje zaposlenika u upravljanju)

- 1) Poslodavac mora zaposlenicima omogućiti da učestvuju u raspravama o svim pitanjima koja se tiču osiguranja sigurnog i zdravog rada u skladu s ovim Zakonom i drugim propisima.

- 2) Pravo iz prethodnog stava ovog člana zaposlenici ostvaruju neposredno sa svojim predstavnicima u vijeću radnika, u skladu s propisima koji uređuju učestvovanje zaposlenika u upravljanju ili s predstavnikom zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu.
- 3) Za izbor predstavnika zaposlenika iz prethodnog stava ovog člana koriste se propisi koji uređuju učestvovanje zaposlenika u upravljanju.

Član 46.

(dužnost konsultacija)

- (1) Poslodavac se mora konsultirati sa zaposlenicima ili njihovim predstavnicima o procjeni rizika, ali i o svakoj mjeri koja može uticati na sigurnost i zdravlje na radu, o izboru stručnog radnika, pružatelju usluga medicine rada, zaposleniku za pružanje prve pomoći i zaposleniku odnosno ovlaštenoj osobi prema posebnim propisima zaštite od požara i evakuaciji, kao i o obavještanju zaposlenika i organizaciji osposobljavanja.
- (2) Poslodavac mora predstavnicima zaposlenika i sindikata koji su organizirani kod njega posredovati na uobičajen način izjavu o sigurnosti s procjenom rizika i dokumentaciju o nezgodama na radu koje poslodavac čuva u skladu s propisima.
- (3) Ako pri poslodavcu nije izabran predstavnik zaposlenika i nije organiziran sindikat, dokumentaciju iz prethodnog stava poslodavac mora javno objaviti na uobičajen način.

Član 47.

(položaj predstavnika zaposlenika)

- (1) Predstavniku zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu mora se omogućiti način rada i moraju se garantirati prava koja se odnose na vijeće zaposlenika.
- (2) Zaposlenici i njihovi predstavnici ne smiju biti dovedeni u podređeni položaj zbog ostvarivanja prava iz prvog stava člana 45. ovog Zakona.

Član 48.

(prava i obaveze vijeća zaposlenika ili predstavnika zaposlenika)

- (1) Vijeće zaposlenika ili predstavnik zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu mogu od poslodavca zahtijevati uvođenje odgovarajućih mjera te pripremiti prijedloge za uklanjanje i smanjenje rizika za sigurnost i zdravlje na radu.
- (2) Zaposlenici ili njihovi predstavnici za sigurnost i zdravlje na radu mogu zahtijevati nadzor nadležne inspekcije, kada smatraju da poslodavac nije osigurao odgovarajuće sigurnosne mjere.
- (3) Predstavnik vijeća zaposlenika ili predstavnik zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu imaju pravo prisustvovati inspeksijskom nadzoru, kada se obavlja nadzor nad osiguranjem sigurnosti i zdravlja na radu te izraziti svoja zapažanja.
- (4) Sa nalazima, prijedlozima ili mjerama nadzornih organa poslodavac mora upoznati vijeće zaposlenika ili predstavnika zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu te sindikate pri poslodavcu.
- (5) Poslodavac mora za obavljanje zadataka osigurati odgovarajuće oblike osposobljavanja članova vijeća zaposlenika odnosno predstavnika zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu.

IV PRAVA I DUŽNOSTI ZAPOSLENIKA

Član 49.

(prava zaposlenika)

- (1) Zaposlenik ima pravo i dužnost da bude upoznat sa sigurnosnim mjerama i mjerama zdravstvene zaštite te osposobljen za njihovo provođenje.
- (2) Zaposlenik ima pravo davati prijedloge, primjedbe i obavještenja o pitanjima sigurnosti i zdravlja na radu zaposleniku zaduženom za sigurnost i zdravlje na radu prema ovom Zakonu.

Član 50.

(dužnosti zaposlenika)

Zaposlenik posebno mora:

- u skladu s uputstvima poslodavca pravilno koristiti radnu opremu i druga sredstva za rad, uključujući sigurnosne uređaje;
- u skladu s uputstvima poslodavca pravilno koristiti ličnu zaštitnu opremu u skladu s njenom namjenom;
- odmah obavijestiti poslodavca ili zaposlenike koji su u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika zaduženi za sigurnost i zdravlje na radu o svakom nedostatku, šteti, kvaru ili drugoj pojavi koja bi na radu mogla ugroziti njegovo zdravlje i sigurnost ili sigurnost drugih osoba;
- saradivati s poslodavcem i zaposlenicima koji su u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika zaduženi za sigurnost i zdravlje na radu, dok se ne uspostavi sigurno radno okruženje i radni uvjeti te provedu mjere inspekcije rada.

Član 51.

(zabrana rada pod uticajem alkohola, droga i drugih supstanci)

- (1) Zaposlenik ne smije raditi ili biti na radnom mjestu pod uticajem alkohola, droga ili drugih zabranjenih supstanci.
- (2) Zaposlenik ne smije raditi ili biti pod uticajem lijekova koji utiču na psihofizičke sposobnosti na onim radnim mjestima na kojima je zbog veće opasnosti od nezgode na radu tako određeno izjavom o sigurnosti s procjenom rizika.
- (3) Poslodavac utvrđuje stanje iz prvog stava ovog člana prema postupku i na načine određene internim aktom poslodavca.
- (4) Poslodavac mora odstraniti s posla, radnog mjesta i iz radnog procesa zaposlenika koji je radio ili je bio na radnom mjestu suprotno odredbama prvog i drugog stava ovog člana.

Član 52.

(pravo na odbijanje rada)

- (1) Zaposlenik ima pravo odbiti rad ako nije prethodno upoznat sa svim opasnostima ili rizicima na radu i poduzetim sigurnosnim mjerama te osposobljen za siguran i zdrav rad ili ako poslodavac nije osigurao propisani zdravstveni pregled.

- (2) Zaposlenik ima pravo odbiti rad ako mu prijete neposredna opasnost za život ili zdravlje, ako nisu provedene propisane sigurnosne mjere te zahtijevati da se opasnost ukloni.
- (3) Ako poslodavac ne ukloni opasnost, zaposlenik može zahtijevati posredovanje inspekcije rada te o tome obavijestiti vijeće zaposlenika ili predstavnika zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu.

Član 53.

(pravo na napuštanje radnog mjesta)

- (1) U slučaju ozbiljne i neposredne opasnosti za život i zdravlje, zaposlenik ima pravo poduzeti odgovarajuće mjere, u skladu sa svojim znanjem i tehničkim sredstvima koja ima na raspolaganju, u slučaju neizbježne opasnosti i napustiti opasno radno mjesto, radni proces odnosno radno okruženje.
- (2) U slučajevima iz prethodnog stava zaposlenik nije odgovoran za štetu koja bi nastala iz njegovog djelovanja, osim ako ju je prouzročio namjerno ili iz grube nepažnje.

Član 54.

(pravo na zdravstveni pregled)

- (1) Zaposlenik ima pravo na zdravstveni pregled koji odgovara riziku za sigurnost i zdravlju na radu, sa kojima se zaposlenici susreću na radu.
- (2) Zaposlenik se mora odazvati i uraditi zdravstveni pregled koji odgovara riziku za sigurnost i zdravlju na radnom mjestu.

V. DUŽNOSTI SAMOZAPOSLENIH OSOBA

Član 55.

(definiranje samozaposlene osobe)

- (1) Osoba koja obavlja unosnu ili drugu profesionalnu aktivnost kao jedino ili glavno zanimanje, a ne zapošljava druge zaposlenike i u radni proces ne uključuje druge osobe (u daljnjem tekstu: samozaposlena osoba) je u skladu s ovim Zakonom i drugim propisima o sigurnosti i zdravlju na radu odgovorna za svoju sigurnost i zdravlje kao i za sigurnost i zdravlje drugih osoba na koje imaju uticaj njene aktivnosti ili propusti.
- (2) Samozaposlenom osobom se smatra i osoba koja je, u skladu s propisima o penzionom i invalidskom osiguranju, osigurana kao poljoprivrednik i ne zapošljava zaposlenike i u radni proces ne uključuje druge osobe osim članova porodice na poljoprivrednom imanju u skladu s propisima o poljoprivredi.

Član 56.

(dužnost procjene rizika)

- (1) Samozaposlena osoba mora procijeniti rizik.
- (2) Ako utvrdi da ne postoje opasnosti od nezgode, profesionalne bolesti i bolesti povezane s radom, mora izdati pisanu izjavu o sigurnosti s procjenom rizika i odrediti mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu.

Član 57.

(dužnost korištenja odgovarajućih sredstava za rad i lične zaštitne opreme)

Samozaposlena osoba mora na svom radu koristiti sredstva za rad i ličnu zaštitnu opremu koja odgovara riziku na radu te propisanim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima.

Član 58. (dužnost uključivanja u pisani sporazum)

Kada samozaposlene osobe obavljaju rad na radnim mjestima iz člana 39. ovog Zakona, moraju se uključiti u pisani sporazum te provoditi zajedničke mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu.

Član 59. (prijave inspekciji)

Samozaposlena osoba mora inspekciji rada prijaviti nezgodu na radu zbog koje je nesposobna za rad više od tri radna dana, utvrđene profesionalne bolesti i opasne pojave.

Član 60. (dužnost zaštite od požara)

Samozaposlena osoba mora, u skladu s vrstom i prirodom djelatnosti kojom se bavi, poduzeti mjere za osiguranje zaštite od požara u skladu s posebnim propisima.

VI. DOKUMENTACIJA

Član 61. (čuvanje dokumentacije)

- (1) Poslodavac čuva svu dokumentaciju prema ovom Zakonu i podzakonskim aktima, posebno dokumentaciju koja se odnosi na:
 1. periodična preispitivanja opasnosti u radnom okruženju;
 2. periodične preglede i preispitivanja radne opreme;
 3. preglede i preispitivanja lične zaštitne opreme;
 4. obavljeno osposobljavanje za siguran rad i provjere osposobljenosti;
 5. zdravstvene preglede zaposlenika;
 6. nezgode na radu, kolektivne nezgode, opasne pojave, utvrđenje profesionalne bolesti i bolesti povezane s radom te njihove uzroke;
 7. opasne stvari koje koristi, ako tako određuju posebni propisi.
- (2) Bolest povezana s radom, prema ovom Zakonu, je bolest kod koje radni proces odnosno radno okruženje ima ulogu predisponirajućeg, a ne uzročnog faktora za njen nastanak i koja je važna za prikupljanje podataka zbog poboljšanja radnih uvjeta.
- (3) Poslodavac trajno čuva dokumentaciju iz prvog stava ovog člana. Poslodavac mora, u slučaju prestanka rada, dokumentaciju iz prvog stava ovog člana predati Inspektoratu Republike Slovenije za rad, ako ovaj Zakon ili podzakonski akti drukčije ne određuju.

VII. VIJEĆE ZA SIGURNOST I ZDRAVLJE NA RADU

Član 62. (stručno savjetodavno tijelo)

- (1) Ministar nadležan za rad imenuje stručno savjetodavno tijelo - Vijeće za sigurnost i zdravlje na radu (u daljnjem tekstu: Vijeće), koje čine posebno stručnjaci za sigurnost na radu, medicinu rada i socijalnu sigurnost, kao i stručnjaci i organizacije poslodavaca i sindikata. Članove Vijeća iz organizacija poslodavaca i sindikata imenuje ministar, na prijedlog Ekonomsko-socijalnog vijeća.
- (2) Vijeće razmatra i usvaja stajališta i izvještaje o stanju, strategiji i provođenju jedinstvene politike te prioriternih zadataka sigurnosti i zdravlja na radu.

VIII. DOZVOLA ZA OBAVLJANJE STRUČNIH POSLOVA

Član 63.

(vrste dozvola)

- (1) Ministar nadležan za rad daje pravnoj osobi ili samostalnom poduzetniku pojedincu, ako ispunjava kadrovske, organizacijske i druge uvjete, dozvolu za obavljanje stručnih poslova:
 - periodična preispitivanja opasnosti u radnom okruženju;
 - periodični pregledi i preispitivanja radne opreme.
- (2) Ministar nadležan za rad može izdati dozvolu iz prethodnog stava i inozemnim pravnim osobama odnosno samostalnim poduzetniku pojedincu.
- (3) Inozemne pravne osobe odnosno samostalni poduzetnik pojedinac mogu u Republici Sloveniji prekogranično obavljati stručne poslove iz prvog stava ovog člana ako ispunjavaju kadrovske, organizacijske, tehničke i druge uvjete.

Član 64.

(važenje dozvole)

Dozvolu iz prethodnog člana ministar nadležan za rad izdaje na sedam godina.

Član 65.

(kvaliteta rada i dokumenti)

- (1) Pravna osoba ili samostalni poduzetnik pojedinac (u daljnjem tekstu: imalac dozvole) stručne poslove mora obavljati pomno i prema pravilima struke.
- (2) Dokumente izdane nakon obavljanja stručnih poslova moraju omogućiti praćenje i preglednost.

Član 66.

(obavijesti i izvještavanje)

- (1) Imalac dozvole mora u roku od 15 dana obavijestiti ministarstvo nadležno za rad o svakoj izmjeni koja može uticati na obavljanje stručnih poslova za koje je dobio dozvolu za rad, posebno izmjene u vezi s tehničkom opremom i stručnim zaposlenicima.
- (2) Imalac dozvole mora ministarstvu nadležnom za rad dostaviti godišnje izvještaje o poslovima koje obavlja najkasnije do kraja februara za prethodnu godinu.

Član 67.

(nadzor nad obavljanjem stručnih zadataka)

Nadzor nad obavljanjem stručnih poslova obavlja na osnovu prijave ili godišnjeg izvještaja iz prethodnog člana inspekcija za rad neposredno nad imaoцем dozvole, nad naručiocem stručnih poslova ili nad oboje.

Član 68.

(oduzimanje dozvole)

- (1) Ministar nadležan za rad oduzima dozvolu za obavljanje stručnih poslova:
 - ako utvrdi da imalac dozvole više ne ispunjava uvjete za dobijanje dozvole;
 - ako imalac dozvole ne počne obavljati poslove koji su određeni u dozvoli u roku do jedne godine od dana izdavanja dozvole;
 - ako je dozvola izdata na temelju lažnih podataka;
 - ako na prijedlog inspekcije rada ili na obrazložen prijedlog pravne osobe civilnog prava koja okuplja stručne zaposlenike i pružatelje usluga medicine rada, utvrdi da se zadaci obavljaju nestručno;
 - ako imalac dozvole ne obavijesti ministarstvo nadležno za rad o svakoj izmjeni koja utiče na obavljanje stručnih poslova za koje je dobio dozvolu za rad, posebno o izmjenama u vezi s tehničkom opremom stručnim zaposlenicima;
 - ako imalac dozvole, uprkos pozivu, ne dostavi godišnji izvještaj.

- (2) Pravna osoba ili samostalni poduzetnik pojedinac može ponovno zamoliti za dozvolu prema uvjetima iz člana 63. ovog Zakona nakon jedne godine od oduzimanja dozvole.

Član 69.

(postupak izdavanja, obnove i oduzimanja dozvole)

- (1) Ministar nadležan za rad izdaje, obnavlja i oduzima dozvolu odlukom u upravnom postupku, na temelju pregleda i mišljenja tročlane komisije.
- (2) Ako u postupku izdavanja ili obnove dozvole iz prethodnog stava ovog člana ministar ne izda i ne uruči odluke u roku od tri mjeseca od dana popune prijave, smatra se da je dozvola izdana odnosno obnovljena.
- (3) Protiv odluke iz prvog stava žalba nije dozvoljena.
- (4) Dozvola, obnova ili oduzimanje dozvole se upisuje u registar koji vodi ministarstvo nadležno za rad, odnosno dozvola za prekogranično pružanje usluga, ako su imaoци dozvole upisani u registar u svojoj državi.
- (5) Imalac dozvole može početi obavljati stručne poslove s danom upisa u registar.
- (6) Podaci iz registra su javni.

Član 70.

(određivanje kadrovskih, organizacijskih, tehničkih i drugih uvjeta)

Ministar nadležan za rad određuje kadrovske, organizacijske, tehničke i druge uvjete koje moraju ispunjavati pravne osobe ili samostalni poduzetnik pojedinac za dobivanje ili obnovu dozvole, određuje sastav komisije i propisuje vođenje registra.

IX. NADZOR

Član 71.
(nadzor inspekcije rada)

Nadzor nad provođenjem ovog Zakona, propisa donesenih na osnovu njega i drugih propisa o sigurnosti i zdravlju na radu te nad provođenjem sigurnosnih mjera određenih općim aktima poslodavca i kolektivnim ugovorima obavlja inspekcija rada.

Član 72.
(nadzor rudarske inspekcije)

Nadzor iz prethodnog člana nad rudarskim i podzemnim građevinskim radovima, koji se izvode prema rudarskim metodama rada i u skladu s propisima koji uređuju rudarstvo, obavlja rudarska inspekcija.

Član 73.
(nadzor pomorske inspekcije)

Nadzor iz člana 71. ovog Zakona na morskim plovilima za privredne namjene, upisanim u slovenski brodski registar, osim nadzora nad ribarskim brodovima, obavlja inspekcija nadležna za pomorstvo.

Član 74.
(nadzor organa nadležnog za sigurnost letenja)

Nadzor iz člana 71. ovog Zakona na području operacija letenja i drugih letačkih aktivnosti u zraku obavlja organ nadležan za nadzor sigurnosti letenja.

Član 75.
(nadzor inspekcije nadležne za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća)

Nadzor nad provođenjem mjera zaštite od požara, spašavanja i evakuaciju obavlja inspekcija nadležna za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

X. KAZNENE ODREDBE

ČLAN 76.
(prekršaji poslodavca)

- (1) Novčanom kaznom od 2.000 do 40.000 eura kaznit će se za prekršaj poslodavac koji:
1. pismeno ne procijeni rizike kojima su zaposlenici izloženi ili bi mogli biti izloženi na radu (čl. 17. st. (1));
 2. ne popravi ili ne dopuni procjene rizika svaki put kada postojeće preventivne mjere zaštite nisu dovoljne odnosno više nisu odgovarajuće, kada se promijene podaci na kojima se temeljila procjena i kada postoje mogućnosti i načini za upotpunjenje odnosno dopunu procjene (čl. 17. st. (2));
 3. nakon provedene procjene rizika za sigurnost i zdravlje na radu ne pripremi i ne da izjave o sigurnosti s procjenom rizika u pisanom obliku (čl. 17. st. (3));
 4. u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika ne odredi posebne zdravstvene zahtjeve koje moraju ispunjavati zaposlenici u radnom procesu ili u korištenju pojedinih

- sredstava za rad na temelju stručne procjene pružatelja usluga medicine rada (čl. 17. st. (4));
5. u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika ne priloži zapisnik o konsultacijama sa zaposlenicima odnosno s njihovim predstavnicima (čl. 17. st. (5));
 6. ne objavi izjave o sigurnosti s procjenom rizika na uobičajeni način ili ih ne dostavi zaposlenicima, u dijelu koji se na njih odnosi, svaki put kad se izmijene i dopune, ili ih ne dostavi novozaposlenim i svim drugim prisutnim osobama na radnom mjestu i u radnom procesu prije početka rada (član 18. st. (1));
 7. ne omogući zaposleniku na njegov zahtjev uvid u važeću izjavu o sigurnosti s procjenom rizika (član 18. st. (2));
 8. ne osigura zaposlenicima ličnu zaštitnu opremu i njeno korištenje, ako sredstva za rad i radno okruženje, uprkos sigurnosnim mjerama, ne osiguravaju sigurnost i zdravlje na radu (četvrta alineja čl. 19.);
 9. ne obavlja povremene preglede štetnosti radnog okruženja i tako ne provjerava odgovarajuće radne uvjete (čl. 19., peta alineja)
 10. ne obavlja povremene preglede i ispitivanja radne opreme i tako ne provjerava njenu usklađenost s propisima o sigurnosti i zdravlju na radu (čl. 19., šesta alineja);
 11. ne osigurava sigurno radno okruženje i korištenje sigurne radne opreme (čl. 19., sedma alineja);
 12. ne provodi mjere za osiguranje pružanja prve pomoći zaposlenicima i drugim prisutnim osobama te mjere za saradnju sa službom hitne medicinske pomoći (čl. 20. st.(1));
 13. ne odredi mjere iz člana 20. i člana 21., kao i broj zaposlenika odnosno ovlaštenih osoba prema posebnim propisima za njihovu primjenu prilagođenu prirodi djelatnosti i broju zaposlenih radnika uzimajući u obzir i druge osobe prisutne u radnom procesu (član 22.);
 14. ne skrbi za takvo uređenje radnog mjesta i opreme kojim bi se smanjio rizik od nasilja i koji omogućuje pružanje pomoći na ugroženom radnom mjestu na onim radnim mjestima gdje postoji veća opasnost od nasilja trećih osoba (čl. 23. st.(1));
 15. ne planira postupke u slučaju nasilja na radnom mjestu i s njima ne upozna zaposlenike koji rade na takvim radnim mjestima (čl. 23. st.(2));
 16. ne poduzme mjere za sprječavanje, uklanjanje i upravljanje slučajevima nasilja, zlostavljanja, uznemiravanja i drugih oblika psihosocijalnog uznemiravanja na radnim mjestima koji mogu ugroziti zdravlje zaposlenika (član 24.);
 17. da objekt na korištenje bez dobijene dokumentacije koja se odnosi na daljnji rad prema propisima o osiguranju sigurnosti i zdravlja na privremenim i pokretnim gradilištima i bez pisane procjene rizika kojima bi zaposlenici mogli biti izloženi (čl. 25. st.(1));
 18. da na korištenje radnu opremu i druga sredstva za rad bez dobijene potrebne dokumentacije koja potvrđuje njenu usklađenost s osnovnim zdravstvenim i sigurnosnim zahtjevima odnosno potrebnu dokumentaciju prema propisima o sigurnosti i zdravlju prilikom upotrebe sredstava za rad (čl. 25. st.(2));
 19. zaposlenicima da na korištenje opasne hemijske tvari koje nisu opremljene sigurnosnim listom u kojem je proizvođač odnosno dobavljač naveo sve sigurnosno-tehničke podatke koji su važni za procjenu rizika u radu s tim tvarima i ne poduzme sve sigurnosne mjere koje proizlaze iz sigurnosnog lista (čl. 26. st.(1));
 20. ne osigura sigurnosni list na slovenskom jeziku, osim izuzetno kada sigurnosni list može biti i na stranom jeziku u skladu s uvjetima koje određuje propis o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju hemikalija (čl. 26. st.(2));

21. ne osigura, kada je to potrebno, prijevod sigurnosnog lista na jezik koji zaposlenik razumije (čl. 26. st.(3));
22. odmah ne obavijesti sve zaposlenike koji su ili koji mogu biti izloženi ozbiljnoj i neposrednoj opasnosti o prisutnom riziku i sigurnosnim mjerama (čl. 27. st.(1));
23. mjerama i uputstvima, prilikom ozbiljnog, neposrednog i neizbježnog rizika, ne omogući zaposlenicima da zaustave rad i upute se na sigurno (čl. 27. st.(2));
24. osim u iznimnim slučajevima i iz utemeljenih razloga, pozove zaposlenike na rad kada još postoji ozbiljna i neposredna opasnost (čl. 27. st.(3));
25. za obavljanje stručnih poslova koji se odnose na osiguranje sigurnosti na radu, ne odredi jednog ili više stručnih radnika za sigurnost na radu (čl. 28. st.(1));
26. stručnom radniku ne omogući stručno, nezavisno obavljanje poslova prema ovom Zakonu ili mu ne osigura primjereno vrijeme i pristup svim potrebnim podacima ili mu ne omogući dopunu znanja, ili stručnog zaposlenika zbog njegovog rada postavi u nepovoljan položaj ili u položaj da trpi druge štetne posljedice u vezi sa svojim radom (čl. 28. st.(5));
27. u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika ne planira i ne odredi promociju zdravlja na radnom mjestu, za nju ne osigura potrebna sredstva kao i način njene provedbe (čl. 32. st.(1));
28. ne osigura da zdravstvene mjere, koje se odnose na sigurnost i zdravlje na radu, obavlja pružatelj usluga medicine rada (čl. 33. st.(1));
29. ne osigura zdravstvene preglede zaposlenika koji odgovaraju rizicima za sigurnost i zdravlje na radu (čl. 36. st.(1));
30. ne obavijesti zaposlenike o sigurnom i zdravom radu ili ih ne upozna o vrstama opasnosti u radnom okruženju i na radnom mjestu, o potrebnim sigurnosnim mjerama i o zaposlenicima zaduženim za osiguranje mjera pružanja prve pomoći, kao i zaposlenicima odnosno ovlaštenim osobama prema posebnim propisima zaduženim za provođenje mjera zaštite od požara i evakuaciju (čl. 37., st. (1) i (2));
31. ne osigura da na mjestu, na kojem prijeti neposredna i neizbježna opasnost, pristup imaju samo oni zaposlenici koji su za rad na takvom mjestu dobili posebna uputstva (čl. 37., st. (3));
32. ne skrbi da zaposlenici drugog poslodavca primaju informacije o rizicima koji se odnose na sigurnost i zdravlje na radu, uključujući izjavu o sigurnosti i informacije o zaposleniku koji je određen za pružanje prve pomoći te o zaposlenicima odnosno ovlaštenim osobama, prema posebnim propisima zaduženim za provođenje mjera zaštite od požara i evakuaciju zaposlenika (čl. 37. st. (4));
33. radna mjesta i sredstva za rad ne opremi znakovima obavještanja i opasnostima, kao i uputstvima za siguran rad, u skladu s posebnim propisima (čl. 37. st. (5));
34. ne osposobljava zaposlenike za sigurno obavljanje posla ili ne prilagođava i po potrebi ne obnavlja i ne mijenja sadržaj osposobljavanja (čl. 38. st. (1) i (2));
35. ne provjerava osposobljenost za siguran rad na radnom mjestu (čl. 38. st. (3));
36. ne odredi obavezna povremena ispitivanja teoretske i praktične osposobljenosti za siguran rad zaposlenika koji rade na radnom mjestu na kojem iz procjene rizika proizlazi veća opasnost za nezgode i profesionalne bolesti te za zaposlenike koji rade na radnim mjestima na kojima su česte nezgode na radu i profesionalne bolesti ili ne poštuje propisani rok (čl. 38. st. (4) i (5));
37. ne osigura osposobljavanje zaposlenika u okviru njihovog radnog vremena i za njih besplatno (čl. 38. st. (7));
38. pisanim sporazumom ne odredi grupne mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu i ne odredi zaposlenika za osiguranje sigurnosti svojih zaposlenika odnosno

ne odredi zaposlenika odgovornog za provođenje tih mjera na radnim mjestima na kojima u isto vrijeme rade dva ili više zaposlenika (član 39.);

39. o radu ne obavijesti inspekciju rada prije početka radnog procesa pri kojem postoje veće opasnosti od nezgoda i profesionalnih bolesti (član 40.);

40. odmah ne prijavi sve nezgode sa smrtnim ishodom odnosno nezgode zbog kojih je zaposlenik nesposoban za rad više od tri radna dana, kolektivne nezgode, opasnu pojavu i utvrđene profesionalne bolesti (član 41. st.(1));

41. ne omogući zaposlenicima da učestvuju u raspravama o svim pitanjima koja se tiču osiguranja sigurnog i zdravog rada u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima (član 45. st.(1));

42. ne konsultira se sa zaposlenicima ili njihovim predstavnicima o procjeni rizika, kao i o svakoj mjeri koja može uticati na sigurnost i zdravlje na radu, o izboru stručnog radnika, pružatelja usluga medicine rada i zaposlenika za pružanje prve pomoći, zaposlenika odnosno ovlaštene osobe prema propisima o zaštiti od požara i evakuaciji te o obavještavanju zaposlenika i o organizaciji osposobljavanja (član 46. st.(1));

43. na uobičajen način ne posreduje predstavnicima zaposlenika ili sindikata, koji su organizirani pri njemu, izjave o sigurnosti s procjenom rizika i dokumentaciju o nezgodama na radu koje poslodavac čuva u skladu s propisima (član 46. st.(2));

44. javno, na uobičajen način, ne objavi listove iz čl. 46 st. (2), ako pri poslodavcu nema izabranih predstavnika zaposlenika i nema organiziranih sindikata (član 46. st.(3));

45. ne omogući predstavniku zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu način rada i prava koji se odnose na vijeće zaposlenika (član 47. st.(1));

46. na upozna vijeće zaposlenika ili predstavnika zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu, kao i sindikate pri poslodavcu s nalazima, prijedlozima i mjerama nadzornih organa (član 48. st.(1));

47. ne osigurava odgovarajuće oblike osposobljavanja za obavljanje poslova vijeća zaposlenika odnosno predstavnika zaposlenika za sigurnost i zdravlje na radu (član 48. st.(5));

48. ne odstrani s posla, s radnog mjesta i iz radnog procesa zaposlenika koji je radio ili je bio na radnom mjestu suprotno odredbama prvog i drugog stava člana 51. (član 51. st.(4));

49. ne čuva dokumentaciju prema ovom Zakonu i prema podzakonskim aktima (član 61.).

(2) Novčanom kaznom od 500 do 4.000 eura kaznit će se odgovorna osoba poslodavca koja počini prekršaj iz prethodnog stava.

Član 77. (prekršaji zaposlenika)

Novčanom kaznom od 100 do 1.000 eura kaznit će se za prekršaj zaposlenik koji:

1. u skladu s uputstvima poslodavca pravilno ne koristi opremu i druga sredstva, uključujući sigurnosne uređaje te ličnu zaštitnu opremu u skladu s njenom namjenom (prva i druga alineja čl. 50.);
2. odmah ne obavijesti poslodavca ili zaposlenike, koji su u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika zaduženi za sigurnost i zdravlje na radu, o svakom nedostatku, šteti, kvaru ili o drugoj pojavi koja bi prilikom rada mogla ugroziti njegovo zdravlje i sigurnost ili zdravlje i sigurnost drugih osoba (treća alineja čl. 50.);

3. ne saraduje s poslodavcem ili zaposlenicima koji su u izjavi o sigurnosti s procjenom rizika zaduzeni za sigurnost i zdravlje na radu dok se ne uspostavi sigurno radno okruzenje i uvjeti rada i ne provedu mjere inspekcije za rad (cetvrta alineja čl. 50.);
4. radi ili je na radnom mjestu pod uticajem alkohola, droga ili drugih supstanci (čl.51. st.(1));
5. ne odazove se i ne obavi zdravstveni pregled koji odgovara riziku za sigurnost i zdravlje na radnom mjestu (čl.54. st.(2));

Član 78.
(prekršaji samozaposlenih osoba)

Novčanom kaznom od 500 do 10.000 eura kaznit će se za prekršaj samozaposlena osoba koja:

1. ne procijeni rizik (čl. 56. st.(1));
2. ne izda pisane izjave o sigurnosti s procjenom rizika i ne odredi mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu, ako utvrdi da postoje opasnosti za nezgode, profesionalne bolesti i bolesti povezane s radom (čl. 56. st.(2));
3. na svom radu ne koristi sredstva za rad i ličnu zaštitnu opremu koja odgovara riziku na radu te propisanim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima (č. 57.);
4. se ne uključi u pisani sporazum i ne provodi grupne mjere za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radnim mjestima iz člana 39. ovog Zakona (čl. 58.);
5. ne prijavi inspekciji rada nezgode na radu zbog kojih je nesposoban za rad više od tri radna dana, utvrđene profesionalne bolesti i opasne pojave (čl.59.)

Član 79.
(prekršaji imalaca dozvola za obavljanje stručnih poslova)

Novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 eura kaznit će se za prekršaj pravna osoba ili samostalni poduzetnik pojedinaca – imalac dozvole koji:

1. stručne poslove ne obavlja pažljivo i prema pravilima struke (čl. 65. st.(1));
2. pri izvršavanju stručnih poslova izda dokument koji ne omogućuje praćenje i preglednost (čl. 65. st.(2)).

Član 80.
(nadležnost za izricanje novčane kazne u okviru raspona)

Prekršajni organ može u postupku o prekršaju izreći novčanu kaznu u iznosu koji je viši od najniže propisane novčane kazne, ali unutar propisanog raspona.

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 81.
(donošenje podzakonskih propisa)

Ministar nadležan za rad i ministar nadležan za zdravlje donose podzakonske akte iz člana 30. st.(2), iz člana 31., iz člana 34. st.(2), iz člana 36. st.(2) i iz člana 70. u roku od 14 dana od stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 82.
(primjena i valjanost podzakonskih propisa)

- (1) Sve dok nisu u suprotnosti s odredbama ovog Zakona i drugim propisima primjenjuju se sljedeći podzakonski propisi:
- Pravilnik o zaštiti pri utovaru i istovaru motornih vozila (Službeni list SFRJ, br. 17/66);
 - Pravilnik o općim mjerama i normama zaštite na radu s liftovima (Službeni list SFRJ, br. 30/69);
- (2) Sve dok nisu u suprotnosti s odredbama ovog Zakona i drugim propisima primjenjuju se sljedeći podzakonski propisi:
- Uputstvo o načinu prijavljivanja i istraživanja nezgoda na radu (Uradni list SRS, br. 9/78);
 - Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu (Uradni list SRS, br. 15/79);
 - Pravilnik o evidencijama i prijavama iz oblasti zaštite na radu (Uradni list SRS, br. 1/84, 18/87 i 35/88);
 - Pravilnik o zaštiti na radu od opasnosti električne energije (Uradni list RS, br. 29/92);
 - Pravilnik o zahtjevima za osiguranje sigurnosti i zdravlja zaposlenika na radnim mjestima (Uradni list RS, br. 89/99, 39/05);
 - Pravilnik o ličnoj zaštitnoj opremi koju radnici koriste na radu (Uradni list RS, br. 89/99, 39/05);
 - Pravilnik o sigurnosnim znakovima (Uradni list RS, br. 89/99, 39/05, 34/10);
 - Pravilnik o sigurnosti i zdravlju na radu prilikom rada sa slikovitim zaslonom (Uradni list RS, br. 30/00, 73/05);
 - Pravilnik o sigurnosti i zdravlju na radu na ribarskim brodovima (Uradni list RS, br. 6/01, 39/05);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti buci na radu (Uradni list RS, br. 7/01);
 - Pravilnik o minimalnim zahtjevima pri pružanju medicinske zaštite posade na brodovima (Uradni list RS, br. 28/01, 25/06);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti hemijskim tvarima na radu (Uradni list RS, br. 100/01, 39/05, 53/07);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim agensima na radu (Uradni list RS, br. 4/02, 39/05);
 - Pravilnik o preventivnim zdravstvenim pregledima radnika (Uradni list RS, br. 87/02, 29/03 – popr., 124/06);
 - Pravilnik o uvjetima i postupku za dobivanje dozvole za rad za obavljanje stručnih poslova sigurnosti na radu (Uradni list RS, br. 42/03);
 - Pravilnik o listi profesionalnih bolesti (Uradni list RS, br. 85/03);
 - Pravilnik o polaganju stručnog ispita iz sigurnosti i zdravlja na radu (Uradni list RS, br. 35/04);
 - Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri upotrebi radne opreme (Uradni list RS, br. 101/04);
 - Pravilnik o osiguranju sigurnosti i zdravlja prilikom ručnog premještanja tereta (Uradni list RS, br. 73/05);
 - Uredba o osiguranju sigurnosti i zdravlja na radu na privremenim i pokretnim gradilištima (Uradni list RS, br. 83/05);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti azbestu na radu (Uradni list RS, br. 93/05);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti vibracijama na radu (Uradni list RS, br. 94/05);
 - Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti kancerogenim ili mutagenim tvarima (Uradni list RS, br. 101/05);

- Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti buci na radu (Uradni list RS, br. 17/06, 18/06);
- Pravilnik o stalnom stručnom osposobljavanju i obuci stručnih radnika koji obavljaju poslove sigurnosti na radu (Uradni list RS, br. 112/06);
- Pravilnik o organizaciji, materijalu i opremi za prvu pomoć na radnom mjestu (Uradni list RS, br. 136/06);
- Uredba o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti umjetnom optičkom zračenju (Uradni list RS, br. 34/10).

Član 83.

(prestanak korištenja i prestanak važenja podzakonskih propisa)

- (1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaju se koristiti sljedeći podzakonski propisi:
- Opći pravilnik o higijenskim i tehničkim sigurnosnim mjerama na radu (Službeni list FNRJ, br. 16/47 i 36/50, članovi: 11. do 25, 33. do 39, 40. i 41, 42. do 49, 76, 77, 86, 87, 100. do 103, 152. do 183.);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na radu u konopljarnama (Službeni list FNRJ, br. 46/47);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na radu u staklarama (Službeni list FNRJ, br. 14/48 i 17/48);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na radu u kamenolomima i ciglanama te pri kopanju gline, pijeska i šljunka (Službeni list FNRJ, br. 69/48);
 - Pravilnik o zaštitnim mjerama pri rukovanju eksplozivom, miniranju u rudnicima, kamenolomima i drugim dijelovima (prilog br. 8. Službenog lista FNRJ, br. 98/49);
 - Pravilnik o tehničkim i zdravstveno-tehničkim mjerama na radu na hemijsko-tehnološkim procesima (prilog br. 8. Službenog lista FNRJ, br. 55/50, osim člana 86.);
 - Pravilnik o tehničkim i zdravstveno-tehničkim sigurnosnim mjerama na radu u crnoj metalurgiji (Službeni list FNRJ, br. 7/55);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na morskim brodovima (Službeni list FNRJ, br. 6/57 i 32/58);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na podmornicama (Službeni list FNRJ, br. 36/58);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala (Službeni list FNRJ, br. 40/61);
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na lučkom transportnom radu (Službeni list SFRJ, br. 14/64);
 - Pravilnik o zaštiti na održavanju motornih vozila i prijevozu motornim vozilima (Službeni list SFRJ, br. 55/65);
 - Pravilnik o zaštiti na radu i o tehničkim mjerama za acetilenske generatore i acetilenske stanice (Službeni list SFRJ, br. 6/67 i 27/69);
 - Odredba o zabrani odmašćivanja i čišćenja metalnih dijelova i predmeta i drugih stvari motornim benzinom (Službeni list SFRJ, br. 23/67);
 - Pravilnik o zaštiti prilikom poljoprivrednog rada (Službeni list SFRJ, br. 34/68);
 - Pravilnik o osiguranju smještaja i prehrane odnosno prijevoza radnika od mjesta gdje stanuje do mjesta gdje radi i nazad (Službeni list SFRJ, br. 41/68);
 - Pravilnik o zaštiti pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima (Službeni list SFRJ, br. 55/69);
 - Pravilnik o posebnim mjerama i normativima zaštite pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože (Službeni list SFRJ, br. 47/70);

– Pravilnik o tehničkim normativima za livničku industriju
(Službeni list SFRJ, br. 14/79).

(2) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaju važiti sljedeći podzakonski propisi:

- Pravilnik o zaštiti na radu pri termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama s nitratnim solima (Uradni list SRS, br. 26/75);
- Uputstvo o evidencijama iz oblasti zaštite na radu (Uradni list SRS, br. 32/80);
- Pravilnik o zaštitnim mjerama pri radu s tvarima koje sadrže poliklorirane bifenile, poliklorirane naftalene i poliklorirane terfenile (Uradni list SRS, br. 13/85);
- Pravilnik o osnovama za obavljanje poslova zaštite na radu (Uradni list SRS, br. 27/87);
- Pravilnik o zaštiti na radu pri gradnji podzemnih prolaza, tunela i potkopa (Uradni list SRS, br. 26/88);
- Pravilnik o ispitivanju radnog okruženja, pregledanih i provjerenih sredstava za rad (Uradni list SRS, br. 35/88);
- Pravilnik o zaštiti na radu na željeznicama (Uradni list SRS, br. 36/89);
- Pravilnik o zaštitnim mjerama pri obradi i preradi papira, kartona i celuloze (Uradni list SRS, br. 36/89);
- Pravilnik o zaštiti na radu u grafičkoj industriji (Uradni list RS, br. 7/92);
- Pravilnik o načinu izrade izjave o sigurnosti s procjenom rizika (Uradni list RS, br. 30/00).

Član 84. **(prestanak važenja Zakona)**

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje važiti Zakon o sigurnosti i zdravlju na radu (Uradni list RS, br. 56/99 i 64/01).

Član 85. **(vacatio legis)**

Ovaj Zakon stupa na snagu šest mjeseci od dana objave u Službenom listu Republike Slovenije.

Br. 160-01/11-1/23
Ljubljana, 24. maj 2011.
EPA 1717-V

Državni zbor
Republike Slovenije
dr. Pavel Gantar l.r.
Predsjednik

Zaštita na radu u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o zaštiti na radu iz 1996. godine (dopunjavan i mijenjan nekoliko puta)²⁷ i nizom podzakonskih akata. Prema izvještajima hrvatske Vlade, ovaj Zakon je „usklađen sa Direktivom Vijeća 89/391/EEZ od 12. juna 1989. godine o uvođenju poticajnih mjera za unapređivanje zaštite zdravlja i sigurnosti radnika (Okvirnom direktivom)“.²⁸

Kako je precizirano u samom tekstu, svrha Zakona o zaštiti na radu je uvođenje mjera za poticanje unapređivanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u vezi s radom te zaštita radnog okoliša. Zakon utvrđuje subjekte, njihova prava, obveze i odgovornosti u vezi sa provedbom zaštite na radu, kao i sistem pravila zaštite na radu. Integralni tekst tog zakona navest ćemo u nastavku istraživanja.

Republika Hrvatska je u decembru 2008. godine usvojila i Nacionalni program zaštite na radu za period od 2009. do 2013. godine, što je bila i obaveza utvrđena Zakonom o zaštiti na radu, a prije svega Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 155., član 4. Provedbu Nacionalnog programa prati i kontrolira uspostavljeno Nacionalno vijeće zaštite na radu.

Prema Zakonu o zaštiti na radu, ministar nadležan za rad uz prethodno pribavljeno mišljenje predstavnika poslodavaca i sindikata propisuje podzakonskim propisima osnovna i posebna pravila zaštite na radu.

Podzakonski propisi koji su trenutno na snazi, a odnose se na zaštitu na radu u Hrvatskoj su²⁹:

1. Pravilnik o izradi procjene opasnosti, N. N. br. 48/97., 114/02., 126/03., 144/09.
2. Pravilnik o vrsti objekata namijenjenih za rad kod kojih inspekcija rada sudjeluje u postupku izdavanja granevnih dozvola i u tehničkim pregledima izgranenih objekata, N.N. br. 48/97.
3. Pravilnik o listi strojeva i urenaja s povećanim opasnostima, N. N. br. 47/02.
4. Pravilnik o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
5. Pravilnik o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
6. Pravilnik o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način, N. N. br. 114/02., 126/03.
7. Pravilnik o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i urenaja s povećanim opasnostima, N.N. br. 114/02., 131/02., 126/03.
8. Pravilnik o programu i načinu provjere osposobljenosti poslodavca ili njegovog ovlaštenika za obavljanje poslova zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 29/05.
9. Pravilnik o sigurnosnim znakovima, N. N. br. 29/05.
10. Pravilnik o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije i prostore, N. N. br. 6/84., 42/05., 113/06.

²⁷ Narodne novine 59/96, 94/96, 114/03, 100/04, 86/08, 116/08, 75/09

²⁸ Vlada Republike Hrvatske, Izvješće o ispunjavanju obveza iz poglavlja 19. „Socijalna politika i zapošljavanje“, str. 4., izvor internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova Hrvatske: <http://www.mvpei.hr/hrv/> (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

²⁹ Živković, Snežana; Taradi, Josip 2011 *Komparativna analiza istraživanja problematike rada samostalnog stručnjaka za zaštitu na radu u Hrvatskoj i Srbiji*, str. 4. I 5., izvor internetska stranica Hrvatske znanstvene biblioteke: <http://bib.irb.hr/> (datum pristupa stranici 16. novembar 2011.)

11. Pravilnik o zaštiti na radu pri ručnom prenošenju tereta, N. N. br. 42/05.
12. Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom, N. N. br. 69/05.
13. Pravilnik o programu, sadržaju i načinu provjere znanja poslodavaca ili njihovih ovlaštenika iz područja zaštite na radu, N. N. br. 69/05.
14. Pravilnik o najmanjim zahtjevima sigurnosti i zaštite zdravlja radnika te tehničkom nadgledanju postrojenja, opreme, instalacija i urenaja u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom, N. N. br. 39/06.
15. Pravilnik o uporabi osobnih zaštitnih sredstava, N. N. br. 39/06.
16. Pravilnik o najmanjim zahtjevima za unapređenje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika zaposlenih u rudarstvu kod površinskih i podzemnih rudarskih radova, N. N. br. 40/07.
17. Pravilnik o najmanjim zahtjevima za unapređenje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika zaposlenih u naftnom rudarstvu, N. N. br. 40/07.
18. Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim i/ili mutagenim tvarima, N. N. br. 40/07.
19. Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izlaganja azbestu, N. N. br. 40/07.
20. Naredba o ukidanju Naredbe o obaveznom snabdijevanju radnika gaziranom slanom vodom u odjelima s visokom temperaturom, N. N. br. 125/07.
21. Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme, N. N. br. 21/08.
22. Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu, N. N. br. 46/08.
23. Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima, N. N. br. 51/08.
24. Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti vibracijama na radu, N. N. br. 155/08.
25. Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti kemijskim tvarima na radu, N. N. br. 155/08.
26. Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim agensima pri radu, N. N. br. 155/08.
27. Pravilnik o graničnim vrijednostima izloženosti opasnim tvarima pri radu i o biološkim graničnim vrijednostima, N. N. br. 13/09.
28. Pravilnik o uvjetima i stručnim znanjima za imenovanje koordinatora za zaštitu na radu te polaganju stručnog ispita, N. N. br. 101/09., 40/10.
29. Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri radu s električnom energijom, N. N. br. 116/10., 124/10.
30. Pravilnik o priznanjima i nagradi za promicanje zaštite na radu, N. N. br. 1/11.

U nastavku istraživanja priložit ćemo i integralne tekstove svih gore navedenih podzakonskih propisa koji su trenutno na snazi u Republici Hrvatskoj.

Uz ove podzakonske propise na snazi je još i određen broj podzakonskih akata donijetih na temelju starog Zakona o zaštiti na radu (N. N. br. 19/83, 17/86, 46/92, 26/93 i 29/94), jer na osnovu aktuelnog Zakona o zaštiti na radu još nisu donijeti novi podzakonski propisi³⁰:

- Pravilnik o zaštiti na radu pri radu s tvarima koje sadrže poliklorirane bifenile, poliklorirane naftalene i poliklorirane terfenile, N. N. br. 7/89.
- Pravilnik o zaštiti na radu na željeznicama, N. N. br. 11/84., 7/89.

³⁰ Živković, Snežana; Taradi, Josip 2011 Komparativna analiza istraživanja problematike rada samostalnog stručnjaka za zaštitu na radu u Hrvatskoj i Srbiji, izvor internetska stranica Hrvatske znanstvene biblioteke: <http://bib.irb.hr/> (datum pristupa stranici 16. novembar 2011.)

- Pravilnik o zaštiti na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala, N. N. br. 49/86.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta, N. N. br. 49/86.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri preradi nemetalnih sirovina, N. N. br. 10/86.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri proizvodnji i preradi teških i lakih obojenih metala i njihovih legura, N. N. br. 10/86.
- Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu, N. N. br. 10/86.
- Pravilnik o evidenciji, ispravama, izvještajima i knjizi nadzora iz područja zaštite na radu, N. N. br. 52/84.
- Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada, N. N. br. 5/84.
- Pravilnik o pružanju prve pomoći radnicima na radu, N. N. br. 56/83.

Osim tih podzakonskih propisa na snazi je još i određen broj starih podzakonskih akata koji su

donijeti na osnovu starih propisa zaštite na radu i objavljeni u Službenom listu SFRJ (S. L.):

- Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice, S. L. br. 65/91.
- Pravilnik o posebnim mjerama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna, i otpadaka kože, S. L. br. 47/70.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima, S. L. br. 55/69.
- Pravilnik o zaštiti na radu u granevinarstvu, S. L. br. 42/68, 45/68.
- Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi, S. L. br. 34/68.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prijevozu motornim vozilima, S. L. br. 55/65.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri termičkom obranivanju legura lakih metala u kupaonicama s nitratnim solima, S. L. br. 65.

– kao i određeni broj još starijih podzakonskih akata (donesenih prije 1960. godine) koji su administrativno na snazi kao pravna pravila, ali su s tehnološkog aspekta zastarjeli.

Zakon o zaštiti na radu³¹

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Svrha ovoga Zakona je uvođenje mjera za poticanje unapređivanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom te zaštita radnog okoliša.

(2) Posebno osjetljive kategorije radnika moraju biti zaštićene od onih opasnosti koje na njih štetno utječu.

(3) Osobita zaštita propisuje se radi očuvanja nesmetanoga duševnog i tjelesnog razvitka mladeži, zaštite žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materinstva, zaštite osoba s invaliditetom i profesionalno oboljelih osoba od daljnjeg oštećenja zdravlja i umanjenja

³¹ Zakon o zaštiti na radu, nezvanični prečišćeni tekst, Narodne novine 59/96, 94/96, 114/03, 100/04, 86/08, 116/08, 75/09, izvor – internetska stranica projekta Zakon.hr: <http://www.zakon.hr/> (datum pristupa stranici 16. novembar 2011.)

njihove radne sposobnosti te radi očuvanja radne sposobnosti starijih radnika u granicama primjerenim njihovoj životnoj dobi.

Članak 2.

(1) Ovaj Zakon utvrđuje subjekte, njihova prava, obveze i odgovornosti glede provedbe zaštite na radu, kao i sustav pravila zaštite na radu čijom se primjenom postiže u najvećoj mogućoj mjeri svrha ovoga Zakona utvrđena u članku 1. ovoga Zakona.

(2) Prava, obveze i odgovornosti u svezi zaštite na radu uređuju se na izravan i neizravan način i propisima radnog zakonodavstva, mirovinskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite, tehničkim i drugim propisima kojima se štite sigurnost i zdravlje osoba na radu i drugih osoba te kolektivnim ugovorima.

Članak 3.

(1) Vlada Republike Hrvatske sustavno prati stanje u zaštiti na radu te uz savjetovanje s predstavnicima poslodavaca i radnika, u okvirima svoje nadležnosti utvrđuje, predlaže, provodi i povremeno preispituje politiku i potiče rad na usklađivanju zakonodavstva, u svrhu unapređivanja mjera zaštite na radu.

(2) U tu svrhu Vlada Republike Hrvatske osniva Nacionalno vijeće za zaštitu na radu, koje čine predstavnici države, poslodavaca, radnika i istaknutih stručnjaka zaštite na radu.

(3) Radi promicanja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, pravnim i fizičkim osobama mogu se dodijeliti priznanja i nagrade.

(4) Ministar nadležan za poslove rada će pravilnikom urediti vrste priznanja i nagrada iz stavka 3. ovoga članka te postupak, način i uvjete za njihovu dodjelu.

Članak 4.

(1) U smislu ovoga Zakona poslodavac je svaka fizička ili pravna osoba koja zapošljava jednog ili više radnika i koji je u skladu s općim propisima radnog zakonodavstva odgovoran za osiguranje uvjeta za rad radnika na siguran način, uključujući tijela državne uprave, regionalne i lokalne uprave i samouprave i javne ustanove.

(2) Odredbe ovoga Zakona odnose se i na osobe koje obavljaju djelatnost osobnim radom i na pravne osobe kada koriste rad drugih osoba.

Članak 5.

(1) U smislu ovoga Zakona, osobe koje obavljaju posao za poslodavca su:

- radnici,
- volonteri, učenici i studenti koji kod poslodavca rad obavljaju na temelju posebnog propisa,
- osobe koje poslove obavljaju za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere,
- osobe koje poslove obavljaju osobnim radom.

(2) Drugim osobama u smislu ovoga Zakona smatraju se osobe koje se po bilo kojem osnovu rada nalaze u prostorijama i prostorima poslodavca (na pr. poslovni suradnici, djelatnici tijela državne uprave, korisnici usluga i druge osobe).

(3) Odredbe ovoga Zakona ne odnose se na pripadnike oružanih snaga i redarstvene službe uključene u održavanje javnog reda i sigurnosti.

(4) Odredbe ovoga Zakona ne odnose se na kućne pomoćnice.

Članak 6.

U smislu ovoga Zakona pojmovima mjesto rada i radni okoliš obuhvaćaju se sva mjesta i prostori pod neposrednim i posrednim nadzorom poslodavca na kojima se zaposlenici moraju nalaziti ili do kojih moraju dolaziti u tijeku rada.

Članak 7.

(1) U smislu ovoga Zakona, preventiva obuhvaća planirane ili poduzete mjere u svim radnim procesima kod poslodavca, s ciljem sprječavanja ili smanjenja rizika na radu.

(2) Radi osiguranja zdravstvenog nadzora primjerenog rizicima za zdravlje i sigurnost na radu kojima su izloženi radnici, radniku se jednom u tri godine, na njegov zahtjev mora osigurati zdravstveni pregled u skladu s posebnim propisom.

(3) Odredbe stavka 2. ovoga članka ne primjenjuju se na radnike kojima je obveza redovitoga zdravstvenog pregleda utvrđena posebnim propisom.

(4) Zaštita na radu kao organizirano djelovanje obuhvaća sustav pravila koja se primjenjuju po ovom Zakonu i drugim propisima, a to su:

- pravila pri projektiranju i izradi sredstava rada,
- pravila pri održavanju i ispitivanju sredstava rada,
- pravila koja se odnose na sredstva rada i radnike te prilagodbu procesa rada njihovom spolu, dobi te duševnim i tjelesnim sposobnostima,
- osposobljavanje i obavješćivanje radnika i poslodavaca sa svrhom postizanja odgovarajućeg stupnja zaštite na radu i zdravstvene zaštite,
- suradnju na svim razinama od poslodavca i radnika, preko njihovih predstavnika i udruga, do razine državnih ustanova i tijela,
- zaštita radnika, njihovih predstavnika i stručnjaka za zaštitu na radu od dovođenja u nepovoljniji položaj i od drugih mjera zbog akcija poduzetih na području zaštite na radu.

(5) Djelatnost zaštite na radu je od javnog interesa.

Članak 8.

(1) Zaštita na radu je sastavni dio organizacije rada i izvođenje radnog procesa, a ostvaruje se obavljanjem poslova zaštite na radu i primjenom propisanih, ugovorenih, kao i priznatih pravila zaštite na radu te naređenih mjera i uputa poslodavaca.

(2) Preventivne mjere te radni i proizvodni postupci koje poslodavac primjenjuje na temelju procjene ili u slučaju potrebe moraju:

- osigurati najveći mogući stupanj zaštite sigurnosti i zdravlja radnika,
- biti uključene u sve radne procese poslodavca i na svim stupnjevima organizacije rada i upravljanja.

(3) Poslodavac je u organizaciji radnog procesa i povjeravanju poslova radniku dužan voditi računa o svim sposobnostima radnika koje mogu utjecati na zaštitu njegova zdravlja i sigurnost na radu.

Članak 9.

(1) Pri obavljanju poslova prvenstveno se primjenjuju pravila zaštite na radu kojima se uklanja ili smanjuje opasnost na sredstvima rada (osnovna pravila zaštite na radu).

(2) Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi, a

naročito glede: opskrbljenosti sredstava rada zaštitnim napravama, osiguranja od udara električne struje, sprečavanje

nastanka požara i eksplozije, osiguranja stabilnosti objekata u odnosu na statička i dinamička opterećenja, osiguranja potrebne

radne površine i radnog prostora, osiguranja potrebnih puteva za prolaz, prijevoz i za evakuaciju radnika, osiguranja čistoće,

potrebne temperature i vlažnosti zraka, ograničenja brzine kretanja zraka, osiguranje potrebne rasvjete mjesta rada i radnog

okoliša, ograničenja buke i vibracije u radnom okolišu, osiguranja od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja, osiguranja od

djelovanja po zdravlje štetnih tvari i zaštita od elektromagnetskih i drugih zračenja te osiguranja prostorija i uređaja za osobnu

higijenu.

(3) Sredstvima rada, prema ovom Zakonu, smatraju se:

- objekti namijenjeni za rad s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prostorijama i površinama za kretanje radnika te pomoćnim prostorijama i njihovim instalacijama i uređajima (sanitarne prostorije, garderobe, prostorije za uzimanje obroka hrane, pušenje i povremeno zagrijavanje radnika),

- prijevozna sredstva željezničkoga, cestovnoga, pomorskog, riječnoga, jezerskog i zračnog prometa,
- strojevi i uređaji (osim strojeva i uređaja u užem smislu tu spadaju postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati),
- skele i površine s kojih se obavlja rad i po kojima se kreću zaposlenici izvan objekata navedenih u točki

1. ovoga stavka, te druga sredstva rada koja se koriste prilikom obavljanja poslova.

Članak 10.

(1) Ako se opasnosti za sigurnost i zdravlje radnika ne mogu ukloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu, primjenjuju se pravila zaštite na radu koja se odnose na radnike i na način obavljanja radnog postupka (posebna pravila zaštite na radu).

(2) Posebna pravila zaštite na radu sadrže uvjete glede dobi života, spola, stručne spreme i osposobljenosti, zdravstvenog stanja, duševnih i tjelesnih sposobnosti, koje moraju ispunjavati zaposlenici pri obavljanju poslova s posebnim uvjetima rada.

(3) Posebna pravila zaštite na radu sadrže i:

- obvezu i načine korištenja odgovarajućih osobnih zaštitnih sredstava i zaštitnih naprava,
- posebne postupke pri uporabi opasnih radnih tvari.
- obvezu postavljanja znakova upozorenja od određenih opasnosti i štetnosti,
- obvezu osiguranja napitaka pri obavljanju određenih poslova,
- način na koji se moraju izvoditi određeni poslovi ili radni postupci, a posebno glede trajanja posla, jednoličnog rada i rada po učinku,
- postupak s unesrećenim ili oboljelim radnikom do upućivanja na liječenje nadležnoj zdravstvenoj ustanovi.

Članak 11.

(1) Priznata pravila zaštite na radu su pravila iz stranih propisa ili u praksi provjereni načini pomoću kojih se opasnosti na radu otklanjaju ili smanjuju, ili kojima se sprečava nastanak ozljeda na radu, profesionalnih ili drugih bolesti te ostalih štetnih posljedica za radnike, a primjenjuju se ukoliko ne postoje propisana pravila zaštite na radu.

(2) Ukoliko se primjenjuju pravila zaštite na radu utvrđena stranim propisima, primjenjuju se oni koji su povoljniji za sigurnost i zaštitu zdravlja radnika i drugih osoba.

(3) Popis stranih propisa koji će se kao pravna pravila u području zaštite na radu primjenjivati u Republici Hrvatskoj utvrđuje Vlada Republike Hrvatske.

Članak 12.

(1) Ministar nadležan za rad uz prethodno pribavljeno mišljenje predstavnika poslodavaca i sindikata propisuje podzakonskim propisima osnovna i posebna pravila zaštite na radu.

(2) Izradu stručnih podloga podzakonskih propisa ministar može povjeriti odgovarajućoj znanstvenoj ili stručnoj ustanovi, trgovačkom društvu, odnosno stručnom udruženju.

(3) Pravila zaštite na radu iz stavka 1. ovoga članka za pripadnike oružanih snaga i redarstvenih službi donose nadležni ministri.

Članak 13.

(1) Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provedbu zaštite na radu u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim procesima.

(2) Za organiziranje i provedbu zaštite na radu odgovoran je poslodavac neovisno o tome je li u tu svrhu odredio radnika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti, zaposlio stručnjaka za zaštitu na radu, odnosno organizirao službu za zaštitu na radu ili je ugovorio suradnju s fizičkom ili pravnom osobom ovlaštenom za obavljanje poslova zaštite na radu.

(3) Poslodavac može obavljanje poslova zaštite na radu prenijeti i na svojeg ovlaštenog predstavnika (u daljnjem tekstu: ovlaštenik).

(4) Ovlaštenik u smislu stavka 3. ovoga članka je svaka osoba koja rukovodi radom jednog ili više radnika na kojeg je prenijeto ovlaštenje u pisanom obliku.

(5) Ovlaštenje iz prethodnog stavka poslodavac daje ugovorom o radu, odnosno drugim aktom kojim se utvrđuje ovlaštenje vezano za provedbu zaštite na radu.

Članak 14.

Poslodavci koji istodobno obavljaju poslove na jednom radilištu odnosno poslodavci koji obavljaju posao na istom mjestu rada, dužni su surađivati u primjeni zdravstvenih i sigurnosnih odredbi ovoga Zakona.

Članak 15.

(1) Poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u svezi s radom po načelu objektivne odgovornosti, na koju ne utječu propisane obveze radnika u području sigurnosti i zdravlja na radu.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, poslodavac se može osloboditi odgovornosti ili se njegova odgovornost može ograničiti prema općim propisima obveznog prava, ako se radi o događajima nastalim zbog izvanrednih i nepredvidivih okolnosti, odnosno više sile, a na koje poslodavac unatoč njegovoj dužnoj pažnji nije mogao utjecati.

Članak 16.

Primjena pravila zaštite na radu i s njima povezanih mjera zdravstvene zaštite ne smije povlačiti nikakve troškove za radnike.

II. OBVEZE POSLODAVACA I NJEGOVIH OVLAŠTENIKA U PROVEDBI MJERA ZAŠTITE NA RADU

1. OPĆA NAČELA ZAŠTITE NA RADU KOD POSLODAVCA

Članak 17.

Poslodavac je dužan primjenjivati pravila zaštite na radu na temelju općih načela zaštite:

- izbjegavanja opasnosti i štetnosti,
- procjene opasnosti i štetnosti koje se ne mogu otkloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu,
- sprečavanje opasnosti i štetnosti na njihovom izvoru,
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim,
- davanje prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim,
- odgovarajućeg osposobljavanja i obavješćivanja radnika,
- planiranja zaštite na radu s ciljem međusobnog povezivanja tehnike, ustroja rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja okoliša na radno mjesto,
- prilagođavanja tehnikom napretku,
- prilagodbe rada zaposlenicima, naročito u svezi s oblikovanjem mjesta rada, izbora opreme te načina rada i proizvodnje posebice u svrhu ublažavanja jednoličnog rada i rada po učinku, kako bi se smanjio njihov štetan učinak na zdravlje.

2. UREĐIVANJE I PROVEDBA ZAŠTITE NA RADU

Članak 18.

(1) Poslodavac je u cilju unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu dužan procjenjivati opasnosti za život i zdravlje radnika radi njihovog sprječavanja ili smanjenja te je dužan izraditi ili posjedovati procjenu opasnosti i u tu svrhu osigurati sva potreba sredstva.

(2) Poslodavac je dužan u pisanom obliku utvrditi organizaciju provedbe zaštite na radu, pravila zaštite te prava, obveze i odgovornosti njegovih ovlaštenika i radnika, u dijelu u kojem ta pitanja nisu uređena ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega te kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

- (3) Podloga za izradu akta iz stavka 2. ovoga članka je prethodna procjena opasnosti na mjestima rada i u radnom okolišu.
- (4) Obveza donošenja akta iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na poslodavce koji zapošljavaju do 20 radnika.
- (5) Poslodavac je dužan pisanim uputama osigurati provedbu procesa rada u skladu s propisima zaštite na radu.
- (6) Upute poslodavca moraju biti istaknute na mjestu rada radi njihovog korištenja.
- (7) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete koje moraju ispunjavati poslodavci pri izradi procjene opasnosti, način njezine izrade, sadržaje obuhvaćene procjenom, podatke na kojima se mora temeljiti.

Članak 18.a

- (1) Svaki poslodavac je dužan odrediti jednog ili više radnika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti, određivanjem ovlaštenika ili zapošljavanjem stručnjaka zaštite na radu.
- (2) Radnik iz stavka 1. ovoga članka mora posjedovati potrebna znanja i sposobnosti za provedbu aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti.
- (3) Radniku iz stavka 1. ovoga članka, poslodavac je dužan osigurati uvjete za rad te ga ne smije staviti u nepovoljniji položaj zbog obavljanja aktivnosti propisanih ovim Zakonom, drugim propisima o zaštiti na radu, kolektivnim ugovorom i prema pravilima struke.

Članak 19.

- (1) Poslodavac koji zapošljava do 50 radnika i koji posjeduje potrebna znanja i sposobnosti iz članka 18.a stavka 2. ovoga Zakona, može poslove zaštite na radu obavljati sam, pod uvjetom da nema zaposlenog radnika s potrebnim znanjima i sposobnostima za provedbu aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti.
- (2) Ako kod poslodavca nisu ispunjeni uvjeti iz stavka 1. ovoga članka, obavljanje poslova zaštite na radu može ugovoriti s fizičkom ili pravnom osobom ovlaštenom za obavljanje poslova zaštite na radu.
- (3) Radnik iz članka 18.a ovoga Zakona, odnosno poslodavac iz stavka 1. ovoga članka, moraju biti osposobljeni za obavljanje tih poslova.
- (4) Ministar nadležan za poslove rada će pravilnikom urediti program i način osposobljenosti iz stavka 3. ovoga članka.
- (5) Odredbe članka 22. do 24. ovoga Zakona primjenjuju se i na radnike iz stavka 3. ovoga članka.

Članak 20.

- (1) Poslodavac koji zapošljava više od 50 radnika dužan je odrediti jednu ili više osoba za obavljanje poslova stručnjaka zaštite na radu sukladno broju zaposlenih, stanju zaštite na radu, te stupnju opasnosti.
- (2) U smislu ovoga Zakona, stručnjak zaštite na radu je radnik koji ispunjava uvjete iz članka 18.a stavka 2. ovoga Zakona, i s kojim poslodavac ima sklopljen ugovor o radu za obavljanje poslova zaštite na radu.
- (3) Smatrat će se da je poslodavac ispunio obvezu iz stavka 1. ovoga članka ako je s drugim poslodavcima osnovao zajedničku službu, odnosno ugovorio s drugim poslodavcem pružanje usluga službe.
- (4) Na zahtjev poslodavaca na temelju stanja zaštite na radu i procjene opasnosti ministar nadležan za rad može dozvoliti poslodavcu da poslove zaštite na radu obavlja prema odredbama članka 19. ovoga Zakona.

Članak 21.

(1) Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika dužan je ustrojiti samostalnu stručnu službu za zaštitu na radu čija je zadaća praćenje stanja zaštite na radu u pravnoj osobi te koja u tu svrhu objedinjava i usklađuje rad na poslovima provedbe zaštite na radu.

(2) Broj zaposlenih unutar službe treba ovisiti o veličini poduzeća, organizaciji posla, stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti koji je utvrđen procjenom i ne može biti manji od tri stručnjaka zaštite na radu.

(3) Stručnu službu za pružanje stručne pomoći, praćenje stanja, unutarnji nadzor i ostale poslove zaštite na radu može osnovati više poslodavaca na jednoj lokaciji, odnosno jedan poslodavac, a usluge službe ugovoriti ostali poslodavci na lokaciji.

(4) Poslodavcu koji zapošljava više od 250 radnika, na njegov zahtjev, ministar rada može dozvoliti da ne ustroji službu zaštite na radu ako na temelju stanja zaštite i procjene proizlazi da ne postoje veće opasnosti i štetnosti po sigurnost i zdravlje radnika. U tom slučaju poslodavac poslove zaštite na radu organizira po odredbama članka 20. stavka 1. do 3. ovoga Zakona.

Članak 22.

(1) Poslodavac je dužan stručnjacima za zaštitu na radu kao i službi za zaštitu na radu osigurati uvjete za rad i pomoć drugog stručnog osoblja, kao i potrebnu opremu, a vanjskoj službi ili stručnoj osobi osigurati sve potrebne podatke.

(2) Poslodavac je dužan imenovanog ovlaštenika, zaposlenog stručnjaka zaštite na radu, odnosno službu za zaštitu na radu, obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, te o svim preventivnim mjerama i mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, kao i o podacima o radnicima zaduženima za pružanje prve pomoći, gašenje požara i spašavanje radnika.

(3) Stručnjaci za zaštitu na radu imaju potpunu stručnu neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike i ne smiju biti dovedeni u nepovoljniji položaj dok postupaju prema odredbama ovog zakona, drugih propisa zaštite na radu, kolektivnih ugovora i prema pravilima struke.

Članak 23.

(1) Obveze stručnjaka zaštite na radu, odnosno službi zaštite na radu su naročito:

- stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima te zaposlenicima i njihovim povjerenicima u provedbi i unapređivanju zaštite na radu,
- unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu,
- poticanje poslodavaca i njegovih ovlaštenika da nadležne službe poslodavca otklanjaju utvrđene nedostatke glede zaštite na radu,
- praćenje i raščlamba podataka u svezi s ozljedama na radu i profesionalnim bolestima te izrada godišnjeg izvješća za potrebe poslodavca,
- suradnja s tijelima inspekcije rada, sa zavodom nadležnim za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu te ovlaštenim ustanovama i trgovačkim društvima koji se bave poslovima zaštite na radu,
- osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i pomaganje u njihovu radu,
- rad u odborima za zaštitu na radu kod poslodavca,
- suradnja sa stručnim službama poslodavca prilikom izgradnje i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, nabave strojeva i uređaja te osobnih zaštitnih sredstava,
- suradnja sa specijalistima medicine rada.

(2) Stručnjaci zaštite na radu i službe zaštite na radu na temelju praćenja stanja zaštite predlažu poslodavcu, njegovim ovlaštenicima, odnosno odboru zaštite na radu mjere za poboljšanje stanja.

Članak 24.

Obavljanje poslova zaštite na radu sukladno odredbama članka 19. do 22. ovoga Zakona ne smanjuje odgovornost poslodavca niti ga oslobađa odgovornosti za provođenje zaštite na radu.

Članak 25.

Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati glede stručne spreme i radnog iskustva stručnjaci za zaštitu na radu, kao i programe, sadržaje i načine polaganja stručnog ispita, te oblike stalnog stručnog usavršavanja kao i načine njegova vrednovanja.

Članak 26.

(1) Poslodavci ili njihovi ovlaštenici moraju biti osposobljeni iz područja zaštite na radu, ako se radi o tehnologijama u kojima postoji opasnost od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u tehnološkom procesu koji bi mogli ugroziti sigurnost radnika.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje program, sadržaj i način provjere znanja.

Članak 27.

(1) Poslodavac je dužan radnika prije početka rada obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova i osposobiti ga za rad na siguran način.

(2) Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova zaposlenicima koji prethodno nisu osposobljeni.

(3) Zaposlenicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način poslodavac mora osigurati rad pod nadzorom radnika osposobljenih za rad na siguran način ali ne duže od 30 dana.

Članak 28.

(1) Poslodavac je dužan osposobiti radnika za rad na siguran način i dati mu informacije i upute vezane uz njegovo mjesto rada i poslove:

- prije početka rada,
- kod promjena u procesu rada,
- kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene,
- kod uvođenja nove tehnologije,
- kod upućivanja radnika na novi posao.

(2) U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka, osposobljavanje se mora provesti uzimajući u obzir osobito nove ili izmijenjene opasnosti i štetnosti kojima bi radnik mogao biti izložen, te ga je po potrebi dužan i periodički ponavljati.

(3) Ocjena praktične osposobljenosti provodi se na mjestu rada.

(4) Zapisnik o ocjeni praktične osposobljenosti radnika za rad na siguran način na pojedinom mjestu rada sastavljaju i potpisuju neposredni ovlaštenik osposobljavanog radnika, radnik i stručnjak zaštite na radu zadužen za osposobljavanje.

(5) Poslodavac može utvrditi obvezu povremene provjere znanja iz zaštite na radu za radnika koji su raspoređeni na poslove s posebnim uvjetima rada ili na poslove na kojima učestalo dolazi do ozljeda na radu.

(6) obvezu iz prethodnog stavka može narediti inspektor rada te biti nazočan takvoj provjeri znanja, ako opravdano pretpostavlja da je za određene poslove nužna povremena provjera.

(7) Poslodavac je dužan osposobljavanje radnika iz stavka 1. ovoga članka, provesti tijekom radnog vremena na svoj trošak.

Članak 29.

(1) Poslodavci mogu programe osposobljavanja za rad na siguran način izvoditi sami ili povjeriti ovlaštenim ustanovama, odnosno trgovačkim društvima za obavljanje te djelatnosti.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati poslodavci, ustanove i trgovačka društva iz stavka 1. ovoga članka i način nadzora nad njihovim radom.

Članak 30.

Poslodavac je dužan omogućiti osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu za vrijeme radnog vremena i na trošak poslodavca.

4. OBAVJEŠĆIVANJE O ZAŠTITI ZDRAVLJA I SIGURNOSTI NA RADU

Članak 31.

(1) Poslodavac je dužan radnike i njihove predstavnike obavijestiti te po potrebi dati pisane upute o svim opasnostima i štetnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, a vezano uz obavljanje poslova, a osobito o:

- opasnostima i štetnostima posla, odnosno radnog mjesta i zaštitnim i preventivnim mjerama i aktivnostima vezanim uz djelatnost i uz svaki pojedini radni proces i posao,
- mjerama i ovlaštenim radnicima koji provode mjere pružanja prve pomoći, gašenja požara i spašavanja radnika.

(2) Poslodavac je dužan obavijesti, odnosno pisane upute iz stavka 1. ovoga članka dati i svim drugim osobama koje po bilo kojoj osnovi obavljaju posao za poslodavca i nalaze se u prostorijama i prostorima poslodavca.

(3) Poslodavac je dužan radniku iz članka 18.a ovoga Zakona i povjereniku zaštite na radu predočiti odgovarajuću dokumentaciju, a osobito o:

- procjeni opasnosti i o mjerama koje se provode u cilju uklanjanja ili smanjenja procijenjenih opasnosti,
- svim evidencijama i ispravama koje je dužan voditi i čuvati u skladu s odredbama članka 71., 72., 74. i 75. Zakona,
- svim informacijama koje se odnose na preventivne i zaštitne mjere, određenih od strane tijela ovlaštenih za provođenje nadzora.

(4) Poslodavac je dužan radniku, što je moguće prije, dati upute o postupanju u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje, kojoj je izložen ili bi mogao biti izložen, kao i mogućim mjerama, koje je u tom slučaju potrebno poduzeti kako bi se spriječila ili umanjila opasnost po život i zdravlje.

Članak 32.

(1) Poslodavac je dužan na mjestima rada, na sredstvima rada i pripadajućim instalacijama trajno postaviti znakove sigurnosti i znakove općih obavijesti u skladu s odgovarajućim propisima.

(2) Ako znakovi sigurnosti nisu dovoljni za djelotvorno obavještavanje, poslodavac je dužan trajno postaviti pisane upute o uvjetima i načinu korištenja prostora, prostorija, sredstava rada, opasnih radnih tvari i opreme.

Članak 33.

(1) Poslodavac je dužan najmanje svaka tri mjeseca izvijestiti povjerenike radnika za zaštitu na radu i zaposleničko vijeće o opasnostima i štetnostima po sigurnost i zdravlje te mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi unapređenja sigurnosti i zaštite zdravlja.

(2) Obvezu iz prethodnog stavka poslodavac ima posebno nakon smrtne, skupne i teške ozljede na radu, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti, kao i nalaza nadležnog tijela kojim je utvrđen nedostatak u primjeni pravila zaštite na radu.

(3) Za svaku težu, skupnu ili smrtnu ozljedu na radu poslodavac je dužan na uviđaj pozvati povjerenika radnika za zaštitu na radu.

5. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA

Članak 34.

(1) Poslovi s posebnim uvjetima rada prema odredbama ovoga Zakona su poslovi koje mogu obavljati samo zaposlenici koji osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa ispunjavaju i posebne uvjete glede dobi života, spola, stručnih sposobnosti, zdravstvenog, tjelesnog ili

psihičkog stanja (u daljnjem tekstu: zdravstveno stanje) te psihofizioloških i psihičkih sposobnosti (u daljnjem tekstu: psihička sposobnost).

(2) Poslodavac ne smije rasporediti radnika na poslove s posebnim uvjetima rada ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete.

(3) Na izdvojenim mjestima rada u smislu odredaba Zakona o radu ne mogu se obavljati poslovi s posebnim uvjetima rada.

(4) Ministar nadležan za rad u suglasnosti s ministrom zdravstva propisati će poslove s posebnim uvjetima rada, način, sadržaj i rokove provjere sposobnosti radnika za rad na tim poslovima.

Članak 35.

(1) Poslodavac dokazuje odgovarajućom ispravom da radnik ispunjava uvjete glede stručne sposobnosti, zdravstvenog stanja i psihičkih sposobnosti.

(2) Radnika raspoređenog na poslove s posebnim uvjetima rada poslodavac upućuje na pregled ovlaštenoj ustanovi, odnosno specijalistu medicine rada u privatnoj praksi s uputnicom koja sadrži podatke o vrsti poslova i drugim okolnostima od utjecaja za ocjenu njegove sposobnosti za obavljanje ovih poslova.

Članak 36.

(1) Poslodavac je dužan radnika, koji obavlja poslove s posebnim uvjetima rada, ponovno uputiti na pregled nakon proteka roka utvrđenog propisom zaštite na radu ili kada to ocijeni specijalist medicine rada.

(2) Poslodavac ne smije dozvoliti radniku da obavlja poslove s posebnim uvjetima rada ako više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova ili ako ga ponovno ne uputi na pregled nakon isteka vremena u kojem je prema odredbi stavka 1. ovoga članka to bio dužan učiniti.

6. ZAŠTITA POSEBNIH KATEGORIJA RADNIKA

Članak 37.

(1) Poslodavac je dužan naročito osigurati zaštitu na radu zaposlenicima malodobnicima, ženama i zaposlenicima smanjenih radnih sposobnosti te u skladu sa zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom utvrditi općim aktom poslove koje ne mogu obavljati te skupine radnika.

(2) Radnici smanjenih radnih sposobnosti, u smislu ovoga Zakona, su radnici čija je radna sposobnost smanjena zbog starosti, invaliditeta, ozljede, ozljede na radu, profesionalnih ili ostalih bolesti te drugih razloga koji se utvrđuju kolektivnim ugovorom ili općim aktom poslodavca.

Članak 38.

Briše se

Članak 39.

(1) Za vrijeme trudnoće žena ne smije obavljati osobito poslove vatrogasca, poslove koji se obavljaju na visini, poslove u nepovoljnoj mikroklimi, poslove u buci i vibracijama, poslove u povišenom atmosferskom tlaku, poslove pri kojima je izložena ionizacijskom i mikrovalnom zračenju, dimu olova i njegovih anorganskih spojeva, tetraetilolovu, parama žive i prašini živinih spojeva, prašini i dimovima mangana i spojeva, uranu i njegovim spojevima, fluoru i njegovim spojevima, ugljičnom disulfidu, halogenim derivatima ugljikovodika, benzenu i drugim homolozima, nitro i amino derivatima benzena, kemijskim i drugim tvarima u proizvodnji i preradi umjetnih smola i plastičnih masa, pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika te biološkim agensima i to virusima: hepatitis B, herpes, cytomegalo, varicella, rubella, HIV te bakterijama: listeria, toxoplazma.

(2) Za vrijeme dojenja djeteta žena ne smije obavljati osobito poslove pri kojima je izložena prašini, dimu i parama olova i njegovih spojeva, halogenim derivatima ugljikovodika i pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika.

Članak 40.

Malodobnici ne smiju obavljati poslove s posebnim uvjetima rada, ne smiju raditi noću i u prekovremenom radu, osim u slučajevima utvrđenim u Zakonu o radu.

Članak 41.

Radnik sa smanjenim radnim sposobnostima, prema posebnom zakonu, ne smije obavljati poslove na kojima postoji opasnost smanjenja njegove preostale radne sposobnosti.

7. KORIŠTENJE SREDSTAVA RADA I OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA TE RADNI POSTUPCI

Članak 42.

(1) Poslodavac je dužan objekte namijenjene za rad održavati u stanju koje ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika i ispitivati pojedine vrste instalacija u rokovima utvrđenim tehničkim propisima.

(2) Poslodavac je dužan prestati s radom u objektima namijenjenim za rad na kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 42.a

Obveza je poslodavca da se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme, o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika posavjetuje s radnicima, odnosno s njihovim predstavnicima.

Članak 43.

(1) Kada nije moguće pravilima zaštite na radu na sredstvima rada ili organizacijskim mjerama otkloniti ili u dovoljnoj mjeri ograničiti opasnosti po sigurnost i zdravlje radnika, poslodavac mora osigurati odgovarajuća zaštitna sredstva i skrbiti da ih zaposlenici koriste pri obavljanju poslova.

(2) Poslodavac je dužan osigurati da sredstva rada i osobna zaštitna sredstva u svakom trenutku budu u ispravnom stanju.

(3) Poslodavac ne smije staviti u uporabu sredstva rada i osobna zaštitna sredstva ako nisu izrađena u skladu s propisima zaštite na radu i ako nisu ispravna.

(4) Poslodavac je dužan isključiti iz uporabe sredstva rada i osobna zaštitna sredstva na kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

(5) Poslodavac je obvezan poduzeti potrebne mjere kako bi se osiguralo da pristup područjima s posebnim opasnostima i štetnostima imaju samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute i zaštitna sredstva.

Članak 44.

(1) Poslodavac je dužan provesti potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zaštite radnika i okoliša i uključujući zaštitu od profesionalnih opasnosti, osiguravajući potrebnu zaštitu i tehnološke uvjete, a tamo gdje je potrebno, dužan je izraditi odgovarajuće upute na hrvatskom jeziku.

(2) Poslodavac treba skrbiti da su radni postupci tako pripremljeni i organizirani te da se provode na način da se njima ne utječe štetno na sigurnost i zdravlje radnika.

(3) U cilju osiguravanja najboljih uvjeta rada bez opasnosti po zdravlje i sigurnost rada radnika, poslodavac je dužan pri utvrđivanju radnih postupaka pratiti promjene i primijeniti sve ostvarene napretke u području tehnike, medicine rada, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih spoznaja.

(4) Radne postupke poslodavac mora tako organizirati da se koliko je to moguće smanje jednoličnost, jednostrano opterećenje, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku i na vrijeme.

8. OPASNE RADNE TVARI

Članak 45.

(1) Poslodavac je dužan primjenom manje opasnih i štetnih tehnologija, radnih postupaka i radnih tvari stalno unapređivati stanje zaštite na radu.

(2) Poslodavac koji koristi, odnosno prerađuje opasne radne tvari dužan je pri radu s tim tvarima primijeniti pravila zaštite na radu u skladu s propisima i uputama proizvođača i osigurati da su te tvari u svakom trenutku označene na propisan način.

Članak 46.

(1) Poslodavac je u procjeni opasnosti dužan utvrditi da li su radne tvari koje koristi opasne (štetne po zdravlje, eksplozivne i zapaljive) te s tim u svezi utvrditi pravila zaštite na radu te zaštite životnog okoliša.

(2) Opasne tvari smiju se koristiti samo ukoliko nije moguće iste radne rezultate postići primjenom bezopasnih tvari.

(3) Ukoliko nije moguća zamjena opasnih tvari bezopasnim ili manje opasnim tvarima poslodavac je dužan utvrditi da li se primjenom drugog radnog postupka smanjuje opasnost od primjene dotične tvari.

Članak 47.

(1) Ukoliko koristi opasne radne tvari poslodavac je dužan pravila zaštite na radu primjenjivati sljedećim redoslijedom:

1. ukoliko je prema vrsti poslova i stanju tehnike moguće koristiti zatvorene sustave,

2. ukoliko nije moguće spriječiti oslobađanje opasnih plinova, para i aerosola treba ih odvoditi s mjesta nastanka izvan radnog okoliša na način da ne onečišćuje životni okoliš,

3. ukoliko nije moguće odvoditi opasne plinove, pare i aerosole s mjesta nastanka, onda je potrebno ograničiti na najmanju moguću mjeru:

- količinu opasne tvari,

- broj radnika koji su izloženi djelovanju opasnih tvari,

- vrijeme izlaganja radnika utjecaju opasnih tvari.

4. ako se pravilima navedenim u točkama 1. do 3. ovoga članka ne može postići zadovoljavajuća zaštita, poslodavci moraju skrbiti da zaposlenici pri obavljanju radova s opasnim radnim tvarima koriste propisana osobna zaštitna sredstva.

Članak 48.

(1) Obveza je poslodavca da je koncentracija opasnih radnih tvari u radnim prostorijama i prostorima u obliku plinova, para i aerosola što niža i stalno ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija.

(2) Ukoliko se mjerenjem utvrdi da je koncentracija po zdravlje štetnih tvari veća od maksimalno dopustivih poslodavac mora neodložno:

- utvrditi razloge prekoračenja granične vrijednosti,

- na temelju utvrđenih razloga primijeniti i druga pravila zaštite,

- nakon primjene dodatnih pravila ponoviti mjerenja i tek nakon što je mjerenjem utvrđeno da je koncentracija ispod maksimalno dopustivih, smije se dozvoliti rad zaposlenicima na tim poslovima.

Članak 49.

(1) Poslodavac je dužan osigurati da su opasne radne tvari tako pakirane i označene da prilikom njihove primjene ne postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

(2) Poslodavac je dužan osigurati da su za opasne radne tvari dani podaci o opasnostima u svezi njihovog korištenja kao i o pravilima zaštite.

(3) Kod skladištenja opasnih tvari poslodavac je dužan osigurati primjenu propisanih pravila zaštite s obzirom na svojstva tih tvari.

9. ISPITIVANJE RADNOG OKOLIŠA TE STROJEVA I UREĐAJA S POVEĆANIM OPASNOSTIMA

Članak 50.

(1) Poslodavac je dužan obavljati ispitivanja u radnim prostorijama:

- u kojima proces rada koji se u njima obavlja utječe na temperaturu, vlažnost i brzinu strujanja zraka,
- u kojima u procesu rada nastaje buka i vibracije,
- u kojima se pri radu koriste ili proizvode opasne tvari,
- u kojima pri radu nastaju opasna zračenja,
- u kojima je pri radu potrebno osigurati odgovarajuću rasvjetu.

(2) Poslodavac je dužan glede okolnosti iz stavka 1. podstavka 2. do 5. ovoga članka obavljati ispitivanja radnog okoliša i u radnim prostorima izvan radnih prostorija.

(3) Ako posebnim propisima nije drukčije određeno ispitivanja navedena u stavku 1. ovoga članka poslodavac je dužan obaviti u rokovima koji ne mogu biti duži od dvije godine.

(4) Neovisno od toga obveza ispitivanja postoji odmah nakon što su nastali uvjeti zbog kojih je ispitivanje obvezno, kao i nakon svake promjene u radnom okolišu koja ima utjecaja na stanje utvrđeno prethodnim ispitivanjem.

Članak 51.

Poslodavac je dužan redovito obavljati preglede svih strojeva i uređaja i osobnih zaštitnih sredstava koja koristi radi utvrđivanja da li su na njima primijenjeni propisi zaštite na radu i da li zbog nastalih promjena tijekom uporabe ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 52.

(1) Poslodavac je dužan na propisani način obavljati ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima u sljedećim slučajevima:

- prije njihovog stavljanja u uporabu,
- najmanje jedanput nakon dvije godine njihove uporabe, poslije rekonstrukcije, a prije ponovnog početka korištenja,
- prije početka korištenja na novom mjestu uporabe, ako su strojevi i uređaji premješteni s jednog mjesta na drugo pa su zbog toga rastavljeni i ponovo sastavljeni.

(2) Pod strojevima i uređajima s povećanim opasnostima prema odredbi stavka 1. ovoga članka smatraju se naročito: dizalice nosivosti preko 10 kN, teretna dizala, industrijski transporteri, vozila unutarnjeg prijevoza na mehanizirani pogon, strojevi za obradu i preradu drveta, metala i sličnih materijala, mehaničke i hidrauličke preše, podizne platforme, kompresori, centrifuge, predtlačne i podtlačne komore, kotlovi za centralno grijanje, parni i vrelovodni kotlovi, strojevi i uređaji koji sadrže posude pod tlakom i drugi uređaji i strojevi sa sličnim opasnostima po sigurnost i zdravlje radnika.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje listu strojeva i uređaja s povećanim opasnostima iz prethodnog stavka.

Članak 53.

(1) O obavljenim ispitivanjima iz članka 50. i 52. ovoga Zakona sastavlja se zapisnik i izdaju odgovarajuće isprave.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete pod kojima ova ispitivanja može obavljati sam poslodavac, odnosno ovlaštena ustanova ili trgovačko društvo te postupak ispitivanja, sadržaj, oblik i način izdavanja isprava.

Članak 54.

(1) Inspektor rada ovlašten je narediti ispitivanje pojedinih instalacija u objektima namijenjenim za rad kada opravdano pretpostavi da je ispitivanje potrebno u svrhu zaštite radnika.

(2) Inspektor rada ovlašten je narediti da se obavi ispitivanje radnog okoliša i strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i izvan utvrđenih rokova ako opravdano pretpostavi da je ispitivanje potrebno u svrhu sigurnosti i zaštite zdravlja radnika, posebno u slučaju pojave profesionalne bolesti.

(3) Inspektor rada može narediti ispitivanje i u radnim prostorijama i radnom prostoru izvan radnih prostorija u kojima proces rada ne utječe na stanje u radnom okolišu na temelju zahtjeva radnika, odnosno njegovog povjerenika ili ako sam opravdano pretpostavi da postojeće stanje nije u skladu s pravilima zaštite na radu.

10. PRIVREMENA I ZAJEDNIČKA PRIVREMENA RADILIŠTA

Članak 55.

(1) Poslodavci koji obavljaju građevinske ili montažne radove, na iskorištavanju šuma ili radove u brodogradilištima, dužni su prije početka radova na privremenom radilištu urediti radilište i osigurati da se radovi obavljaju u skladu s pravilima zaštite na radu.

(2) Plan izvođenja radova je sastavni dio projektne dokumentacije određene posebnim propisom.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje sadržaj plana izvođenja radova.

Članak 56.

(1) Investitor u djelatnosti graditeljstva, odnosno poslodavac u djelatnostima brodogradnje i šumarstva je dužan prijaviti radilište na kojima je predviđen opseg radova od 500 osoba – dana ili više te u slučaju izvođenja posebno opasnih radova prema posebnim propisima bez obzira na trajanje radova.

(2) Investitor odnosno poslodavac je dužan najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova na tom radilištu dostaviti prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova.

(3) Prijavu radilišta dužan je investitor, odnosno poslodavac ažurirati u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada.

(4) Investitor ne može svoje obveze propisane ovim Zakonom prenijeti na izvođača/izvođače radova.

(5) Ako samo jedan poslodavac izvodi radove u trajanju dužem od pet dana isti je dužan u roku od najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova dostaviti prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova.

(6) Poslodavac nije dužan dostaviti prijavu radilišta niti plan o izvođenju radova ako radovi na privremenom radilištu traju kraće od 5 dana, niti je dužan izraditi plan izvođenja radova.

(7) Preslika prijave gradilišta mora biti vidno izložena na gradilištu.

Članak 57.

(1) Ako više poslodavaca radi na zajedničkom radilištu odnosno obavlja posao na istom mjestu rada, svaki od njih dužan je provoditi zaštitu na radu radi zaštite svojih radnika te organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da njegovi radnici pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca.

(2) Ako se izvođenje radova zbog prirode procesa ne može organizirati na način određen u stavku 1. ovoga članka, poslodavci su dužni radove obavljati naizmjenično prema postignutom sporazumu.

(3) Investitor u graditeljstvu, odnosno poslodavac koji je glavni izvođač u djelatnosti brodogradnje i šumarstva je prema posebnom propisu obavezan imenovati koordinатора za zaštitu na radu, odnosno odgovornu osobu za koordinaciju tijekom izvođenja radova.

(4) Koordinator zaštite na radu na radilištu po posebnom propisu, odnosno odgovorna osoba u drugim djelatnostima dužna je voditi dnevnu evidenciju poslodavaca i radnika nazočnih na privremenom zajedničkom radilištu.

(5) Poslodavci i druge osobe na radu su dužni uvažavati upute koordinatora zaštite na radu.

(6) Imenovanje koordinatora ne oslobađa izvođače i druge osobe na radilištu od njihove odgovornosti za provedbu zaštite na radu.

Članak 57.a

(1) Za koordinateure za zaštitu na radu se mogu imenovati osobe koje ispunjavaju uvjete propisane posebnim propisima.

(2) Koordinator za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova je dužan:
– koordinirati primjenu načela zaštite na radu kod donošenja odluka i rokova o bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koji se izvode istodobno i u slijedu,

– koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe dosljedno primjenjuju načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova,

– izraditi ili potaknuti izradu potrebnih usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu,

– osigurati suradnju i uzajamno izvješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika,

– provjeravati provode li se radni postupci na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti,

– organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište.

(3) Uvjete i stručna znanja iz stavka 1. ovoga članka za imenovanje koordinatora propisat će ministar nadležan za rad.

Članak 58.

Poslodavac je dužan čuvati na radilištu dokaze o osposobljenosti radnika, dokaze o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, dokaze o ispitivanju strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i ostalu dokumentaciju potrebnu za izvođenje radova.

11. ZAŠTITA OD POŽARA, EVAKUACIJA I SPAŠAVANJE

Članak 59.

Poslodavac je dužan u svakom objektu uzimajući u obzir tehnološki proces, stvari koje se u radu koriste, način rada, uskladištene stvari kao i veličinu objekta, poduzeti mjere da do požara ne dođe, a ako ipak do njega dođe, da se opasnost po sigurnost i zdravlje radnika smanji na najmanju moguću mjeru.

Članak 60.

(1) Poslodavac je dužan poduzeti potrebne mjere za zaštitu od požara i spašavanje radnika, odrediti radnika koji će provoditi navedene mjere i osigurati pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje.

(2) Poslodavac je dužan broj radnika iz stavka 1. ovoga članka, njihovu osposobljenost i potrebnu opremu, utvrditi u skladu s posebnim propisom, ovisno o prirodi procesa rada, veličini poslodavca te ukupnog broja radnika.

(3) Poslodavac je dužan osobama iz stavka 1. ovoga članka osigurati potrebne zaštitne uređaje i opremu.

(4) Poslodavac je u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje radnika dužan:

– što je prije moguće, obavijestiti sve radnike o nastaloj opasnosti kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, kao i o mjerama koje jesu ili bi trebale biti provedene, kako bi se spriječila ili umanjila opasnost po život i zdravlje,

– poduzeti radnje i dati upute o napuštanju radnog mjesta i upućivanju na sigurno mjesto,

– organizirati nastavak rada tek nakon isteka opasnosti, osim u slučaju postojanja osobito iznimnih i objektivno opravdanih razloga.

(5) Poslodavac je dužan osposobiti sve radnike da u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje, kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, mogu poduzeti mjere ili

provesti postupke u skladu sa svojim znanjem i raspoloživim tehničkim sredstvima, kako bi opasnost otklonili ili smanjili, čak i u slučaju kada o tome ne mogu obavijestiti odgovornu osobu.

(6) Radnici koji postupaju u skladu s odredbom stavka 5. ovoga članka, zbog tog postupanja ne smiju biti dovedeni u nepovoljniji položaj, osim u slučaju ako su postupali nemarno ili su propustili postupati uz dužnu pažnju.

Članak 61.

(1) Poslodavac je dužan utvrditi plan evakuacije i spašavanja za slučaj izvanrednog događaja i s njim upoznati sve radnike.

(2) Na osnovi tog plana moraju se provesti praktične vježbe najmanje jedanput u dvije godine.

(3) Smatra se da je poslodavac ispunio obvezu utvrđivanja plana evakuacije i spašavanja ako je izradio takav plan na temelju drugih propisa a obuhvaćeni su slučajevi iz članka 60. stavka 1. ovoga Zakona.

12. PRUŽANJE PRVE POMOĆI I MEDICINSKA POMOĆ

Članak 62.

(1) Poslodavac je dužan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći zaposlenicima za slučaj ozljede na radu ili iznenadne bolesti do njihovog upućivanja na liječenje zdravstvenoj ustanovi i osigurati pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za pružanje medicinske pomoći.

(2) Na svakom radilištu i u radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 20 radnika najmanje jedan od njih mora biti osposobljen i određen za pružanje prve pomoći te još po jedan na svakih daljnjih 50 radnika.

(3) Osobama određenim za pružanje prve pomoći mora se staviti na raspolaganje potrebna oprema.

(4) Ministar nadležan za rad u suglasnosti s ministrom zdravstva propisuju vrstu i količinu sanitetskog materijala.

13. ZAŠTITA NEPUŠAČA, ZABRANA UZIMANJA ALKOHOLA I DRUGIH SREDSTAVA OVISNOSTI

Članak 63.

(1) Poslodavac je dužan prikladnim mjerama provoditi zaštitu nepušača od djelovanja duhanskog dima.

(2) Zabranjeno je pušenje na radnim sastancima.

(3) Zabranjeno je pušenje u radnim prostorijama i prostorima osim u onim u kojima poslodavac iznimno utvrdi da je pušenje dozvoljeno, o čemu u takvoj prostoriji mora biti istaknut znak mjesta za pušenje.

Članak 64.

(1) Zabranjeno je uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti prije i tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore.

(2) Poslodavac je dužan prikladnim mjerama provoditi zabranu uzimanja alkoholnih pića i sprječavati zlouporabu sredstava ovisnosti na radnom mjestu.

(3) Prikladne mjere iz stavka 2. ovoga članka su mjere primjerene utvrđenim potrebama zaštite na radu, a u pravilu sadržavaju aktivnosti:

- sprječavanja uzimanja alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i provođenje zabrane njihovog unošenja u radne prostorije i prostore,
- obavješćivanja i osposobljavanja radnika o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost,

- izrade i provedbe programa prevencije ovisnosti na radnom mjestu, sukladno utvrđenim potrebama,
 - uređivanja protokola suradnje i postupanja poslodavca ili njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu, djelatnika službe medicine rada, povjerenika radnika za zaštitu na radu, u provođenju mjera sprječavanja zlouporabe sredstava ovisnosti,
 - uređivanja postupka provjere radi utvrđivanja je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način provjere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i konfirmacije rezultata).
- (4) Poslodavac ne može provesti postupak provjere radi utvrđivanja je li radnik pod utjecajem sredstava ovisnosti kod radnika koji ima potvrdu da se nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti te u izvanbolničkom tretmanu liječenje od ovisnosti i/ili na supstitucijskoj terapiji, ali može zatražiti ocjenu zdravstvene i psihofizičke sposobnosti radnika za obavljanje poslova za koje je zaključen ugovor o radu.
- (5) Postupak iz stavka 4. ovoga članka može se provesti samo od strane ustanove kod koje se radnik nalazi u programu.
- (6) Potvrdu da se radnik nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti, odnosno u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti i/ili na supstitucijskoj terapiji, izdaje zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu.
- (7) Poslodavac koji zapošljava 20 i više radnika dužan je u aktu propisanom člankom 18. stavkom 2. ovoga Zakona, urediti postupke iz stavka 3. podstavka 5. ovoga članka.

Članak 65.

- (1) Poslodavac je dužan privremeno udaljiti s mjesta rada radnika koji je na radu pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.
- (2) Utvrđivanje da li je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti obavlja se alkometrom ili drugim pogodnim aparatom ili postupkom.
- (3) Ako radnik odbije pristupiti provjeri smatra se, da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.
- (4) Ako radnik odbija napustiti mjesto rada udaljenje će po pozivu poslodavca omogućiti nadležna redarstvena služba.

14. SAVJETOVANJE I SUODLUČIVANJE RADNIKA

Članak 66.

- (1) Poslodavac je dužan provoditi postupke obavješćivanja, savjetovanja i suodlučivanja s radnicima ili njihovim predstavnicima o svim pitanjima koja se odnose na sigurnost i zdravlje na radu, što obuhvaća:
- savjetovanje s radnicima,
 - pravo radnika ili njihovih predstavnika da utječu na sve odluke vezane uz područje zaštite zdravlja i sigurnost na radu, uključujući i davanje prijedloga,
 - pravo radnika ili njihovih predstavnika na razmjerno suodlučivanje pri donošenju odluka na području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, sukladno posebnom propisu.
- (2) Poslodavac koji zapošljava 50 ili više radnika, dužan je osnovati odbor za zaštitu na radu kao svoje savjetodavno tijelo, s ciljem provođenja postupaka iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika i koji ima više pogona, odnosno pogone na više mjesta izvan sjedišta, osniva središnji odbor za zaštitu na radu čija je zadaća unapređenje stanja zaštite na radu u pravnoj osobi.
- (4) Postupak izbora članova odbora poslodavac uređuje općim aktom.
- (5) Odredbe stavka 1. ovoga članka ne odnose se na poslodavce iz članka 20. stavka 4. ovoga Zakona.

Članak 67.

(1) Odbor cine poslodavac ili njegov ovlaštenik, rukovoditelj službe zaštite na radu ili stručnjak za zaštitu na radu, specijalist medicine rada te povjerenici radnika ili njihov koordinator.

(2) Predsjednik odbora je poslodavac ili njegov ovlaštenik.

Članak 68.

(1) Odbor se sastaje najmanje jedanput u tri mjeseca.

(2) Predsjednik odbora o sjednicama odbora obavještava inspektora rada, a inspektor će ocijeniti je li nužna njegova nazočnost na sjednici.

(3) U slučaju smrtne ili kolektivne ozljede na radu predsjednik odbora dužan je sazvati sjednicu u roku od 48 sati od nastanka ozljede, analizirati uzroke i predložiti odgovarajuće mjere zaštite.

(4) Ukoliko predsjednik odbora propusti sazvati sjednicu Odbora za zaštitu na radu u roku predviđenom u stavku 3. ovoga članka, povjerenik radnika ili koordinator ima pravo sazvati sjednicu odbora.

(5) Ukoliko predsjednik odbora propusti sazvati sjednicu dva puta zaredom u rokovima utvrđenim stavkom 1. ovoga članka, povjerenik radnika ili koordinator povjerenika ima pravo sazvati sjednicu odbora.

(6) Povjerenik radnika i član radničkog dužni su poticati rad Odbora.

(7) Odbor planira i nadzire primjenu pravila zaštite na radu, obavještavanje i obrazovanje iz zaštite na radu, vodi politiku sprečavanja ozljeda na radu i profesionalnih bolesti i potiče stalno unapređenje zaštite na radu.

15. POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Članak 69.

(1) Kod poslodavca radnici između sebe biraju i imenuju povjerenika za zaštitu na radu. Broj povjerenika radnika za zaštitu na radu, izbor i njihov mandat utvrđuje se u skladu s odredbama Zakona o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća vodeći računa o zastupljenosti svih dijelova procesa rada.

(2) Bez obzira na broj radnika povjerenik će biti izabran svagdje gdje to zahtijevaju uvjeti rada (povećana opasnost za sigurnost i zdravlje radnika, rad na izdvojenim mjestima i sl.). Za povjerenika zaštite na radu može biti izabrana, odnosno imenovana osoba koja radi u takvim uvjetima odnosno na izdvojenom mjestu rada.

(3) Sindikat ili sindikati mogu pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka imenovati povjerenika za zaštitu na radu ukoliko je to predviđeno kolektivnim ugovorom.

(4) Imenovani sindikalni povjerenik za zaštitu na radu u pravima i obvezama u potpunosti se izjednačava s izabranim povjerenikom.

(4) Povjerenika zaposlenici biraju na vrijeme za koje se zaključuje kolektivni ugovor. Isti radnik može biti ponovno izabran za povjerenika.

(5) Ako je prema propisanim kriterijima kod poslodavca izabrano ili imenovano više povjerenika oni između sebe biraju ili imenuju svog koordinatora.

Članak 70.

(1) Zadatak je povjerenika da djeluje u interesu radnika na području zaštite na radu, te da prati primjenu propisa i naređenih mjera zaštite u radnoj sredini u kojoj je izabran.

(2) Povjerenik ima sljedeća prava i dužnosti:

- podnositi prijedloge vezane uz donošenje odluka iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

- zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u cilju smanjenja i otklanjanja izvora opasnosti,

- podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu, ako smatra da su prethodno poduzete mjere i osigurana sredstva nedostatna ili neodgovarajuća za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu.
- biti obaviješten o svim promjenama od utjecaja na sigurnost i zdravlje radnika,
- primati primjedbe radnika na primjenu propisa i provedbu mjera zaštite na radu,
- imati pravo uvida i korištenja dokumentacije vezane za sigurnost i zdravlje radnika,
- izvijestiti inspektora o svojim zapažanjima i zapažanjima radnika čiji je povjerenik, prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrdi inspektor,
- pozvati inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje radnika, a poslodavac to propušta ili odbija učiniti,
- obrazovati se za obavljanje ovih poslova, stalno proširivati i unapređivati znanje, pratiti i prikupljati obavijesti od značaja za njegov rad,
- staviti prigovor na inspekcijski nalaz i mišljenje,
- svojim djelovanjem poticati ostale radnike na rad na siguran način,
- obavještavati radnike o mjerama koje poslodavac poduzima da im osigurava zaštitu na radu i zdravstvenu zaštitu.

(3) O svom radu povjerenik je dužan najmanje svaka tri mjeseca izvještavati zaposleničko vijeće.

(4) Poslodavac je dužan osigurati povjereniku uvjete za nesmetano obnašanje te dužnosti, davati sve potrebne obavijesti i omogućiti uvid u sve propise i isprave u svezi sa zaštitom na radu i ne smije ga, tijekom obnašanja dužnosti, bez pristanka zaposleničkog vijeća i sindikata rasporediti na drugo radno mjesto ili k drugom poslodavcu, otkazati ugovor o radu, smanjivati mu placu ili ga na drugi način dovoditi u nepovoljniji položaj niti protiv njega pokrenuti postupak za naknadu štete, ukoliko je povjerenik postupao sukladno svojim ovlastima.

(5) Uvjeti za nesmetano obnašanje dužnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu i njihovih koordinatora osiguravaju se u skladu s odredbama Zakona o radu kojima se uređuju uvjeti za rad članova radničkih vijeća s tim da povjerenici za zaštitu na radu i koordinatori imaju pravo na naknadu place za najmanje 4 sata tjedno bez mogućnosti prava ustupanja drugome radnih sati osim ako se kolektivnim ugovorom drugačije ne uredi.

(6) Poslodavac, radničko vijeće i sindikat, odnosno sindikati mogu posebnim sporazumima regulirati i druga specifična pitanja vezana za broj povjerenika u izdvojenim mjestima rada, koordinatora za zaštitu na radu, place, primanja i ostala materijalna prava kao i izostanak s rada radi osposobljavanja (tečajevi, seminari, sastanci i sl.).

16. DUŽNOSTI PREMA TIJELIMA NADZORA

Članak 71.

(1) Poslodavac je obvezan inspektorima rada na njegov zahtjev dati obavještenja i podatke koji su mu potrebni u obavljanju nadzora.

(2) Poslodavac je obvezan inspektorima rada za vrijeme obavljanja nadzora omogućiti da utvrđuje činjenice koje su potrebne radi ocjene je li postupljeno po propisima zaštite na radu.

(3) Poslodavac je obvezan odrediti svog ovlaštenika koji će inspektorima pružiti pomoć pri utvrđivanju činjenica, dati potrebna obavještenja, staviti na uvid isprave i predlagati izvođenje odgovarajućih dokaza.

(4) Poslodavac je obvezan u roku od osam dana od isteka roka utvrđenog rješenjem inspektora rada izvijestiti inspekciju rada o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih rješenje nije izvršeno.

Članak 72.

- (1) Poslodavac je obavezan izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o smrtnoj, težoj ili skupnoj (dva ili više radnika) ozljedi odmah po nastanku događaja, a u daljnjem roku od 48 sati od nastanka događaja dostaviti inspekciji rada propisano pisano izvješće.
- (2) Poslodavac je obavezan izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak radnika s rada tri ili više dana.
- (3) Smatrat će se da je poslodavac izvršio obvezu iz stavka 2. ovoga članka ako je u roku od 8 dana od dana nastanka ozljede izvijestio Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.
- (4) Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu dužan je u roku od 8 dana izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o svakom utvrđenom slučaju profesionalne bolesti odnosno ozljede na radu.
- (5) Ministar nadležan za rad propisat će sadržaj izvješća iz ovoga članka.

17. OBVEZE POSLODAVCA I NJEGOVIH OVLAŠTENIKA U PROVEDBI MJERA ZAŠTITE NA RADU

Članak 73.

Ukoliko poslodavac sam ne provodi mjere zaštite na radu, dužan je svojim ovlaštenicima dati ovlaštenja za poduzimanje mjera u okviru njihovog djelokruga, kojima se osigurava provedba ovoga Zakona i drugih propisa iz zaštite na radu, a naročito za to:

- da se na poslove ne raspoređi radnik koji nije osposobljen za rad na siguran način,
- da se na poslove s posebnim uvjetima rada ne raspoređi radnik za kojeg na propisani način nije utvrđeno da ispunjava tražene uvjete, odnosno da se radnik koji tražene uvjete više ne ispunjava ne zadrži na poslovima s posebnim uvjetima za rad,
- da se malodobnicima, ženama i zaposlenicima sa smanjenom radnom sposobnošću ne dozvoli rad na poslovima koji bi mogli na njih štetno utjecati,
- da isključi iz uporabe strojeve i uređaje te osobna zaštitna sredstva koja nisu ispravna,
- da zaposlenici rade sukladno odredbama ovoga Zakona, propisa donesenih na temelju njega, drugih propisa zaštite na radu, uputa poslodavca, odnosno proizvođača strojeva i uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i radnih tvari, te da koriste propisana zaštitna sredstva,
- da radniku zabrani rad ako ga obavlja suprotno odredbi iz prethodnog podstavka,
- da osigura potreban broj radnika osposobljenih za evakuaciju i spašavanje kao i za pružanje prve pomoći te da im stavi na raspolaganje svu potrebnu opremu,
- da osigura da se za vrijeme rada ne piju alkoholna pica te uzimaju druga sredstva ovisnosti, odnosno da zabrani rad zaposlenicima koji su na radu pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti te da ih udalji s rada.

18. ISPRAVE I EVIDENCIJE

Članak 74.

(1) Poslodavac je dužan čuvati:

- glavni projekt izrađen prema posebnom propisu iz kojeg je vidljiva primjena osnovnih pravila zaštite na radu za građevinu ili dio građevine u trenutku korištenja,
- upute o načinu korištenja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima dok te strojeve i uređaje koristi,
- planove uređenja privremenih radilišta dok ta radilišta koristi,
- isprave o obavljenim ispitivanjima iz članka 53. ovoga Zakona,
- dokaze o ispravnosti instalacija.

(2) Poslodavac je dužan voditi evidencije o:

- zaposlenicima osposobljenim za rad na siguran način,
- zaposlenicima raspoređenim na poslove s posebnim uvjetima rada,
- strojevima i uređajima s povećanim opasnostima koje koristi,
- opasnim tvarima koje proizvodi, prerađuje ili koristi,

- ozljedama na radu, slučajevima profesionalnih bolesti i poremećajima u tehnološkom procesu koji su izazvali ili su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 75.

(1) Poslodavac je dužan voditi knjigu nadzora u koju upisuju svoje odluke:

- ovlaštenici poslodavca,
- stručnjak za zaštitu na radu iz članka 20. i 21. ovoga Zakona,
- ovlaštena fizička ili pravna osoba iz članka 91. i 92. ovoga Zakona,
- inspektor rada.

(2) Poslodavac je dužan podnijeti godišnje izvješće o ozljedama i slučajevima profesionalnih bolesti inspekciji rada, ako je takvih ozljeda odnosno slučajeva profesionalnih bolesti bilo.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje način čuvanja isprava i vođenja evidencija iz prethodnog članka, sadržaj i način vođenja knjige nadzora kao i sadržaj godišnjeg izvješća o ozljedama na radu i slučajevima profesionalnih bolesti i rok do kojeg ga poslodavac treba podnijeti.

Članak 75.a

(1) Obveze poslodavaca iz ovog poglavlja na odgovarajući se način odnose na rad na izdvojenim mjestima rada.

(2) Ministar nadležan za rad propisat će minimalne obveze poslodavca vezano za rad na izdvojenim mjestima iz stavka 1. ovoga članka, a naročito glede nabave, ispitivanja i održavanja strojeva, osiguranja potrebnih zaštitnih sredstava te osposobljavanja radnika za rad na siguran način.

III. OBVEZE I PRAVA RADNIKA

Članak 76.

(1) Radnik je dužan osposobiti se za rad na siguran način kada ga na osposobljavanje uputi poslodavac.

(2) Prije rasporeda na poslove s posebnim uvjetima rada i tijekom obavljanja takvih poslova radnik je dužan pristupiti pregledu na koji ga uputi poslodavac.

(3) Prije rasporeda na poslove iz stavka 2. ovoga članka kao i tijekom obavljanja takvih poslova radnik je dužan obavijestiti liječnika o bolesti ili drugoj okolnosti koja ga onemogućuje ili ometa u izvršenju obveza iz ugovora o radu ili koja ugrožava život i zdravlje drugih radnika.

Članak 77.

(1) Radnik je dužan obavljati poslove s dužnom pozornošću te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zdravlju, kao i sigurnosti i zdravlju drugih osoba na radu.

(2) Smatra se da radnik radi s dužnom pozornošću kada poslove obavlja sukladno znanjima koje je stekao tijekom osposobljavanja za rad na siguran način te uputama poslodavca, odnosno njegovog ovlaštenika i to na način da:

- prije početka rada pregleda mjesto rada te o uočenim nedostacima izvijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika,
- pravilno upotrebljava strojeve, aparate, alate, opasne tvari, transportnu opremu i druga sredstva rada,
- pravilno upotrebljava propisanu osobnu zaštitnu opremu koju je nakon uporabe dužan vratiti na prikladno mjesto,
- pravilno upotrebljava i svojevoljno ne isključuje, ne vrši preinake i ne uklanja sigurnosne naprave na uređaju koje koristi (stroj, aparat, alat, postrojenje, zgrada),
- odmah obavijesti poslodavca i osobu iz članka 18.a ovoga Zakona o svakoj situaciji koju smatra ozbiljnom i neposrednom opasnošću za sigurnost i zdravlje radnika, kao i o nepostojanju ili nedostatku uputa koje su dane za takvu situaciju,
- posao obavlja sukladno pravilima struke te propisanim uputama,

- prije napuštanja mjesta rada ostavi sredstva rada u takvom stanju da ne ugrožavaju druge radnike i sredstva rada,
- surađuje s poslodavcem, osobom iz članka 18.a ovoga Zakona i povjerenikom za zaštitu na radu.

Članak 78.

- (1) Radnik je dužan surađivati s poslodavcem ili njegovim ovlaštenikom te s povjerenikom zaduženim za zaštitu na radu u rješavanju svih pitanja zaštite na radu.
- (2) Radnik je dužan surađivati s poslodavcem, osobom iz članka 18.a ovoga Zakona i povjerenikom za zaštitu na radu, sve dok mu ne omogući da osigura radni okoliš i uvjete rada koji ne predstavljaju opasnost za sigurnost i zdravlje radnika, te dok se u cijelosti ne postigne zaštita sigurnosti i zdravlja radnika na radu sukladno zahtjevima tijela nadležnih za provedbu i nadzor zaštite na radu
- (3) Radnik je dužan odmah izvijestiti poslodavca ili njegovog ovlaštenika te svojeg povjerenika o svakoj činjenici za koju opravdano smatra da predstavlja neposrednu opasnost po sigurnost i zdravlje kao i bilo kojem nedostatku u sustavu zaštite na radu.

Članak 79.

- (1) Poslodavac, njegov ovlaštenik ili stručnjak zaštite na radu moraju obavijestiti radnika o svim promjenama u radnom procesu koje utječu na njegovu sigurnost i zdravlje.
- (2) Radnik ima pravo odbiti rad ako mu neposredno prijete opasnost po život i zdravlje zbog toga što nisu primijenjena propisana pravila zaštite na radu i zbog takvog postupanja ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj.
- (3) Radnik koji u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti, napusti svoje radno mjesto i opasno područje, ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj zbog svog postupka i mora biti zaštićen od bilo kakvih štetnih i neopravdanih posljedica.
- (4) U slučajevima iz stavka 2. i 3. ovoga članka, radnik je dužan obavijestiti poslodavca ili njegovog ovlaštenika te svojeg povjerenika za zaštitu na radu.
- (5) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka poslodavac ili njegov ovlaštenik, odnosno radnik ili njegov povjerenik dužni su neodložno izvijestiti inspektora rada, koji je dužan u roku od 48 sati utvrditi činjenično stanje i osnovanost navoda radnika.
- (6) Prava radnika glede primjene odredbe stavka 2. ovoga članka uređuju se Zakonom o radu.

IV. DJELATNOST U SVEZI SA ZAŠTITOM NA RADU

1. OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE IZ ZAŠTITE NA RADU

Članak 80.

- (1) Programi osnovnog obrazovanja obuhvaćaju osnovne sadržaje zaštite na radu.
- (2) Programi srednjoškolskog obrazovanja, programi prekvalifikacije, osposobljavanja i usavršavanja za obavljanje određenih poslova obuhvaćaju i posebne sadržaje o zaštiti na radu u opsegu koji odgovara potrebi struke za koju se provodi obrazovanje, prekvalifikacija, osposobljavanje ili usavršavanje.
- (3) Program višeg i visokog obrazovanja obuhvaćaju specifične sadržaje iz zaštite na radu u opsegu koji odgovara potrebi odgovarajućeg studija, usmjerenja, odnosno predmetnog područja.
- (4) Najmanje sadržaje programa iz stavka 1. do 3. ovoga članka propisuje ministar prosvjete i športa u suradnji i na prijedlog ministra rada.

2. SLUŽBA MEDICINE RADA

Članak 81.

(1) Poslodavac je dužan osigurati zaposlenicima usluge službe medicine rada kako bi se osigurao zdravstveni nadzor primjeren opasnostima i štetnostima za zdravlje i sigurnost kojima su zaposlenici izloženi.

(2) Poslodavac može obavljanje poslova medicine rada ugovarati sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja djelatnost medicine rada, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

(3) Poslodavac je dužan djelatnicima službe medicine rada osigurati pristup u sve radne prostorije i prostore.

(4) Služba medicine rada dužna je surađivati s ostalim službama poslodavca.

(5) Djelatnici službe medicine rada imaju potpunu profesionalnu neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike.

Članak 82.

(1) Zadaće službe medicine rada su osobito:

- utvrđivanje i procjena rizika od štetnosti za zdravlje na mjestu rada,
- praćenje činitelja u radnom okolišu i radnom procesu koji mogu ugroziti zdravlje radnika, uključujući njihov smještaj i prehranu,
- savjetovanje poslodavca o planiranju i organizaciji rada, uključujući oblikovanje radnog mjesta, o izboru, održavanju i stanju strojeva i uređaja te o tvarima koje se koriste pri radu,
- sudjelovanje u izradi programa unapređivanja načina rada te u ispitivanju i procjeni nove opreme sa zdravstvenog stajališta,
- savjetovanje poslodavca o unapređivanju zaštite zdravlja, sigurnosti, zdravstvene ekologije, ergonomiji te osobnim i skupnim zaštitnim sredstvima,
- praćenje zdravstvenog stanja radnika u odnosu na rad, a posebno radnika na poslovima s posebnim

uvjetima rada, mladeži, žena i radnika sa smanjenim radnim sposobnostima,

- trajno unapređivanje prilagođenosti rada zaposlenicima,
- sudjelovanje u mjerama stručne rehabilitacije,
- suradnja u obavještanju, stručnom osposobljavanju i obrazovanju u oblasti medicine rada, higijene rada i ergonomije,
- sudjelovanje u analizi ozljeda na radu i profesionalnih bolesti,
- suradnja s tijelima nadzora glede provedbe zadaća iz prethodnih točaka.

(2) Ministar nadležan za rad uz suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo propisat će ovisno o vrsti djelatnosti najmanji broj sati koje poslodavac mora ugovoriti sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja poslove djelatnosti medicine rada, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

Članak 83.

(1) Poslodavac i njegov ovlaštenik te zaposlenici i njihovi povjerenici dužni su izvijestiti službu medicine rada o svim čimbenicima na mjestu rada i u radnom okolišu za koje znaju ili pretpostavljaju da se mogu nepovoljno odraziti na zdravlje radnika.

(2) Služba medicine rada mora biti obaviještena o učestalosti obolijevanja među zaposlenicima i izostancima s posla iz zdravstvenih razloga, kako bi bila u mogućnosti utvrditi vezu između uzroka bolesti ili odsutnosti s posla i štetnosti za zdravlje koje mogu biti prisutne na mjestu rada.

(3) Služba medicine rada mora izvijestiti tijela nadzora o svakom slučaju za koji se osnovano sumnja da se radi o profesionalnoj bolesti.

Članak 84.

Kada prema odredbama ovoga Zakona određene poslove mogu obavljati zaposlenici koji ispunjavaju posebne uvjete glede zdravstvenog stanja, isprave kojima se dokazuje da te uvjete ispunjavaju, izdaju ovlaštene ustanove, odnosno specijalisti medicine rada u privatnoj praksi koji po propisima o zdravstvu obavljaju djelatnost medicine rada.

Članak 85.

Psihičke sposobnosti radnika dokazuju se ispravom koju izdaje zdravstvena ustanova koja po propisima o zdravstvu obavlja djelatnost medicine rada, odnosno specijalist medicine rada u privatnoj praksi uz prethodnu konzultaciju psihologa.

Članak 86.

Nadležno tijelo određeno propisima o zdravstvu dužno je na prijedlog nadležnog tijela inspekcije rada odrediti da se izvrši nadzor nad stručnim radom djelatnika, odnosno zdravstvene ustanove koja je izdala ispravu o sposobnosti za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada glede zdravstvenog stanja, odnosno psihičkih sposobnosti.

3. USTANOVE I TRGOVAČKA DRUŠTVA ZA ZAŠTITU NA RADU

Članak 87.

Određene poslove u svezi s provedbom i unapređenjem zaštite na radu obavlja Zavod za zaštitu na radu pri Ministarstvu rada i socijalne skrbi te druge ustanove i trgovačka društva koja te poslove obavlja kao sastavni dio svoje djelatnosti.

Članak 88.

Praćenje stanja i unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu provodit će zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu.

Članak 89.

U obavljanju djelatnosti iz članka 88. ovoga Zakona, zavod:

- prati stanje zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- istražuje rizike glede ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, utvrđuje kriterije i postupke u svezi s organizacijom rada prilagođenom zaposlenicima,
- provodi statistička istraživanja iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu naročito glede broja i vrste ozljeda na radu i profesionalnih bolesti te njihovih uzroka,
- vodi registre profesionalno oboljelih radnika te radnika izloženih pojedinim štetnostima, opasnostima i naporima u slučajevima kada nalažu propisi iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- planira, predlaže i provodi mjere za očuvanje i unapređenje zdravlja i sigurnosti radnika,
- oblikuje doktrinu, standarde i metode rada pri ocjenjivanju zdravstvene sposobnosti i praćenju zdravstvenog stanja radnika ovisno o uvjetima rada,
- izrađuje metode ispitivanja te modele za rješavanje problema u svezi sa zaštitom na radu na temelju podataka dobivenih praćenjem zdravlja i sigurnosti na radu,
- organizirano provodi specifičnu zdravstvenu zaštitu u cilju prevencije oštećenja zdravlja radnika,
- sudjeluje u predlaganju programa mjera zdravstvene zaštite i nomenklature dijagnostičkih i terapijskih postupaka vezano uz specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika te rano otkrivanje i dijagnostiku profesionalnih bolesti i bolesti vezanih uz rad,
- daje prijedloge Nacionalnom vijeću za zaštitu na radu glede unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- u okviru svojih nadležnosti surađuje s međunarodnim i nacionalnim organizacijama i ustanovama za zdravlje i sigurnost na radu,
- izrađuje stručna mišljenja s područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu za različite subjekte,
- pruža stručnu pomoć udruženjima poslodavaca, sindikatima, ustanovama i trgovačkim društvima i fizičkim osobama ovlaštenima za obavljanje poslova zaštite zdravlja i sigurnosti na radu kao i tijelima uprave glede podataka iz svog djelokruga te izrađuje vještačenja iz svog djelokruga rada,
- provodi akcije s pojedinih područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu i priprema promidžbene materijale,

- održava savjetovanja s područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- ministru nadležnom za zdravstvo predlaže plan i program mjera specifične zdravstvene zaštite radnika,
- sudjeluje u dopunskom stručnom osposobljavanju liječnika i stručnjaka zaštite na radu,
- provodi drugostupanjski postupak po posebnim propisima iz područja zdravstva u okviru svoje nadležnosti,
- obavlja i ostale poslove u djelatnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu sukladno posebnim propisima,
- koordinira i stručno nadzire ordinacije medicine rada koje provode specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika na području Republike Hrvatske sukladno pravilniku koji na prijedlog Zavoda donosi ministar nadležan za zdravstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležne komore.

Članak 90.

Sredstva za financiranje rada Zavoda osiguravaju se iz državnog proračuna.

Članak 91.

(1) Ovlaštene ustanove i trgovačka društva registrirana za obavljanje poslova zaštite na radu mogu na zahtjev poslodavca izrađivati procjene opasnosti (članak 18.), obavljati osposobljavanje za rad na siguran način (članak 27.), ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (članak 52.), i ispitivanja u radnom okolišu (članak 50.) te izdavati isprave o provedenim ispitivanjima (članak 53.).

(2) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.

Članak 92.

(1) Određene poslove zaštite na radu kod poslodavca mogu obavljati fizičke osobe, kao stručnjaci za zaštitu na radu.

(2) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima fizičke osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.

V. IZGRADNJA OBJEKATA NAMJENJENIH ZA RAD, PROIZVODNJA STROJEVA I UREĐAJA I OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA

1. PROJEKTIRANJE I IZGRADNJA OBJEKATA NAMJENJENIH ZA RAD

Članak 93.

(1) Investitor je dužan poštivati načela zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta, posebice kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim i/ili organizacijskim aspektima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova.

(2) Pri projektiranju građevina namijenjenih za rad projektant je obavezan u glavnom projektu primijeniti odgovarajuće propise zaštite na radu.

(3) Investitor, odnosno projektant je obavezan uz glavni projekt dostaviti elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene propisa zaštite na radu u glavnom projektu. Elaborat se dostavlja tijelu nadležnom za poslove graditeljstva u postupku izdavanja građevinske dozvole.

(4) Elaborat zaštite na radu koji se odnosi na sve pojedinačne projekte kojima se daje tehničko rješenje građevine sadrži naročito:

- opasnosti i štetnosti koje proizlaze iz procesa rada i način na koji se te opasnosti otklanjaju,
- primijenjene propise zaštite na radu koji se odnose na lokaciju građevine, odstranjivanje štetnih otpadaka, prometnice, radni prostor, pomoćne prostorije i drugo,

- predvidiv broj radnika prema spolu,
 - ergonomsu prilagodbu mjesta rada ako je na njemu predviđen rad osobe s invaliditetom,
 - tehnička rješenja koja omogućuju pristup osobi s invaliditetom građevini sukladno posebnom propisu,
 - radne postupke koji imaju utjecaja na stanje u radnom i životnom okolišu, naročito vezano za sigurno održavanje građevine,
 - popis opasnih radnih tvari štetnih po zdravlje koje se u procesu rada koriste, prerađuju ili nastaju te njihove karakteristike,
 - popis propisa i naznaku odredaba o zaštiti na radu koje su primijenjene u glavnom projektu.
- (5) Investitor za poslove u graditeljstvu, odnosno glavni projektant u brodogradnji mora imenovati koordinatora(e) zaštite na radu tijekom izrade projekta.
- (6) Koordinator za zaštitu na radu tijekom izrade projekta dužan je:
- koordinirati primjenu načela zaštite na radu,
 - izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema posebnom propisu uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično radilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu. Plan izvođenja radova mora sadržavati i posebne mjere ako poslovi na radilištu spadaju u opasne radove prema posebnom propisu,
- (7) Investitor odnosno projektant je dužan prije uspostave radilišta osigurati izradu plana izvođenja radova prema posebnom propisu.
- (8) Imenovanje koordinatora za zaštitu na radu ne oslobađa investitora, odnosno glavnog projektanta od odgovornosti za provedbu zaštite na radu na radilištu.
- (9) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati koordinatori zaštite na radu tijekom izvođenja radova.

Članak 94.

- (1) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njezin ovlaštenu stručni predstavnik nakon provedenog postupka, odnosno pregleda glavnog projekta, ako su u projektu primijenjeni propisi zaštite na radu izdaje potvrdu o usklađenosti glavnog projekta s propisima zaštite na radu.
- (2) Tijelo nadležno za izdavanje građevinske dozvole za objekt namijenjen za rad ne može istu izdati prije nego je u prethodnom postupku inspekcija rada odnosno njen ovlaštenu stručni predstavnik utvrdio da su u glavnom projektu primijenjeni propisi zaštite na radu.
- (3) Prestao važiti.
- (4) Potvrdu iz stavka 1. ovoga članka, odnosno rješenje kojim se odbija izdavanje potvrde, tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njezin ovlaštenu stručni predstavnik dužan je izdati u roku od 30 dana od dana primitka urednog zahtjeva investitora, odnosno projektanta.
- (5) Prestao važiti.

Članak 95.

Prestao važiti.

Članak 96.

Prestao važiti.

2. PROJEKTIRANJE, PROIZVODNJA I UVOZ STROJEVA, UREĐAJA TE OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA I OPREME

Članak 97.

Projektant ili konstruktor strojeva i uređaja obavezan je prilikom projektiranja primijeniti propise zaštite na radu uz poštivanje odgovarajućih ergonomske načela.

Članak 98.

(1) Proizvođač strojeva i uređaja obavezan je ista izraditi u skladu s propisima zaštite na radu tako da se opasnosti i štetnosti koje postoje pri njegovom korištenju otklone ili smanje na najmanju moguću mjeru.

Članak 99.

(1) Proizvođač strojeva i uređaja dužan je osim obveza iz prethodnog članka izdati tehničke upute i upute za uporabu u skladu s odredbama zakona.

(2) Uvoznik, odnosno trgovačko društvo koje stavlja u promet uvozne strojeve i uređaje dužno je osigurati upute iz stavka 1. ovoga članka na hrvatskom jeziku.

(3) Isprave izdane u inozemstvu priznat će se pod uvjetima utvrđenim zakonom.

Članak 100.

(1) Proizvođač osobnih zaštitnih sredstava i opreme dužan je prilikom proizvodnje primijeniti propise zaštite na radu uz poštivanje odgovarajućih ergonomske načela.

Članak 101.

(1) Proizvođač osobnog zaštitnog sredstva i opreme dužan je uz osobno zaštitno sredstvo i opremu izdati tehničke upute i upute za uporabu u skladu sa zakonom.

(2) Uvoznik, odnosno trgovačko društvo koje stavlja u promet osobno zaštitno sredstvo i opremu dužno je osigurati upute iz stavka 1. ovoga članka na hrvatskom jeziku.

(3) Isprave izdane u inozemstvu priznat će se pod uvjetima utvrđenim posebnim propisom.

VI. NADZOR

Članak 102.

(1) Inspekcijski nadzor nad provedbom odredaba ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavljaju inspektori rada Državnog inspektorata, ako drugim zakonom nije drukčije određeno.

(2) U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu, inspektor rada ovlašten je donijeti rješenje o privremenoj zabrani korištenja sredstva rada, prostora ili instalacija, odnosno o zabrani određenog načina postupanja ili rješenje kojim naređuje poslodavcu da radnika privremeno udalji s obavljanja poslova, u slučajevima kada utvrdi da su izravno ugroženi život ili zdravlje radnika ili drugih osoba.

(3) Inspektor rada dužan je za vrijeme inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu donijeti rješenje upisom u knjigu nadzora poslodavca kojim će:

– narediti poslodavcu da udalji s posla radnika koji radi protivno pravilima zaštite na radu,

odnosno koji ne upotrebljava propisana osobna zaštitna sredstva te za kojeg se opravdano može pretpostaviti da je pod utjecajem alkohola ili drugih opojnih sredstava,

– narediti poslodavcu da radnika udalji s poslova za koje ne ispunjava uvjete utvrđene pravilima zaštite na radu,

– zabraniti uporabu sredstava rada (građevina namijenjenih za rad, instalacija, strojeva i uređaja, skela i površina za rad i dr.) dok se ne otklone nedostaci ili dok traju okolnosti zbog kojih je neposredno ugrožen život, odnosno zdravlje radnika,

– zabraniti poslodavcu određeno ponašanje ili postupanje koje je protivno zakonu ili drugom propisu,

– narediti poslodavcu otklanjanje utvrđene nepravilnosti.

(4) Mjera iz stavka 3. podstavka 3. ovoga članka poduzet će se i kad strojevi i uređaji s povećanim opasnostima, instalacije ili radni okoliš nisu ispitani u propisanim rokovima, a opravdano se može pretpostaviti da postoji neposredna opasnost po život, odnosno zdravlje radnika.

(5) U svrhu osiguranja provedbe zabrane iz stavka 3. podstavka 3. i stavka 4. ovoga članka inspektor rada ovlašten je zapečatiti radne prostorije i prostore, instalacije, odnosno strojeve i uređaje.

(6) Žalba izjavljena protiv rješenja donesenog na temelju odredbi stavka 2. i stavka 3.

podstavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

(7) Odredbe o nadzoru nad provedbom odredaba ovoga Zakona odnose se i na nadzor vezan za rad kod kuće i na izdvojenim mjestima rada.

(8) Radi obavljanja nadzora inspekciji mora biti omogućen ulaz u prostorije u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada.

Inspektor će zabraniti obavljanje poslova ukoliko:

- se ne omogući ulaz u prostorije u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada,
- se ne izvrši izvršno rješenje inspektora,
- se poslovi ne obavljaju sukladno propisima zaštite na radu.

Ukoliko inspektor utvrdi da nedostaci u primjeni propisa zaštite na radu ne utječu štetno na život i zdravlje radnika i drugih osoba u prostoru i da se nedostaci mogu ukloniti u roku do 30 dana, izdat će rješenje o otklanjanju nedostataka.

(9) Pri obavljanju inspeksijskog nadzora na mjestima rada inspektor će obaviti nadzor i na okolnosti zaštite života i zdravlja drugih osoba koje borave u prostorijama u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada.

VII. KAZNENE ODREDBE

Članak 103.

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj trgovačko društvo:

- ako izradi glavni projekt za objekte namijenjene za rad bez da primjeni odgovarajuće propise zaštite na radu (članak 93. stavak 2.),
- ako uz glavni projekt ne dostavi elaborat zaštite na radu (članak 93. stavak 3. i 4.),
- ako prilikom projektiranja strojeva i uređaja ne primjeni propise zaštite na radu uz poštivanje ergonomskih načela (članak 97.),
- ako prilikom projektiranja osobnih zaštitnih sredstava i opreme ne primjeni propise zaštite na radu uz poštivanje ergonomskih načela (članak 100. stavak 1.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 103.a

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj investitor:

- ako ne primjenjuje načela zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta, posebice kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim i/ili organizacijskim aspektima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova (članak 93. stavak 1.),
- ako ne imenuje koordinatora(e) za zaštitu na radu tijekom izrade projekta (članak 93. stavak 5.),
- ako prije uspostave radilišta ne osigura izradu plana izvođenja radova prema posebnom propisu (članak 93. stavak 7.),
- ako ne imenuje koordinatora za zaštitu na radu za koordinaciju tijekom izvođenja radova (članak 57. stavak 3.),
- ako u roku od 8 dana prije izvođenja radova na radilištu ne dostavi prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada uz dostavu plana izvođenja radova u slučaju: predviđenog trajanja radova dužeg od 30 radnih dana i na kojima radi više od 20 radnika ili na kojima je predviđen opseg radova od 500 osoba – dana ili više te u slučaju izvođenja posebno opasnih radova propisanih posebnim propisom (članak 56. stavak 1. i 2.),
- ako ne ažurira prijavu radilišta u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada (članak 56. stavak 3.),

– ako presliku prijave radilišta ne izloži vidno na radilištu (članak 56. stavak 7.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 103.b

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj koordinator zaštite na radu u fazi izrade projekta:

– ako ne koordinira primjenu načela zaštite na radu u fazi izrade projekta (članak 93. stavak 6. podstavak 1.),

– ako ne izradi ili ne da izraditi plan izvođenja radova prema posebnom propisu uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično radilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu (članak 93. stavak 6. podstavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 104.

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj proizvođač:

- ako stroj ili uređaj ne izradi u skladu s propisima zaštite na radu (članak 98.),

- ako uz stroj ili uređaj ne izda tehničke upute i upute za uporabu (članak 99. stavak 1.),

- ako prilikom proizvodnje osobnih zaštitnih sredstava i opreme ne primjeni propise zaštite na radu (članak 100.),

- ako uz osobno zaštitno sredstvo i opremu ne izda tehničke upute i upute za uporabu (članak 101. stavak 1.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 105.

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj uvoznik odnosno trgovačko društvo koje stavlja u promet:

- ako za strojeve i uređaje ne osigura upute na hrvatskom jeziku (članak 99. stavak 2.),

- ako ne pribavi ispravu da je stroj ili uređaj s povećanim opasnostima proizveden sukladno međunarodnim konvencijama, propisima zaštite na radu, odnosno odgovarajućim normama (članak 99. stavak 3.),

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 106.

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj:

- ustanova, odnosno trgovačko društvo za zaštitu na radu ako obavlja poslove zaštite na radu na temelju ovlaštenja suprotno odredbama ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega (članak 91. stavak 2.).

(2) Za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka počinjene drugi put kaznit će se ustanova, odnosno trgovačko društvo za zaštitu na radu i zabranom obavljanja djelatnosti u trajanju do 6 mjeseci, a za navedene prekršaje počinjene treći put kaznit će se pored novčane kazne i trajnim oduzimanjem ovlaštenja za obavljanje djelatnosti iz područja zaštite na radu.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 107.

(1) Novčanom kaznom od 20.000 do 90.000 kuna kaznit će se za prekršaj:

- ustanova, odnosno trgovačko društvo koje obavlja poslove zaštite na radu bez propisanog ovlaštenja, odnosno ustanova, odnosno trgovačko društvo koje obavlja poslove zaštite na radu, a ne ispunjava propisane uvjete (članak 91. stavak 2.).

(2) Za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka ustanova, odnosno trgovačko društvo iz točke 1. kaznit će se i trajnim oduzimanjem ovlaštenja za obavljanje djelatnosti.

(3) Za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 15.000 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 108.

(1) Novčanom kaznom od 10.000 do 40.000 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac:

1- ako od radnika zahtijeva sudjelovanje u troškovima provođenja zaštite na radu (članak 16.),

2- ako ne izradi pisanu procjenu opasnosti (članak 18. stavak 1.),

3- ako u pisanom obliku ne utvrdi organizaciju provedbe zaštite na radu (članak 18. stavak 2.),

4- ako ne izradi pisane upute za provedbu procesa rada sukladno pravilima zaštite na radu i ako ih ne istakne na

vidljivo mjesto radi korištenja (članak 18. stavak 5. i 6.),

5- ako on, njegov ovlaštenik ili stručnjak zaštite na radu nisu osposobljeni za obavljanje poslova zaštite na radu (članak 18.a. stavak 2.),

6- ako ne ugovori obavljanje poslova zaštite na radu s jednim ili više stručnjaka zaštite na radu, odnosno ovlaštenom pravnom osobom sukladno stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti utvrđenog procjenom (članak 20. stavak 1.),

7- ako ne ustroji službu zaštite na radu sukladno broju radnika te stupnju opasnosti i štetnosti (članak 21. stavak 1.),

8- ako ne osigura potrebne uvjete za rad stručnjaka za zaštitu na radu ili službe zaštite na radu (članak 22. stavak 1.),

9- ako imenovanog ovlaštenika, zaposlenog stručnjaka zaštite na radu odnosno službu za zaštitu na radu, ne obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, te o svim preventivnim mjerama i mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, kao i o podacima o radnicima zaduženima za pružanje prve pomoći, gašenje požara i spašavanje radnika (članak 22. stavak 2.),

10- ako dovodi u nepovoljniji položaj stručnjaka za zaštitu na radu dok postupa sukladno propisima zaštite na radu (članak 22. stavak 3.),

11- ako ne osigura osposobljavanje iz članka 26. ovoga Zakona,

12- ako radnika prije početka rada ne obavijesti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova ili ako ga ne osposobi za rad na siguran način (članak 27. stavak 1.),

13- ako dozvoli samostalno obavljanje poslova radnicima koji prethodno nisu osposobljeni (članak 27. stavak 2.),

14- ako radnicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način, ne osigura rad pod nadzorom radnika osposobljenog za rad na siguran način ili ako takav rad traje duže od 30 dana (članak 27. stavak 3.)

15- ako ne provede osposobljavanje sukladno odredbama članka 28. ovoga Zakona,

16- ako ne osigura osposobljavanje za povjerenike radnika za zaštitu na radu za vrijeme radnog vremena i na trošak poslodavca (članak 30.),

17- ako zaposlenicima ne daje odgovarajuće obavijesti i pisane upute (članak 31. stavak 1.),

18- ako ne postavi znakove sigurnosti i znakove općih obavijesti sukladno propisima (članak 32. stavak 1.),

19- ako u propisanim rokovima ne izvijesti povjerenike radnika i radničko vijeće o mjerama koje će poduzeti radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja te ako za svaku težu, skupnu

ili smrtnu ozljedu na radu ne pozove na uviđaj povjerenika radnika za zaštitu na radu (članak 33. stavak 1. i 3.),

20- ako rasporedi radnika na poslove s posebnim uvjetima rada, ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete (članak 34. stavak 2.),

21- ako dozvoli rad na poslovima s posebnim uvjetima rada radniku koji više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova ili ukoliko je protekao rok u kojem je radnik morao biti upućen na ponovni pregled (članak 36. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 109.

(1) Novčanom kaznom od 10.000 do 40.000 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac:

2- ako dozvoli da žena za vrijeme trudnoće obavlja poslove iz članka 39. stavka 1. ili da žena za vrijeme dojenja djeteta obavlja poslove iz članka 39. stavka 2. ovoga Zakona,

3- ako malodobniku dozvoli obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, rad noću ili prekovremeni rad osim u slučajevima utvrđenim Zakonom o radu (članak 40.),

4- ako radniku s umanjenim radnim sposobnostima dozvoli da obavlja poslove na kojima postoji opasnost od daljnjeg umanjenja njegove radne sposobnosti (članak 41.),

5- ako obavlja rad u objektima u kojima postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika (članak 42. stavak 2.),

6- ako se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme ne posavjetuje s radnicima, odnosno povjerenicima radnika o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika (članak 42.a),

7- ako zaposlenicima ne osigura odgovarajuća osobna zaštitna sredstva i ako ne osigura da ih zaposlenici koriste pri radu (članak 43. stavak 1.),

8- ako ne osigura da sredstva rada i osobna zaštitna sredstva koja se koriste budu u ispravnom stanju (članak 43. stavak 2. do 4.),

9- ako ne provodi potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zaštite radnika i okoliša i uključujući zaštitu od profesionalnih opasnosti osiguravajući potrebnu zaštitu i tehnološke uvjete, ili ako ne skrbi da su radni postupci tako pripremljeni i organizirani te da se provode na način da se njima ne utječe štetno na sigurnost i zdravlje radnika ili ako tamo gdje je potrebno, ne izradi odgovarajuće upute na hrvatskom jeziku (članak 44. stavak 1. i 2.),

10- ako ne razradi tehnologiju rada tako da radni postupci štetno ne utječu na sigurnost i zdravlje radnika (članak 44. stavak 1. i 2.),

11- ako pri radu s opasnim radnim tvarima ne primjeni pravila zaštite na radu i ako ne osigura da su u svakom trenutku označene na propisani način (članak 45. stavak 2.),

12- ako ne poduzme propisane mjere nakon što se mjerenjem utvrdi da je koncentracija po zdravlje štetnih tvari veća od maksimalno dopustive (članak 48. stavak 2.),

13- ako na privremenom radilištu ne osigura da se radovi obavljaju sukladno pravilima zaštite na radu (članak 55. stavak 1.),

14- ako prije početka radova na privremenom radilištu ne dostavi tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada prijavu radilišta sa svim propisanim podacima te ako uz prijavu radilišta ne dostavi plan izvođenja radova, odnosno ne izradi plan izvođenja radova u skladu s propisima (članak 56. stavak 5.),

15 – ako ne ažurira prijavu radilišta u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada (članak 56. stavak 3.)

15- ako na zajedničkom privremenom radilištu ne osigura primjenu pravila zaštite na radu radi zaštite svojih radnika i radnika drugih poslodavaca (članak 57. stavak 1. i 2.),

16- ako ne imenuje koordinatora za zaštitu na radu na zajedničkom privremenom radilištu odnosno ako koordinatorski ne organizira suradnju između poslodavaca izvođača radova te ako ne vodi dnevnu evidenciju poslodavaca izvođača i njihovih radnika (članak 57. stavak 3. do 6.),

17- ako ne čuva na radilištu svu dokumentaciju propisanu člankom 58. ovoga Zakona,

18- ako privremeno ne udalji s mjesta rada radnika koji je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (članak 65.),

19- ako tijekom inspekcije rada ne daje obavještenja i podatke ili im onemogućuje obavljanje nadzora (članak 71. stavak 1. i 2.),

20- ako odmah ne izvijesti nadležno tijelo inspekcije rada o smrtnoj, skupnoj ili teškoj ozljedi radnika ili ako u propisanom roku ne dostavi pismeno izvješće o ozljedi (članak 72. stavak 1.),

21- ako ne izvijesti nadležno tijelo inspekcije rada o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak radnika s rada tri ili više dana (članak 72. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 109.a

(1) Novčanom kaznom od 10.000 do 40.000 kuna kaznit će se za prekršaj koordinatorski zaštite na radu u fazi izvođenja radova:

– ako ne koordinira primjenu načela zaštite na radu kod donošenja odluka i rokova o bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koji se izvode istodobno i u slijedu (članak 57.a stavak 2. podstavak 1.),

– ako ne koordinira izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavac i druge osobe dosljedno primjenjuju načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova (članak 57.a stavak 2. podstavak 2.),

– ako ne izradi ili ne potakne izradu potrebnih usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu (članak 57.a stavak 2. podstavak 3.),

– ako ne osigura suradnju i uzajamno izvješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika (članak 57.a stavak 2. podstavak 4.),

– ako ne provjerava provode li se radni postupci na siguran način i ne usklađuje propisane aktivnosti (članak 57.a stavak 2. podstavak 5.),

– ako ne organizira da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište (članak 57.a stavak 2. podstavak 6.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 3.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba u pravnoj osobi.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac te odgovorna osoba u pravnoj osobi u dvostrukom iznosu.

Članak 110.

(1) Novčanom kaznom od 10.000 do 20.000 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac:

- 1- ako za opasne radne tvari ne osigura da su propisno pakirane i označene, da su dani podaci o pravilima zaštite na radu pri njihovom korištenju i da je osigurana primjena pravila zaštite na radu pri njihovom skladištenju (članak 49. stavak 1. do 3.),
 - 2- ako ne obavlja ispitivanja u radnom okolišu ili ako ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima (članak 50.),
 - 3- ako ne obavlja redovito preglede svih strojeva i uređaja i osobnih zaštitnih sredstava koja koristi (članak 51.),
 - 4- ako ne obavlja ispitivanje strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ili ako ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima (članak 52.),
 - 5- ako ne poduzme potrebne mjere za zaštitu od požara i spašavanje radnika, ili ne odredi radnika koji će provoditi navedene mjere ili ne osigura pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, ili ne osigura potrebne zaštitne uređaje i opremu (članak 60. stavak 1., 2. i 3.) (članak 60.),
 - 6- ako u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje radnika, ne obavijestiti sve radnike o nastaloj opasnosti kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, kao i o mjerama koje jesu ili bi trebale biti provedene, ili ne poduzme radnje ili ne da upute o napuštanju radnog mjesta i upućivanju na sigurno mjesto, ili organizira nastavak rada tek nakon isteka opasnosti, osim u slučaju postojanja osobito iznimnih i objektivno opravdanih razloga, ili ako ne osposobi sve radnike da u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje mogu poduzeti mjere ili provesti postupke (članak 60. stavak 4. i 5.),
 - 7- ako radnike koji postupaju u skladu s odredbom članka 60. stavka 5. ovoga Zakona, zbog tog postupanja stave u nepovoljniji položaj (članak 60. stavak 6.)
 - 8- ako ne utvrdi plan evakuacije i spašavanja radnika i ako ne provede praktičnu vježbu u propisanom roku (članak 50. stavak 1. i 2.),
 - 9- ako na propisani način ne organizira i ne osigura pružanje prve pomoći i medicinske pomoći (članak 62.),
 - 10- ako na propisani način ne osigura zabranu pušenja i ako ne utvrdi i ne oznaci u kojim je prostorijama i prostorima pušenje iznimno dozvoljeno (članak 63.),
 - 11- ako ne spriječi uzimanje alkoholnih pica i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore (članak 64.).
- (2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 3.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.
- (3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 111.

- (1) Novčanom kaznom od 10.000 do 20.000 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac:
- 1- ako u slučaju smrtne ili kolektivne ozljede na radu ne sazove sjednicu odbora zaštite na radu u roku od 48 sati od nastanka ozljede (članak 68. stavak 3.),
 - 2- ako povjerenika radnika za zaštitu na radu dovodi u nepovoljniji položaj zbog obavljanja njegovih dužnosti (članak 70.),
 - 3- ako u propisanom roku ne izvijesti tijelo inspekcije rada o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih rješenje nije izvršeno (članak 71. stavak 4.),
 - 4- ako ne čuva propisanu dokumentaciju ili ne vodi propisane evidencije (članak 74. stavak 1. i 2.),
 - 5- ako ne vodi knjigu nadzora ili ako ne podnese izvješće o ozljedama na radu i slučajevima profesionalne bolesti, ako je istih bilo (članak 75. stavak 1. i 2.),
 - 6- ako radnika koji je odbio raditi u slučaju neposredne opasnosti po život i zdravlje ili radnika koji je napustio svoje radno mjesto i opasno područje u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti dovede u nepovoljniji položaj (članak 79. stavak 2. i 3.),

7- ako u slučaju iz članka 79. stavka 5. ovoga Zakona ne izvijesti inspekciju rada ili ne osigura radniku prava na temelju odredaba Zakona o radu,

8- ako ne ugovori obavljanje poslova sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja djelatnost medicine rada odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi (članak 82. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 3.000 do 10.000 kuna odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 112.

(1) Novčanom kaznom od 100 kuna kaznit će se za prekršaj na licu mjesta radnik:

- ako puši u prostorijama i prostorima u kojima je pušenje zabranjeno (članak 63. stavak 2. i 3.),

- ako unosi i uživa alkohol za vrijeme rada ili ako obavlja rad dok je pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti (članak 64.),

- ako ne omogući da se utvrdi da li je pod utjecajem alkohola (članak 65. stavak 2.),

- ako ne obavlja poslove dužnom pozornošću sukladno pravilima zaštite na radu (članak 77. stavak 1. i 2.),

- ako odmah ne izvijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika o neposrednoj opasnosti po sigurnost i zdravlje (članak 78. stavak 3.),

- ako ne obavijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika da odbija rad jer mu neposredno prijete opasnost za život i zdravlje, zbog toga što nisu primijenjena propisana pravila zaštite na radu ili da je napustio svoje radno mjesto i opasno područje u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti (članak 79. stavak 4.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. podstavka 1. do 4. ovoga članka kaznit će se i neposredno nadređena odgovorna osoba novčanom kaznom od 500 kuna.

VIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 113.

(1) Ministar nadležan za rad donijet će propise za provedbu ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

(2) Do stupanja na snagu propisa iz stavka 1. ovoga članka primjenjivat će se provedbeni propisi doneseni na temelju Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 19/83., 17/86., 46/92., 26/93. i 29/94.) koji nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

Članak 114.

(1) Odredbe propisa koji su doneseni na temelju članka 52. Osnovnog zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 52/71. i 52/73.) i odredbe propisa koji su navedeni u članku 125. toga Zakona, a koje su do dana stupanja na snagu Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 54/74.) bile na snazi, primjenjivat će se kao pravna pravila, ukoliko nisu u suprotnosti sa zakonima Republike Hrvatske i propisima donesenima na temelju zakona.

(2) Pravna pravila primjenjivat će se do stupanja na snagu provedbenih propisa koje će na temelju ovlasti iz ovoga

Zakona donijeti ministar u roku iz članka 113. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 115.

Dosadašnja stečena prava ovlaštenika u pogledu osposobljavanja iz članka 26. Zakona o zaštiti na radu («Narodne novine» br. 59/96) priznavat će se nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 116.

Poslodavci su dužni osnovati središnji odbor zaštite na radu iz članka 66. stavak 2. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Članak 117.

Povjerenik radnika za zaštitu na radu koji je u skladu s odredbama članka 69. Zakona o zaštiti na radu («Narodne novine» br. 59/96) biran ili imenovan, ostaje povjerenik za vrijeme za koje je biran ili imenovan i nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 118.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u "Narodnim novinama".
(NN br. 114 od 19. srpnja 2003.)

Prijelazne i završne odredbe iz NN (86/08):

Ministar nadležan za rad donijet će propise iz članka 5., 16. i 25. ovoga Zakona u roku od 6 mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Članak 37.

Osnovani zavod preuzet će dio poslova zaštite na radu koji su se obavljali u ministarstvu nadležnom za rad.

Članak 38.

Isprave izdane od ovlaštenih ustanova, odnosno trgovačkih društava ovlaštenih za obavljanje poslova zaštite na radu u smislu članka 98. stavka 2., članka 99. stavka 3., članka 100. stavka 2. i članka 101. stavka 2. Zakona o zaštiti na radu («Narodne novine» br. 59/96., 94/96., 114/03. i 104/04.) prestaju važiti danom isteka njihove valjanosti, a najkasnije do dana prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju ili stupanja na snagu međunarodnog sporazuma o ocjeni sukladnosti i prihvaćanju industrijskih proizvoda s Europskom unijom.

Članak 39.

Obveza imenovanja koordinatora tijekom izrade projekta i izrade plana izvođenja radova počinje teći u roku od godine dana od stupanja ovoga Zakona na snagu.

Članak 40.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaju važiti odredbe članka 59. u cijelosti kao i odredbe članka 63. Zakona o državnom inspektoratu, a koje se odnose na inspektore rada u području zaštite na radu u svezi s člankom 59. Zakona o državnom inspektoratu.

Članak 41.

Ovlašćuje se Odbor za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora da utvrdi i izda pročišćeni tekst Zakona o zaštiti na radu.

Članak 42.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

MAKEDONIJA

U Makedoniji je *Zakon o bezbjednosti i zdravlju na radu* usvojen 2007. godine, a izmijenjen i dopunjen 2011. godine.³² Zakon je usklađen sa Direktivom Vijeća Evropske unije 89/391/EEC od 12. juna 1989. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja zaposlenika na radu. Ovaj zakon ima sljedeća poglavlja: Osnovne odredbe, Opće obaveze poslodavca, Druge obaveze poslodavca, Prava i obaveze zaposlenih, Vijeće za bezbjednost i zdravlje na radu, Izdavanje dozvola, Nadzor, Prekršajne odredbe, Prelazne i završne odredbe.

³² Sl. glasnik R Makedonije broj 92/07 od 24.07.2007.; Sl. glasnik R Makedonije broj 136/11 od 03.10.2011.
Izvor: www.pravo.org.mk (pristup stranici 21.11.2011.)

Zakonom o bezbjednosti i zdravlju na radu utvrđuju se mjere za bezbjednost i zdravlje na radu, obaveze poslodavca i prava i obaveze zaposlenih iz oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu, kao i preventivne mjere protiv profesionalnih rizika, uklanjanje rizičnih faktora za nesreće, informiranje, konsultiranje, obuka radnika i njihovih predstavnika i njihovo učešće u planiranju i preduzimanju mjera bezbjednosti i zdravlja na radu. (Član 1.)

Cilj ovog zakona je uvođenje mjera koje će potaknuti unaprjeđenje bezbjednosti i zdravlja na radu. (Član 1-a)

Odredbe ovog zakona se primjenjuju u svim djelatnostima javnog i privatnog sektora, na sva lica osigurana od povrede na radnom mjestu ili profesionalne bolesti po propisima o penzijskom, invalidskom i zdravstvenom osiguranju i na sva druga lica koja su uključena u radne procese. Odredbe ovog zakona se ne primjenjuju u djelatnostima ukoliko je ova materija regulirana posebnim propisima (oružane snage, policija, neke posebne aktivnosti službi za zaštitu i spašavanje), u suprotnom sigurnost i zdravlje zaposlenih na radu u ovim djelatnostima treba da se obezbijede, što je više moguće, prema ciljevima ovog zakona. (Član 2.) *Odlukom Ustavnog suda Makedonije od 29.06.2011.*³³ *ukinut je, jer nije bio u skladu sa Ustavom, stav (3) člana 2., kojim je bilo propisano da se odredbe ovog zakona ne primjenjuju na kućne pomoćnike. (U članu 3. tačka a) Direktive Vijeća EU 89/391/EEC kućni pomoćnici su isključeni iz definicije pojma radnik.)*

U članu 3. Zakona definirani su pojmovi zaposleni, poslodavac, predstavnik zaposlenih za bezbjednost i zdravlje na radu, preventivne mjere, radno mjesto, radna sredina, sredstva za rad, oprema za rad, rizik, izjava o bezbjednosti, stručno lice za bezbjednost na radu, ovlaštena zdravstvena ustanova. „Zaposleni“ je lice zaposleno prema ugovoru o radu i prema angažiranju na bilo kojoj drugoj pravnoj osnovi, samozaposleni, profesionalna poljoprivredna ili druga djelatnost i lice koje obavlja rad na radnom mjestu kao dio programa obuke.

Članom 4. Zakona propisano je da Vlada Republike Makedonije donosi Program bezbjednosti i zdravlja na radu, kojim se utvrđuje strategija razvoja bezbjednosti i zdravlja na radu u vezi sa zaštitom života, zdravlja i radne sposobnosti zaposlenih i sprječavanjem povreda na radu i profesionalnih i drugih bolesti povezanih sa radom.

U skladu sa članom 5. poslodavac ima obavezu da obezbijedi bezbjednost i zdravlje na radu za svoje zaposlene sa svakog aspekta povezanog sa radom. U okviru svojih obaveza poslodavac mora preduzimati mjere potrebne za bezbjednost i zdravlje na radu zaposlenih, uključujući zaštitu od profesionalnih rizika, obezbjeđivanje informacija i obuke i obezbjeđivanje odgovarajuće organizacije i potrebnih sredstava. Poslodavac ima obavezu da uvede takve zaštitne mjere i da izabere takve radne i proizvodne metode koje će poboljšati nivo bezbjednosti i zdravlja na radu, i koje će se uključiti u sve djelatnosti poslodavca i na svim nivoima organizacije.

Obaveze i radnje bezbjednosti i zdravlja na radu utvrđene u ovom zakonu poslodavac može povjeriti ovlaštenom pravnom ili fizičkom licu ako on nije u mogućnosti ili nema odgovarajuće stručne zaposlenike i tehničku opremljenost da samostalno izvršava takve radnje i obaveze. Poslodavac je dužan da ovlaštenim pravnim i fizičkim licima da sve potrebne informacije i podatke o veličini trgovačkog društva, ustanove i drugih pravnih lica, rizicima koji ugrožavaju bezbjednost i zdravlje zaposlenih, preduzetim aktivnostima

³³ Izvor: www.pravo.org.mk (pristup stranici 21.11.2011.)

bezbjednosti i zdravlja na radu za svako radno mjesto i okolinu i drugo. Ovlaštena pravna i fizička lica angažirana od strane poslodavca odgovorna su za izvršavanje dogovorenih obaveza. Angažiranje nadležnih vanjskih ovlaštenih pravnih ili fizičkih lica za izvršavanje stručnih zadataka u vezi sa bezbjednošću i zdravljem na radu ne oslobađa poslodavca njegove odgovornosti u toj oblasti. Obaveze zaposlenih u oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu ne utiču na načelo odgovornosti poslodavca. (Član 6.)

Ovlaštena pravna i fizička lica koja je poslodavac angažirao moraju saradivati međusobno i sa stručnim licima na svim pitanjima koja su povezana sa preventivnom bezbjednošću i zdravljem na radu. (Član 7.)

Poslodavac je dužan da planira mjere i sredstva za obezbjeđenje razvoja i unapređivanja bezbjednosti i zdravlja na radu i za zamjenu postojećih tehnoloških procesa manje opasnim, odnosno bezbjednijim procesima, i da prilagodi mjere uzimajući u obzir promjenljive okolnosti za poboljšanje postojećeg stanja. (Član 8.)

U skladu sa članom 9. poslodavac provodi mjere bezbjednosti i zdravlja na radu na osnovu sljedećih osnovnih načela:

- izbjegavanje rizika;
- procjenjivanje rizika koji se ne mogu izbjeći;
- upravljanje rizicima na samom početku;
- prilagođavanje rada pojedincu, posebno u odnosu na karakteristike radnog mjesta i radne sredine i olakšavanje monotonog rada i rada sa prethodno utvrđenim tempom;
- izbor lične zaštitne opreme;
- izbor hemijskih supstanci ili preparata;
- izbor radnih i proizvodnih metoda;
- provođenje mjera potrebnih za održavanje i jačanje zdravlja;
- prilagođavanje tehničko-tehnološkom napretku;
- zamjena opasnog bezopasnim ili manje opasnim;
- razvijanje cjelovite sigurnosne strategije koja obuhvata tehnologiju, organizaciju rada, radne uvjete, međuljudske odnose i faktore koji utiču na radnu sredinu;
- davanje prednosti kolektivnim sigurnosnim mjerama nad individualnim i
- obezbjeđivanje odgovarajućih uputstava i instrukcija i obavještenja zaposlenicima.

Poslodavac mora radni proces prilagoditi sposobnostima zaposlenih, pri čemu radna sredina i sredstva za rad moraju biti bezbjedni i bezopasni po zdravlje, uzimajući u obzir prirodu rada. (Član 10.)

Svaki poslodavac mora da napravi i provede izjavu o bezbjednosti za svako radno mjesto, precizirajući način, kao i mjere koje treba da se preduzmu. Ako se promijene uslovi ili se pojavi nova opasnost na radnom mjestu i u radnoj sredini za koje je prethodno napravljena izjava, poslodavac mora da napravi novu izjavu o bezbjednosti. Izjava o bezbjednosti se zasniva na identifikaciji opasnosti i procjeni rizika za bezbjednost i zdravlje na radnom mjestu i u radnoj sredini na koju se izjava odnosi. Izjava o bezbjednosti na radnom mjestu pravi se na makedonskom jeziku i njegovom ćirilichnom pismu i na drugom jeziku koji je službeni jezik na području općine. Način izrade izjave o bezbjednosti, njen sadržaj, kao i podatke na kojima treba da se zasniva procjena rizika, propisuje pravilnikom ministar nadležan za rad u saglasnosti sa ministrom nadležnim za zdravstvo. (Član 11.)

Poslodavac organizira bezbjednost i zdravlje na radu u zavisnosti od tehnološkog procesa, uz primjenu naučno-stručnih metoda i u skladu sa savremenim dostignućima, pri čemu stručne poslove bezbjednosti vrši radnik sa stručnom spremom za bezbjednost na radu ili drugom stručnom spremom adekvatnom za tehnološki proces poslodavca, ili će koristiti vanjske usluge ovlaštenih pravnih ili fizičkih lica. Poslodavac je dužan da kolektivnim ugovorom obezbijedi ostvarivanje prava zaposlenih da neposredno ili preko svog predstavnika učestvuju u utvrđivanju nedostataka i poboljšanju uslova rada i radne sredine kod poslodavca, u što će biti uključene sve aktivnosti preduzeća ili ustanove i na svim nivoima organizacije. (Član 12.)

Poslodavac je dužan prilikom planiranja, nabavke radne opreme i uvođenja nove tehnologije da se konsultira i sarađuje sa zaposlenima i njihovim predstavnicima u odnosu na posljedice i opasnosti koje proizlaze iz izbora radne opreme, zbog njihovog uticaja na bezbjednost i zdravlje na radu, radne uslove i radnu okolinu. (Član 13.)

Poslodavac mora obezbijediti da pristup radnim mjestima koja su izložena specifičnoj i ozbiljnoj opasnosti bude dozvoljen samo onim zaposlenima koji su dobili posebna uputstva za rad na takvim radnim mjestima. Poslodavac mora opremu za rad i sredstva za rad obezbijediti znakovima za opasnost i uputstvima za bezbjedan rad u skladu sa posebnim propisom. (Član 14.)

Na lokacijama gdje rade dva ili više poslodavaca istovremeno, oni moraju pismeno da se dogovore o zajedničkim bezbjednosnim i preventivnim mjerama koje treba preduzeti i da odrede stručno lice za provođenje mjera bezbjednosti na radu. (Član 15.)

Obezbjedenje mjera bezbjednosti i zdravlja na radu ne smije predstavljati finansijsku obavezu za zaposlene. Narušavanje zdravlja na radu ne smije uticati na platu zaposlenih niti povrijediti njihov ekonomski i društveni položaj. (Član 16.)

Poslodavac mora da obezbijedi mjere bezbjednosti i zdravlja na radu osobito:

- imenovanjem jednog ili više stručnih lica za bezbjednost na radu;
- angažiranjem ovlaštene zdravstvene ustanove za vršenje stručnih zadataka zdravlja na radu;
- donošenjem bezbjednosnih mjera protiv požara u skladu sa posebnim propisima;
- donošenjem mjera za prvu pomoć i evakuaciju u slučaju opasnosti;
- obukom zaposlenih o bezbjednom obavljanju poslova na osnovu sopstvenog programa;
- obezbjedenjem opreme za ličnu zaštitu zaposlenih i njene upotrebe, ukoliko preduzete bezbjednosne mjere u radnoj sredini nisu dovoljne;
- vršenjem povremenih pregleda i ispitivanja radne sredine i opreme i
- praćenjem zdravstvenog stanja zaposlenih. (Član 17.)

Poslodavac mora imenovati jedno ili više stručnih lica za obavljanje poslova iz oblasti bezbjednosti na radu. Poslodavac će odrediti broj, vid i stepen stručnog obrazovanja u skladu sa članom 46. stav (2) ovog zakona, kao i: organizaciju; prirodu i obim radnog procesa; broj zaposlenih koji su uključeni u radni proces; broj radnih smjena i broj pojedinačnih radnih jedinica. Prilikom izvršavanja stručnih zadataka koji se odnose na bezbjednost na radu stručna lica za bezbjednost odgovaraju direktno poslodavcu. Poslodavac mora da obezbijedi uslove (sredstva) za rad stručnog lica, potpunu samostalnost stručnog lica u izvršavanju zadataka u skladu s ovim zakonom, mora da mu dozvoli odgovarajuće vrijeme i pristup svim potrebnim informacijama i da mu omogući obuku i stručno usavršavanje. Stručno lice ne

smije biti stavljeno u nezavidnu situaciju ili da ima neopravdane posljedice zbog svojih aktivnosti povezanih sa bezbjednošću i sprječavanjem profesionalnih rizika. (Član 18.)

Primarne obaveze stručnog lica su:

- savjetovanje poslodavca o planiranju, izboru, kupovini i održavanju sredstava za rad;
- savjetovanje poslodavca o opremanju radnog mjesta i radne sredine;
- izrada stručne osnove za izjavu o bezbjednosti;
- vršenje redovnih i kontrolnih pregleda hemijskih, fizičkih ili bioloških rizika u radnoj sredini;
- vršenje redovnih i kontrolnih pregleda i ispitivanja radne opreme;
- vršenje unutrašnjeg nadzora nad provođenjem mjera bezbjednog rada;
- izrada uputstava o bezbjednom radu;
- praćenje i analiza povreda povezanih sa radom, profesionalnim bolestima, identifikacija uzroka i priprema izvještaja poslodavcu, zajedno sa svim predloženim bezbjednosnim mjerama i
- priprema programa i provođenje obuke zaposlenih o bezbjednom radu.

Stručno lice može da izvršava zadatke navedene u stavu 1, alineje 3, 4, 5 i 9 ovog člana ukoliko ispunjava uslove iz člana 46. ovog zakona. (Član 19.)

Primarni zadaci ovlaštene zdravstvene ustanove u zavisnosti od vrste djelatnosti koju obavlja poslodavac, kao i od vrste i nivoa rizika od povreda ili narušavanja zdravlja na radu, su:

- obavljanje preventivnih zdravstvenih pregleda zaposlenih u skladu sa posebnim propisima;
- obezbjeđenje medicinskih usluga za zaposlene sa profesionalnim bolestima;
- organiziranje i provođenje obuke o prvoj pomoći za zaposlene;
- utvrđivanje i proučavanje uzroka invalidnosti i profesionalnih bolesti u vezi sa radom i povredama na radu, predlaganje odgovarajućih bezbjednosnih mjera i mjera za liječenje, učešće u izvršavanju odgovarajuće profesionalne rehabilitacije i konsultacije o izboru radnih zadataka koji više odgovaraju;
- davanje prijedloga i mjera poslodavcu za zaštitu zdravlja zaposlenih koji su izloženi velikoj opasnosti od povreda ili narušavanja zdravlja;
- vođenje evidencije i prikupljanje podataka o zdravlju zaposlenih u skladu sa posebnim propisima;
- učešće u svakoj procjeni rizika, bezbjednosti i zdravlja na radnom mjestu i u radnoj sredini i
- da upoznaje zaposlene sa rizicima koji su povezani sa njihovim radom, njihovim radnim mjestom i vršenje edukacije. (Član 20.)

Zadatke iz člana 20. ovog zakona izvršava zdravstvena ustanova u kojoj se vrši djelatnost medicine rada u skladu sa propisima iz oblasti zdravstva, ovlaštena od ministra nadležnog za oblast zdravstva. (Član 21.)

Poslodavac mora da obezbijedi zdravstvene preglede za zaposlene najmanje svakih 24 mjeseca. Vrstu, način, obim i cjenovnik zdravstvenih pregleda detaljnije propisuje ministar nadležan za oblast zdravstva, u saglasnosti sa ministrom nadležnim za oblast rada. Visina troškova zdravstvenih pregleda, koja će se odrediti u cjenovniku, utvrđuje se na osnovu vrste, načina i obima vršenja zdravstvenih pregleda. (Član 22.)

Poslodavac je dužan da izvijesti organ državne uprave nadležan za rad inspekcije rada o započinjanju vršenja djelatnosti, osam dana prije započinjanja vršenja djelatnosti. Izvođač

građevinskih radova je dužan prije početka građevinskih radova da pismeno izvijesti organ državne uprave nadležan za rad inspekcije rada o mjestu gdje će se radovi izvoditi. Obrazac za izvještavanje propisuje ministar nadležan za oblast rada. (Član 23.)

U druge obaveze poslodavca spadaju zaštita od požara, evakuacija i spašavanje, informiranje i obuka zaposlenih, evidencija, izvještaji i dr. Članom 24. propisane su obaveze zaštite od požara, evakuacije i spašavanja: Poslodavac je dužan da u svakom objektu, uzimajući u obzir tehnološki proces, materijale koji se koriste u radu, način rada, skladištenje materijala, kao i veličinu objekta, preduzme mjere da ne nastane požar, a ukoliko nastane, da se na najmanju moguću mjeru smanji opasnost za bezbjednost i zdravlje zaposlenih i drugih prisutnih lica. U zavisnosti od prirode procesa rada poslodavac je dužan da organizira i obezbijedi evakuaciju, spašavanje i prvu pomoć u slučaju izvjesne situacije koja može da ugrozi njihovu bezbjednost i zdravlje (elementarna nepogoda, požari, eksplozije, ispuštanje opasnih materija iznad dozvoljene granice i slično) i da osposobi lica koja će provoditi evakuaciju i spašavanje. Licima koja su određena da provode evakuaciju i spašavanje, gašenje požara i prvu pomoć, poslodavac mora staviti na raspolaganje potrebnu opremu. Poslodavac je dužan da utvrdi plan za evakuaciju i spašavanje u slučaju vanredne situacije i da s njim upozna sve zaposlene i na osnovu tog plana moraju se provoditi praktične vježbe najmanje jednom u dvije godine. Poslodavac je dužan da organizira i obezbijedi pružanje prve pomoći zaposlenima u slučaju povrede na radu ili iznenadne bolesti do njihovog upućivanja na liječenje u zdravstvenoj ustanovi. Na svakom radnom mjestu i u radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 20 zaposlenih najmanje jedan od njih mora da bude osposobljen i određen za pružanje prve pomoći, gašenje požara, evakuaciju i spašavanje, a iznad ovog broja na svakih 20 zaposlenih još najmanje po jedan. Poslodavac treba da zaključi ugovore sa drugim pravnim subjektima specijaliziranim za davanje usluga, posebno u odnosu na pružanje prve pomoći, hitnu medicinsku pomoć, aktivnosti evakuacije i spašavanja i protivpožarnu zaštitu.

Članovima 25., 26. i 27. uređeno je informiranje radnika. Poslodavac mora u najkraćem mogućem roku da informira zaposlene o bezbjednom radu preko pisмениh obavještenja i uputstava. U izuzetnim slučajevima, kada su zaposleni izloženi neposrednoj opasnosti po njihovo zdravlje ili život, takva obavještenja i uputstva treba da se prenesu i usmeno i u njih će se uključiti sve preduzete mjere u odnosu na bezbjednost na radu. U slučaju neposredne, ozbiljne i neizbježne opasnosti poslodavac mora zaposlenima dati odgovarajuća uputstva za prekid rada, brzo napuštanje radnog mjesta i evakuaciju na bezbjedan prostor. Dok traju opasnosti, poslodavac ne smije zaduživati zaposlene da izvršavaju radne obaveze. Kada su jedan ili više zaposlenih napustili radno mjesto ili opasnu zonu zbog neposredne ili neizbježne opasnosti po njihovu bezbjednost na radu, oni ne smiju biti stavljeni na odgovornost zbog svoje reakcije u takvim slučajevima. Poslodavac treba da obezbijedi da svi radnici pri ozbiljnoj ili neposrednoj opasnosti po njihovu bezbjednost ili bezbjednost drugih lica i u slučajevima kada ne može da se kontaktira sa stručnim licem preduzmu odgovarajuće mjere u okviru svog znanja i tehničkih sredstava koja imaju na raspolaganju da bi izbjegli posljedice takve opasnosti. Takvo postupanje ne smije da ih dovede u situaciju da budu stavljeni na odgovornost, osim ako su postupili nepažljivo ili nesavjesno. (Član 25.)

Poslodavac je dužan da informira zaposlene i njihove predstavnike o svakoj vrsti rizika za sva radna mjesta, o sigurnosnim mjerama potrebnim za kontrolu nad rizicima i eliminiranje štetnih posljedica, kao i da da informacije o zaposlenima sa posebnim odgovornostima za prvu pomoć, zaštitu od požara i evakuaciju. Poslodavac koji koristi zaposlene drugog poslodavca na osnovu ugovora mora da im obezbijedi sve instrukcije, informacije o rizicima za bezbjednost i zdravlje na radu, kao i informacije o zaposlenima sa posebnim

odgovornostima za prvu pomoć, zaštitu od požara i evakuaciju zaposlenih. U skladu sa posebnim propisima poslodavac mora da istakne na radnom mjestu i na sredstvima za rad posebna upozorenja i znakove za opasnost, kao i uputstva za bezbjednost i zdravlje na radu. (Član 26.)

Poslodavac mora dozvoliti zaposlenima ili njihovim predstavnicima da učestvuju u diskusiji o svim pitanjima koja se odnose na sigurnost i zdravlje na radu u skladu s ovim zakonom i drugim propisima koji se odnose na sigurnost i zdravlje na radu. Zaposlenima i predstavnicima mora se prezentirati izjava o bezbjednosti, navedena u članu 3. alineja 10 ovog zakona, izvještaj o bezbjednosti na radu i provedene mjere bezbjednosti i evidencija navedena u članu 37. ovog zakona. Sindikalna organizacija ili zbor zaposlenih mora da se konsultira o svim mjerama koje mogu uticati na bezbjednost i zdravlje na radu, o određivanju stručnog lica ili ovlaštenog pravnog ili fizičkog lica za bezbjednost, o imenovanju ovlaštene zdravstvene ustanove, o izjavi o bezbjednosti, o planiranju i organizaciji obuka i o informiranju zaposlenih. (Član 27.)

Predstavnik radnika za bezbjednost i zdravlje na radu biraju zaposleni između sebe na sindikalnom zboru većinskog sindikata ili na zboru zaposlenih. Ovaj predstavnik ima posebnu zaštitu radnog odnosa koju ima i predstavnik sindikata kod poslodavca, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom. (Član 28.)

Broj predstavnika iz člana 28. ovog zakona zavisit će od broja zaposlenih, s tim što taj broj ne može da bude manji od:

- za više od deset zaposlenih bira se jedan predstavnik;
- dva predstavnika na 101 do 500 zaposlenih i
- tri predstavnika kod poslodavca koji ima više od 501 zaposlenog.

Broj predstavnika, način njihovog obučavanja, kao i način i oblik njihovog funkcioniranja uređuje se aktom poslodavca u skladu s ovim zakonom i kolektivnim ugovorom. Predstavnicima iz stava (1) alineje 2 i 3 ovog člana između sebe biraju koordinatora. U svakom radnom prostoru gdje postoji opasnost za bezbjednost i zdravlje zaposlenih bez obzira na broj zaposlenih bira se predstavnik. (Član 29.)

Predstavnik zaposlenih ima pravo: da obilazi radna mjesta radi sagledavanja situacije u vezi sa bezbjednošću na radu; da zatraži od poslodavca da preduzme odgovarajuće mjere i u tom smjeru da podnosi prijedloge s ciljem da se smanje opasnosti za zaposlene i/ili da se otklone izvori opasnosti; da izvršiti inspekciju rada za njeno posredovanje, da prisustvuje, daje svoja zapažanja i da ima uvid u zapisnik sastavljen od strane inspektora i da traži od poslodavca informacije i da ima pristup izjavama o procjeni bezbjednosti i izvještajima koji su obaveza poslodavca i drugim dokumentima u vezi sa planiranjem i uređivanjem bezbjednosti i zdravlja na radu. Poslodavac mora predstavniku omogućiti neometano vršenje njegove funkcije, obezbjeđivanjem odgovarajućeg vremena i potrebnih sredstava bez smanjivanja plate, pri čemu ne smije da ga stavlja u nepovoljnu situaciju zbog njegove aktivnosti. (Član 30.)

Poslodavac mora svakom zaposlenom obezbijediti odgovarajuće obuka o bezbjednosti i zdravlju na radu:

- prilikom zapošljavanja;
- u slučaju premještanja na novo radno mjesto;
- u slučaju uvođenja nove tehnologije ili novih sredstava za rad i
- u slučaju svake izmjene radnog procesa koja može promijeniti

nivo bezbjednosti i zdravlja na radu. Obuka o bezbjednosti i zdravlju na radu mora da se prilagodi specifičnostima radnog mjesta i mora da se izvede u skladu sa programom koji mora biti ažuriran i izmijenjen u pogledu novih oblika i vrsta rizika. Teoretske i praktične obuke o bezbjednom izvršavanju rada provode se u radno vrijeme kod poslodavca ili na drugom mjestu. Poslodavac utvrđuje obavezne redovne teoretske i praktične ispite o bezbjednom izvršavanju rada za sve zaposlene na radnom mjestu gdje je konstatirana povećana opasnost od povreda i narušavanja zdravlja pri procjeni rizika, kao i za sve one zaposlene na radnim mjestima gdje je povećan broj slučajeva povreda na radu i ugrožavanja zdravlja. Za zaposlene iz stava (4) ovog člana poslodavac je dužan svake tri godine obezbijediti provjeru osposobljenosti za bezbjednost i zdravlje na radu. Organiziranje i provođenje obuke zaposlenih i njihovih predstavnika ide na teret poslodavca. Inspektor za rad nakon izvršenog inspekcijuskog nadzora može da naloži da se stalni program obuke o bezbjednosti i zdravlju na radu prilagodi specifičnostima radnog mjesta u odnosu na oblike i vrste rizika. U takvim slučajevima inspektor može da naredi ponavljanje obuke teoretskim i praktičnim osposobljavanjem zaposlenih za bezbjednost na radu. (Član 31.)

Predstavnik ima pravo na posebnu obuku o bezbjednosti i zdravlju na radu koja je specifična za djelatnost poslodavca. (Član 32.)

Ispitivanje radnog mjesta, radne sredine i sredstava za rad: poslodavac je dužan da sredstva za rad održava u ispravnom stanju, da provjerava ispravnost i bezbjednost za rad povremenim pregledima i ispitivanjima koja vrši na način i u rokovima propisanim aktom koji on donosi, odnosno uputstvom proizvođača, tehničkim propisima i standardima. Ako uputstvom proizvođača i drugim propisima iz stava (1) ovog člana nisu predviđeni drugi rokovi, poslodavac je dužan da sredstva za rad iz stava (1) ovog člana pregleda i ispita:

- prije prve upotrebe;
- poslije rekonstrukcije ili havarije i
- poslije premještanja sa jednog na drugo mjesto (dizalica i slično). Poslodavac ne smije staviti u upotrebu sredstva za rad koja nisu pregledana i ispitana za bezbjedan rad, odnosno ako nisu ispravna za bezbjedan rad, niti zaposleni smije da upotrijebi takva sredstva za rad. (Član 33.)

Poslodavac je dužan u radnim i pomoćnim prostorijama u kojima se odvijaju tehnološki procesi da vrši ispitivanje hemijske, biološke i fizičke štetnosti, mikroklimе i osvjetljenosti. Poslodavac je dužan da vrši mikroklimatska ispitivanja u ljetnom i zimskom periodu za vrijeme radnog procesa. (Član 34.)

Ispitivanja iz člana 34. Ovog zakona poslodavac je dužan da izvrši najkasnije u roku od jedne godine od dana započinjanja rada, odnosno poslije svake promjene tehnološkog procesa, rekonstrukcije objekta, rekonstrukcije sistema ventilacije, grijanja i klimatizacije ili poslije izvršene zamjene tehnološke opreme. (Član 35.)

Evidencija i izvještaji: poslodavac je dužan odmah, a najkasnije u roku od 48 sati poslije događaja pismeno izvijestiti organ državne uprave nadležan za rad inspekcije rada o:

- svakom smrtnom slučaju;
- kolektivnoj nesreći i povredama na radu koje izazivaju privremenu nesposobnost za rad više od tri radna dana i
- svakoj pojavi koja predstavlja neposrednu opasnost i ugrožava bezbjednost zaposlenih pri radu. Izvještavanje poslodavca iz stava (1) ovog člana osim općih podataka sadrži i kratak opis događaja i njegovih posljedica. (Član 36.)

Poslodavac je dužan da vodi evidenciju o:

- stručnom obučavanju i osposobljavanju zaposlenih za bezbjedan rad;
- izvršenim pregledima sredstava za rad;
- provedenim ispitivanjima fizičke, hemijske i biološke štetnosti i mikroklima u radnim i pomoćnim prostorijama, odnosno na radnim mjestima;
- prethodnim i periodičnim zdravstvenim pregledima zaposlenih i
- profesionalnim bolestima, oboljenjima u vezi sa radom, povredama na radu i smrtnim slučajevima na radu. Evidencija iz stava (1) ovog člana sadrži i sve tehničke dokumente, isprave, izvještaje, navode, mišljenja i slično. Ministar nadležan za oblast rada pravilnikom propisuje način vođenja evidencije iz stava (1) ovog člana. (Član 37.)

Prava i obaveze zaposlenih: pravo i obaveza svakog zaposlenog je da se brine o sopstvenoj bezbjednosti i zdravlju i o bezbjednosti i zdravlju drugih lica koja rade s njim i lica koja zavise od njegovih aktivnosti, u skladu sa obukama i instrukcijama koje su mu date od strane poslodavca, da bude upoznat sa mjerama bezbjednosti i zdravlja na radu i da bude obučen za njihovu primjenu. Pravo i obaveza svakog zaposlenog je da daje prijedloge, mišljenja i zabilješke o bezbjednosti i zdravlju na radu stručnom licu i ovlaštenoj zdravstvenoj ustanovi. (Član 38.)

Zaposleni ima pravo da odbije izvršavanje rada ukoliko prethodno nije informiran o svim mogućim opasnostima i štetnostima, ili ako mu poslodavac ne obezbijedi propisani zdravstveni pregled. Zaposleni ima pravo da odbije izvršavanje rada ukoliko je izložen neposrednoj opasnosti po zdravlje ili po život kada nisu provedene bezbjednosne mjere i da traži njihovo otklanjanje. Ukoliko poslodavac ne otkloni opasnost ili ne postupa u skladu sa mišljenjem ovlaštene zdravstvene ustanove, zaposleni može da traži intervenciju nadležnog inspektora za rad i da izvijesti predstavnika. (Član 39.)

Član 40.: Zaposleni može da radi na radnom mjestu i u uslovima izloženosti povećanoj opasnosti od povrede ili narušavanja zdravlja (rad pri povećanom ili smanjenom vazдушnom pritisku, visokim ili niskim temperaturama, štetnim zračenjima, povećanim vibracijama, buci, rad sa bolesnima od zaraznih bolesti i sa zaraznim materijalima, rad u vodi i vlazi, teški fizički rad, terenski rad izložen atmosferskim neprilikama i drugim opasnostima, rad u uslovima nedovoljne ili prejake osvjetljenosti, rad u prostorijama zagađenim hemijskim štetnostima, rad pod zemljom ili pod vodom, rad na visini ili u dubini, rad letaćkog osoblja i slično) samo na osnovu procjene ovlaštene zdravstvene ustanove kojom se potvrđuje sposobnost zaposlenog za odnosni rad.

Zaposleni moraju poštovati propisane mjere za pravilno korištenje sredstava za rad (mašine, aparati, alati, opasne supstance, oprema za transport i druga sredstva za proizvodnju) i ne smije isključivati, mijenjati ili odstranjivati zaštitne sprave na opremi. Zaposleni moraju poštovati propisane mjere za bezbjednost i zdravlje na radu i koristiti propisanu opremu za ličnu zaštitu i poslije upotrebe je vratiti na odgovarajuće mjesto, kao i uraditi zdravstvene preglede u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima iz ove oblasti. Ukoliko zaposleni ne postupa u skladu sa odredbama iz stava (2) ovog člana, smatra se da je izložio opasnosti sopstveni život i zdravlje, kao i život i zdravlje drugih zaposlenih. (Član 41.)

Zaposleni mora odmah izvijestiti svog poslodavca, preko predstavnika, usmeno ili u pismenom obliku, o svakom nedostatku, opasnosti po bezbjednost i zdravlje ili o drugom

incidentu kojim može da se ugrozi njegova bezbjednost i zdravlje i bezbjednost i zdravlje drugih zaposlenih. Ukoliko poslodavac ne preduzme mjere za otklanjanje pojava iz stava (1) ovog člana ili ukoliko zaposleni smatra da nisu provedene odgovarajuće mjere za bezbjednost i zdravlje, zaposleni može zatražiti intervenciju nadležnog inspektorata za rad. Zaposleni mora stalno saradivati sa poslodavcem i stručnim licem do obezbjeđenja bezbjedne radne sredine i radnih uslova koji ne predstavljaju rizik u okvirima njegove aktivnosti i provođenja mjera naloženih od nadležnog inspektorata za rad. (Član 42.)

Savjet za bezbjednost i zdravlje na radu: Vlada Republike Makedonije osniva Savjet za bezbjednost i zdravlje na radu (u daljem tekstu: Savjet), kao ekspertsko savjetodavno tijelo. Savjet razmatra i daje mišljenje i preporuke o:

- Programu;
- stanju u oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu, strategiji koherentne politike sprječavanja i smanjivanja povreda na radnom mjestu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti i povreda koje su povezane sa radom;
- stručnim osnovama za izradu zakona i drugih propisa o bezbjednosti i zdravlju na radu i
- dokumentima međunarodnih organizacija koji se odnose na bezbjednost i zdravlje na radu. (Član 43.)

Savjet čine 15 članova od kojih su četiri člana iz reprezentativnih organizacija poslodavaca, četiri člana iz reprezentativnih sindikata, tri člana imenovana od Vlade Republike Makedonije, jedan član predstavnik fakulteta koji provodi obrazovnu djelatnost na polju bezbjednosti na radu, jedan član predstavnik fakulteta koji provodi obrazovnu djelatnost na polju medicine rada, jedan član predstavnik udruženja stručnih lica za bezbjednost na radu i jedan član predstavnik udruženja eksperata medicine rada. Prilikom imenovanja članova Savjeta treba uzeti u obzir načelo pravične i odgovarajuće zastupljenosti svih zajednica u Republici Makedoniji, ne narušavajući princip stručnosti i kompetentnosti. (Član 44.)

Članovima 45., 46. i 47. uređena su ovlaštenja. Član 45.: (1) Ministar nadležan za oblast rada pravnom ili fizičkom licu koje ispunjava uslove u odnosu na zaposlene, organizaciju, tehničke i druge uslove izdaje dozvolu za vršenje sljedećih stručnih poslova:

- procjena rizika;
- redovno testiranje i kontrola radne opreme;
- koncept izjave o bezbjednosti;
- izrada i provođenje programa obuke zaposlenih o bezbjednom izvršavanju rada i
- vršenje periodičnih mjerenja hemijske, fizičke i biološke štetnosti mikroklimatskih uslova u radnoj sredini.

(2) Ministar nadležan za oblast rada oduzima dozvolu za rad iz stava (1) ovog člana u sljedećim slučajevima:

- nakon utvrđivanja da pravno ili fizičko lice ne ispunjava neophodne uslove za dobivanje dozvole;
 - pravno ili fizičko lice koje je dobilo dozvolu ne izvršava zadatke precizirane u dozvoli nakon jedne godine od njen izdavanja;
 - dozvola je bila izdana na osnovu lažnih podataka;
 - na prijedlog inspektora za rad, ukoliko je utvrđeno da se radovi ne vrše profesionalno i u skladu sa propisima iz oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu,
- na prijedlog inspektora za rad, ukoliko je utvrđeno da se poslovi ne vrše na profesionalnom nivou.

(3) Ministar nadležan za oblast rada izdaje ili oduzima dozvolu rješenjem koje je konačno.

- (4) Ministar nadležan za oblast rada u roku od 30 dana od dana ispunjavanja uslova u skladu sa članom 45. stav (1) ovog zakona na zahtjev podnosioca izdaje dozvolu za vršenje stručnih poslova.
- (5) Ukoliko ministar nadležan za oblast rada ne donese rješenje za izdavanje dozvole za vršenje stručnih poslova, odnosno donese rješenje o odbijanju zahtjeva u roku iz stava (4) ovog člana, podnosilac zahtjeva ima pravo u roku od tri radna dana od isteka tog roka da podnese zahtjev pisarnici ministra nadležnog za oblast rada za donošenje rješenja.
- (6) Formu i sadržaj zahtjeva iz stava (5) ovog člana propisuje ministar nadležan za oblast rada.
- (7) Uz zahtjev za izdavanje dozvole za vršenje stručnih poslova podnosilac zahtjeva dostavlja i kopiju zahtjeva iz stava (4) ovog člana.
- (8) Ministar nadležan za oblast rada dužan je u roku od pet radnih dana od dana prijema zahtjeva iz stava (4) ovog člana u pisarnici ministra za rad i socijalnu politiku da donese rješenje kojim se zahtjev uvažava ili odbija. Ukoliko ministar nadležan za oblast rada nema pisarnicu, zahtjev se podnosi pisarnici Ministarstva za rad i socijalnu politiku.
- (9) Ukoliko ministar nadležan za oblast rada ne donese rješenje u roku iz stava (8) ovog člana, podnosilac zahtjeva može da izvijesti Državni upravni inspektorat u roku od pet radnih dana.
- (10) Državni upravni inspektorat je dužan u roku od deset dana od dana prijema izvješća iz stava (9) ovog člana da izvrši nadzor u Ministarstvu za rad i socijalnu politiku da li je proveden postupak u skladu sa zakonom i da u roku od tri radna dana od dana izvršenja nadzora izvijesti podnosioca o utvrđenom stanju prilikom izvršenog nadzora.
- (11) Inspektor Državnog upravnog inspektorata poslije izvršenog nadzora u skladu sa zakonom donosi rješenje kojim zadužuje ministra nadležnog za oblast rada da u roku od deset dana odluči o podnesenom zahtjevu, odnosno da uvaži ili odbije zahtjev i da o preduzetim mjerama u istom roku izvijesti inspektora i da mu dostavi primjerak akta kojim je odlučeno o zahtjevu.
- (12) Ukoliko ministar nadležan za oblast rada ne odluči u roku iz stava (11) ovog člana, inspektor će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka za prekršaj utvrđen u Zakonu o upravnoj inspekciji i odrediće dopunski rok od pet radnih dana u kojem će ministar nadležan za oblast rada odlučiti o podnesenom zahtjevu i u istom roku će izvijestiti inspektora o donesenom aktu. Uz izvješće se dostavlja kopija akta kojim je odlučio o podnesenom zahtjevu. Inspektor će u roku od tri radna dana informirati podnosioca zahtjeva o preduzetim mjerama.
- (13) Ukoliko ministar nadležan za oblast rada ne odluči ni u dodatnom roku iz stava (12) ovog člana, inspektor će u roku od tri radna dana podnijeti prijavu nadležnom javnom tužiocu i u tom roku će informirati podnosioca zahtjeva o preduzetim mjerama.
- (14) Ukoliko inspektor ne postupi po izvješću iz stava (12) ovog člana, podnosilac zahtjeva u roku od pet radnih dana ima pravo da podnese prigovor pisarnici direktora Državnog upravnog inspektorata. Ukoliko direktor nema pisarnicu, prigovor se podnosi u pisarnici sjedišta Državnog upravnog inspektorata.
- (15) Direktor državnog upravnog inspektorata je dužan da u roku od tri radna dana razmotri prigovor iz stava (14) ovog člana i ukoliko utvrdi da inspektor nije postupio po izvješću podnosioca zahtjeva iz stava (9) i/ili nije podnio prijavu u skladu sa stavom (13) ovog člana, direktor Državnog upravnog inspektorata će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka za prekršaj utvrđen u Zakonu o upravnoj inspekciji i odrediće dodatni rok od pet radnih dana u kojem će inspektor izvršiti nadzor u Ministarstvu za rad i socijalnu politiku da li je proveden postupak u skladu sa zakonom i u roku od tri radna dana od dana izvršenog nadzora informiraće podnosioca zahtjeva o preduzetim mjerama.

(16) Ukoliko inspektor ne postupi ni u dodatnom roku iz stava (15) ovog člana, direktor Državnog upravnog inspektorata će podnijeti prijavu nadležnom javnom tužiocu protiv inspektora i u roku od tri radna dana će informirati podnosioca zahtjeva o preduzetim mjerama.

(17) U slučaju iz stava (16) ovog člana direktor Državnog upravnog inspektorata će odmah, a najkasnije u roku od jednog radnog dana, ovlastiti drugog inspektora da odmah provede nadzor.

(18) U slučaju iz stava (17) ovog člana direktor Državnog upravnog inspektorata će u roku od tri radna dana informirati podnosioca zahtjeva o preduzetim mjerama.

(19) Ukoliko direktor Državnog upravnog inspektorata ne postupi u skladu sa stavom (12) ovog člana, podnosilac zahtjeva može da podnese prijavu nadležnom javnom tužiocu u roku od osam radnih dana.

(20) Ukoliko ministar nadležan za oblast rada ne odluči u roku iz stava (12) ovog člana, podnosilac zahtjeva može da povede upravni spor pred nadležnim sudom.

(21) Postupak pred Upravnim sudom je hitan.

(22) Protiv konačnog rješenja može da se podnese tužba za pokretanje upravnog spora pred nadležnim sudom.

(23) Troškovi provođenja postupka iz stava (3) ovog člana padaju na teret pravnog ili fizičkog lica.

(24) O izdatim ili oduzetim dozvolama za vršenje stručnih poslova iz stava (1) ovog člana ministarstvo nadležno za oblast rada vodi evidenciju.

(25) Podaci iz evidencije iz stava (24) ovog člana dostupni su javnosti. (Član 45.)

Ministar nadležan za oblast rada pravilnikom utvrđuje uslove za zaposlene, organizaciju, tehničke i druge uslove koje treba da ispunjava pravno ili fizičko lice za vršenje stručnih poslova. Ministar nadležan za oblast rada pravilnikom utvrđuje uslove, način i program polaganja stručnog ispita za bezbjednost na radu. Ministar nadležan za oblast rada pravilnikom utvrđuje visinu troškova za provođenje postupka iz stavova (1) i (2) ovog člana na osnovu toga da li kandidat prijavljuje ispit prvi put ili više puta, da li kandidat polaže cijeli ispit ili polaže dio ispita, korištenja putničkog motornog vozila od strane Komisije i vršenja uvida na samom mjestu od strane Komisije. (Član 46.)

Podzakonske akte u vezi sa bezbjednošću i zdravljem na radu donosi ministar nadležan za oblast rada, a podzakonske akte za pojedine oblasti ministar nadležan za oblast rada u saglasnosti sa ministrom nadležnim za oblast na koju se odnosi podzakonski akt. (Član 47.)

Članovima 48., 48-a, 48-b, 49., 50. i 51. uređen je nadzor nad provođenjem ovog zakona. Nadzor nad provođenjem odredbi ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za oblast rada, a inspekcijски nadzor u oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu vrši Državni inspektorat za rad na osnovu ovog zakona i Zakona o inspekciji rada. (Član 48.)

Ukoliko pri vršenju inspekcijskog nadzora inspektor rada utvrdi da je prvi put izvršena nepravilnost iz članova 13., 16., 24. stav (7), 25. stavovi (1), (2) i (4), 26. stavovi (1) i (2), 27. stavovi (1) i (2), 30. stav (2) i 37. ovog zakona, dužan je da sastavi zapisnik u kojem će utvrditi izvršenu nepravilnost s ukazivanjem na otklanjanje utvrđene nepravilnosti u roku od osam dana i uz istovremeno uručivanje poziva za provođenje edukacije lica ili pravnog lica gdje je utvrđena nepravilnost prilikom vršenja inspekcijskog nadzora. Format i sadržaj poziva za edukaciju, kao i način provođenja edukacije propisuje ministar nadležan za oblast rada. Edukaciju organizira i provodi Državni inspektorat za rad u roku ne dužem od osam dana od dana provođenja inspekcijskog nadzora. Edukacija može da se provede za više utvrđenih istih

ili istorodnih nepravilnosti za jedno ili više lica, odnosno jedno ili više pravnih lica. Ukoliko se u zakazanom terminu lice ili pravno lice nad kojim se provodi edukacija ne javi na edukaciju, smatraće se da je edukacija provedena. Ukoliko se lice ili pravno lice nad kojim se provodi edukacija javi na zakazanu edukaciju i istu završi, smatraće se da je educirano u odnosu na utvrđenu nepravilnost. Ukoliko inspektorat za rad prilikom provođenja kontrolnog nadzora utvrdi da su otklonjene utvrđene nepravilnosti iz stava (1) ovog člana, donosi zaključak kojim se prekida postupak inspeksijskog nadzora. Ukoliko inspektorat za rad prilikom provođenja kontrolnog nadzora utvrdi da nisu otklonjene utvrđene nepravilnosti iz stava (1) ovog člana, podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred prekršajnom komisijom. Državni inspektorat za rad koji je izvršio inspeksijski nadzor vodi evidenciju o provedenoj edukaciji na način propisan od ministra nadležnog za oblast rada. (Član 48-a)

Član 48-b: Kvartalni izvještaji o izvršenim inspeksijskim nadzorima na unificiranom obrascu objaviće se na veb-stranicama Ministarstva za rad i socijalnu politiku i Državnog inspektorata za rad.

Ako inspektor za rad utvrdi povredu zakona ili drugog propisa o bezbjednosti i zdravlju na radu, kolektivnog ugovora i ugovora o radu kojim se uređuju prava i obaveze iz oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu, nad čijom primjenom vrši inspeksijski nadzor, rješenjem će narediti da se u određenom roku otklone utvrđene nepravilnosti i nedostaci. Ako inspektor za rad na osnovu nadzora kod poslodavca utvrdi da postoji neposredna opasnost po bezbjednost i zdravlje na radu zaposlenih, rješenjem će zabraniti rad u cijelosti ili na dijelu opreme za rad, na dijelu pogona ili na cijelom tehnološkom procesu. Inspektor za rad će zabraniti rad poslodavcu ako on ne postupi po rješenju inspektora za rad i u određenom roku ne otkloni utvrđene nepravilnosti i nedostatke. Ako utvrđena povreda propisa o bezbjednosti i zdravlju na radu predstavlja nedostatak za čije otklanjanje su potrebna posebna investiciona ulaganja, a život i zdravlje zaposlenih nisu neposredno ugroženi, inspektor za rad može rješenjem da naredi poslodavcu da donese poseban program za postepeno usaglašavanje postojećeg stanja, u skladu sa propisima. (Član 49.)

Inspektor za rad dužan je po dobivanju izvješća o posredovanju da odmah izvrši uvid i rješenjem naredi preduzimanje odgovarajućih mjera za bezbjednost i zdravlje na radu, odnosno ako na osnovu nalaza nadzora utvrdi da postoji neposredna opasnost po život i zdravlje zaposlenih da odmah rješenjem zabrani rad na radnom mjestu, na opremi za rad, odnosno na dijelu tehničko-tehnološkog procesa ili njegovoj cjelini. Zabrane iz stavova (2) i (3) člana 49. ovog zakona trajaće dok se ne provedu potrebne mjere za bezbjednost i zdravlje na radu, odnosno dok se ne otkloni neposredna opasnost po život i zdravlje zaposlenih na radu. (Član 50.)

Protiv rješenja inspektora za rad može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana prijema rješenja. O žalbi protiv rješenja inspektora odlučuje posebna komisija sastavljena od predsjednika i dva člana koje imenuje ministar nadležan za oblast rada. Predsjednik komisije iz stava (2) ovog člana bira se iz reda rukovodećih državnih službenika u inspektoratu, a dva člana iz reda stručnih državnih službenika u inspektoratu koji nisu bili uključeni u vršenje inspeksijskog nadzora. Žalba iz stava (1) ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja iz člana 49. stav (2) i (3) ovog zakona. (Član 51.)

Prekršajne odredbe nalaze se u poglavlju VIII (članovi 52., 53., 54., 56., 57., 58. i 59.). Prekršajni organ: za prekršaje utvrđene u članovima 56. i 57. ovog zakona prekršajni postupak vodi i prekršajnu sankciju izriče organ državne uprave nadležan za oblast rada (u

daljem tekstu: prekršajni organ). Prekršajni postupak iz stava (1) ovog člana pred prekršajnim organom vodi Komisija za odlučivanje o prekršaju (u daljem tekstu: Prekršajna komisija) formirana od strane ministra koji rukovodi organom državne uprave nadležnim za oblast rada. Prekršajna komisija je sastavljena od ovlaštenih službenih lica zaposlenih u organu državne uprave nadležnom za oblast rada, od kojih jedan vrši funkciju predsjednika Prekršajne komisije. Prekršajna komisija je sastavljena od tri člana, od kojih su dvojica diplomirani pravnici, od kojih jedan sa položenim pravosudnim ispitom sa pet godina radnog iskustva u svojoj oblasti i jedan član sa visokom stručnom spremom iz oblasti tehničkih nauka sa pet godina radnog iskustva u svojoj oblasti. Prekršajna komisija se bira na period od tri godine sa pravom ponovnog izbora članova. Za predsjednika Prekršajne komisije može da bude izabran samo diplomirani pravnik. Prekršajna komisija za prekršajni organ odlučuje o prekršajima utvrđenim u ovom ili drugom zakonu i izriče prekršajne sankcije utvrđene ovim zakonom, Zakonom o prekršajima i/ili drugim zakonom. Pored članova Prekršajne komisije ministar koji rukovodi organom nadležnim za oblast rada može da odredi sekretara Prekršajne komisije koji vrši administrativne poslove za komisiju i zamjenike članova koji izuzetno učestvuju u radu Prekršajne komisije u slučaju odsustva nekog od članova. Prekršajna komisija donosi poslovnik o svom radu. Protiv rješenja Prekršajne komisije kojim se izriče prekršajna sankcija može da se podnese tužba za pokretanje upravnog spora pred nadležnim sudom. (Član 52.)

Rad Prekršajne komisije: ministar koji rukovodi organom državne uprave nadležnim za oblast rada može da formira više prekršajnih komisija koje će biti nadležne za vođenje prekršajnog postupka za prekršioce za pojedine oblasti i/ili pojedina područja Republike Makedonije. Član Prekršajne komisije može da se razriješi: istekom vremena na koje je imenovan za člana; na njegov zahtjev; ispunjavanjem uslova starosne penzije u skladu sa zakonom; ako mu se utvrdi trajna nesposobnost; ako se utvrdi kršenje propisa o vođenju prekršajnog postupka pravosnažnom odlukom; ako ne ispunjava obaveze koje proizlaze iz rada u Prekršajnoj komisiji i ako nije prijavio postojanje sukoba interesa u slučaju o kojem rješava Prekršajna komisija. Prijedlog za razrješenje člana komisije u slučajevima iz stava (2) alineje 3 do 7 ovog člana podnosi predsjednik Prekršajne komisije ministru koji rukovodi organom državne uprave nadležnim za oblast rada. Prekršajna komisija ima pravo da izvodi dokaze i prikuplja podatke koji su neophodni za utvrđivanje prekršaja, kao i da vrši druge poslove i preduzima radnje utvrđene ovim zakonom, Zakonom o prekršajima i/ili drugim zakonom. Članovi Prekršajne komisije su samostalni i nezavisni u radu Prekršajne komisije i odlučuju na osnovu svog stručnog znanja i samostalnog uvjerenja. Prekršajna komisija radi u savjetu, a odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova. Prekršajni organ vodi jedinstvenu evidenciju prekršaja, izrečenih sankcija i donesenih odluka na način propisan od ministra koji rukovodi organom državne uprave nadležnim za oblast rada uz prethodno mišljenje ministra koji rukovodi organom nadležnim za oblast pravde. Članovi Prekršajne komisije imaju pravo na nagradu za svoj rad u Prekršajnoj komisiji, što određuje ministar koji rukovodi organom državne uprave nadležnim za oblast rada i koja treba da bude razumna i da odgovara značaju, obimu rada članova i složenosti prekršaja. (Član 53.)

Za prekršaje utvrđene u članu 57. i članu 58. ovog zakona državni inspektori su dužni počinitelju prekršaja predložiti postupak za poravnanje prije podnošenja zahtjeva za prekršajni postupak. Kad je počinitelj prekršaja saglasan sa pokretanjem postupka za poravnanje, državni inspektor sastavlja zapisnik u koji se bilježe bitni elementi prekršaja, vrijeme, mjesto i način počinjenja prekršaja, opis radnje prekršaja i lica koja su se zatekla na samom mjestu. U zapisniku se utvrđuje način na koji će se otkloniti štetne posljedice prekršaja, kao i način prevazilaženja posljedica počinjenja prekršaja. Državni inspektor može

da predloži počinitelju da se prevazilaženje posljedica prekršaja zamijeni vršenjem drugih obaveza koje pridonose poboljšanju uslova bezbjednosti i zdravlja zaposlenih na radu koje do tada nisu bile preduzete ili realizirane od strane počinitelja prekršaja, osim za prekršaje iz člana 58. ovog zakona. Državni inspektor je dužan da vodi evidenciju o pokrenutim postupcima poravnanja i njihovom ishodu. (Član 54.)

Prekršaji I kategorije: novčana kazna u iznosu od 1000 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći za prekršaj pravnom licu za radnje iz stava (1) ovog člana ako:

- ne omogući zaposlenima da neposredno ili preko svog predstavnika učestvuju u utvrđivanju nedostataka i u poboljšanju uslova rada, kao i ako se ne konsultira i ne saraduje sa zaposlenima i njihovim predstavnicima o opasnostima i posljedicama koje proizlaze pri izboru radne opreme (član 13.);
- obezbjeđenje mjera za bezbjednost i zdravlje na radu, kao i zbog narušavanja zdravlja zaposlenih, stavlja kao finansijsku obavezu na zaposlena lica (član 16.);
- ne zaključi potrebne ugovore sa vanjskim službama za pojedine usluge iz oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu (član 24. stav (7));
- preko pismenih izvještaja i uputstava ne informira zaposlene o bezbjednom izvršavanju rada (član 25. stavovi (1) i (2));
- stavi na odgovornost zaposlene koji su napustili radno mjesto zbog nastanka ozbiljne i neizbježne opasnosti (član 25. stav (4));
- ne informira zaposlene i njihove predstavnike, privremeno zaposlene, kao i zaposlene kod drugog poslodavca na osnovu ugovora o radu, o svakom riziku na radnom mjestu, kao i o bezbjednosnim mjerama za eliminiranje štetnih posljedica (član 26. stavovi (1) i (2));
- ne dozvoli zaposlenima i njihovim predstavnicima da učestvuju u diskusijama o svim pitanjima koja se odnose na bezbjednost i zdravlje na radu (član 27. stav (1));
- zaposlenima i njihovim predstavnicima ne prezentira izjavu o bezbjednosti (član 27. stav (2));
- predstavniku ne omogući neometano vršenje njegove funkcije (član 30. stav (2)) i
- ne vodi evidenciju o obavezama utvrđenim u članu 37. ovog zakona.

Novčana kazna u iznosu od 300 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći za prekršaj odgovornom licu u pravnom licu za radnje iz stava (1) ovog člana. (Član 56.)

Prekršaji II kategorije: novčana kazna u iznosu od 2000 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći za prekršaj pravnom licu ako:

- ne odredi jedno ili više lica odgovornih za bezbjednost na radu u svojoj radnoj sredini (član 17. alineja 1);
- ne angažira ovlaštenu zdravstvenu ustanovu za vršenje stručnih zadataka zdravlja na radu (član 17. alineja 2);
- ne donese bezbjednosne mjere protiv požara na osnovu posebnih propisa (član 17. alineja 3);
- ne donese mjere za prvu pomoć i evakuaciju u slučaju opasnosti (član 17. alineja 4);
- ne izvijesti organ državne uprave nadležan za poslove inspekcije za rad o započinjanju vršenja djelatnosti, osam dana prije započinjanja iste (član 23. stav (1));
- prije započinjanja građevinskih radova pismeno ne izvijesti organ državne uprave nadležan za inspekciju za rad o mjestu gdje će se izvoditi radovi (član 23. stav (2));
- ne utvrdi plan evakuacije i spašavanja u vanrednim situacijama (član 24. stav (4)) i
- ispitivanja iz člana 34. ovog zakona nisu izvršena u roku od jedne godine od dana započinjanja rada objekta, odnosno poslije svake promjene tehnološkog procesa, rekonstrukcije objekta, rekonstrukcije tehničkih instalacija ili prilikom promjene tehnološke opreme (član 35.).

Novčana kazna od 500 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći odgovornom licu u pravnom licu za radnje iz stava (1) ovog člana. (Član 57.)

Prekršaji III kategorije: novčana kazna u iznosu od 5000 do 8000 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći za prekršaj pravnom licu ako:

- ne napravi i ne provede izjavu o bezbjednosti u pismenom obliku, ili ona nije pripremljena na osnovu propisa iz člana 11. ovog zakona (član 11. stavovi (1) i (4));
- je dozvolio pristup zaposlenih lica radnim mjestima koja su izložena ozbiljnim i specifičnim opasnostima, a nisu dobili posebna uputstva za rad (član 14.);
- ne obezbijedi obuku zaposlenih o bezbjednom izvršavanju poslova (član 31.);
- ne obezbijedi ličnu zaštitnu opremu za zaposlene, kao i njenu upotrebu (član 17. alineja 6);
- ne izvrši povremene preglede i ispitivanja radne sredine i opreme (član 17. alineja 7);
- ne izvrši zdravstvene preglede zaposlenih (član 22.);
- ne organizira i ne obezbijedi pružanje prve pomoći zaposlenom u slučaju povrede na radu (član 24. stav (5));
- svakom zaposlenom ne obezbijedi odgovarajuću obuku o bezbjednosti i zdravlju na radu preko teoretske i praktične obuke, u slučaju zapošljavanja, premještanja na novo radno mjesto, uvođenja nove tehnologije ili sredstava za rad, kao i prilikom promjene radnog procesa (član 31. stav (1));
- sredstva za rad ne održava u ispravnom stanju povremenim pregledima i ispitivanjima u rokovima utvrđenim aktom koji je donio, odnosno na osnovu uputstava proizvođača, tehničkih propisa i standarda (član 33. stav (1));
- stavi u upotrebu opremu za rad koja nije ispitana na bezbjedan rad (član 33. stav (3));
- ne postupi po rješenju inspektora za rad i u određenom roku ne otkloni utvrđene nepravilnosti i nedostatke (član 49. stav (3));
- u radnim i pomoćnim prostorijama ne izvrši ispitivanje na hemijske, biološke, fizičke štetnosti, mikroklimu i osvijetljenost (član 34.) i
- u roku od 48 sati ne izvjesti državni organ nadležan za poslove inspekcije rada o svakom smrtnom slučaju, kolektivnoj nesreći, privremenoj nesposobnosti za rad više od tri dana, kao i o svakoj pojavi koja predstavlja neposrednu opasnost i ugrožava bezbjednost zaposlenih na radu (član 36.).

Novčana kazna u iznosu od 500 do 1000 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se izreći za prekršaj odgovornom licu u pravnom licu za radnje iz stava (1) ovog člana. Nadležni organ za vođenje prekršajnog postupka i izricanje prekršajne sankcije iz stavova (1) i (2) ovog člana je nadležni sud. (Član 58.)

Novčanom kaznom (mandatna kazna na licu mjesta) od 50 eura u dinarskoj protuvrijednosti će se kazniti zaposleni, ako ne poštuje propisane mjere za bezbjednost i zdravlje na radu i ne koristi propisanu opremu za ličnu zaštitu (član 41. stavovi (1) i (2)). (Član 59.)

Pravilnici doneseni na osnovu Zakona o bezbjednosti i zdravlju na radu:³⁴

- Pravilnik o ličnoj zaštitnoj opremi koju zaposleni upotrebljavaju na radu,
- Pravilnik o bezbjednosti i zdravlju na radu prilikom upotrebe opreme za rad,
- Pravilnik o znakovima za bezbjednost i zdravlje na radu,
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije u oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu,
- Pravilnik o bezbjednosti i zdravlju na radu zaposlenih koji su izloženi riziku od buke,

³⁴ Izvor: Ministarstvo rada i socijalne politike Makedonije <http://www.mtsp.gov.mk> (pristup stranici 22.11.2011.)

Pravilnik o minimalnim zahtjevima za bezbjednost i zdravlje na radu za privremena mobilna gradilišta,
Pravilnik o uslovima za zaposlene, organizaciji, tehničkim i drugim uslovima koje treba da ispuni pravno ili fizičko lice za vršenje stručnih poslova,
Pravilnik o uslovima, načinu i programu polaganja stručnog ispita za bezbjednost na radu,
Pravilnik o načinu izrade izjave o bezbjednosti, njenom sadržaju, kao i podacima na kojima treba da se zasniva procjena rizika,
Pravilnik o minimalnim zahtjevima za bezbjednost i zdravlje zaposlenih u radnom prostoru,
Pravilnik o bezbjednosti i zdravlju na radu prilikom ručnog prenošenja tereta,
Pravilnik o mjerama za zaštitu na radu sa ekranima,
Pravilnik o bezbjednosti i zdravlju na radu zaposlenih koji su izloženi riziku od mehaničkih vibracija,
Pravilnik o obliku i sadržaju obrasca za izvještavanje o započinjanju vršenja djelatnosti,
Pravilnik o minimalnim zahtjevima za bezbjednost i zdravlje zaposlenih koji su potencijalno izloženi riziku od eksplozivnih atmosfera,
Pravilnik o minimalnim zahtjevima za bezbjednost i zdravlje zaposlenih od rizika povezanih sa izloženošću azbestu na radu,
Pravilnik o postupku i visini troškova izdavanja ovlaštenja za vršenje stručnih poslova bezbjednosti na radu pravnom ili fizičkom licu.

SRBIJA

“Sistem bezbjednosti i zdravlja na radu u Republici Srbiji uređen je Zakonom o bezbjednosti i zdravlju na radu, koji je usvojen u novembru 2005. (Sl. glasnik RS 101/2005). ... Pored Zakona o bezbjednosti i zdravlju na radu, propisi koji utiču na aspekte bezbjednosti i zdravlja na radu su Zakon o radu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju i drugi zakoni, a zakonodavni okvir sistema bezbjednosti i zdravlja na radu zaokružuju podzakonski akti.”³⁵

U Nacionalnom programu za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju iz decembra 2009. opisan je zakonodavni i institucionalni okvir u oblasti bezbjednosti i zdravlja na radu i planirano je donošenje propisa u periodu 2009 – 2011 sa ciljem transponovanja propisa Evropske unije u nacionalno zakonodavstvo, u skladu sa čl. 72. i 79. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i Republike Srbije:

“3.19.2. Bezbednost i zdravlje na radu

Stanje

Zakonodavni okvir

Osnovni propis u ovoj oblasti je Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu („Službeni glasnik RS” broj 101/05), u kome su sadržane osnovne odredbe i principi Uputstva Saveta broj 89/391/EEZ od 21. juna 1989. godine o uvođenju mera kojima se podstiče poboljšanje bezbednosti i zdravlja na radu. Zakonom su propisana prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca i zaposlenih za primenu mera kojima se obezbeđuju bezbedni i zdravi uslovi rada na radnim mestima. Na osnovu ovog zakona doneto je devet podzakonskih propisa od

³⁵ Izvor: http://kvalitet.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=166&Itemid=82 (datum pristupa stranici 09.12.2011.)

kojih je najznačajniji Pravilnik o načinu i postupku procene rizika na radnom mestu i u radnoj okolini.

Institucionalni okvir

U okviru Ministarstva rada i socijalne politike, u čijoj je nadležnosti oblast bezbednosti i zdravlja na radu, kao organi uprave obrazovani su Uprava za bezbednost i zdravlje na radu (u daljem tekstu: Uprava) i Inspektorat za rad (u daljem tekstu: Inspektorat). Zakonodavni i nadzorni poslovi u okviru nadležnosti Ministarstva podeljeni su tako da Uprava u okviru svojih osnovnih poslova priprema propise iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, dok Inspektorat vrši nadzor nad primenom zakona i podzakonskih propisa, odnosno mera bezbednosti i zdravlja na radu.³⁶

Evropska komisija je u svom Analitičkom izvještaju od 12.10.2011. navela da je Zakon o bezbjednosti i zdravlju na radu iz 2005. godine djelimično u skladu sa pravnim tekovinama EU i da su "usvojeni brojni propisi za provođenje zakona u oblasti zdravlja i bezbjednosti na radu, koji obuhvataju pitanja kao što su lična zaštitna oprema, rukovanje teretom, rad na gradilištu, izlaganje hemijskim supstancama i azbestu i postupci procjene rizika. Štaviše, brojni pravilnici usvojeni u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji je i dalje na snazi u nekim oblastima industrije. Međutim, istovremeno postojanje ovih pravilnika i novih zakona dovodi u pitanje dosljednost važećeg zakonodavstva i usaglašenosti određenih odredaba sa pravnim tekovinama EU.

Vlada je 2009. godine usvojila Strategiju bezbjednosti i zdravlja na radu u Republici Srbiji za period od 2009. do 2012. Opšti cilj ove strategije je da se poboljša i očuva zdravlje ekonomski aktivnog stanovništva, poboljšanjem uslova rada i prevencijom i svođenjem na najmanju moguću mjeru povreda na radu i profesionalnih oboljenja. Broj povreda se smanjuje za 10 do 15 % godišnje posljednjih nekoliko godina. Međutim, Srbija tek treba da sprovede pravne tekovine EU u vezi sa obaveznim osiguranjem svih zaposlenih u slučaju povreda na radu i profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom. Ne postoji jedinstveni sistem evidencije povreda na radu niti zakon, kako se to zahtijeva Zakonom o bezbjednosti i zdravlju na radu, o obavezi poslodavaca da osiguraju sve zaposlene od povreda na radu i profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom. Trenutno zdravstvene usluge za poslodavce plaća opšti Fond za zdravstveno osiguranje kome zaposleni plaćaju doprinose. Ne postoji, međutim, poseban fond za povrede na radu, a naknada štete mora da prođe kroz redovni sudski postupak, što iziskuje mnogo vremena.

U Sektoru za rad Ministarstva rada i socijalne politike devet zaposlenih se bavi zdravljem i bezbjednošću na radu. Inspektorat za rad, organ uprave u okviru istog ministarstva, prati sprovođenje zakona u vezi sa zdravljem i bezbjednošću na radu i bavi se radnim odnosima. Broj zaposlenih u Inspektoratu za rad je smanjen od 2010. godine i on trenutno iznosi 283, od čega su njih 261 inspektori rada. Uopšteno govoreći, Inspektorat za rad ima odgovarajuću strukturu, ovlašćenja i sredstva da prati izvršenje zakona u vezi sa zdravljem i bezbjednošću na radu. Uprkos tome, ima prostora za poboljšanje, posebno u planiranju aktivnosti Inspektorata, posjeta inspektora mjestima gdje se rad obavlja (umjesto što samo provjeravaju dokumentaciju) i raspoloživosti informativne tehnologije."³⁷ Evropska komisija je zaključila da „Srbija je u procesu usklađivanja sa pravnim tekovinama EU u oblastima radnog prava,

³⁶ Izvor: Izmenjeni i dopunjeni Nacionalni program za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju, str. 386, Kancelarija za evropske integracije <http://www.seio.gov.rs> (datum pristupa stranici 16.12.2011.)

³⁷ Izvor: РАДНИ ДОКУМЕНТ ОСОБЉА КОМИСИЈЕ, АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ коју прату САОПШТЕЊЕ КОМИСИЈЕ УПУЋЕНО ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ И САВЕТУ, Мишљење Комисије о захтеву Србије за чланство у Европској унији, {СОМ(2011) 668}, str. 115, Kancelarija za evropske integracije <http://www.seio.gov.rs> (datum pristupa stranici 16.12.2011.)

zdravlja i bezbjednosti na radu, borbe protiv diskriminacije i jednakih mogućnosti. Međutim, neophodni su dalji koraci za potpuno i ispravno usklađivanje sa pravnim tekovinama EU i obezbjeđenje djelotvorne primjene i izvršenja.”³⁸

Dalje u tekstu donosimo integralni tekst zakona, a u prilogu rada relevantne pravilnike.

Z A K O N O BEZBEDNOSTI I ZDRAVLJU NA RADU

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se sprovođenje i unapređivanje bezbednosti i zdravlja na radu lica koja učestvuju u radnim procesima, kao i lica koja se zateknu u radnoj okolini, radi sprečavanja povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom. Za obavljanje određenih poslova državne uprave u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, ovim zakonom obrazuje se Uprava za bezbednost i zdravlje na radu kao organ uprave u sastavu Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike, i utvrđuje njena nadležnost.

Član 2.

Prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca i zaposlenih, nadležnosti i mere čijom se primenom, odnosno sprovođenjem osigurava bezbednost i zdravlje na radu ostvaruju se u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu zakona, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Član 3.

Prava, obaveze i odgovornosti u vezi sa bezbednošću i zdravljem na radu, utvrđene ovim zakonom, bliže se uređuju kolektivnim ugovorom, opštim aktom poslodavca ili ugovorom o radu.

Član 4.

Pojedini izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) Zaposleni jeste domaće ili strano fizičko lice koje je u radnom odnosu kod poslodavca, kao i lice koje po bilo kom osnovu obavlja rad ili se osposobljava za rad kod poslodavca, osim lica koje je u radnom odnosu kod poslodavca radi obavljanja poslova kućnog pomoćnog osoblja;
- 2) Poslodavac jeste domaće ili strano pravno lice, odnosno fizičko lice koje zapošljava, odnosno radno angažuje jedno ili više lica;
- 3) Predstavnik zaposlenih jeste lice izabrano da predstavlja zaposlene u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu kod poslodavca;
- 4) Bezbednost i zdravlje na radu jeste obezbeđivanje takvih uslova na radu kojima se, u najvećoj mogućoj meri, smanjuju povrede na radu, profesionalna oboljenja i oboljenja u vezi sa radom i koji pretežno stvaraju pretpostavku za puno fizičko, psihičko i socijalno blagostanje zaposlenih;

³⁸ Ibid., str. 120

5) Preventivne mere jesu sve mere koje se preduzimaju ili čije se preduzimanje planira na svim nivoima rada kod poslodavca, radi sprečavanja povređivanja ili oštećenja zdravlja zaposlenih;

6) Radno mesto jeste prostor namenjen za obavljanje poslova kod poslodavca (u objektu ili na otvorenom kao i na privremenim i pokretnim gradilištima, objektima, uređajima, saobraćajnim sredstvima, i sl.) u kojem zaposleni boravi ili ima pristup u toku rada i koji je pod neposrednom ili posrednom kontrolom poslodavca;

7) Radna okolina jeste prostor u kojem se obavlja rad i koji uključuje radna mesta, radne uslove, radne postupke i odnose u procesu rada;

8) Sredstvo za rad jeste:

(1) objekat koji se koristi kao radni i pomoćni prostor, uključujući i objekat na otvorenom prostoru, sa svim pripadajućim instalacijama (instalacije fluida, grejanje, električne instalacije i dr.),

(2) oprema za rad (mašina, uređaj, postrojenje, instalacija, alat i sl.) koja se koristi u procesu rada,

(3) konstrukcija i objekat za kolektivnu bezbednost i zdravlje na radu (zaštita na prelazima, prolazima i prilazima, zakloni od toplotnih i drugih zračenja, zaštita od udara električne struje, opšta ventilacija i klimatizacija i sl.),

(4) pomoćna konstrukcija i objekat, kao i konstrukcija i objekat koji se privremeno koristi za rad i kretanje zaposlenih (skela, radna platforma, tunnelska podgrada, konstrukcija za sprečavanje odrona zemlje pri kopanju dubokih rovova i sl.),

(5) drugo sredstvo koje se koristi u procesu rada ili je na bilo koji način povezano sa procesom rada;

9) Sredstvo i oprema za ličnu zaštitu na radu jeste odeća, obuća, pomoćne naprave i uređaji koji služe za sprečavanje povreda na radu, profesionalnih oboljenja, bolesti u vezi sa radom i drugih štetnih posledica po zdravlje zaposlenog;

10) Opasne materije jesu eksplozivne, zapaljive, oksidirajuće, otrovne, gadne, zarazne, korozivne, kancerogene i radioaktivne materije utvrđene standardima i drugim propisima, a koje se proizvode, koriste ili skladište u procesu rada, kao i materije čija su svojstva, kada su vezane za neke supstance, opasna po život i zdravlje zaposlenih;

11) Opasnost jeste okolnost ili stanje koje može ugroziti zdravlje ili izazvati povredu zaposlenog;

12) Opasna pojava jeste događaj kojim su ugroženi ili bi mogli da budu ugroženi život i zdravlje zaposlenog ili postoji opasnost od povređivanja zaposlenog;

13) Rizik jeste verovatnoća nastanka povrede, oboljenja ili oštećenja zdravlja zaposlenog usled opasnosti;

14) Akt o proceni rizika jeste akt koji sadrži opis procesa rada sa procenom rizika od povreda i/ili oštećenja zdravlja na radnom mestu u radnoj okolini i mere za otklanjanje ili smanjivanje rizika u cilju poboljšanja bezbednosti i zdravlja na radu;

15) Procena rizika jeste sistematsko evidentiranje i procenjivanje svih faktora u procesu rada koji mogu uzrokovati nastanak povreda na radu, oboljenja ili oštećenja zdravlja i utvrđivanje mogućnosti, odnosno načina sprečavanja, otklanjanja ili smanjenja rizika;

16) Radno mesto sa povećanim rizikom jeste radno mesto utvrđeno aktom o proceni rizika na kome, i pored potpuno ili delimično primenjenih mera u skladu sa ovim zakonom, postoje okolnosti koje mogu da ugroze bezbednost i zdravlje zaposlenog;

17) Lice za bezbednost i zdravlje na radu jeste lice koje obavlja poslove bezbednosti i zdravlja na radu, ima položen stručni ispit o praktičnoj osposobljenosti i koje poslodavac pismenim aktom odredi za obavljanje tih poslova;

18) Pravno lice za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline, odnosno hemijskih, bioloških i fizičkih štetnosti (osim jonizujućih zračenja), mikroklimе i osvetljenosti jeste prvo lice kojem je ministar nadležan za rad izdao licencu, u skladu sa ovim zakonom;

19) Služba medicine rada jeste služba kojoj poslodavac poveri obavljanje poslova zaštite zdravlja zaposlenih;

20) Stručni nalaz jeste izveštaj o izvršenom pregledu i ispitivanju opreme za rad ili ispitivanju uslova radne okoline sa zaključkom da li su primenjene ili nisu primenjene propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu;

21) Odgovorno lice za obavljanje pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline, kao i za potpisivanje stručnih nalaza, jeste lice sa licencom za vršenje tih poslova (u daljem tekstu: odgovorno lice);

22) Licenca jeste ovlašćenje koje ministar nadležan za rad daje pravnom ili fizičkom licu za obavljanje određenih poslova u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, u skladu sa ovim zakonom.

Član 5.

Pravo na bezbednost i zdravlje na radu imaju:

1) zaposleni;

2) učenici i studenti kada se nalaze na obaveznom proizvodnom radu, profesionalnoj praksi ili praktičnoj nastavi (radionice, ekonomije, kabineti, laboratorije i dr.);

3) lica koja se nalaze na stručnom osposobljavanju, prekvalifikaciji ili dokvalifikaciji;

4) lica na profesionalnoj rehabilitaciji;

5) lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora dok rade u privrednoj jedinici zavoda za izvršenje kazne zatvora (radionice, gradilišta i sl.) i na drugom mestu rada;

6) lica na dobrovoljnim i javnim radovima organizovanim u opštem interesu, radnim akcijama i takmičenjima u vezi sa radom;

7) lica koja se zateknu u radnoj okolini radi obavljanja određenih poslova, ako je o njihovom prisustvu upoznat poslodavac.

Bezbednost i zdravlje na radu licima iz stava 1. tač. 1), 2) , 4) i 7) ovog člana obezbeđuje poslodavac, licima iz tačke 3) ovog člana obrazovna organizacija, licima iz tačke 5) ovog člana zavodi za izvršenje kazne zatvora, a licima iz tačke 6) ovog člana - organizator radova i takmičenja.

Član 6.

Posebna prava, obaveze i mere u vezi sa bezbednošću i zdravljem na radu mladih (naročito u vezi sa njihovim duhovnim i telesnim razvojem), žena koje rade na radnom mestu sa povećanim rizikom koji bi mogao da im ugrozi ostvarivanje materinstva, invalida i profesionalno obolelih - uređuju se ovim zakonom, drugim propisima, kolektivnim ugovorom, opštim aktom poslodavca i ugovorom o radu.

II. PREVENTIVNE MERE

Član 7.

Preventivne mere u ostvarivanju bezbednosti i zdravlja na radu obezbeđuju se primenom savremenih tehničkih, ergonomskih, zdravstvenih, obrazovnih, socijalnih, organizacionih i drugih mera i sredstava za otklanjanje rizika od povređivanja i oštećenja zdravlja zaposlenih, i /ili njihovog svođenja na najmanju moguću meru, u postupku:

1) projektovanja, izgradnje, korišćenja i održavanja objekata namenjenih za radne i pomoćne prostorije, kao i objekata namenjenih za rad na otvorenom prostoru u cilju bezbednog odvijanja procesa rada;

2) projektovanja, izgradnje, korišćenja i održavanja tehnoloških procesa rada sa svom pripadajućom opremom za rad, u cilju bezbednog rada zaposlenih i usklađivanja hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti, mikroklimе i osvetljenja na radnim mestima i u radnim i pomoćnim prostorijama sa propisanim merama i normativima za delatnost koja se obavlja na tim radnim mestima i u tim radnim prostorijama;

3) projektovanja, izrade, korišćenja i održavanja opreme za rad, konstrukcija i objekata za kolektivnu bezbednost i zdravlje na radu, pomoćnih konstrukcija i objekata i drugih sredstava koja se koriste u procesu rada ili koja su na bilo koji način povezana sa procesom rada, tako da se u toku njihove upotrebe sprečava povređivanje ili oštećenje zdravlja zaposlenih;

4) proizvodnje, pakovanja, prevoza, skladištenja, upotrebe i uništavanja opasnih materija, na način i po propisima i pravilima kojima se otklanjaju mogućnosti povređivanja ili oštećenja zdravlja zaposlenih;

5) projektovanja, proizvodnje i korišćenja sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, čijom

se upotrebom otklanjaju rizici ili opasnosti koji nisu mogli da budu otklonjeni primenom odgovarajućih preventivnih mera;

6) obrazovanja, vaspitanja i osposobljavanja u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu. Preventivne mere u postupcima iz stava 1. ovog člana propisuje ministar nadležan za rad.

III. OBAVEZE I ODGOVORNOSTI POSLODAVCA

1. Opšte obaveze

Član 8.

Obaveze poslodavca, u smislu ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona, istovremeno predstavljaju prava zaposlenih u vezi sa sprovođenjem mera bezbednosti i zdravlja na radu.

Član 9.

Poslodavac je dužan da obezbedi zaposlenom rad na radnom mestu i u radnoj okolini u kojima su sprovedene mere bezbednosti i zdravlja na radu.

Poslodavac se ne oslobađa obaveza i odgovornosti u vezi sa primenom mera bezbednosti i zdravlja na radu određivanjem drugog lica ili prenošenjem svojih obaveza i odgovornosti na drugo lice.

U slučaju nastanka povrede na radu zbog neuobičajenih i nepredvidivih okolnosti koje su izvan kontrole poslodavca ili zbog izuzetnih događaja čije se posledice uprkos svim nastojanjima nisu mogle izbeći, poslodavac nije odgovoran u smislu ovog zakona.

Poslodavac je dužan da obezbedi da radni proces bude prilagođen telesnim i psihičkim mogućnostima zaposlenog, a radna okolina, sredstva za rad i sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu budu uređeni, odnosno proizvedeni i obezbeđeni, da ne ugrožavaju bezbednost i zdravlje zaposlenog.

Član 10.

Poslodavac je dužan da obezbedi da sprovođenje mera bezbednosti i zdravlja na radu ne prouzrokuje finansijske obaveze za zaposlenog i predstavnika zaposlenih i ne utiče na njihov materijalni i socijalni položaj stečen na radu i u vezi sa radom.

Član 11.

Poslodavac je dužan da, prilikom organizovanja rada i radnog procesa, obezbedi preventivne mere radi zaštite života i zdravlja zaposlenih kao i da za njihovu primenu obezbedi potrebna finansijska sredstva.

Poslodavac je dužan da obezbedi preventivne mere pre početka rada zaposlenog, u toku rada, kao i kod svake izmene tehnološkog postupka, izborom radnih i proizvodnih metoda kojima se obezbeđuje najveća moguća bezbednost i zaštita zdravlja na radu, zasnovana na primeni propisa u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, radnog prava, tehničkih propisa i standarda, propisa u oblasti zdravstvene zaštite, higijene rada, zdravstvenog i penzijskog i invalidskog osiguranja, i dr.

Član 12.

Preventivne mere obezbeđuje poslodavac polazeći od sledećih načela:

- 1) izbegavanje rizika;
- 2) procena rizika koji se ne mogu izbeći na radnom mestu;
- 3) otklanjanje rizika na njihovom izvoru primenom savremenih tehničkih rešenja;
- 4) prilagođavanje rada i radnog mesta zaposlenom, naročito u pogledu izbora opreme za rad i metoda rada, kao i izbora tehnološkog postupka da bi se izbegla monotonija u radu, u cilju smanjenja njihovog uticaja na zdravlje zaposlenog;
- 5) zamena opasnih tehnoloških procesa ili metoda rada bezopasnim ili manje opasnim;
- 6) davanje prednosti kolektivnim nad pojedinačnim merama bezbednosti i zdravlja na radu;
- 7) odgovarajuće osposobljavanje zaposlenih za bezbedan i zdrav rad i izdavanje uputstava za rad na siguran način.

Član 13.

Poslodavac je dužan da donese akt o proceni rizika u pismenoj formi za sva radna mesta u radnoj okolini i da utvrdi način i mere za njihovo otklanjanje.

Poslodavac je dužan da izmeni akt o proceni rizika u slučaju pojave svake nove opasnosti i promene nivoa rizika u procesu rada.

Akt o proceni rizika zasniva se na utvrđivanju mogućih vrsta opasnosti i štetnosti na radnom mestu u radnoj okolini, na osnovu kojih se vrši procena rizika od nastanka povreda i oštećenja zdravlja zaposlenog.

Način i postupak procene rizika na radnom mestu i u radnoj okolini propisuje ministar nadležan za rad.

Član 14.

Poslodavac je dužan da opštim aktom, odnosno kolektivnim ugovorom, utvrdi prava, obaveze i odgovornosti u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu.

Poslodavac koji ima do deset zaposlenih - prava, obaveze i odgovornosti iz stava 1. ovog člana može utvrditi ugovorom o radu.

Član 15.

Poslodavac je dužan da:

- 1) aktom u pismenoj formi odredi lice za bezbednost i zdravlje na radu;
- 2) zaposlenom odredi obavljanje poslova na kojima su sprovedene mere bezbednosti i zdravlja na radu;

- 3) obaveštava zaposlene i njihovog predstavnika o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad, kao i o opasnostima od povreda i oštećenja zdravlja koji nastaju njihovim uvođenjem, odnosno da u takvim slučajevima donese odgovarajuća uputstva za bezbedan rad;
- 4) osposobljava zaposlene za bezbedan i zdrav rad;
- 5) obezbedi zaposlenima korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- 6) obezbedi održavanje sredstava za rad i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu u ispravnom stanju;
- 7) angažuje pravno lice sa licencom radi sprovođenja preventivnih i periodičnih pregleda i ispitivanja opreme za rad, kao i preventivnih i periodičnih ispitivanja uslova radne okoline;
- 8) obezbedi na osnovu akta o proceni rizika i ocene službe medicine rada propisane lekarske preglede zaposlenih u skladu sa ovim zakonom;
- 9) obezbedi pružanje prve pomoći, kao i da osposobi odgovarajući broj zaposlenih za pružanje prve pomoći, spasavanje i evakuaciju u slučaju opasnosti;
- 10) zaustavi svaku vrstu rada koji predstavlja neposrednu opasnost za život ili zdravlje zaposlenih.

Postupak i rokove preventivnih i periodičnih pregleda i ispitivanja opreme za rad kao i preventivnih i periodičnih ispitivanja uslova radne okoline, odnosno hemijskih, bioloških i fizičkih štetnosti (osim jonizujućih zračenja), mikroklimi i osvetljenosti propisuje ministar nadležan za rad.

Pravno lice iz stava 1. tačka 7) ovog člana dužno je da izda stručni nalaz po izvršenom pregledu i ispitivanju opreme za rad ili ispitivanju radne okoline.

Član 16.

Poslodavac je dužan da aktom o proceni rizika, na osnovu ocene službe medicine rada, odredi posebne zdravstvene uslove koje moraju ispunjavati zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mestu u radnoj okolini ili za upotrebu pojedine opreme za rad. Poslodavac je dužan da službi medicine rada, koju angažuje, obezbedi uslove za samostalno obavljanje poslova zaštite zdravlja zaposlenih.

Član 17.

Poslodavac je dužan da zaposlenom izda na upotrebu sredstvo i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu, u skladu sa aktom o proceni rizika.

2. Posebne obaveze

Član 18.

Poslodavac je dužan da, najmanje osam dana pre početka rada, nadležnu inspekciju rada izvesti o:

- 1) početku svoga rada;
- 2) radu odvojene jedinice;
- 3) svakoj promeni tehnološkog postupka, ukoliko se tim promenama menjaju uslovi rada.

Poslodavac koji izvodi radove na izgradnji ili rekonstrukciji građevinskog objekta ili vrši promenu tehnološkog procesa duže od sedam dana, dužan je da izradi propisan elaborat o uređenju gradilišta koji uz izveštaj o početku rada dostavlja nadležnoj inspekciji rada. Poslodavac je dužan da na gradilištu obezbeđuje, održava i sprovodi mere za bezbednost i zdravlje na radu u skladu sa elaboratom o uređenju gradilišta.

Sadržaj elaborata o uređenju gradilišta propisuje ministar nadležan za rad.

Ispunjenost propisanih uslova u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, pre početka obavljanja delatnosti poslodavca, u skladu sa zakonom, utvrđuje ministarstvo nadležno za rad, na zahtev poslodavca.

Postupak utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz stava 5. ovog člana propisuje ministar nadležan za rad.

Visinu troškova postupka utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz stava 5. ovog člana sporazumno propisuju ministar nadležan za rad i ministar nadležan za finansije.

Sredstva ostvarena od naplaćenih troškova za utvrđivanje ispunjenosti propisanih uslova iz stava 5. ovog člana prihod su budžeta Republike Srbije.

Član 19.

Kad dva ili više poslodavaca u obavljanju poslova dele radni prostor, dužni su da saraduju u primeni propisanih mera za bezbednost i zdravlje zaposlenih.

Poslodavci iz stava 1. ovog člana dužni su da, uzimajući u obzir prirodu poslova koje obavljaju, koordiniraju aktivnosti u vezi sa primenom mera za otklanjanje rizika od povređivanja, odnosno oštećenja zdravlja zaposlenih, kao i da obaveštavaju jedan drugog i svoje zaposlene i/ili predstavnike zaposlenih o tim rizicima i merama za njihovo otklanjanje. Način ostvarivanja saradnje iz st. 1. i 2. ovog člana poslodavci utvrđuju pismenim sporazumom.

Sporazumom iz stava 3. ovog člana određuje se lice za koordinaciju sprovođenja zajedničkih mera kojima se obezbeđuje bezbednost i zdravlje svih zaposlenih.

Član 20.

Poslodavac je dužan da preduzme mere za sprečavanje pristupa u krug objekta ili u područje gradilišta licima i sredstvima saobraćaja koja nemaju osnova da se nalaze u njima.

Član 21.

Poslodavac koji za obavljanje svojih poslova angažuje zaposlene kod drugog poslodavca dužan je da za te zaposlene obezbedi propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu u skladu sa ovim zakonom.

Član 22.

Poslodavac je dužan da pri svakoj promeni tehnološkog procesa sredstva za rad prilagodi tom tehnološkom procesu pre početka rada.

Član 23.

Poslodavac je dužan da zaposlenima da na upotrebu sredstva za rad, odnosno sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu na kojima su primenjene propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu i da obezbedi kontrolu njihove upotrebe u skladu sa namenom.

Član 24.

Poslodavac može zaposlenima dati na upotrebu opremu za rad, sredstvo i opremu za ličnu zaštitu na radu ili opasne materije, samo:

1) ako raspolaže propisanom dokumentacijom na srpskom jeziku za njihovu upotrebu i održavanje, odnosno pakovanje, transport, korišćenje i skladištenje, u kojoj je proizvođač, odnosno isporučilac naveo sve bezbednosno-tehničke podatke, važne za ocenjivanje i otklanjanje rizika na radu;

2) ako je obezbedio sve mere za bezbednost i zdravlje koje su određene tom dokumentacijom, u skladu sa propisima o bezbednosti i zdravlju na radu, tehničkim propisima i standardima.

Izuzetno, kada poslodavac nije u mogućnosti da obezbedi dokumentaciju iz stava 1. tačka 1) ovog člana, dužan je da tu dokumentaciju pribavi od pravnog lica registrovanog za poslove kontrole kvaliteta proizvoda.

Poslodavac je dužan, kada je to potrebno, da obezbedi prevod dokumentacije iz st. 1. i 2. ovog člana na jezik koji zaposleni razume.

Član 25.

Kada zbog uvođenja nove tehnologije nisu propisane mere bezbednosti i zdravlja na radu, poslodavac, do donošenja odgovarajućih propisa, primenjuje opšte priznate mere kojima se osigurava bezbednost i zdravlje zaposlenih.

Opšte priznatom merom, u smislu stava 1. ovog člana, smatra se mera kojom se može otkloniti opasnost pri radu ili smanjiti štetnost po zdravlje zaposlenog, u meri u kojoj je to razumno izvodljivo.

Član 26.

Ako aktom o proceni rizika utvrdi nedostatke u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu za čije su otklanjanje potrebna veća investiciona ulaganja, a život i zdravlje zaposlenog nisu teže ugroženi, poslodavac je dužan da sačini poseban program o postupnom otklanjanju nedostataka i utvrdi rokove za realizaciju programa.

3. Osposobljavanje zaposlenih

Član 27.

Poslodavac je dužan da izvrši osposobljavanje zaposlenog za bezbedan i zdrav rad kod zasnivanja radnog odnosa, odnosno premeštaja na druge poslove, prilikom uvođenja nove tehnologije ili novih sredstava za rad, kao i kod promene procesa rada koji može prouzrokovati promenu mera za bezbedan i zdrav rad.

Poslodavac je dužan da zaposlenog u toku osposobljavanja za bezbedan i zdrav rad upozna sa svim vrstama rizika na poslovima na koje ga određuje i o konkretnim merama za bezbednost i zdravlje na radu u skladu sa aktom o proceni rizika.

Osposobljavanje iz stava 1. ovog člana poslodavac obezbeđuje u toku radnog vremena, a troškovi osposobljavanja ne mogu biti na teret zaposlenog.

Osposobljavanje za bezbedan i zdrav rad zaposlenog mora da bude prilagođeno specifičnostima njegovog radnog mesta.

Ako poslodavac odredi zaposlenom da istovremeno obavlja poslove na dva ili više radnih mesta, dužan je da zaposlenog osposobi za bezbedan i zdrav rad na svakom od radnih mesta.

Član 28.

Osposobljavanje zaposlenih za bezbedan i zdrav rad poslodavac obavlja teorijski i praktično. Provera teorijske i praktične osposobljenosti zaposlenog za bezbedan i zdrav rad obavlja se na radnom mestu.

Periodične provere osposobljenosti za bezbedan i zdrav rad zaposlenog koji radi na radnom mestu sa povećanim rizikom vrše se na način i po postupku utvrđenim aktom o proceni rizika.

Član 29.

Poslodavac kod koga, na osnovu ugovora, sporazuma ili po bilo kom drugom osnovu, obavljaju rad zaposleni drugog poslodavca, dužan je da te zaposlene osposobi za bezbedan i zdrav rad, u skladu sa ovim zakonom.

Član 30.

Kada tehnološki proces rada zahteva dodatno osposobljavanje zaposlenog za bezbedan i zdrav rad, poslodavac je dužan da upozna zaposlenog o obavljanju procesa rada na bezbedan način, putem obaveštavanja, uputstava ili instrukcija u pismenoj formi.

U izuzetnim slučajevima, kada zaposlenom preti neposredna opasnost po život ili zdravlje, zbog hitnosti, obaveštenja, uputstva ili instrukcije mogu se dati u usmenoj formi.

Poslodavac je dužan da obezbedi da zaposlena žena za vreme trudnoće, zaposleni mlađi od 18 godina života i zaposleni sa smanjenom radnom sposobnošću, i pored osposobljavanja za bezbedan i zdrav rad, budu u pismenoj formi obavešteni o rezultatima procene rizika na radnom mestu i o merama kojima se rizici otklanjaju u cilju povećanja bezbednosti i zdravlja na radu.

Član 31.

Poslodavac je dužan da svako lice, koje se po bilo kom osnovu nalazi u radnoj okolini, upozori na opasna mesta ili na štetnosti po zdravlje koje se javljaju u tehnološkom procesu, odnosno na mere bezbednosti koje mora da primeni, i da ga usmeri na bezbedne zone za

kretanje.

Poslodavac je dužan da vidno obeleži i istakne oznake za bezbednost i/ili zdravlje radi obaveštavanja i informisanja zaposlenih o rizicima u tehnološkom procesu, pravcima kretanja i dozvoljenim mestima zadržavanja kao i o merama za sprečavanje ili otklanjanje rizika. Poslodavac je dužan da obezbedi da pristup radnom mestu u radnoj okolini, na kome prethodi neposredna opasnost od povređivanja ili zdravstvenih oštećenja (trovanja, gušenja, i sl.), imaju samo lica koja su osposobljena za bezbedan i zdrav rad, koja su dobila posebna uputstva za rad na takvom mestu i koja su snabdevena odgovarajućim sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu.

IV. PRAVA I OBAVEZE ZAPOSLENIH

Član 32.

Zaposleni ima pravo i obavezu da se pre početka rada upozna sa merama bezbednosti i zdravlja na radu na poslovima ili na radnom mestu na koje je određen, kao i da se osposobljava za njihovo sprovođenje.

Zaposleni ima pravo:

- 1) da poslodavcu daje predloge, primedbe i obaveštenja o pitanjima bezbednosti i zdravlja na radu;
- 2) da kontroliše svoje zdravlje prema rizicima radnog mesta, u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Zaposleni koji radi na radnom mestu sa povećanim rizikom, ima pravo i obavezu da obavi lekarski pregled na koji ga upućuje poslodavac.

Zaposleni je dužan da radi na radnom mestu sa povećanim rizikom, na osnovu izveštaja službe medicine rada, kojim se utvrđuje da je zdravstveno sposoban za rad na tom radnom mestu.

Član 33.

Zaposleni ima pravo da odbije da radi:

- 1) ako mu prethodi neposredna opasnost po život i zdravlje zbog toga što nisu sprovedene propisane mere za bezbednost i zdravlje na radnom mestu na koje je određen, sve dok se te mere ne obezbede;
- 2) ako mu poslodavac nije obezbedio propisani lekarski pregled ili ako se na lekarskom pregledu utvrdi da ne ispunjava propisane zdravstvene uslove, u smislu člana 43. ovog zakona, za rad na radnom mestu sa povećanim rizikom;
- 3) ako u toku osposobljavanja za bezbedan i zdrav rad nije upoznat sa svim vrstama rizika i merama za njihovo otklanjanje, u smislu člana 27. stav 2. ovog zakona, na poslovima ili na radnom mestu na koje ga je poslodavac odredio;
- 4) duže od punog radnog vremena, odnosno noću ako bi, prema oceni službe medicine rada, takav rad mogao da pogorša njegovo zdravstveno stanje;
- 5) na sredstvu za rad na kojem nisu primenjene propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu.

U slučajevima iz stava 1. ovog člana, zaposleni može da se pismenim zahtevom obrati poslodavcu radi preduzimanja mera koje, po mišljenju zaposlenog, nisu sprovedene. Ako poslodavac ne postupi po zahtevu iz stava 2. ovog člana u roku od osam dana od prijema zahteva, zaposleni ima pravo da podnese zahtev za zaštitu prava inspekciji rada. Kada zaposleni odbije da radi u slučajevima iz stava 1. ovog člana, a poslodavac smatra da zahtev zaposlenog nije opravdan, poslodavac je dužan da odmah obavesti inspekciju rada.

Član 34.

Kada mu preti neposredna opasnost po život ili zdravlje, zaposleni ima pravo da preduzme odgovarajuće mere, u skladu sa svojim znanjem i tehničkim sredstvima koja mu stoje na raspolaganju i da napusti radno mesto, radni proces, odnosno radnu okolinu. U slučaju iz stava 1. ovog člana zaposleni nije odgovoran za štetu koju prouzrokuje poslodavcu.

Član 35.

Zaposleni je dužan da primenjuje propisane mere za bezbedan i zdrav rad, da namenski koristi sredstva za rad i opasne materije, da koristi propisana sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu i da sa njima pažljivo rukuje, da ne bi ugrozio svoju bezbednost i zdravlje kao i bezbednost i zdravlje drugih lica.

Zaposleni je dužan da pre početka rada pregleda svoje radno mesto uključujući i sredstva za rad koja koristi, kao i sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu, i da u slučaju uočenih nedostataka izvesti poslodavca ili drugo ovlašćeno lice.

Pre napuštanja radnog mesta zaposleni je dužan da radno mesto i sredstva za rad ostavi u stanju da ne ugrožavaju druge zaposlene.

Član 36.

Zaposleni je dužan da, u skladu sa svojim saznanjima, odmah obavesti poslodavca o nepravilnostima, štetnostima, opasnostima ili drugoj pojavi koja bi na radnom mestu mogla da ugrozi njegovu bezbednost i zdravlje ili bezbednost i zdravlje drugih zaposlenih.

Ako poslodavac posle dobijenog obaveštenja iz stava 1. ovog člana ne otkloni nepravilnosti, štetnosti, opasnosti ili druge pojave u roku od osam dana ili ako zaposleni smatra da za otklanjanje utvrđenih pojava nisu sprovedene odgovarajuće mere za bezbednost i zdravlje, zaposleni se može obratiti nadležnoj inspekciji rada, o čemu obaveštava lice za bezbednost i zdravlje na radu.

Zaposleni je dužan da saraduje sa poslodavcem i licem za bezbednost i zdravlje na radu, kako bi se sprovele propisane mere za bezbednost i zdravlje na poslovima na kojima radi.

V. ORGANIZOVANJE POSLOVA BEZBEDNOSTI I ZDRAVLJA NA RADU

Član 37.

Poslodavac je dužan da organizuje poslove za bezbednost i zdravlje na radu.

Poslove bezbednosti i zdravlja na radu može da obavlja lice koje ima položen stručni ispit u skladu sa ovim zakonom.

Poslove bezbednosti i zdravlja na radu poslodavac može da obavlja sam u delatnostima

trgovine, ugostiteljstva i turizma, zanatskih i ličnih usluga, finansijsko-tehničkih i poslovnih usluga, obrazovanja, nauke i informacija, zdravstvene i socijalne zaštite i u stambeno-komunalnim delatnostima, ako ima do deset zaposlenih i nije dužan da ima položen stručni ispit iz stava 2. ovog člana.

Za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu poslodavac može da odredi jednog ili više od svojih zaposlenih ili da angažuje pravno lice, odnosno preduzetnika koji imaju licencu (u daljem tekstu: lice za bezbednost i zdravlje na radu).

Poslodavac odlučuje o načinu organizovanja poslova za bezbednost i zdravlje na radu u zavisnosti od:

- 1) tehnološkog procesa,
- 2) organizacije, prirode i obima procesa rada,
- 3) broja zaposlenih koji učestvuju u procesu rada,
- 4) broja radnih smena,
- 5) procenjenih rizika,
- 6) broja lokacijski odvojenih jedinica,
- 7) vrste delatnosti.

Član 38.

Poslodavac je dužan da omogući licu za bezbednost i zdravlje na radu nezavisno i samostalno obavljanje poslova u skladu sa ovim zakonom i pristup svim potrebnim podacima u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu.

Lice za bezbednost i zdravlje na radu neposredno je odgovorno poslodavcu kod koga obavlja te poslove i ne može da trpi štetne posledice ako svoj posao obavlja u skladu sa ovim zakonom.

Poslodavac je dužan da obezbedi usavršavanje znanja u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenom koga odredi za obavljanje tih poslova.

Član 39.

Poslodavac koji za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu angažuje pravno lice ili preduzetnika dužan je da ih prethodno upozna sa tehnološkim procesom, rizicima u procesu rada i merama za otklanjanje rizika.

Član 40.

Lice za bezbednost i zdravlje na radu obavlja poslove u skladu sa ovim zakonom, a naročito:

- 1) učestvuje u pripremi akta o proceni rizika;
- 2) vrši kontrolu i daje savete poslodavcu u planiranju, izboru, korišćenju i održavanju sredstava za rad, opasnih materija i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- 3) učestvuje u opremanju i uređivanju radnog mesta u cilju obezbeđivanja bezbednih i zdravih uslova rada;
- 4) organizuje preventivna i periodična ispitivanja uslova radne okoline;
- 5) organizuje preventivne i periodične preglede i ispitivanja opreme za rad;

- 6) predlaže mere za poboljšanje uslova rada, naročito na radnom mestu sa povećanim rizikom;
- 7) svakodnevno prati i kontroliše primenu mera za bezbednost i zdravlje zaposlenih na radu;
- 8) prati stanje u vezi sa povredama na radu i profesionalnim oboljenjima, kao i bolestima u vezi sa radom, učestvuje u utvrđivanju njihovih uzroka i priprema izveštaje sa predlozima mera za njihovo otklanjanje;
- 9) priprema i sprovodi osposobljavanje zaposlenih za bezbedan i zdrav rad;
- 10) priprema uputstva za bezbedan rad i kontroliše njihovu primenu;
- 11) zabranjuje rad na radnom mestu ili upotrebu sredstva za rad, u slučaju kada utvrdi neposrednu opasnost po život ili zdravlje zaposlenog;
- 12) saraduje i koordinira rad sa službom medicine rada po svim pitanjima u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu;
- 13) vodi evidencije u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu kod poslodavca.

Lice za bezbednost i zdravlje na radu dužno je da u pismenoj formi izvesti poslodavca i predstavnika zaposlenih o zabrani rada iz stava 1. tačka 11) ovog člana. Ako poslodavac, i pored zabrane rada u smislu stava 1. tačka 11) ovog člana, naloži zaposlenom da nastavi rad, lice za bezbednost i zdravlje na radu dužno je da o tome odmah izvesti nadležnu inspekciju rada.

Član 41.

Za obavljanje poslova zaštite zdravlja zaposlenih na radu poslodavac angažuje službu medicine rada.

Služba medicine rada iz stava 1. ovog člana dužna je da obavlja poslove u skladu sa ovim zakonom, a naročito:

- 1) učestvuje u identifikaciji i proceni rizika na radnom mestu i radnoj okolini prilikom sastavljanja akta o proceni rizika;
- 2) upoznaje zaposlene sa rizicima po zdravlje koji su povezani sa njihovim radom i obavlja poslove osposobljavanja zaposlenih za pružanje prve pomoći;
- 3) utvrđuje i ispituje uzroke nastanka profesionalnih oboljenja i bolesti u vezi sa radom;
- 4) ocenjuje i utvrđuje posebne zdravstvene sposobnosti koje moraju da ispunjavaju zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mestu sa povećanim rizikom ili za upotrebu, odnosno rukovanje određenom opremom za rad;
- 5) vrši prethodne i periodične lekarske preglede zaposlenih na radnim mestima sa povećanim rizikom i izdaje izveštaje o lekarskim pregledima u skladu sa propisima o bezbednosti i zdravlju na radu;

6) učestvuje u organizovanju prve pomoći, spasavanju i evakuaciji u slučaju povređivanja zaposlenih ili havarija;

7) daje savete poslodavcu pri izboru drugog odgovarajućeg posla prema zdravstvenoj sposobnosti zaposlenog;

8) savetuje poslodavca u izboru i testiranju novih sredstava za rad, opasnih materija i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, sa zdravstvenog aspekta;

9) učestvuje u analizi povreda na radu, profesionalnih oboljenja i bolesti u vezi sa radom;

10) neposredno saraduje sa licem za bezbednost i zdravlje na radu.

Prethodne i periodične lekarske preglede zaposlenih u smislu stava 2. tačka 5) ovog člana može da vrši služba medicine rada koja ima propisanu opremu, prostorije i stručni kadar.

Član 42.

Lični podaci prikupljeni u vezi sa lekarskim pregledima zaposlenog poverljive su prirode i pod nadzorom su službe medicine rada, koja vrši te preglede.

Podaci o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima i bolestima u vezi sa radom dostavljaju se organizacijama zdravstvenog i penzijskog i invalidskog osiguranja u skladu sa zakonom.

Podaci iz stava 2. ovog člana mogu se dostavljati drugim licima, samo uz pismenu saglasnost zaposlenog.

Izveštaj o lekarskom pregledu zaposlenog dostavlja se poslodavcu na način kojim se ne narušava princip poverljivosti ličnih podataka.

Nije dozvoljeno korišćenje podataka prikupljenih po osnovu lekarskih pregleda zaposlenih u svrhu diskriminacije zaposlenih.

Član 43.

Poslodavac je dužan da zaposlenom na radnom mestu sa povećanim rizikom pre početka rada obezbedi prethodni lekarski pregled, kao i periodični lekarski pregled u toku rada.

Prethodni i periodični lekarski pregledi zaposlenih na radnim mestima sa povećanim rizikom vrše se na način, po postupku i u rokovima utvrđenim propisima o bezbednosti i zdravlju na radu koje sporazumno propisuju ministar nadležan za rad i ministar nadležan za zdravlje.

Ako se u postupku periodičnog lekarskog pregleda utvrdi da zaposleni ne ispunjava posebne zdravstvene uslove za obavljanje poslova na radnom mestu sa povećanim rizikom, poslodavac je dužan da ga premesti na drugo radno mesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima.

Neispunjavanje posebnih zdravstvenih uslova za rad na radnom mestu sa povećanim rizikom ne može biti razlog za otkaz ugovora o radu.

VI. PREDSTAVNIK ZAPOSLENIH ZA BEZBEDNOST I ZDRAVLJE NA RADU

Član 44.

Zaposleni kod poslodavca imaju pravo da izaberu jednog ili više predstavnika za bezbednost i zdravlje na radu (u daljem tekstu: predstavnik zaposlenih).

Najmanje tri predstavnika zaposlenih obrazuju Odbor za bezbednost i zdravlje na radu (u daljem tekstu: Odbor).

Poslodavac koji ima 50 i više zaposlenih dužan je da u Odbor imenuje najmanje jednog svog predstavnika, tako da broj predstavnika zaposlenih bude veći za najmanje jedan od broja predstavnika poslodavca.

Postupak izbora i način rada predstavnika zaposlenih i Odbora, broj predstavnika zaposlenih kod poslodavca, kao i njihov odnos sa sindikatom uređuju se kolektivnim ugovorom.

Član 45.

Poslodavac je dužan da predstavniku zaposlenih, odnosno Odboru omogući:

- 1) uvid u sve akte koji se odnose na bezbednost i zdravlje na radu;
- 2) da učestvuju u razmatranju svih pitanja koja se odnose na sprovođenje bezbednosti i zdravlja na radu.

Poslodavac je dužan da predstavnika zaposlenih, odnosno Odbor informiše o svim podacima koji se odnose na bezbednost i zdravlje na radu.

Član 46.

Predstavnik zaposlenih, odnosno Odbor imaju pravo:

- 1) da poslodavcu daju predloge o svim pitanjima koja se odnose na bezbednost i zdravlje na radu;
- 2) da zahtevaju od poslodavca da preduzme odgovarajuće mere za otklanjanje ili smanjenje rizika koji ugrožava bezbednost i zdravlje zaposlenih;
- 3) da zahtevaju vršenje nadzora od strane inspekcije rada, ako smatraju da poslodavac nije sproveo odgovarajuće mere za bezbednost i zdravlje na radu.

Predstavnik zaposlenih, odnosno član Odbora imaju pravo da prisustvuju inspeksijskom nadzoru.

Član 47.

Poslodavac je dužan da predstavnika zaposlenih, odnosno Odbor upozna:

- 1) sa nalazima i predlozima ili preduzetim merama inspekcije rada;
- 2) sa izveštajima o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima i oboljenjima u vezi sa radom i o preduzetim merama za bezbednost i zdravlje na radu;
- 3) o preduzetim merama za sprečavanje neposredne opasnosti po život i zdravlje.

Član 48.

Poslodavac i predstavnik zaposlenih, odnosno Odbor i sindikat, dužni su da međusobno sarađuju o pitanjima bezbednosti i zdravlja na radu, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

VII. EVIDENCIJA, SARADNJA I IZVEŠTAVANJE

Član 49.

Poslodavac je dužan da vodi i čuva evidencije o:

- 1) radnim mestima sa povećanim rizikom;
- 2) zaposlenima raspoređenim na radna mesta sa povećanim rizikom i lekarskim pregledima zaposlenih raspoređenih na ta radna mesta;
- 3) povredama na radu, profesionalnim oboljenjima i bolestima u vezi sa radom;
- 4) zaposlenima osposobljenim za bezbedan i zdrav rad;
- 5) opasnim materijama koje koristi u toku rada;
- 6) izvršenim ispitivanjima radne okoline;
- 7) izvršenim pregledima i ispitivanjima opreme za rad i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- 8) prijavama iz člana 50. ovog zakona.

Način vođenja evidencija iz stava 1. ovog člana propisuje ministar nadležan za rad.

Član 50.

Poslodavac je dužan da odmah, a najkasnije u roku od 24 časa od nastanka, usmeno i u pismenoj formi prijavi nadležnoj inspekciji rada i nadležnom organu za unutrašnje poslove svaku smrtnu, kolektivnu ili tešku povredu na radu, povredu na radu zbog koje zaposleni nije sposoban za rad više od tri uzastopna radna dana, kao i opasnu pojavu koja bi mogla da ugrozi bezbednost i zdravlje zaposlenih.

Poslodavac je dužan da, najkasnije u roku od tri uzastopna radna dana od dana saznanja, prijavi nadležnoj inspekciji rada profesionalno oboljenje, odnosno oboljenje u vezi sa radom zaposlenog.

Član 51.

Izveštaj o povredi na radu, profesionalnom oboljenju i oboljenju u vezi sa radom koji se dogode na radnom mestu, poslodavac dostavlja zaposlenom koji je pretrpeo povredu, odnosno oboljenje i organizacijama nadležnim za zdravstveno i penzijsko i invalidsko osiguranje.

Sadržaj i način izdavanja obrasca izveštaja iz stava 1. ovog člana propisuje ministar nadležan za rad.

Poslodavac je dužan da na zahtev inspektora rada ili predstavnika zaposlenih dostavi izveštaj o stanju bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih, kao i o sprovedenim merama.

Član 52.

Poslodavci, sindikati, osiguravajuća društva, organizacije nadležne za zdravstveno i penzijsko i invalidsko osiguranje dužni su da sarađuju i učestvuju u donošenju zajedničkih stavova o pitanjima unapređivanja bezbednosti i zdravlja na radu, kao i da se staraju o razvoju i unapređivanju opšte kulture bezbednosti i zdravlja na radu, u skladu sa ovim zakonom. Organizacije nadležne za zdravstveno i penzijsko i invalidsko osiguranje dužne su da ministarstvu nadležnom za rad dostave podatke o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, oboljenjima u vezi sa radom i invalidima rada najmanje jednom godišnje i to

najkasnije do 31. januara naredne godine za prethodnu godinu, a na zahtev ministarstva nadležnog za rad i u kraćem roku.

Član 53.

Poslodavac je dužan da zaposlene osigura od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom, radi obezbeđivanja naknade štete.

Finansijska sredstva za osiguranje iz stava 1. ovog člana padaju na teret poslodavca, a određuju se u zavisnosti od nivoa rizika od povređivanja, profesionalnog oboljenja ili oboljenja u vezi sa radom na radnom mestu i radnoj okolini.

Uslovi i postupci osiguranja od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom zaposlenih uređuju se zakonom.

VIII. STRUČNI ISPIT I IZDAVANJE LICENCI

Član 54.

Za obavljanje poslova za bezbednost i zdravlje na radu i poslova odgovornog lica polaže se odgovarajući stručni ispit.

Stručni ispit iz stava 1. ovog člana polaže se pred odgovarajućom komisijom koju obrazuje ministar nadležan za rad.

Program, način i visinu troškova polaganja stručnog ispita iz stava 1. ovog člana propisuje ministar nadležan za rad.

Sredstva ostvarena od naplaćenih troškova za polaganje stručnog ispita iz stava 1. ovog člana prihod su budžeta Republike Srbije.

Član 55.

Ministar nadležan za rad rešenjem izdaje licencu:

- 1) pravnom licu ili preduzetniku za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu iz člana 40. ovog zakona;
- 2) pravnom licu za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline;
- 3) odgovornom licu u pravnom licu iz tačke 2) ovog člana.

Član 56.

Licencu za obavljanje poslova u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, iz člana 40. ovog zakona, može da dobije pravno lice, odnosno preduzetnik koji ima zaposlenog sa visokom školskom spremom odgovarajuće struke, položenim stručnim ispitom iz člana 54. ovog zakona i najmanje tri godine radnog iskustva na tim poslovima.

Licencu za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline može da dobije pravno lice koje ispunjava propisane uslove u pogledu obezbeđivanja odgovarajućih stručnih kadrova, tehničke opreme, metodologije vršenja određenih pregleda i ispitivanja i koje ima zaposleno odgovorno lice.

Licencu za obavljanje poslova odgovornog lica može da dobije lice sa visokom školskom spremom odgovarajuće struke, položenim stručnim ispitom iz člana 54. ovog zakona i najmanje tri godine radnog iskustva na tim poslovima.

Uslove i visinu troškova za izdavanje licence iz st. 1. do 3. ovog člana propisuje ministar

nadležan za rad.

Sredstva ostvarena od naplaćenih troškova za izdavanje licence iz st. 1. do 3. ovog člana prihod su budžeta Republike Srbije.

Član 57.

Ministar nadležan za rad može rešenjem oduzeti licencu:

- 1) pravnom licu ili preduzetniku za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu, iz člana 55. tačka 1) ovog zakona, ako utvrdi da poslove obavlja suprotno zakonu;
- 2) pravnom licu za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline, iz člana 55. tačka 2) ovog zakona, ako utvrdi da poslove obavlja suprotno zakonu;
- 3) odgovornom licu iz člana 55. tačka 3) ovog zakona ako utvrdi da nesavesno i nestručno obavlja poslove za koje mu je licenca izdata.

Član 58.

Protiv rešenja iz čl. 55. i 57. ovog zakona nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

IX. UPRAVA ZA BEZBEDNOST I ZDRAVLJE NA RADU

Član 59.

U sastavu ministarstva nadležnog za rad obrazuje se Uprava za bezbednost i zdravlje na radu, koja obavlja poslove državne uprave sa ciljem unapređivanja i razvoja bezbednosti i zdravlja na radu, odnosno smanjenja povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom (u daljem tekstu: Uprava).

Član 60.

Uprava obavlja sledeće poslove:

- 1) priprema propise u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, kao i mišljenja za njihovu primenu;
- 2) priprema stručne osnove za izradu nacionalnog programa razvoja bezbednosti i zdravlja na radu i prati njegovo ostvarivanje;
- 3) prati i ocenjuje stanje bezbednosti i zdravlja na radu i priprema stavove za jedinstveno uređivanje mera bezbednosti i zdravlja na radu koje su predmet ovog zakona i drugih propisa;
- 4) istražuje i podstiče razvoj u oblasti humanizacije rada;
- 5) pruža stručnu pomoć u oblasti bezbednosti i zdravlja zaposlenih;
- 6) priprema metodologije za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu;
- 7) proučava uzroke i pojave koji za posledicu imaju povrede na radu, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom;
- 8) organizuje polaganje stručnih ispita iz člana 54. ovog zakona, o čemu vodi evidenciju;
- 9) vrši nadzor nad zakonitošću rada pravnih lica i preduzetnika kao i odgovornih lica sa licencom i priprema predloge rešenja za izdavanje i oduzimanje licenci iz čl. 55. i 57. ovog

zakona, o čemu vodi evidenciju;

10) prikuplja i analizira podatke o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, bolestima u vezi sa radom i pojavama koje utiču na zdravlje zaposlenih;

11) obavlja informaciono-dokumentacionu delatnost u oblasti bezbednosti i zdravlja zaposlenih;

12) organizuje savetovanja, vrši edukaciju zaposlenih, poslodavaca, lica za bezbednost i zdravlje na radu, inspektora i dr., objavljuje različite materijale i informiše javnost o stanju u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu;

13) stara se o primeni međunarodnih akata u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu;

14) podstiče obrazovanje i razvijanje kulture rada u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu;

15) obavlja druge poslove određene zakonom.

X. NADZOR

Član 61.

Inspekcijски nadzor nad primenom ovog zakona, propisa donetih na osnovu ovog zakona, tehničkih i drugih mera koje se odnose na bezbednost i zdravlje na radu, kao i nad primenom mera o bezbednosti i zdravlja na radu propisanim opštim aktom poslodavca, kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu, vrši ministarstvo nadležno za rad preko inspektora rada.

Član 62.

Poslove inspekcijskog nadzora u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu mogu da obavljaju inspektori rada koji imaju visoku stručnu spremu, najmanje tri godine radnog iskustva u struci i položen stručni ispit za rad u organima državne uprave.

Izuzetno, poslove inspekcijskog nadzora u oblasti trgovine, ugostiteljstva i turizma, zanatskih i ličnih usluga, finansijsko-tehničkih i poslovnih usluga, obrazovanja, nauke i informacija, zdravstvene i socijalne zaštite, u stambeno-komunalnim delatnostima, kao i poslove utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz bezbednosti i zdravlja na radu, mogu da obavljaju inspektori rada koji imaju višu stručnu spremu odgovarajućeg smera, položen stručni ispit za rad u organima državne uprave i najmanje tri godine radnog iskustva u struci.

Član 63.

U postupku inspekcijskog nadzora inspektor rada ima pravo i dužnost da preduzima radnje kojima se kontrolišu bezbednost i zdravlje na radu, a naročito higijena i uslovi rada, proizvodnja, stavljanje u promet, korišćenje i održavanje sredstava za rad, sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, opasne materije i dr., kao i da:

1) pregleda opšte i pojedinačne akte, evidencije i drugu dokumentaciju;

2) sasluša i uzima izjave od odgovornih i zainteresovanih lica;

3) pregleda poslovne prostorije, objekte, postrojenja, uređaje, sredstva i opremu za ličnu zaštitu, predmete i robu i sl.;

4) uzima uzorke radi analize, ekspertiza i sl.;

5) naređuje merenja koja obavlja druga stručna organizacija kad poslodavac samostalno ili preko određene stručne organizacije vrši merenja u odgovarajućim oblastima, a rezultati izvršenog merenja pružaju osnov za to;

6) poslodavcima, zaposlenim, njihovim predstavnicima i sindikatu daje obaveštenja i savete u

oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, kao i o merama čijom primenom se obezbeđuje izvršavanje ovog zakona na najefikasniji način;

- 7) u skladu sa podnetim zahtevom, poslodavca i zaposlenog ili predstavnika zaposlenih obavesti o izvršenom inspekcijskom nadzoru i utvrđenom stanju;
- 8) preduzima druge radnje za koje je ovlašćen drugim propisom.

Član 64.

Poslodavac je dužan da, radi vršenja nadzora, omogući inspektoru rada:

- 1) ulazak u objekte i prostorije, u svako doba kada ima zaposlenih na radu;
- 2) odredi najmanje jednog zaposlenog koji će inspektoru pružati potrebne informacije i obaveštenja, davati podatke, akte i dokumentaciju;
- 3) uvid u dokaze o stabilnosti objekta;
- 4) uvid u primenjene mere bezbednosti i zdravlja na radu na sredstvima za rad i u radnoj okolini;
- 5) uvid u sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu;
- 6) uvid u podatke i evidencije o proizvodnji, korišćenju i skladištenju opasnih materija.

Član 65.

Inspektor rada dužan je da izvrši nadzor odmah, nakon prijave poslodavca o svakoj smrtnoj, teškoj ili kolektivnoj povredi na radu, kao i opasnoj pojavi koja bi mogla da ugrozi bezbednost i zdravlje na radu, odnosno odmah po prijemu zahteva, odnosno obaveštenja iz člana 33. st. 3. i 4. ovog zakona.

Član 66.

Inspektor rada dužan je da poslodavcu, odnosno zaposlenom naloži preduzimanje mera i radnji za otklanjanje uzroka koji su izazvali povrede, doveli do nastanka opasnosti po bezbednost i zdravlje na radu, odnosno koje mogu sprečiti nastanak povrede i umanjiti ili otkloniti opasnosti po bezbednost ili zdravlje na radu.

Inspektor rada je dužan da, za vreme trajanja okolnosti koje dovode do ugrožavanja bezbednosti i zdravlja zaposlenog, zabrani rad na radnom mestu kod poslodavca, a naročito kad utvrdi:

- 1) da su neposredno ugroženi bezbednost i zdravlje zaposlenog;
- 2) da se koristi sredstvo za rad na kome nisu primenjene mere za bezbednost i zdravlje na radu;
- 3) da se ne koriste propisana sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu;
- 4) da zaposleni radi na radnom mestu sa povećanim rizikom, a ne ispunjava propisane uslove za rad na tom radnom mestu, kao i ako se nije podvrgao lekarskom pregledu u propisanom roku;
- 5) da zaposleni nije osposobljen za bezbedan rad na radnom mestu na kom radi;
- 6) da poslodavac nije sproveo mere ili izvršio radnje koje mu je, radi otklanjanja uzroka koji dovode do ugrožavanja bezbednosti i zdravlja zaposlenog, naložio inspektor rada.

Ako primena mera, odnosno potreba za usaglašavanjem sa propisanim merama zaštite bezbednosti i zdravlja na radu predstavlja nedostatak za čije su otklanjanje potrebna veća investiciona ulaganja, a život i zdravlje zaposlenih nisu teže ugroženi, inspektor rada može naložiti poslodavcu da sačini poseban program o postupnom otklanjanju nedostataka sa

utvrđenim rokovima za njihovo otklanjanje.

Inspektor rada može da naloži da se sprovede i opšte priznata mera kojom se može otkloniti opasnost pri radu ili smanjiti rizik po zdravlja zaposlenog, u meri u kojoj je to moguće.

Član 67.

Preduzimanje mera i radnji čijom primenom i izvršavanjem se, u skladu sa odredbama ovog zakona, obezbeđuje zaštita bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih - inspektor rada nalaže rešenjem.

Protiv rešenja inspektora rada može se izjaviti žalba ministru nadležnom za rad, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Žalba ne odlaže izvršenje rešenja kojim je naređena zabrana rada.

Rešenje ministra nadležnog za rad, doneto povodom žalbe, konačno je u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Član 68.

Poslodavac je dužan da, u roku koji odredi inspektor rada, preduzme naložene mere i otkloni utvrđene nedostatke ili nepravilnosti.

Poslodavac je dužan da u roku od osam dana od isteka roka za otklanjanje utvrđenog nedostatka ili nepravilnosti, obavesti u pismenoj formi, nadležnu inspekciju o izvršenju naložene obaveze.

XI. KAZNENE ODREDBE

Član 69.

Novčanom kaznom od 800.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojstvom pravnog lica:

- 1) ako zaposlenom ne obezbedi rad na radnom mestu i u radnoj okolini na/i u kojima su sprovedene mere bezbednosti i zdravlja na radu (član 9. stav 1);
- 2) ako prilikom organizovanja rada i radnog procesa ne obezbedi preventivne mere radi zaštite života i zdravlja zaposlenih, kao i ako za njihovu primenu ne obezbedi potrebna finansijska sredstva (član 11. stav 1);
- 3) ako u pismenoj formi ne donese akt o proceni rizika za sva radna mesta u radnoj okolini i ne utvrdi način i mere za otklanjanje rizika, kao i kada ne izmeni akt o proceni rizika u slučaju pojave svake nove opasnosti i promene nivoa rizika u procesu rada (član 13. st. 1. i 2);
- 4) ako opštim aktom, odnosno kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu ne utvrdi prava, obaveze i odgovornosti u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu (član 14);
- 5) ako pismenim aktom ne odredi lice za bezbednost i zdravlje na radu (član 15. stav 1. tačka 1);
- 6) ako zaposlenom odredi da obavlja poslove na kojima nisu sprovedene mere bezbednosti i zdravlja na radu (član 15. stav 1. tačka 2);
- 7) ako zaposlene i njihovog predstavnika ne obaveštava o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad, kao i opasnostima od povreda i oštećenja zdravlja koji nastaju njihovim uvođenjem, odnosno ako u takvim slučajevima ne donese odgovarajuća uputstva za bezbedan rad (član 15. stav 1. tačka 3);
- 8) ako ne izvrši osposobljavanje zaposlenog za bezbedan i zdrav rad (član 15. stav 1. tačka 4,

čl. 27, 28. i 29);

9) ako zaposlenom ne obezbedi korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu (član 15. stav 1. tačka 5);

10) ako ne obezbedi održavanje u ispravnom stanju sredstava za rad i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu (član 15. stav 1. tačka 6);

11) ako ne angažuje pravno lice sa licencom radi sprovođenja preventivnih i periodičnih pregleda i ispitivanja opreme za rad, kao i preventivnih i periodičnih ispitivanja uslova radne okoline (član 15. stav 1. tačka 7);

12) ako na osnovu akta o proceni rizika i ocene službe medicine rada ne obezbedi u skladu sa ovim zakonom propisane lekarske preglede zaposlenih (član 15. stav 1. tačka 8);

13) ako ne obezbedi pružanje prve pomoći, kao i ako ne osposobi odgovarajući broj zaposlenih za pružanje prve pomoći, spasavanje i evakuaciju u slučaju opasnosti (član 15. stav 1. tačka 9);

14) ako ne zaustavi svaku vrstu rada koji predstavlja neposrednu opasnost za život ili zdravlje zaposlenih (član 15. stav 1. tačka 10);

15) ako na osnovu ocene službe medicine rada aktom o proceni rizika ne odredi posebne zdravstvene uslove koje moraju ispunjavati zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mestu u radnoj okolini ili za upotrebu pojedine opreme za rad (član 16. stav 1);

16) ako službi medicine rada, koju angažuje, ne obezbedi uslove za samostalno obavljanje poslova zaštite zdravlja zaposlenih (član 16. stav 2);

17) ako zaposlenom ne izda na upotrebu sredstvo i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu u skladu sa aktom o proceni rizika (član 17);

18) ako najmanje osam dana pre početka rada ne izvesti nadležnu inspekciju rada o početku svoga rada, radu odvojene jedinice ili svakoj promeni tehnološkog postupka, ukoliko se tim promenama menjaju uslovi rada (član 18. stav 1);

19) ako za radove na izgradnji ili rekonstrukciji građevinskog objekta, odnosno promeni tehnološkog procesa, koje izvodi duže od sedam dana, ne izradi propisan elaborat o uređenju gradilišta i ako isti ne dostavi nadležnoj inspekciji rada uz izveštaj o početku rada (član 18. stav 2);

20) ako sa drugim poslodavcem, sa kojim deli radni prostor u obavljanju poslova, ne zaključi sporazum o primeni propisanih mera za bezbednost i zdravlje na radu zaposlenih i ne odredi lice za koordinaciju sprovođenja zajedničkih mera kojim se obezbeđuje bezbednost i zdravlje svih zaposlenih (član 19);

21) ako ne obezbedi propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu, u skladu sa ovim zakonom, za zaposlene koje angažuje od drugog poslodavca (član 21);

22) ako pri promeni tehnološkog procesa rada, pre početka rada, ne prilagodi sredstva za rad novom tehnološkom procesu (član 22);

23) ako zaposlenom da na upotrebu sredstvo za rad, odnosno sredstvo i opremu za ličnu zaštitu na radu na kojima nisu primenjene propisane mere za bezbednost i zdravlje na radu ili ako ne obezbedi kontrolu njihove namenske upotrebe (član 23);

24) ako zaposlenom da na upotrebu opremu za rad, sredstava i opremu za ličnu zaštitu na radu ili opasne materije za koje ne raspolaže sa propisanom dokumentacijom na srpskom jeziku za njihovu upotrebu, ili ako nije obezbedio sve mere za bezbednost i zdravlje koje su određene tom dokumentacijom (član 24. st. 1. i 2);

25) ako ne sačini poseban program o postupnom otklanjanju nedostataka koji su utvrđeni aktom o proceni rizika, odnosno ako ne utvrdi rokove za realizaciju programa (član 26);

26) ako ne organizuje poslove bezbednosti i zdravlja na radu, odnosno ako za obavljanje tih poslova odredi lice koje nema, u skladu sa ovim zakonom, položen stručni ispit (član 37. st. 1. i 2);

27) ako za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu angažuje pravno lice ili

preduzetnika koji nemaju odgovarajuću licencu (član 37. stav 4);

28) ako zaposlenom na radnom mestu sa povećanim rizikom ne obezbedi prethodni, odnosno periodični lekarski pregled (član 43. stav 1);

29) ako zaposlenog koji obavlja poslove na radnom mestu sa povećanim rizikom, za koga se u postupku periodičnog lekarskog pregleda utvrdi da ne ispunjava propisane zdravstvene uslove za obavljanje poslova na radnom mestu sa povećanim rizikom, ne premesti na drugo radno mesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima (član 43. stav 3);

30) ako odmah, a najkasnije u roku od 24 časa od nastanka, usmeno i u pismenoj formi ne prijavi nadležnoj inspekciji rada i nadležnom organu za unutrašnje poslove svaku smrtnu, kolektivnu ili tešku povredu na radu, povredu na radu zbog koje zaposleni nije sposoban za rad više od tri uzastopna radna dana, ili opasnu pojavu koja bi mogla da ugrozi bezbednost i zdravlje zaposlenih (član 50. stav 1);

31) ako najkasnije u roku od tri uzastopna radna dana od dana saznanja, nadležnoj inspekciji rada ne prijavi profesionalno obolenje, odnosno obolenje zaposlenog u vezi sa radom (član 50. stav 2);

32) ako inspektor rada ne omogući vršenje nadzora, odnosno ulazak u objekte i prostorije u svako doba kada ima zaposlenih na radu, ili ako ne odredi najmanje jednog zaposlenog koji će inspektor rada pružati potrebne informacije i obaveštavanja, ili ako inspektor rada ne omogući uvid u dokaze o stabilnosti objekta, akte i dokumentaciju, primenjene mere bezbednosti i zdravlja na radu na sredstvima za rad, opremu za ličnu zaštitu na radu ili u podatke i evidencije o korišćenju i skladištenju opasnih materija (član 64);

33) ako u određenom roku ne otkloni utvrđene nedostatke i nepravilnosti čije otklanjanje je rešenjem naredio inspektor rada (član 68. stav 1).

Novčanom kaznom od 400.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana poslodavac koji je privatni preduzetnik.

Novčanom kaznom od 40.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana direktor, odnosno drugo odgovorno lice kod poslodavca.

Član 70.

Novčanom kaznom od 600.000 do 800.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojstvom pravanog lica:

1) ako ne preduzme mere da spreči pristup u krug objekta ili u područje gradilišta neovlašćenim licima i sredstvima saobraćaja (član 20);

2) ako zaposlenog, na način utvrđen ovim zakonom, ne upozna o obavljanju procesa rada na bezbedan način, kada tehnološki proces rada zahteva dodatno osposobljavanje za bezbedan i zdrav rad (član 30. st. 1. i 2);

3) ako zaposlenoj ženi za vreme trudnoće, zaposlenom mlađem od 18 godina života i zaposlenom sa smanjenom radnom sposobnošću ne obezbedi pismeno obaveštenje o rezultatima procene rizika na radnom mestu na koje su određeni, kao i merama kojima se rizici otklanjaju (član 30. stav 3);

4) ako svako lice, koje se po bilo kom osnovu nalazi u radnoj okolini, ne upozori na opasna mesta i štetnosti po zdravlje koje se javljaju u tehnološkom procesu, odnosno na mere bezbednosti koje mora da primeni, kao i ako ga ne usmeri na bezbedne zone kretanja (član 31. stav 1);

5) ako vidno ne obeleži i istakne oznake za bezbednost i/ili zdravlje zaposlenih (član 31. stav 2);

6) ako dozvoli pristup radnom mestu u radnoj okolini na kome pretila neposredna opasnost od

povređivanja ili zdravstvenih oštećenja, licima koja nisu osposobljena za bezbedan i zdrav rad, koja nisu dobila posebna uputstva za rad na takvim mestima ili koja nisu snabdevena odgovarajućim sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu (član 31. stav 3);

7) ako ne obavesti nadležanu inspekciju rada kad zaposleni odbije da radi u slučajevima utvrđenim članom 33. stav 1. ovog zakona (član 33. stav 4);

8) ako licu koje obavlja poslove bezbednosti i zdravlja na radu ne omogući nezavisno i samostalno obavljanje poslova u skladu sa ovim zakonom i pristup svim potrebnim podacima iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu (član 38. stav 1);

9) ako prethodno ne upozna pravno lice, odnosno preduzetnika koga angažuje za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu sa tehnološkim procesom, rizicima u procesu rada i merama za otklanjanje rizika (član 39);

10) ako zaposlenima ne omogući da biraju svog predstavnika za bezbednost i zdravlje na radu ili ne imenuje svog predstavnika (član 44);

11) ako predstavniku zaposlenih, odnosno Odboru ne omogući uvid u sva akta vezana za bezbednost i zdravlje zaposlenih i da učestvuju u razmatranju svih pitanja koja se odnose na sprovođenje bezbednosti i zdravlja na radu (član 45. stav 1);

12) ako ne upozna predstavnika zaposlenih, odnosno Odbor sa nalazima i predlozima ili preduzetim merama inspekcije rada, ili sa izveštajima o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima i oboljenjima u vezi sa radom i o preduzetim merama za bezbednost i zdravlje na radu, ili sa merama preduzetim za sprečavanje neposredne opasnosti po život i zdravlje (član 47);

13) ako ne vodi i ne čuva propisane evidencije (član 49);

14) ako na zahtev inspektora rada ili predstavnika zaposlenih ne dostavi izveštaj o stanju bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih, kao i o sprovedenim merama u ovoj oblasti (član 51. stav 3).

Novčanom kaznom od 200.000 do 300.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana poslodavac koji je privatni preduzetnik.

Novčanom kaznom od 30.000 do 40.000 kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana direktor, odnosno drugo odgovorno lice kod poslodavca.

Član 71.

Novčanom kaznom od 100.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojstvom pravnog lica ako u roku od osam dana po isteku utvrđenog roka za otklanjanje nedostataka ili nepravilnosti u pismenoj formi, ne obavesti nadležnu inspekciju rada o izvršenju naložene obaveze (član 68. stav 2).

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana poslodavac koji je privatni preduzetnik.

Novčanom kaznom od 30.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana direktor, odnosno drugo odgovorno lice kod poslodavca.

Član 72.

Novčanom kaznom od 400.000 do 600.000 dinara kazniće se za prekršaj zdravstvena ustanova koja ima organizovanu službu medicine rada ako ne dostavi propisani izveštaj o lekarskom pregledu zaposlenog (član 41. stav 2. tačka 5).

Novčanom kaznom od 20.000 do 30.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u zdravstvenoj ustanovi.

Član 73.

Novčanom kaznom od 400.000 do 600.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice:

- 1) ako ne izda stručni nalaz o izvršenom pregledu i ispitivanju opreme za rad ili ispitivanju uslova radne okoline (član 15. stav 3);
- 2) ako obavlja poslove bezbednosti i zdravlja na radu iz člana 40. ovog zakona, a nema odgovarajuću licencu (član 55. tačka 1);
- 3) ako obavlja poslove pregleda i ispitivanja opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline, a nema odgovarajuću licencu (član 55. tačka 2).

Novčanom kaznom od 200.000 do 300.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. tačka 2. ovog člana privatni preduzetnik.

Novčanom kaznom od 20.000 do 30.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, kao i lice u pravnom licu koje, bez odgovarajuće licence (član 55. tačka 3), obavlja poslove odgovornog lica za koje je propisano posjedovanje licence.

Član 74.

Novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj lice za bezbednost i zdravlje na radu ako ne obavlja poslove određene ovim zakonom (član 40).

Član 75.

Novčanom kaznom od 10.000 do 20.000 dinara kazniće se za prekršaj zaposleni:

- 1) ako ne primenjuje propisane mere za bezbedan i zdrav rad, ako nenamenski koristi sredstva za rad i opasne materije ili ako ne koristi propisana sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu ili ako sa njima pažljivo ne rukuje (član 35);
- 2) ako, u skladu sa svojim saznanjima, odmah ne obavesti poslodavca o nepravilnostima, nedostacima, štetnostima, opasnostima ili drugoj pojavi koja bi na radnom mestu mogla da ugrozi njegovu bezbednost i zdravlje ili bezbednost i zdravlje drugih zaposlenih (član 36. stav 1).

XII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 76.

Pravna lica ovlašćena na osnovu propisa koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, da vrše prethodne i periodične lekarske preglede, periodične preglede i ispitivanje oruđa za rad i radne sredine, kao i osposobljavanje zaposlenih iz zaštite na radu, uskladiće svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 77.

Do donošenja propisa iz čl. 15. stav 2, 18. st. 4, 6. i 7, 43. stav 2, 49. stav 2. i 51. stav 2. ovog zakona primenjivaće se:

- 1) Pravilnik o uslovima za vršenje pregleda tehničke dokumentacije, pregleda i ispitivanja oruđa za rad, opasnih materija, instalacija i radne sredine, sredstava i opreme lične zaštite i osposobljavanje radnika za bezbedan rad ("Službeni glasnik RS", broj 13/00);
- 2) Pravilnik o postupku pregleda i ispitivanja radne sredine, opasnih materija, oruđa za rad,

- instalacija i sredstava i opreme lične zaštite ("Službeni glasnik RS", broj 7/99);
- 3) Pravilnik o sadržaju elaborata o uređenju gradilišta ("Službeni glasnik RS", broj 31/92);
 - 4) Pravilnik o vođenju evidencija iz zaštite na radu ("Službeni glasnik RS", broj 2/92);
 - 5) Pravilnik o postupku i uslovima za vršenje prethodnih i periodičnih lekarskih pregleda radnika ("Službeni glasnik RS", broj 23/92);
 - 6) Pravilnik o sadržini i načinu izdavanja liste o povredi na radu ("Službeni glasnik RS", broj 2/92);
 - 7) Pravilnik o postupku utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz zaštite na radu ("Službeni glasnik RS", broj 7/99);
 - 8) Pravilnik o visini troškova postupka utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz zaštite na radu ("Službeni glasnik RS", br.40/01 i 53/01).

Član 78.

Do donošenja propisa o preventivnim merama za bezbednost i zdravlje na radu, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivaće se mere zaštite na radu (pravila) sadržana u sledećim propisima:

- 1) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu na preradi nemetalnih minerala ("Službeni glasnik SRS", broj 2/83);
- 2) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u železničkom saobraćaju ("Službeni glasnik SRS", broj 19/85);
- 3) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu pri proizvodnji i preradi obojenih metala ("Službeni glasnik SRS", broj 19/85);
- 4) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u crnoj metalurgiji ("Službeni glasnik SRS", broj 25/87);
- 5) Pravilnik o opštim merama zaštite na radu za građevinske objekte namenjene za radne i pomoćne prostorije ("Službeni glasnik SRS", broj 29/87);
- 6) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u šumarstvu ("Službeni glasnik SRS", broj 33/88);
- 7) Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala ("Službeni glasnik SRS", broj 51/88);
- 8) Pravilnik o opštim merama zaštite na radu od opasnog dejstva električne struje u objektima namenjenim za rad, radnim prostorijama i na radilištima ("Službeni glasnik SRS", broj 21/89);
- 9) Pravilnik o zaštiti na radu pri izvođenju građevinskih radova ("Službeni glasnik SRS", broj 53/97).

Član 79.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama bezbednosti i zdravlja na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivaće se mere zaštite na radu (pravila), sadržana u sledećim propisima:

- 1) Opšti pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu ("Službeni list FNRJ", br. 16/47, 18/47 i 36/50), osim čl. 26. - 32, čl. 50. - 75, čl. 78. - 86, čl. 88. - 99, čl. 104. - 151. i čl. 184. - 186;
- 2) Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u kudeljarama ("Službeni list FNRJ", broj 56/47);
- 3) Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u grafičkim preduzećima

- ("Službeni list FNRJ", broj 56/47);
- 4) Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u kamenolomima i ciglanama, kao i kod vađenja gline, peska i šljunka ("Službeni list FNRJ", broj 69/48), osim čl. 58. - 61;
 - 5) Pravilnik o tehničkim i zdravstveno - tehničkim zaštitnim merama na radovima pri hemijsko-tehnološkim procesima ("Službeni list FNRJ", broj 55/50) - Prilog broj 9;
 - 6) Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri ronilačkim radovima ("Službeni list FNRJ", broj 36/58);
 - 7) Pravilnik o higijensko-tehničkim zaštitnim merama pri lučko-transportnom radu ("Službeni list FNRJ", broj 14/64);
 - 8) Pravilnik o zaštiti na radu pri termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupatilima sa nitratnim solima ("Službeni list SFRJ", broj 48/65);
 - 9) Pravilnik o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prevozu motornim vozilima ("Službeni list SFRJ", broj 55/65);
 - 10) Uputstvo o načinu vršenja nadzora nad pridržavanjem propisa o zaštiti na radu u organima unutrašnjih poslova i ustanovama organa unutrašnjih poslova ("Službeni list SFRJ", broj 55/65);
 - 11) Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila ("Službeni list SFRJ", broj 17/66);
 - 12) Uputstvo o načinu vršenja nadzora nad pridržavanjem propisa o zaštiti na radu u preduzećima koja proizvode za određene vojne potrebe ("Službeni list SFRJ", broj 23/66);
 - 13) Pravilnik o zaštiti na radu i o tehničkim merama za razvijanje acetilena i acetilenske stanice ("Službeni list SFRJ", br. 6/67, 29/67, 27/69, 52/90 i 6/92);
 - 14) Pravilnik o tehničkim normativima pri rukovanju eksplozivnim sredstvima i miniranju u rudarstvu ("Službeni list SFRJ", br. 26/88 i 63/88);
 - 15) Naredba o zabrani upotrebe motornih benzina za odmašćivanje, pranje ili čišćenje metalnih delova predmeta od drugog materijala ("Službeni list SFRJ", broj 23/67);
 - 16) Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi ("Službeni list SFRJ", broj 34/68);
 - 17) Pravilnik o obezbeđivanju smeštaja i ishrane radnika, odnosno njihovog prevoza od mesta stanovanja do mesta rada i natrag ("Službeni list SFRJ", broj 41/68);
 - 18) Pravilnik o sredstvima lične zaštite na radu i ličnoj zaštitnoj opremi ("Službeni list SFRJ", broj 35/69);
 - 19) Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipulisanju eksplozivima i barutima ("Službeni list SFRJ", broj 55/69);
 - 20) Pravilnik o posebnim merama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože ("Službeni list SFRJ", broj 47/70);
 - 21) Pravilnik o opremi i postupku za pružanje prve pomoći i organizovanju službe spasavanja u slučaju nezgode na radu ("Službeni list SFRJ", broj 21/71);
 - 22) Pravilnik o merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad ("Službeni list SFRJ", broj 18/91);
 - 23) Pravilnik o merama i normativima zaštite na radu od buke u radnim prostorijama ("Službeni list SFRJ", broj 21/92).

Član 80.

Akt o proceni rizika iz člana 13. st. 1. i 2. ovog zakona poslodavci su dužni da donesu u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu akta iz člana 13. stav 4. ovog zakona.

Član 81.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti na radu ("Službeni glasnik RS", br. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 42/98).

Član 82.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

CRNA GORA

U Crnoj Gori Zakon o zaštiti na radu usvojen je 2004. godine,³⁹ a izmijenjen i dopunjen 2010. godine.⁴⁰ Konceptija izmjena i dopuna Zakona o zaštiti na radu bila je usmjerena prije svega na usaglašavanje sa Ustavom Crne Gore kao i na stvaranje pravnog osnova za donošenje podzakonskih akata kojim bi se u pravni sistem Crne Gore ugradile direktive EU iz oblasti zaštite na radu. Pojedina veoma važna stručna pitanja i mjere iz zaštite na radu propisivaće se podzakonskim aktima od strane nadležnih organa.⁴¹

Crna Gora je u Nacionalnom programu za integraciju u EU iz 2008. godine, u okviru Poglavlja 19: Socijalna politika i zapošljavanje (sposobnost preuzimanja obaveza iz članstva u EU), opisala zakonodavni i institucionalni okvir u oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu i planirala usklađivanje propisa sa propisima Evropske unije donošenjem određenog broja pravilnika u periodu 2009 – 2011:

“3.19.2. ZDRAVSTVENI I SIGURNOSNI USLOVI NA RADNOM MJESTU

3.19.2.1. Status

Zakonodavni okvir

Zakonom o zaštiti na radu (Sl. list RCG, br. 79/04), koji je stupio je na snagu 1. januara 2005. godine, na savremenim, tehničko-tehnološkim, organizacionim, pravnim, preduzetničkim i društveno ekonomskim osnovama, utvrđeni su svi instituti koji čine sistem zaštite na radu, a u okviru njih i brojna pitanja i odnosi koji taj sistem, neposredno i konkretno, stavljaju u funkciju zaštite života i zdravlja zaposlenih na radu i u vezi sa radom. Zakon o zaštiti na radu predstavlja akt sistemskog karaktera u kojem su uređena prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca i drugih subjekata u obezbjeđivanju, spovođenju i unapređivanju zaštite na radu. Zakon o zaštiti na radu je načelno usklađen sa opštom Direktivom Savjeta 31989L0391 o uvođenju mjera za podsticanje poboljšanja bezbjednosti i zdravlja zaposlenih na radu, a u njemu su ugrađene odredbe sadržane u konvencijama Međunarodne organizacije rada. Zaštita na radu uređena je jedinstveno za sve kategorije zaposlenih i drugih lica koja su po bilo kom osnovu angažovana u radnom procesu i bez obzira o kom se svojinskom odnosu radi (privatno, društveno, zadružno).

Osim Zakona o zaštiti na radu, zaštita na radu uređena je kolektivnim ugovorima (opšti, granski i pojedinačni) i podzakonskim aktima. Zakon o zaštiti na radu ima ukupno 43

³⁹ Službeni list Republike Crne Gore, br. 79/2004

⁴⁰ Službeni list Republike Crne Gore, br. 26/2010 od 7.5.2010. god.

⁴¹ Izvor: Faktografski izvještaj Vlade Crne Gore o ostvarenom progresu u Crnoj Gori od dostavljanja odgovora na upitnik do 6. 09.2010., 06.09.2010. Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija <http://www.mip.gov.me> (datum pristupa stranici 07.12.2011.)

podzakonska akta, a najvažnija podzakonska akta donijeta od strane nadležnog ministarstva tokom 2005, 2006. i 2007. su:

- Pravilnik o načinu i postupku procjene rizika na radnom mjestu (Sl.list RCG br 43/07)
- Pravilnik o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad (Sl. list RCG br. 57/06)
- Pravilnik o postupku i rokovima za vršenje periodičnih pregleda i ispitivanja sredstava za rad, sredstava i opreme lične zaštite na radu i uslova radne sredine (Sl. list RCG br. 71/05)
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita za lica koja se bave zaštitom na radu (Sl. list RCG br. 67/05)
- Pravilnik o uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za obavljanje stručnih poslova iz zaštite na radu i o postupku za utvrđivanje ispunjenosti tih uslova (Sl. list RCG br. 67/05)
- Pravilnik o vođenju evidencija iz oblasti zaštite na radu (Sl. list RCG br. 67/05)
- Pravilnik o načinu vođenja registra ovlašćenih organizacija za obavljanje poslova zaštite na radu (Sl. list RCG br. 67/05)
- Pravilnik o pitanjima iz zaštite na radu koja treba urediti ugovorom o radu (Sl. list RCG br. 67/05)

Podzakonskim aktima se bliže utvrđuju mjere kojima se obezbjeđuje potpuna zaštita zaposlenih na radu i razrađuju se pojedina pitanja sadržana u opštoj Direktivi Savjeta 31989L0391 o uvođenju mjera za podsticanje poboljšanja bezbjednosti i zdravlja zaposlenih na radu i Pojedinačnim Direktivama (donijete na osnovu člana 16 Direktive 89/391/EEC). Sa jednim dijelom evropskih propisa Zakon je djelimično usklađen.

Institucionalni okvir

Institucija koja je nadležna za donošenje normative iz oblasti zaštite na radu (samim tim i sredstvima i opremi lične zaštite na radu) i nadzor nad sprovođenjem je Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja. U Sektoru za radne odnose postoji: Odsjek za radne odnose (5 zaposlenih), Odsjek za poslove Inspekcije rada i Inspekcije zaštite na radu (2 zaposlena, u Područnim jedinicama Inspekcije rada 31 inspektor rada i u Područnim jedinicama Inspekcije zaštite na radu 12 inspektora zaštite na radu), Odsjek za prvostepeni prekršajni postupak (3 zaposlena).

Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja donosi propise iz oblasti zaštite na radu, a nadzor nad sprovođenjem tih propisa vrši Inspekcija zaštite na radu. Inspektori zaštite na radu su prošli (i permanentno prolaze) obuku u sklopu međunarodne saradnje sa resornim ministarstvom Republike Francuske i Republike Slovenije, obuku u implementaciji standarda OHSAS ISO 18000 koju je sprovodio Centar za kvalitet Mašinskog fakulteta u Podgorici, seminare organizovane u zemlji i inostranstvu od strane Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Međunarodne organizacije rada, Evropske unije poslodavaca, Evropskog saveza sindikata, ACILS-a (Američka organizacija za međunarodnu radničku solidarnost), PARIM-a (Public Administration Reform in Montenegro), Ministarstava zdravlja, rada i socijalnog staranja Crne Gore, Ministarstva pravde Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore, Saveza sindikata Crne Gore itd. Jedan inspektor je bio angažovan od strane Međunarodne organizacije rada na pisanju Nacionalnog profila zaštite na radu. Isti inspektor je imenovan kao Focal Point/kontakt osoba u Evropskoj Agenciji za zaštitu i zdravlje na radu sa sjedištem u Bilbaou (Španija), koja je formirana od strane Vijeća Evropske unije 18. jula 1994. godine.

Pojedini propisi koji se planiraju biće donijeti u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore (u pogledu minimuma zahtjeva za unapređenje zaštite i zdravlja na radu

radnika koji su potencijalno izloženi riziku eksplozivne sredine i za kontrolu velikih rizika od nesreće koje su izazvane opasnim materijama), Ministarstvom saobraćaja Crne Gore (u pogledu minimuma bezbjednosnih i zdravstvenih zahtjeva za rad na ribarskim brodovima), Ministarstvom za ekonomski razvoj Crne Gore (u vezi sa liftovima i sredstvima i opremom lečne zaštite na radu), uz podršku stranih eksperata.”⁴²

Evropska komisija je u svom Analitičkom izvještaju iz novembra 2010., kada se radi o Poglavlju 19: Socijalna politika i zapošljavanje (sposobnost preuzimanja obaveza iz članstva u EU), navela da “centralni dio zakonodavstva iz oblasti zdravlja i sigurnosti na radu jeste Zakon o sigurnosti na radu koji obuhvata kako javni tako i privatni sektor. Cilj ovog Zakona je da se njime prenesu glavne odredbe Okvirne direktive 89/391/EEC o uvođenju mjera za stimulisanje unapređenja sigurnosti i zdravlja radnika na radu i takođe, sadrži odredbe relevantne za pojedine specifične oblasti i predmete (kao što je građevinarski sektor, lična zaštitna oprema, zdravlje i sigurnosni znaci i hemijska opasnost). Tu su takođe i drugi povezani zakonodavni akti na snazi koji su usvojeni još u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji koji regulišu specifične predmetne oblasti i sektore. U nekim oblastima primjenjuju se instrumenti Međunarodne organizacije rada (MOR) (npr. sigurnost pri upotrebi azbesta). Ne postoji nacionalno zakonodavstvo koje odgovara Direktivama Evropske unije a tiče se ekranske opreme, ribarskih plovila i vještačke optičke radijacije. Inspektorat za sigurnost na radu pri Ministarstvu rada i socijalnog staranja nadgleda sprovođenje Zakona o sigurnosti na radu i pratećeg sekundarnog zakonodavstva. Trenutno postoji 12 inspektora za sigurnost na radu koji pokrivaju oko 212 000 zaposlenih osoba, što čini približni odnos od jednog inspektora na 17 600 radnika (preporuka MOR-a je 1 inspektor na 10 000 radnika). Prema tome, inspekcijski kapaciteti moraju biti značajno ojačani kako bi se obezbijedilo djelotvorno sprovođenje.”⁴³ Evropska komisija je u ovom Analitičkom izvještaju zaključila da je Crna Gora u oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu započela usklađivanje sa *acquis*-em i da preostaju značajne praznine do potpunog prenošenja i efektivnog sprovođenja evropskog prava u ovoj oblasti.⁴⁴

Relevantne podzakonske akte dostavljamo u prilogu rada.

Zakon o zaštiti na radu⁴⁵
Službeni list RCG, br. 79/2004

I OPŠTE ODREDBE

Sadržaj zakona

Član 1

⁴² Nacionalni program za integraciju Crne Gore u EU (NPI) za period 2008 – 2012, jun 2008. godine, str. 329 – 332, izvor: <http://www.mip.gov.me> (datum pristupa stranici 09.12.2011.)

⁴³ RADNI DOKUMENT KOMISIJE, ANALITIČKI IZVJEŠTAJ koji prati SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU I SAVJETU, Mišljenje Komisije o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2010) 670), Brisel, 9. novembar 2010. godine SEC(2010) 1334 (*radni prevod*), str. 89, izvor: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija <http://www.mip.gov.me> (datum pristupa stranici 07.12.2011.)

⁴⁴ Ibid., str. 92.

⁴⁵ Izvor: internetska stranica Ministarstva rada i socijalnog staranja <http://www.mrs.gov.me/biblioteka> (datum pristupa stranici 17.11.2011.)

Zaštita na radu, primjenom savremenih tehničko-tehnoloških, organizacionih, zdravstvenih, socijalnih i drugih mjera i sredstava zaštite na radu, obezbjeđuje se i sprovodi u skladu sa ovim zakonom i međunarodnim konvencijama.

Javni interes

Član 2

Zaštita na radu je djelatnost od javnog interesa.

Javni interes u oblasti zaštite na radu ostvaruje se na način i pod uslovima propisanim zakonom.

Obveznici

Član 3

Zaštitu na radu obezbjeđuju i sprovode sva domaća i strana pravna i fizička lica koja obavljaju privredne i druge djelatnosti na teritoriji Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Crna Gora).

Primjena

Član 4

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na sve zaposlene koji rade na teritoriji Crne Gore kod domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica, državnim organima, odnosno jedinicama lokalne samouprave, zaposlene koji su upućeni na rad u inostranstvo, ako su propisima zemlje prijema predviđene nepovoljnije mjere zaštite na radu od onih koje su predviđene ovim zakonom, kao i na sva druga lica koja učestvuju u radnim procesima ili su prisutna u procesu rada i radnoj sredini, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Mjere koje se odnose na zaštitu na radu ne mogu proizvesti nikakve troškove za zaposlene.

Značenje izraza

Član 5

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- **zaposleni** je lice koje je zasnovalo radni odnos, odnosno zaključilo ugovor o radu ili posebnu vrstu ugovora o radu sa poslodavcem, lice koje po bilo kom drugom osnovu radi za poslodavca, lice koje je na stručnom osposobljavanju kod poslodavca na praktičnoj obuci, odnosno obrazovanju, učenici i studenti koji su kod poslodavca na praktičnoj obuci, odnosno obrazovanju, lice koje je za vrijeme izdržavanja kazne zatvora obavezno da obavlja određene poslove, kao i lice koje obavlja preduzetničku djelatnost, izuzev lica koja se bave poljoprivrednom djelatnošću kao jedinim ili glavnim zanimanjem;
- **poslodavac** je domaće ili strano pravno ili fizičko lice koje za zaposlene sprovodi mjere zaštite na radu u skladu sa ovim zakonom;

- **zaštita na radu** podrazumijeva obezbjeđivanje uslova na radu koji ne dovode do povreda na radu, profesionalnih oboljenja i bolesti rada i koji stvaraju uslove za punu fizičku, psihičku i socijalnu bezbjednost zaposlenih;
- **preventivne mjere** su mjere koje se preduzimaju ili planiraju na svim nivoima rada kod poslodavca, radi sprječavanja povređivanja ili oštećenja zdravlja zaposlenih;
- **radno mjesto** je prostor namijenjen za obavljanje rada koji se nalazi u prostorijama poslodavca, kao i na privremenim i pokretnim radilištima, odnosno objektima, uređajima, saobraćajnim sredstvima i sl. i obuhvata sva mjesta na kojima je potrebno da budu zaposleni ili da dođu do njih zbog obavljanja svog posla i koji je pod neposrednom ili posrednom kontrolom poslodavca;
- **radno mjesto sa povećanim rizikom** je radno mjesto utvrđeno aktom o procjeni rizika, na kome, i pored potpuno ili djelimično primijenjenih mjera u skladu sa ovim zakonom, postoje takvi rizici koji mogu da ugroze bezbjednost i zdravlje zaposlenih;
- **radna sredina** je prostor u kojem se obavlja rad i uključuje radna mjesta, radne uslove, radne postupke i druge uticaje spoljašnje sredine;
- **objekat** je prostorna, funkcionalna, konstruktivna, arhitektonska, estetska i biotehnička cjelina sa svim instalacijama, postrojenjima i opremom, odnosno same instalacije, postrojenja i oprema koja se ugrađuje u objekat ili samostalno izvodi (zgrade svih vrsta, saobraćajni, vodoprivredni i energetske objekti, unutrašnja i spoljna mreža i instalacije, objekti komunalne infrastrukture, industrijski, poljoprivredni i drugi objekti namijenjeni za radne i pomoćne prostorije);
- **sredstvo za rad** je svako postrojenje, mašina, instalacija, alat i drugo oruđe za rad koje se koristi u procesu rada;
- **opasnim i štetnim materijama** smatraju se eksplozivne, zapaljive, oksidirajuće, otrovne, gadne, zarazne, korozivne, kancerogene i radioaktivne materije utvrđene standardima i drugim propisima, a koje se proizvode, koriste ili skladište u procesu rada, kao i materije koje sadrže te supstance i mogu da budu opasne po život i zdravlje zaposlenih;
- **rizik** je vjerovatnoća da opasnost može prouzrokovati povredu, oboljenje ili oštećenje zdravlja zaposlenog;
- **akt o procjeni rizika** je akt koji sadrži opis procesa rada sa procjenom (ocjenom) rizika od povreda ili oštećenja zdravlja na radnom mjestu i kojim se utvrđuju mjere za otklanjanje ili smanjivanje rizika u cilju poboljšanja bezbjednosti i zaštite zdravlja na radu;
- **procjena rizika** je sistematsko evidentiranje i procjenjivanje svih faktora u procesu rada sa ciljem da se utvrde mogući uzroci nastanka povreda na radu, oboljenja ili oštećenja zdravlja u vezi sa radom i utvrđivanje mogućnosti, odnosno načina sprječavanja, otklanjanja ili smanjenja rizika;
- **stručno lice** je lice koje ima propisanu školsku spremu i položen stručni ispit za poslove zaštite na radu u odgovarajućoj djelatnosti, a koje poslodavac odredi u pisanoj formi;
- **organizatori procesa rada** su zaposleni koji obavljaju poslove po nalogu poslodavaca, a koji rukovode djelovima procesa rada;
- **ovlašćeni ljekar** je ljekar koji ima licencu za obavljanje poslova zaštite zdravlja zaposlenih, a koga poslodavacu u pisanoj formi odredi za obavljanje stručnih poslova zdravstvene zaštite zaposlenih.

II. PREVENTIVNE MJERE

Osnovni principi

Član 6

Zaštita na radu obezbjeđuje se primjenom savremenih tehničkih, zdravstvenih (medicinskih), ergonomskih, socijalnih, organizacionih i drugih mjera i sredstava za zaštitu na radu, otklanjajući rizike od povređivanja i oštećenja zdravlja ili njihovim svođenjem na propisanu mjeru u postupcima.

Projektovanje zaštite na radu

Član 7

Projektant koji, u skladu sa Zakonom o izgradnji objekata, izrađuje projektnu dokumentaciju za nove, rekonstruisane ili adaptirane objekte, namijenjene za radne i pomoćne prostorije i objekte gdje se tehnološki proces obavlja na otvorenom prostoru dužan je da, u skladu sa ovim zakonom:

- pri izradi tehničke dokumentacije ugradi propisane mjere zaštite na radu u skladu sa tehnološkim projektnim zadatkom;
- za objekte u kojima će se obavljati tehnološki postupci, koristiti, proizvoditi i/ili skladištiti opasne i štetne materije, odnosno procesi koji pretpostavljaju pojavu i izlaganje zaposlenih profesionalnim rizicima usljed zagađenja vazduha, buke, vibracija i mehaničkih opasnosti izradi projekat zaštite na radu. Ovim projektom se definišu rizici i ugrađuju mjere za otklanjanje tih rizika ili njihovo svođenje u dozvoljene granice;
- investitor je dužan da od ovlašćene organizacije-privrednog društva za poslove zaštite na radu pribavi reviziju (ocjenu) da je tehnička dokumentacija izrađena u skladu sa propisima zaštite na radu, tehničkim propisima i standardima, da je obezbijedena zaštita zaposlenih u objektima za koje je izrađena tehnička dokumentacija, a za proces rada koji će se obavljati u njima, odnosno da su ispunjeni uslovi iz tehnološkog projektnog zadatka.

Vrstu objekata, sadržaj i način izrade projekta iz stava 2 ovog člana utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove rada (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Tehnološki procesi

Član 8

Projektovanjem, izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih, korišćenjem i održavanjem tehnoloških procesa rada sa pripadajućim objektima i opremom za rad treba obezbijediti da se rad zaposlenih obavlja na bezbjedan način, a hemijske, fizičke i biološke štetnosti, mikroklima i osvjetljenje na radnim mjestima i u radnim i pomoćnim prostorijama usklade sa propisanim mjerama i normativima za djelatnost koja se obavlja na tim radnim mjestima i u tim radnim prostorijama.

Pri promjeni tehnološkog procesa, poslodavac je dužan da, prije početka rada, investicioni objekat sa pripadajućom opremom za rad i instalacijama prilagodi novom tehnološkom procesu.

Pri izgradnji objekata poslodavac koji izvodi radove dužan je da izradi Elaborat o uređenju gradilišta u skladu sa aktom Ministarstva.

Sredstva i oprema lične zaštite

Član 9

Projektovanje, proizvodnja i korišćenje sredstava i opreme za ličnu bezbjednost na radu, čijom se upotrebom otklanjaju rizici ili opasnosti, koji nijesu mogli da budu otklonjeni primjenom odgovarajućih preventivnih mjera, vršiće se na način i u skladu sa primijenjenim tehnološkim postupkom.

Prethodni i periodični pregledi

Član 10

Prethodni i periodični pregledi objekata, tehnoloških procesa i sredstava rada vrše se u cilju obezbjeđivanja kvaliteta izvedenih radova i rada na propisan način u toku izvođenja procesa rada.

Prethodni i periodični ljekarski pregledi zaposlenih, kao i druge mjere za obezbjeđivanje higijenskih i zdravstvenih uslova rada u radnoj sredini preduzimaju se radi otklanjanja ili svođenja u dozvoljene granice uzroka obolijevanja i zdravstvenih oštećenja u vezi sa radom, a naročito u odnosu na higijenu, sanitarne i druge uređaje.

Propisivanje

Član 11

Preventivne mjere iz člana 6 ovog zakona bliže se propisuju podzakonskim aktima iz oblasti zaštite na radu i drugim propisima.

Vaspitanje i obrazovanje

Član 12

Vaspitanje i obrazovanje u oblasti zaštite na radu je sastavni dio opšteg i profesionalnog osposobljavanja na svim vrstama i stepenima školovanja zaposlenih.

Početak obavljanja djelatnosti

Član 13

Prilikom tehničkog pregleda izgrađenog, rekonstruisanog ili adaptiranog objekta, subjekat koji vrši tehnički pregled dužan je da utvrdi da li su primijenjene mjere zaštite na radu iz tehničke dokumentacije i obezbijeđeni propisani uslovi rada za proces rada koji će se obavljati u objektu.

III. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI POSLODAVCA

Opšti akt

Član 14

Poslodavac koji ima više od 20 zaposlenih, zaštitu na radu uređuje opštim aktom i dužan je da sa njim upozna zaposlene.

Poslodavac je dužan da opštim aktom iz stava 1 ovoga člana, u skladu sa zakonom, bliže uredi: mjere zaštite na radu i način njihovog spovođenja, a naročito prava, obaveze i odgovornosti svih zaposlenih, način obavljanja stručnih poslova zaštite na radu, način utvrđivanja i provjere zdravstvenog stanja zaposlenih koji rade na poslovima sa posebnim uslovima rada i drugih zaposlenih, način osposobljavanja i provjere osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad, korišćenje sredstava i opreme lične zaštite i druga pitanja od značaja za zaštitu na radu.

Poslodavac koji ima manje od 20 zaposlenih dužan je da ugovorom o radu uredi pitanja iz stava 2 ovog člana.

Procjena rizika

Član 15

Poslodavac je dužan da donese akt o procjeni rizika za sva radna mjesta i da utvrdi način i mjere za otklanjanje rizika.

U slučaju pojave svake nove opasnosti i promjene nivoa rizika u procesu rada, poslodavac je dužan da izmijeni akt o procjeni rizika.

Akt o procjeni rizika zasniva se na utvrđivanju mogućih vrsta opasnosti i štetnosti na radnom mjestu i u radnoj okolini, a na osnovu kojih se vrši procjena rizika od nastanka povreda i zdravstvenog oštećenja zaposlenih.

Organizovanje rada i radnog procesa

Član 16

Poslodavac je dužan da, u okviru organizovanja rada, uredi pitanja zaštite na radu u skladu sa ovim zakonom.

Poslodavac je dužan da obezbijedi da pristup mjestu rada u radnoj sredini na kome prijete ozbiljna i određena opasnost od povređivanja ili zdravstvenih oštećenja (od strujnog udara, trovanja, gušenja i sl.) imaju samo ona lica koja su osposobljena za bezbjedan rad i koja su dobila posebna uputstva za rad na takvom mjestu i koja su opremljena odgovarajućim sredstvima i opremom za ličnu bezbjednost na radu.

Poslodavac je dužan da svako lice koje se po bilo kom osnovu nalazi u radnoj prostoriji, krugu poslodavca ili gradilištu upozori na opasna mjesta ili na štetnosti po zdravlje koje se javljaju u tehnološkom procesu, na mjere bezbjednosti koje mora da primijeni i da ga usmjeri na bezbjedne zone za kretanje.

Nabavka opreme

Član 17

Poslodavac, prilikom kupovine oruđa za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstava i opreme lične zaštite, dostavlja proizvođaču uslove u pogledu zaštite na radu koje moraju da ispunjavaju isporučena oruđa, odnosno sredstva i oprema lične zaštite.

Zdravstveni pregledi zaposlenih

Član 18

Poslodavac je dužan da obezbijedi zdravstveni pregled zaposlenih, a posebno zaposlenih koji se raspoređuju na radna mjesta, odnosno poslove sa posebnim uslovima rada i u slučajevima ponovnog angažovanja na rad zaposlenog koji je odsustvovao sa rada više od godinu dana.

Vrstu, način, obim i rokove obavljanja zdravstvenih pregleda iz stava 1 ovog člana, kao i uslove koje mora da ispunjava zdravstvena ustanova propisuje ministarstvo nadležno za poslove zdravlja u saglasnosti sa Ministarstvom.

Osposobljavanje i provjera osposobljenosti zaposlenih

Član 19

Poslodavac je dužan da izvrši osposobljavanje za bezbjedan rad zaposlenog kod zasnivanja radnog odnosa, rasporeda na druge poslove, uvođenja nove tehnologije ili novih sredstava za rad, promjene procesa rada i ponovnog raspoređivanja na rad poslije odsustvovanja koje je trajalo duže od godinu dana.

Poslodavac je dužan da donese program o osposobljavanju za bezbjedan rad zaposlenih, u skladu sa procjenom rizika na radnom mjestu, kao i da, po potrebi, mijenja ili obnavlja njegovu sadržinu u zavisnosti od uvođenja novih procesa rada, novih tehnologija i sredstava za rad.

Osposobljavanje se sprovodi po programu osposobljavanja u toku radnog vremena, a troškove osposobljavanja snosi poslodavac.

Poslodavac je dužan da zaposlenog, u toku osposobljavanja za bezbjedan rad, upozna sa svim vrstama opasnosti na poslovima na koje ga raspoređuje i o konkretnim mjerama za zaštitu na radu, koje su potrebne radi otklanjanja opasnosti po život, odnosno oštećenje zdravlja.

Poslodavac kod koga, na osnovu ugovora, ili po drugom osnovu, obavljaju rad zaposleni drugog poslodavca dužan je da ih upozna sa mjerama za bezbjedan rad. Osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan rad poslodavac obavlja teorijski i praktično. Provjeru teorijske i praktične osposobljenosti za bezbjedan rad zaposlenih poslodavac obavlja na mjestu rada.

Periodične provjere teorijske i praktične osposobljenosti za bezbjedan rad zaposlenih, koji rade na poslovima na kojima je, prema aktu o procjeni rizika, prisutna povećana opasnost od

povređivanja ili oštećenja zdravlja, određuje poslodavac programom o osposobljavanju iz stava 2 ovog člana.

Radna mjesta sa posebnim uslovima rada

Član 20

Radna mjesta sa posebnim uslovima rada su radna mjesta na koja mogu biti raspoređeni i obavljati poslove tih radnih mjesta samo zaposleni koji, i pored opštih uslova za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavaju i posebne uslove u pogledu pola, godina života, školske spreme, stručne osposobljenosti, zdravstvenog stanja i psihičkih sposobnosti.

Ministarstvo, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zdravlja, propisuje, na osnovu prethodno izvršene ocjene i procjene rizika metodologiju koji poslovi se smatraju poslovima sa posebnim uslovima rada, kao i način i rokove provjere sposobnosti zaposlenog za rad na tim poslovima.

Poslodavac ne smije rasporediti zaposlenog da radi na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada, ukoliko prethodno nije utvrdio da zaposleni ispunjava propisane uslove.

Zaposleni koji radi na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada je dužan da odmah obavijesti poslodavca, ako ocijeni da nije sposoban da radi takve poslove, kao i da obavi ljekarski pregled na koji ga je uputio poslodavac.

Rad više poslodavaca

Član 21

Kada dva ili više poslodavaca istovremeno izvode radove na istom, odnosno zajedničkom gradilištu ili radilištu, svaki od njih je dužan da organizuje izvođenje radova tako da zaposleni jednog poslodavca pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje zaposlenih kod drugih poslodavaca.

U slučaju iz stava 1 ovog člana investitor i svi poslodavci koji izvode radove dužni su da, prije početka radova, zaključe ugovor o organizovanju i sprovođenju mjera zaštite na radu, kao i o međusobnim pravima, obavezama i odgovornostima. Ugovor iz stava 2 ovog člana obavezno se dostavlja inspekciji rada, najkasnije pet dana prije početka radova.

Informisanje zaposlenih i njihovo učešće u pitanjima koja se odnose na zaštitu na radu

Član 22

Poslodavac je dužan da zaposlenog ili njegovog predstavnika informiše u vezi sa:

- rizicima po bezbjednost i zdravlje i zaštitnim i preventivnim mjerama i aktivnostima u odnosu na svaku vrstu radnog mjesta ili posla;

- mjerama prve pomoći u slučaju povrede na radu, zaštiti od požara i postupku evakuacije zaposlenih pri pojavi ozbiljnih i bliskih opasnosti i o licima koja su zadužena za sprovođenje ovih mjera;
- pravima u oblasti medicine rada, higijene rada i ergonomije;
- zdravstvenim opasnostima na radu;
- planovima, mjerama i odlukama koje bi mogle štetno da se odraze na zdravlje zaposlenih usljed zagađenja vazduha, buke ili vibracija na radnom mjestu.

Poslodavac je dužan da poslodavca čije je zaposlene angažovao da rade kod njega, po bilo kom osnovu, na adekvatan način informiše o pitanjima utvrđenim u stavu 1 ovog člana.

Poslodavac je dužan da predstavnika zaposlenih, o pravima i obavezama koje se odnose na zaštitu na radu, informiše i na taj način mu omogućiti:

- uvid u listu profesionalnih nesreća do kojih može doći ako zaposleni nije u mogućnosti da radi duže od tri radna dana;
- uvid u izvještaje o profesionalnim nesrećama svojih zaposlenih;
- pristup procjeni opasnosti za zaštitu na radu, uključujući i opasnosti sa kojima se suočavaju grupe zaposlenih izloženih posebnom riziku, kao i o odlukama koje se odnose na mjere zaštite koje treba preduzeti;
- pristup odlukama koje su proistekle iz zaštitnih i preventivnih mjera od inspeksijskih i drugih organa zaduženih za zaštitu na radu.

Sredstva rada i sredstva i oprema lične zaštite na radu

Član 23

Poslodavac je dužan da zaposlenom izda na upotrebu sredstvo i opremu lične zaštite na radu, u skladu sa odredbama čl. 9 i 17 ovog zakona.

Poslodavac je dužan da obezbijedi da zaposleni sredstva rada i sredstva i opremu lične zaštite na radu koristi u skladu sa njihovom namjenom i da u postupku upotrebe primjenjuje propisane mjere za zaštitu na radu.

Poslodavac je dužan da daje na upotrebu zaposlenim sredstva rada, sredstva i opremu lične zaštite na radu i opasne materije, samo ako za njih raspolaže sa propisanom dokumentacijom na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, u kojoj je proizvođač, odnosno isporučilac naveo sve bezbjedonosno-tehničke podatke koji su važni za ocjenjivanje rizika na radu sa njima i da su obezbijeđene sve mjere zaštite na radu koje su određene dokumentacijom u skladu sa propisima o zaštiti na radu.

U izuzetnim slučajevima, kada poslodavac nije u mogućnosti da pribavi propisanu dokumentaciju iz stava 3 ovog člana može da je pribavi od pravnog lica registrovanog za obavljanje tih poslova.

Saradnja sa zaposlenim i sindikatom

Član 24

Poslodavac i zaposleni, odnosno njihovi predstavnici dužni su da sarađuju u postupku utvrđivanja njihovih prava, obaveza i odgovornosti koje proizilaze iz zakona.

Poslodavac je dužan da konsultuje zaposlene, odnosno njihove predstavnike i predstavnike sindikata i omogući im da učestvuju u raspravama po svim pitanjima koja se odnose na bezbjednost i zaštitu na radu, a naročito u vezi sa:

- svakom mjerom koja može negativno uticati na bezbjednost i zdravlje; postavljanjem stručnog lica za obavljanje aktivnosti u vezi sa zaštitom i prevencijom od profesionalnih rizika, kao i određivanjem lica za sprovođenje mjera pružanja prve pomoći, zaštite od požara i evakuacije zaposlenih;
- procjenom opasnosti za bezbjednost i zdravlje na radu, mjerama zaštite, listama profesionalnih nesreća do kojih može doći, kao i o izvještajima o nesrećama na radu i u vezi sa radom;
- angažovanjem ovlašćenih pravnih i fizičkih lica za obavljanje poslova zaštite na radu;
- planiranjem i organizovanjem osposobljavanja i provjere osposobljenosti za oblast zaštite na radu.

Poslodavac mora da omogući predstavniku zaposlenih da svoje primjedbe u vezi zaštite na radu dostavi inspektorima rada za vrijeme vršenja nadzora.

Prva pomoć, zaštita od požara i evakuacija zaposlenih

Član 25

Poslodavac je dužan da odredi mjere za pružanje prve pomoći, gašenje požara i evakuaciju zaposlenih, u zavisnosti od vrste radnog mjesta i djelatnosti, kao i od broja zaposlenih i prisustva drugih lica.

Za primjenu mjera iz stava 1 ovog člana mora da se obezbijedi veza sa službama u i van poslodavca, posebno u oblasti prve pomoći, hitne medicinske pomoći i suzbijanja požara.

Kolektivno osiguranje

Član 26

Poslodavac je dužan da zaposlene obavezno osigurava od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom.

Premije za osiguranje iz stava 1 ovog člana padaju na teret poslodavca, a određuju se u zavisnosti od nivoa rizika od povređivanja i oboljenja u vezi sa radom.

Uslovi i postupci osiguranja od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom zaposlenih uređuju se posebnim zakonom.

IV. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIH

Prava i obaveze zaposlenih

Član 27

Zaposleni ima pravo i obavezu da se prije početka rada upozna sa mjerama zaštite na radu na poslovima radnog mjesta na koje je raspoređen, kao i da se osposobljava za njihovo sprovođenje.

Zaposleni ima pravo i obavezu da poslodavcu daje predloge, primjedbe i obavještenja o pitanjima zaštite na radu.

Zaposleni koji radi na poslovima sa povećanim rizikom ima pravo i obavezu da obavi ljekarski pregled na koji ga upućuje poslodavac, u skladu sa posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Prava zaposlenih

Član 28

Zaposleni ima pravo da odbije da radi, ako:

- prethodno nije upoznat sa svim opasnostima ili štetnostima, odnosno rizicima na radu ili ako mu poslodavac nije obezbijedio propisani ljekarski pregled;
- mu prijete neposredna opasnost po život i zdravlje zbog toga što nijesu sprovedene propisane mjere zaštite na radu na radnom mestu na koje je raspoređen, sve dok se te mjere ne obezbijede;
- na sredstvu za rad nijesu primijenjene propisane mjere zaštite na radu i time mu je neposredno ugrožena bezbjednost i zdravlje na radu.

Kada zaposleni odbije da radi dužan je da se pisano obrati poslodavcu radi preduzimanja mjera koje po mišljenju zaposlenog nijesu sprovedene.

Kada zaposleni odbije da radi, a poslodavac smatra da zahtjev zaposlenog nije opravdan, poslodavac je dužan da odmah obavijesti inspekciju rada.

Obaveze zaposlenih

Član 29

Zaposleni je obavezan da:

- za vrijeme rada primjenjuje propisane mjere zaštite na radu, namjenski koristi sredstva za rad i sredstva i opremu lične zaštite na radu, saraduje sa poslodavcem i stručnim licem zaduženim za zaštitu na radu kako bi se sprovele propisane mjere za zaštitu na radu na poslovima na kojim radi;
- u skladu sa svojim saznanjima, odmah obavijesti poslodavca, pisano ili usmeno, preko svojih predstavnika, o nepravilnostima, nedostacima, štetnostima, opasnostima ili drugoj pojavi koja bi na radnom mjestu mogla da ugrozi njegovu bezbjednost i zdravlje ili bezbjednost i zdravlje drugih zaposlenih.

Ako poslodavac, poslije dobijenog obavještenja iz stava 1 alineja 2 ovog člana, ne otkloni nepravilnosti, štetnosti, opasnosti ili druge pojave u roku od tri dana ili ako zaposleni smatra da za otklanjanje utvrđenih pojava nijesu sprovedene odgovarajuće mjere zaštite na radu, mogu zatražiti intervenciju inspekcije rada i o tome obavijestiti stručno lice zaduženo za zaštitu na radu.

Zabrana upotrebe sredstava zavisnosti

Član 30

Zaposleni ne smije da započne i obavlja rad pod uticajem alkohola i drugih sredstava zavisnosti.

Zaposleni je dužan da se podvrgne provjeri da li je pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti u slučajevima i na način utvrđen aktom poslodavca, u skladu sa propisima o bezbjednosti saobraćaja.

Odgovornost zaposlenih

Član 31

Zaposleni je odgovoran disciplinski i materijalno u slučaju nepridržavanja propisanih mjera zaštite na radu i neizvršavanja svojih obaveza iz zaštite na radu utvrđenih ovim zakonom, Kolektivnim ugovorom i opštim aktom poslodavca.

Savjet zaposlenih

Član 32

Savjet zaposlenih, odnosno ovlašćeni predstavnik zaposlenih ima pravo da:

- daje mišljenja o pitanjima zaštite na radu koja su od uticaja na zaposlene;
- zahtijeva primjenu propisanih mjera zaštite na radu u slučaju da se one ne sprovedu;
- zahtijeva inspeksijski nadzor kada ocijeni da poslodavac nije obezbijedio propisane mjere zaštite i da prisustvuje inspeksijskom nadzoru;
- se upoznaje sa evidencijama i izvještajima propisanim ovim zakonom;
- u slučaju povreda na radu sa smrtnim i teškim posljedicama zahtijeva od poslodavca izvještaj o uzrocima takvih povreda.

Poslodavac je dužan da sarađuje sa savjetom zaposlenih, odnosno ovlašćenim predstavnikom zaposlenih i blagovremeno odgovara na njihovo mišljenje i zahtjeve.

Kolektivni ugovor kod poslodavca

Član 33

Poslodavac Kolektivnim ugovorom uređuje način informisanja u vezi sa zaštitom na radu kod poslodavca, kolektivno osiguranje zaposlenih i utvrđivanje uzroka povreda na radu, u skladu sa ovim zakonom.

V. ORGANIZOVANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU KOD POSLODAVCA

Obavljanje stručnih poslova

Član 34

Poslodavac je dužan da organizuje i obavlja stručne poslove zaštite na radu u zavisnosti od organizacije, prirode i obima procesa rada, broja zaposlenih koji učestvuju u procesu rada, broja radnih smjena, procijenjenih rizika i broja lokacijski odvojenih jedinica.

Poslodavac, radi obavljanja poslova iz stava 1 ovog člana, može da:

- organizuje stručnu službu za obavljanje poslova zaštite na radu;
- odredi stručno lice za obavljanje poslova zaštite na radu;
- angažuje pravno ili fizičko lice za obavljanje ovih poslova (ovlašćene organizacije-društva).

Prava stručne službe, odnosno stručnih lica

Član 35

Stručna služba, odnosno stručno lice koje poslodavac pisano odredi da obavlja poslove zaštite na radu neposredno su odgovorni poslodavcu.

Poslodavac je dužan da omogući stručnim licima nezavisno i samostalno obavljanje poslova u skladu sa ovim zakonom, kao i pristup svim potrebnim podacima.

Poslodavac je dužan da stručnoj službi, odnosno stručnim licima iz stava 1 ovog člana, koje je kod njega zaposleno, obezbijedi usavršavanje znanja.

Stručno lice koje se profesionalno bavi poslovima zaštite na radu i organizator procesa rada, prije raspoređivanja na ove poslove, dužno je da položi stručni ispit, kao i da podliježe provjeri znanja svakih pet godina, zavisno od vrste djelatnosti.

Metodologiju i način polaganja stručnog ispita za stručno lice za poslove zaštite na radu propisuje Ministarstvo.

Obaveze stručne službe, odnosno stručnih lica

Član 36

Stručna služba, odnosno stručno lice za obavljanje poslova zaštite na radu vrši sljedeće poslove:

- 1) savjetuje poslodavca pri planiranju, izboru i održavanju sredstava za rad i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- 2) savjetuje poslodavca kod opremanja i uređivanja radnog mjesta, uzimajući u obzir i uslove radne sredine;
- 3) učestvuje u izradi stručne podloge za akt o procjeni rizika;
- 4) organizuje prethodna i periodična ispitivanja uslova radne sredine (hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti, mikroklimi i osvjetljenosti);
- 5) organizuje periodične preglede i ispitivanja sredstava za rad, električnih i drugih instalacija;
- 6) predlaže mjere za poboljšanje uslova rada, naročito na radnim mjestima sa povećanim rizicima;
- 7) na svim poslovima kod poslodavca prati primjenu mjera za zaštitu na radu i održavanje sredstava za rad u ispravnom stanju i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- 8) obezbjeđuje uputstva za bezbjedan rad i kontroliše njihovu primjenu;

- 9) prati stanje u vezi sa povredama na radu i profesionalnim oboljenjima kao i oboljenjima u vezi sa radom, učestvuje u utvrđivanju njihovih uzroka i priprema izvještaje sa predlozima mjera za poslodavca;
- 10) priprema i realizuje osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan rad;
- 11) predlaže mjeru zabrane rada na radnom mjestu ili upotrebe sredstva za rad, u slučaju kada utvrdi neposrednu opasnost po život ili zdravlje zaposlenog, o čemu odmah obavještava poslodavca i predstavnika zaposlenih;
- 12) neposredno saraduje i koordinira po svim pitanjima iz oblasti zaštite na radu sa ovlašćenom zdravstvenom ustanovom ili ovlašćenim ljekarom;
- 13) vodi i stara se o evidencijama iz zaštite i zdravlja na radu;
- 14) druge poslove koje mu odredi poslodavac.

U slučaju kada poslodavac dozvoli dalji rad i pored preduzetih mjera u smislu stava 1 tačka 11 ovog člana stručno lice dužno je da o tome obavijesti inspekciju rada. Poslove iz stava 1 ovog člana može da obavlja i ovlašćeno pravno lice, odnosno stručno lice zaposleno kod drugog pravnog lica.

Ovlašćene organizacije-društva

Član 37

Stručne poslove zaštite na radu iz člana 36 ovog zakona može da obavlja pravno ili fizičko lice koje ispunjava uslove u pogledu kadrova, organizacije, tehničkih i drugih uslova koje propisuje Ministarstvo.

Pravna i fizička lica iz stava 1 ovog člana mogu da vrše i sljedeće poslove:

- 1) pripreme akta o procjeni rizika, sa predlogom mjera za njihovo otklanjanje;
- 2) periodične preglede i ispitivanja opreme za rad i sredstava za rad, električnih i drugih instalacija i sredstava i opreme lične zaštite na radu;
- 3) ispitivanja uslova radne sredine (hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti, osvijetljenosti i mikroklimе).

Ministarstvo rješenjem ovlašćuje pravna ili fizička lica da mogu obavljati određene poslove iz zaštite na radu u skladu sa zakonom i vodi registar ovlašćenih organizacija.

Ovlašćenje se izdaje na rok od tri godine, a može se obnoviti pod istim uslovima.

Stručni nalaz i odgovornost

Član 38

Poslodavac je dužan da pravno ili fizičko lice iz člana 37 ovog zakona prethodno upozna sa tehnološkim procesom, rizicima u procesu rada, preduzetim mjerama za otklanjanje rizika i da mu omogući slobodan pristup odgovarajućim podacima.

Pravno ili fizičko lice koje vrši poslove iz zaštite na radu dužno je da, u roku od mjesec dana od dana podnošenja zahtjeva poslodavca, sačini stručni nalaz odnosno izvještaj o izvršenim pregledima i ispitivanjima, sa zaključkom da li su obezbijeđene propisane mjere zaštite na radu, kao i da ga dostavi podnosiocu zahtjeva.

Pravno ili fizičko lice iz stava 2 ovog člana je odgovorno da ocjene iz stručnog nalaza odgovaraju stepenu primjenljivosti mjera zaštite na radu u vrijeme pregleda.

Ovlašćene zdravstvene ustanove

Član 39

Ministarstvo, uz prethodno pribavljenu saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zdravlja, izdaće pravnom licu registrovanom u skladu sa zakonom, ako ispunjava kadrovske, organizacione, tehničke i druge uslove, ovlašćenje da obavlja naročito sljedeće poslove:

- 1) učestvuje u procjeni rizika na poslovima i u radnoj okolini prilikom sastavljanja akta o procjeni rizika;
- 2) upoznaje zaposlene sa rizicima po zdravlje koji su povezani sa njihovim radom i obavlja poslove zdravstvenog vaspitanja zaposlenih;
- 3) utvrđuje i ispituje uzroke nastanka profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom;
- 4) ocjenjuje i utvrđuje posebne zdravstvene uslove koje moraju da ispunjavaju zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mjestu, u procesu rada ili za upotrebu, odnosno rukovanje određenom opremom za rad;
- 5) vrši prethodne i periodične ljekarske preglede zaposlenih u skladu sa propisima o zaštiti na radu;
- 6) izdaje izvještaj o ljekarskom pregledu o ispunjavanju zdravstvenih uslova rada na radnom mjestu sa povećanim rizikom;
- 7) sprovodi zdravstvenu zaštitu profesionalno oboljelih zaposlenih;
- 8) organizuje prvu pomoć, spašavanje i evakuaciju u slučaju povređivanja zaposlenih ili havarija;
- 9) utvrđuje uzroke nastanka invalidnosti zaposlenih na radu i predlaže mjere za njihovo otklanjanje, učestvuje u procesu profesionalne rehabilitacije i daje savjete pri izboru drugog odgovarajućeg posla prema preostaloj zdravstvenoj sposobnosti;
- 10) predlaže poslodavcu mjere za poboljšanje zdravlja zaposlenih, a posebno onih koji su izloženi povećanim opasnostima od povreda na radu ili oštećenja zdravlja;
- 11) savjetuje poslodavca u izboru i testiranju novih sredstava za rad i sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu sa aspekta zaštite zdravlja zaposlenih;
- 12) učestvuje u analizi povreda na radu, bolesti u vezi sa radom i profesionalnih oboljenja i o tome vodi odgovarajuću evidenciju;
- 13) neposredno saraduje i koordinira po pitanjima iz zaštite na radu sa stručnim licem iz člana 34 stav 2 alineja 2 ovog zakona.

Svi podaci sakupljeni u vezi sa ljekarskim pregledima zaposlenog povjerljive su prirode i pod nadzorom su ovlašćene zdravstvene ustanove, odnosno ovlašćenog ljekara koji vodi evidenciju o zdravstvenim pregledima.

Podaci iz stava 1 ovog člana mogu se dostavljati drugim licima samo uz pisanu saglasnost zaposlenog.

Izveštaj o ljekarskom pregledu zaposlenog o zdravstvenoj sposobnosti za obavljanje određenih poslova dostavlja se poslodavcu na način da se ne naruši princip povjerljivosti ličnih podataka.

Nije dozvoljeno korišćenje podataka prikupljenih po osnovu ljekarskih pregleda zaposlenih u svrhu diskriminacije zaposlenih.

Poslove iz stava 1 ovog člana može da obavlja i ljekar specijalista medicine rada kojeg ovlasti ministar, osim poslova iz stava 1 tačka 5 ovog člana.

VI. EVIDENCIJA, IZVJEŠTAJI, SARADNJA

Dokumentacija i evidencije

Član 40

Poslodavac je dužan da vodi i čuva propisanu evidenciju o:

- 1) radnim mjestima, a posebno o radnim mjestima sa povećanim rizikom;
- 2) zaposlenim raspoređenim na radna mjesta, a posebno o zaposlenima raspoređenih na radna mjesta sa povećanim rizikom;
- 3) povredama na radu, bolestima u vezi sa radom i profesionalnim oboljenjima;
- 4) zaposlenim osposobljenim za bezbjedan rad;
- 5) opasnim materijama koje se koriste u toku rada;
- 6) izvršenim ispitivanjima radne sredine;
- 7) izvršenim pregledima i ispitivanjima opreme za rad, sredstava rada i sredstava i opreme lične zaštite na radu;
- 8) izvještajima iz člana 41 ovog zakona;
- 9) prethodnim i periodičnim zdravstvenim pregledima;
- 10) tehničkoj dokumentaciji (glavne projekte);
- 11) dokumentaciji iz zaštite na radu (atest, zapisnik o stručnom nalazu, uputstva za rukovanje i održavanje sredstava rada i sl.).

Izvještaji

Član 41

Poslodavac je dužan da, najmanje jednom godišnje, sačini izvještaj o zaštiti na radu zaposlenih, koji se razmatra na organima upravljanja zajedno sa izvještajima o poslovanju.

Poslodavac je dužan, da na zahtjev inspektora rada, obezbijedi izvještaj o stanju zaštite na radu zaposlenih, kao i o sprovedenim mjerama u ovoj oblasti kod poslodavca.

Poslodavac je dužan da odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, od nastanka, pisano prijavi inspekciji rada svaku smrtnu povredu na radu, kolektivnu povredu na radu i tešku povredu na radu, kao i opasnu pojavu koja bi mogla da ugrozi bezbjednost i zdravlje zaposlenih.

Saradnja

Član 42

Republički fond za zdravstveno osiguranje i Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja dužni su da Ministarstvu dostave podatke o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, oboljenjima u vezi sa radom i invalidima rada na zahtjev i mjesečno, a za svaku kalendarsku godinu, najkasnije do 31. januara naredne godine.

VII. NADZOR

Organ nadzora

Član 43

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, propisa donijetih na osnovu njega i tehničkim i drugim mjerama koje se odnose na zaštitu na radu vrši Ministarstvo preko inspekcije rada, ako zakonom nije određeno da nadzor u sprovođenju tih propisa u određenim djelatnostima vrše drugi organi.

Obaveze i ovlašćenja inspektora rada

Član 44

U vršenju inspekcijskog nadzora inspektor rada, pored obaveza i ovlašćenja utvrđenih zakonom, ima obavezu i ovlašćenje da:

- pregleda opšte akte, kolektivne ugovore, ugovore o radu, odluke, rješenja i druge pojedinačne akte, evidenciju i drugu dokumentaciju iz oblasti zaštite na radu;
- izvrši uviđaj teških povreda na radu, kolektivnih nesreća i smrtnog slučaja.

Upravne mjere

Član 45

Kada u postupku inspekcijskog nadzora ocijeni da je povrijeđen zakon ili drugi propis, inspektor rada je obavezan da preduzme pored , upravnih mjera i radnji propisanih zakonom, i upravne mjere i radnje, i to:

- 1) zabrani rad na mjestu rada, ako utvrdi da postoji neposredna opasnost po život ili da je ugroženo zdravlje radnika;
- 2) zabrani rad, ako subjekat nadzora ne postupi po rješenju za otklanjanje nedostataka iz zaštite na radu na mjestu rada, na koje se rješenje odnosi;
- 3) naredi da se sprovede opšte priznata mjera zaštite na radu kojom se može otkloniti opasnost pri radu, ako se ta mjera, zavisno od stepena razvoja privrede, može sprovesti;
- 4) zabrani rad, ako utvrdi da se koristi sredstvo rada na kome nijesu primijenjene popisane mjere iz zaštite na radu;
- 5) zabrani rad na mjestu rada, ako utvrdi da se ne koriste propisana sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu;
- 6) zabrani rad, ako utvrdi da zaposleni radi na radnom mjestu sa povećanim rizikom, a ne ispunjava propisane uslove za rad na tom radnom mjestu, kao i ako se nije podvrgao ljekarskom pregledu u propisanom roku;
- 7) zabrani rad na radnom mjestu, ako utvrdi da zaposleni nije osposobljen za bezbjedan rad na radnom mjestu na kome radi.

Zabrana rada iz stava 1 ovog člana traje onoliko koliko traju okolnosti zbog kojih je i izrečena.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Prekršaj poslodavca

Član 46

Novčanom kaznom od desetostrukog do tristostrukog iznosa najniže cijene rada u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojstvom pravnog lica i preduzetnik, ako:

- 1) prilikom organizovanja rada i radnog procesa ne obezbijedi preventivne mjere zaštite na radu (član 6);
- 2) ne pribavi reviziju (ocjenu) od ovlašćene organizacije-privrednog društva za poslove zaštite na radu da je tehnička dokumentacija izrađena u skladu sa propisima zaštite na radu (član 7);
- 3) ne obezbijedi projektovanjem, izgradnjom i održavanjem tehnološkog procesa sa pripadajućim objektima i opremom da se proces obavlja na bezbjedan način (čl. 7 i 8);
- 4) ne obezbijedi projektovanje, proizvodnju i korišćenje sredstava i opreme lične zaštite na radu u skladu sa članom 9 ovog zakona;
- 5) ne vrši prethodne i periodične preglede objekata, tehnoloških procesa i sredstava rada u skladu sa članom 10 ovog zakona;
- 6) ne utvrdi prilikom tehničkog pregleda izgrađenog, rekonstruisanog ili adaptiranog objekta da su primijenjene propisane mjere zaštite na radu (član 13);
- 7) opštim aktom ili ugovorom o radu ne uredi mjere zaštite na radu i način njihovog sprovođenja (član 14);
- 8) ne donese akt o procjeni rizika (član 15);
- 9) prilikom kupovine opreme ne postupa u skladu sa članom 17 ovog zakona;
- 10) ne obezbijedi zdravstvene preglede zaposlenih u skladu sa članom 18 ovog zakona;
- 11) ne izvrši osposobljavanje i provjeru teorijske i praktične osposobljenosti zaposlenih u skladu sa članom 19 ovog zakona;
- 12) na radna mjesta sa posebnim uslovima rada rasporedi zaposlenog koji ne ispunjava posebne uslove (član 20);
- 13) ne zaključi ugovor o organizovanju i sprovođenju mjera zaštite na radu prije početka izvođenja radova u slučaju da dva ili više poslodavaca istovremeno izvode radove (član 21);
- 14) ne informiše zaposlenog ili njegovog predstavnika o rizicima po bezbjednost i zdravlje, preventivnim mjerama i drugim mjerama od značaja za zaštitu na radu (član 22)
- 15) ne obezbijedi da zaposleni sredstva rada i sredstva i opremu lične zaštite na radu koristi u skladu sa njihovom namjenom (član 23);
- 16) ne ostvaruje odgovarajuću saradnju sa zaposlenim i sindikatom (član 24);
- 17) ne odredi mjere i obezbijedi prvu pomoć, zaštitu od požara i evakuaciju zaposlenih (član 25)
- 18) ne osigura zaposlene od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja rada (član 26)
- 19) ne organizuje periodične preglede isptivanja sredstava za rad, električnih i drugih instalacija na način propisan članom 36 ovog zakona;
- 20) ne vodi propisanu evidenciju i izvještaje iz zaštite na radu (čl. 40 i 41).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice kod poslodavca novčanom kaznom od jedne polovine do dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Crnoj Gori.

Prekršaj zaposlenog

Član 47

Novčanom kaznom od jedne polovine do dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Crnoj Gori kazniće se zaposleni, ako :

- 1) se ne podvrgne propisanom zdravstvenom pregledu (član 27);
- 2) se ne podvrgne osposobljavanju i provjeri terijske i praktične osposobljenosti (član 19) ;
- 3) pri radu ne koristi propisana sredstva i opremu lične zaštite na radu (član 29) ;
- 4) odmah ne obavijesti odgovorno lice o nepravilnostima i drugim nedostacima koji bi mogli ugroziti bezbjednost i zaštitu zdravlja na radu (član 29);
- 5) ne obavlja poslove zaštite na radu na propisani način (član 36).

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ovlašćenje Ministarstva

Član 48

Ministarstvo će, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti podzakonske akte, kojima će propisati:

- 1) metodologija, način i postupak procjene rizika na radnom mjestu sa mjerama za otklanjanje rizika ili svođenje na najmanju moguću mjeru;
- 2) postupak i rokove prethodnih i periodičnih ljekarskih pregleda zaposlenih na radna mjesta sa povećanim rizikom;
- 3) uslovi koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za vršenje poslova iz člana 37 ovog zakona;
- 4) postupak i rokove periodičnih pregleda ispitivanja opreme za rad, sredstava i opreme lične zaštite na radu i uslova radne sredine;
- 5) uslove, program i način polaganja stručnih ispita za lica koja se bave poslovima zaštite na radu, kao i naknadu troškova za polaganje stručnih ispita;
- 6) vođenje evidencije iz člana 40 ovog zakona;
- 7) način i postupak osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad;
- 8) postupak utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz oblasti zaštite na radu u skladu sa ovim zakonom;
- 9) pitanja iz zaštite na radu koja treba urediti ugovorom o radu, uslovi za vršenje pregleda tehničke dokumentacije, pregleda i ispitivanja sredstava rada, instalacija i radne sredine i osposobljavanje radnika za bezbjedan rad;
- 10) postupak pregleda i ispitivanja radne sredine i oruđa za rad, izdavanje javne isprave iz zaštite na radu;
- 11) vrsta objekta, sadržaj i način izrade projekta iz člana 7 ovog zakona;
- 12) registar ovlašćenih organizacija za poslove zaštite na radu.

Primjena propisa

Član 49

Do donošenja propisa iz člana 48 ovog zakona primjenjivaće se:

- 1) Pravilnik o postupku i uslovima za vršenje prethodnih i periodičnih ljekarskih pregleda radnika ("Službeni list RCG", broj 25/80);
- 2) Pravilnik o sadržini i načinu izdavanja liste o povredi na radu ("Službeni list RCG", broj 23/93).

Do donošenja propisa o opštim i posebnim mjerama zaštite na radu, u skladu sa ovim zakonom, primjenivaće se mjere zaštite na radu (pravila) propisana podzakonskim aktima iz člana 69 Zakona o zaštiti na radu ("Službeni list RCG", broj 35/98), i Pravilnik o opštim mjerama i normativima zaštite na radu od buke u radnim prostorijama ("Sužbeni list RCG", broj 37/03).

Usklađivanje

Član 50

Postojeće ovlašćene organizacije - društva za obavljanje poslova zaštite na radu dužni su da usklade svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Donošenje opšteg akta

Član 51

Poslodavac je dužan da, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, donese opšti akt iz člana 14 ovog zakona, a u roku od tri godine da donese akt o procjeni rizika iz člana 15 ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 52

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti na radu ("Službeni list RCG", br. 35/98).

Stupanje na snagu

Član 53

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI NA RADU Službeni List Crne Gore 26/2010 od 7.5.2010.god

Član 1

U Zakonu o zaštiti na radu („Službeni list RCG”, broj 79/04), u članu 1 poslije riječi „zakonom” stavlja se zarez i dodaju riječi: „drugim propisima, aktima Evropske unije”.

Član 2

U članu 3 poslije riječi „koja”, dodaju se riječi: „su registrovana kod nadležnog organa i”, a riječi: „Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Crna Gora)”, zamjenjuju se riječima: „Crne Gore”.

Član 3

U članu 4 stavu 1 poslije riječi: “državnim organima” dodaju se riječi: „organima državne uprave”, a riječi: „kao i na sva druga lica koja učestvuju u radnim procesima ili su prisutna u procesu rada i radnoj sredini,” brišu se.

Poslije stava 1 dodaju se tri nova stava, koji glase:

„Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na:

- 1) učenike i studente kada se nalaze na obaveznom proizvodnom radu, profesionalnoj praksi ili praktičnoj nastavi (radionice, ekonomije, kabineti, laboratorije i dr.);
- 2) lica koja se nalaze na stručnom osposobljavanju, prekvalifikaciji ili dokvalifikaciji;
- 3) lica na profesionalnoj rehabilitaciji;
- 4) lica koja su za vrijeme izdržavanja kazne zatvora obavezna da obavljaju određene poslove;
- 5) lica na dobrovoljnim i javnim radovima organizovanim u opštem interesu, radnim akcijama i takmičenjima;
- 6) lica koja su na volonterskom radu.

Zaštitu na radu obezbjeđuju:

- licima iz stava 2 tač. 1, 3 i 6 ovog člana - poslodavac;
- licima iz stava 2 tačka 2 ovog člana - subjekat kod kojeg se obavlja stručno osposobljavanje, prekvalifikacija i dokvalifikacija;
- licima iz stava 2 tačka 4 ovog člana - Zavod za izvršenje krivičnih sankcija;
- licima iz stava 2 tačka 5 ovog člana - organizator radova, akcija i takmičenja.

Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na lica za koje je, saglasno zakonu, poslodavac organizovao rad kod kuće, odnosno sa kojima je zaključen ugovor o radu za obavljanje poslova u domaćinstvu”.

Na kraju stava 2 briše se tačka i dodaju se riječi: „i lica iz stava 2 ovog člana”.

Dosadašnji stav 2 postaje stav 5.

Član 4

U članu 5 stavu 1 alineji 1 riječi: „lice koje po bilo kom drugom osnovu radi za poslodavca, lice koje je na stručnom osposobljavanju kod poslodavca na praktičnoj obuci, odnosno obrazovanju, učenici i studenti koji su kod poslodavca na praktičnoj obuci, odnosno obrazovanju, lice koje je za vrijeme izdržavanja kazne zatvora obavezno da obavlja određene poslove, kao i lice koje obavlja preduzetničku djelatnost, izuzev lica koja se bave poljoprivrednom djelatnošću kao jedinim ili glavnim zanimanjem”, brišu se.

U alineji 3 riječ “rada”, zamjenjuje se riječima: “u vezi sa radom”, a riječ “uslove” zamjenjuje se riječju “pretpostavke”.

U alineji 7 poslije riječi “postupke” stavlja se zarez i dodaju riječi: “odnose u procesu rada”.

Poslije alineje 15 dodaje se nova alineja, koja glasi:

-“**ovlašćena organizacija** je pravno ili fizičko lice koje ima ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova iz zaštite na radu izdato u skladu sa ovim zakonom”.

Član 5

Član 6 mijenja se i glasi:

“Preventivne mjere u ostvarivanju zaštite na radu obezbjeđuju se primjenom savremenih tehničkih, ergonomskih, zdravstvenih (medicinskih), obrazovnih, socijalnih, organizacionih i drugih mjera i sredstava za otklanjanje rizika od povređivanja i oštećenja zdravlja zaposlenih, ili njihovog svođenja na najmanju moguću mjeru, u postupku:

1) projektovanja, izgradnje, korišćenja i održavanja objekata namijenjenih za radne i pomoćne prostorije, kao i objekata namijenjenih za rad na otvorenom prostoru u cilju bezbjednog odvijanja procesa rada;

2) projektovanja, izgradnje, korišćenja i održavanja tehnoloških procesa rada sa svim pripadajućim sredstvima za rad, u cilju bezbjednog rada zaposlenih i usklađivanja hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti, mikroklimе i osvjetljenja na radnim mjestima i u radnim i pomoćnim prostorijama sa propisanim mjerama i normativima za djelatnost koja se obavlja na tim radnim mjestima i u tim radnim prostorijama;

3) projektovanja, izrade, korišćenja i održavanja sredstava za rad, konstrukcija i objekata za kolektivnu zaštitu na radu, pomoćnih konstrukcija i objekata i drugih sredstava koja se koriste u procesu rada ili koja su na bilo koji način povezana sa procesom rada, tako da se u toku njihove upotrebe spriječava povređivanje ili oštećenje zdravlja zaposlenih;

4) proizvodnje, pakovanja, prevoza, skladištenja, upotrebe i uništavanja opasnih materija, na način i po propisima i pravilima kojima se otklanjaju mogućnosti povređivanja ili oštećenja zdravlja zaposlenih;

5) projektovanja, proizvodnje i korišćenja sredstava i opreme lične zaštite na radu, čijom se upotrebom otklanjaju rizici ili opasnosti koji nijesu mogli da budu otklonjeni primjenom odgovarajućih preventivnih mjera;

6) obrazovanja, vaspitanja i osposobljavanja u oblasti zaštite na radu.”

Član 6

Član 7 mijenja se i glasi:

“Projektant koji u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata izrađuje projektnu dokumentaciju za nove, rekonstruisane ili adaptirane objekte, namijenjene za radne i pomoćne prostorije i objekte gdje se tehnološki proces obavlja na otvorenom prostoru dužan je da, u skladu sa ovim zakonom, pri izradi tehničke dokumentacije ugradi propisane mjere zaštite na radu u skladu sa tehnološkim projektним zadatkom.

Investitor je dužan da od ovlašćene organizacije pribavi reviziju (ocjenu) da je tehnička dokumentacija izrađena u skladu sa propisima zaštite na radu, tehničkim propisima i standardima, da je obezbijedena zaštita zaposlenih u objektima za koje je izrađena tehnička

dokumentacija, a za proces rada koji će se obavljati u njima, odnosno da su ispunjeni uslovi iz tehnološkog projektnog zadatka.”

Član 7

U članu 8 stavu 1 riječ „opremom” zamjenjuje se riječju „sredstvima”, a posle riječi „fizičke” dodaju se riječi: „(osim jonizujućih i nejonizujućih zračenja)”.

U stavu 2 riječi: „pripadajućom opremom za rad i instalacijama” zamjenjuju se sa riječima: „pripadajućim sredstvima za rad”.

Stav 3 mijenja se i glasi:

„Pri izgradnji, rekonstrukciji ili rušenju objekta poslodavac koji izvodi radove dužan je da izradi Plan mjera zaštite na radu, odnosno Elaborat o uređenju gradilišta u skladu sa aktom organa državne uprave nadležnog za poslove rada (u daljem tekstu: Ministarstvo).”

Poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Poslodavac koji izvodi radove duže od 30 radnih dana i na kojima je istovremeno zaposleno više od 20 lica ili na kojima obim radova traje duže od 15 mjeseci ili je zaposleno više od 500 lica dužan je da, najkasnije pet dana prije početka radova, inspekciji rada dostavi prijavu o početku radova.”

Član 8

U članu 9 riječi: „za ličnu bezbjednost na radu” zamjenjuju se riječima: „lične zaštite na radu”.

Član 9

U članu 10 stavu 1 poslije riječi “pregledi” dodaju se riječi: “i ispitivanja”, a riječi: “sredstava rada, zamjenjuju se riječima: „sredstva za rad”.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

“Poslodavac je dužan da zaposlenim da na upotrebu sredstva za rad samo ako od ovlašćene organizacije pribavi stručni nalaz odnosno izvještaj o njihovim izvršenim pregledima i ispitivanjima, sa ocjenom da su na njima obezbijeđene propisane mjere zaštite na radu”.

Dosadašnji stav 2 mijenja se i glasi:

“Prehodni i periodični ljekarski pregledi zaposlenih preduzimaju se radi otklanjanja ili svođenja u dozvoljene granice uzroka obolijevanja i zdravstvenih oštećenja u vezi sa radom.”

Član 10

U članu 11 poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

“Podzakonska akta iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.”

Član 11

Poslije poglavlja "III Prava, obaveze i odgovornosti poslodavca", dodaje se novi član 13a koji glasi:

„Obezbjedivanje preventivnih mjera od strane poslodavca

Član 13a

Poslodavac je dužan da obezbjeđuje preventivne mjere zaštite na radu polazeći od sljedećih načela:

- izbjegavanje rizika;
- procjena rizika koji se ne mogu izbjeći i njihovo otklanjanje na samom izvoru primjenom savremenih tehničkih rješenja;
- prilagođavanje rada i radnih mjesta zaposlenom, naročito u pogledu konstruisanja radnog mjesta, izboru sredstava za rad, izboru radnih i proizvodnih metoda sa osvrtom na naročito izbjegavanje monotonog rada i rada pri već određenoj brzini i smanjenja njihovog dejstva na zdravlje;
- zamjene opasnih tehnoloških procesa, sredstava za rad i metoda rada bezopasnim ili manje opasnim;
- davanje prednosti kolektivnim nad pojedinačnim mjerama zaštite na radu;
- odgovarajuće osposobljavanje i obavješćavanje zaposlenih i davanjem uputstava za rad.”

Član 12

U članu 14 stavu 2 riječi: „provjere osposobljavanja”, zamjenjuju se riječima: „provjere osposobljenosti”.

Poslije stava 3 dodaje se novi stav, koji glasi:

„Sastavni dio opšteg akta odnosno ugovora o radu iz st. 1 i 3 ovog člana je i normativ sredstava i opreme lične zaštite na radu koja pripadaju zaposlenom, a koji se radi u skladu sa propisima, standardima i aktom o procjeni rizika na radnom mjestu.”

Član 13

U članu 16 stavu 1 riječi: „uredi pitanja”, zamjenjuju se riječima: „primjenjuje preventivne mjere”.

U stavu 2 riječi: “za ličnu bezbjednost”, zamjenjuju se riječima: “lične zaštite”.

Član 14

Član 17 mijenja se i glasi:

„Poslodavac prilikom kupovine sredstava za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstava i opreme lične zaštite na radu dostavlja proizvođaču uslove u pogledu zaštite na

radu koje moraju da ispunjavaju isporučena sredstva za rad, odnosno sredstva i oprema lične zaštite.

Proizvođač sredstava za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstava i opreme lične zaštite na radu, obavezan je da ih proizvodi u skladu sa propisima o zaštiti na radu, tako da se opasnosti koje postoje pri njihovom korišćenju otklone ili smanje na najmanju moguću mjeru.

Proizvođač iz stava 2 ovog člana je dužan da obezbijedi dokumentaciju iz člana 23 stav 3 ovog zakona.”

Član 15

U članu 18 poslije stava 2 dodaju se tri nova stava koji glase:

„Poslodavac je dužan da zaposlenog koji obavlja poslove sa posebnim uslovima rada uputi na zdravstveni pregled prije isteka roka utvrđenog propisom iz stava 2 ovog člana kada to ocijeni specijalista medicine rada.

Ako se u postupku zdravstvenog pregleda utvrdi da zaposleni ne ispunjava posebne zdravstvene uslove za obavljanje poslova na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada poslodavac je dužan da ga rasporedi na drugo radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima, u skladu sa aktom o sistematizaciji.

Ukoliko se zaposleni ne može rasporediti, u smislu stava 4 ovog člana, poslodavac je dužan da mu obezbijedi druga prava u skladu sa Zakonom o radu i kolektivnim ugovorom.”

Član 16

U članu 20 stav 2 mijenja se i glasi:

“Ministarstvo, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zdravlja, propisuje koji poslovi se smatraju poslovima sa posebnim uslovima rada, kao i način i rokove provjere sposobnosti zaposlenog za rad na tim poslovima.”

Član 17

U članu 21 stavu 2 poslije riječi „zaključče” dodaje se riječ „poseban”.

Član 18

U nazivu člana 23 riječi: „Sredstva rada, zamjenjuju se riječima: „Sredstva za rad”.

U stavu 3 riječi: „jeziku koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori”, zamjenjuju se riječima: „crnogorskom jeziku, a za zaposlene - pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i na njihovom jeziku i pismu”.

Član 19

U članu 27 stavu 3 poslije riječi: „u skladu sa” dodaju se riječi: „propisima o zaštiti na radu i”.

Član 20

Poslije člana 31 dodaje se novi član 31a koji glasi:
„Predstavnik zaposlenih za zaštitu na radu

Član 31a

Zaposleni imaju pravo da izaberu jednog ili više predstavnika za zaštitu na radu (u daljem tekstu: predstavnik zaposlenih).

Predstavnici zaposlenih mogu da obrazuju Odbor zaposlenih za zaštitu na radu (u daljem tekstu: Odbor) u čijem sastavu mora biti najmanje jedan predstavnik poslodavca.

Postupak izbora i način rada predstavnika zaposlenih i Odbora, broj predstavnika zaposlenih kod poslodavca, kao i njihov odnos sa sindikatom uređuje se kolektivnim ugovorom kod poslodavca.”

Član 21

Član 32 mijenja se i glasi:

„Prava predstavnika zaposlenih

Član 32

Predstavnik zaposlenih, odnosno Odbor imaju pravo:

- da poslodavcu daju prijedloge o svim pitanjima koja se odnose na zaštitu na radu;
- da zahtijevaju od poslodavca da obezbijedi propisane mjere zaštite na radu;
- da zahtijevaju vršenje nadzora od strane inspekcije rada, ako smatraju da poslodavac nije obezbijedio odgovarajuće mjere zaštite na radu;
- da u slučaju povreda na radu sa smrtnim ishodom i teškim posljedicama zahtijeva od poslodavca izvještaj o uzrocima takvih povreda;
- da se upoznaje sa evidencijama i izvještajima propisanim ovim zakonom.

Predstavnik zaposlenih, odnosno član Odbora imaju pravo da prisustvuju inspeksijskom nadzoru.”

Član 22

U članu 34 stavu 2 alineji 3 poslije riječi „organizacije”, riječ „- društva” briše se.

Poslije stava 2 dodaje se novi stav, koji glasi:

“Poslodavac je odgovoran za zaštitu na radu zaposlenih bez obzira na način organizovanja i obavljanja stručnih poslova zaštite na radu.”

Član 23

U članu 35 stav 4 mijenja se i glasi:

„Stručno lice koje se bavi poslovima zaštite na radu, prije raspoređivanja na ove poslove, dužno je da položi stručni ispit za lica koja se bave poslovima zaštite na radu.”

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Lica koja su na poslovima iz oblasti zaštite na radu provela najmanje pet godina nijesu dužna da polažu stručni ispit, ako:

- imaju naučni stepen magistra i doktora tehničkih nauka;
- su specijalisti medicine rada;
- su inspektori koji su vršili nadzor nad poslovima zaštite na radu.”

U stavu 5 riječ „Metodologiju” zamjenjuje se riječima „Uslove, program.”

Dosadašnji stav 5 postaje stav 6.

Član 24

U članu 36 stavu 1, tački 10 riječi: “realizuje osposobljavanje”, zamjenjuju se riječima: „učestvuje u osposobljavanju”.

Stav 3 briše se.

Član 25

U nazivu člana 37 riječ „- društva” briše se.

U članu 37 stavu 2 poslije tačke 3 dodaju se dvije nove tačke, koje glase:

„4) reviziju (ocjenu) tehničke dokumentacije sa aspekta primijenjenosti preventivnih mjera zaštite na radu, tehničkih propisa i standarda, radi utvrđivanja obezbijeđenosti zaštite zaposlenih u objektima za koje je urađena tehnička dokumentacija, za procese rada koji će se obavljati u njima;

5) osposobljavanje i provjeru osposobljenosti za bezbjedan rad zaposlenih.”

Poslije stava 2 dodaju se četiri nova stava, koji glase:

„Pravna i fizička lica podnose Ministarstvu zahtjev sa potrebnom dokumentacijom za dobijanje ovlašćenja za obavljanje određenih poslova zaštite na radu.

Ispunjenost propisanih uslova za obavljanje određenih poslova zaštite na radu utvrđuje Ministarstvo.

Pravna i fizička lica snose stvarne troškove nastale u postupku utvrđivanja ispunjenosti uslova za izdavanje ovlašćenja za vršenje poslova zaštite na radu.

Visinu troškova iz stava 5 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.”

Dosadašnji stav 3 postaje stav 6 .

Član 26

U članu 38 stavu 2 riječ „zaključkom” zamjenjuje se riječju „ocjenom”.

Član 27

U članu 39 stav 6 briše se.

Član 28

U članu 41 poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Poslodavac je dužan da izda zaposlenom, koji je povrijeđen i zdravstvenoj ustanovi u kojoj je izvršen pregled zaposlenog, izvještaj o povredi na radu u roku i na obrascu koji se propisuje podzakonskim aktom Ministarstva.”

Član 29

U članu 42 riječi: „Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja”, zamjenjuju se riječima: „Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore”.

Član 30

Član 45 briše se.

Član 31

Član 46 mijenja se i glasi:

“Novčanom kaznom od desetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojstvom pravnog lica, ako:

1) ne pribavi od ovlaštene organizacije za poslove zaštite na radu reviziju (ocjenu) da je tehnička dokumentacija izrađena u skladu sa propisima zaštite na radu (član 7 stav 2);

2) ne izradi Plan mjera zaštite na radu, odnosno Elaborat o uređenju gradilišta pri izgradnji, rekonstrukciji ili rušenju objekata ili ne dostavi inspekciji rada prijavu o početku radova, najkasnije pet dana prije početka radova, ukoliko poslodavac izvodi radove duže od 30 radnih dana i na kojima je istovremeno zaposleno više od 20 lica ili na kojima obim radova traje duže od 15 mjeseci ili je zaposleno više od 500 lica (član 8 st. 3 i 4);

3) da na upotrebu zaposlenim sredstva za rad a da prethodno od ovlaštene organizacije nije pribavio stručni nalaz odnosno izvještaj o njihovim izvršenim pregledima i ispitivanjima, sa ocjenom da su na njima obezbijedene propisane mjere zaštite na radu (član 10 stav 2);

4) ne uredi opštim aktom ili ugovorom o radu mjere zaštite na radu i način njihovog sprovođenja (član 14 st. 2 i 3);

5) ne donese akt o procjeni rizika za sva radna mjesta i ne utvrdi način i mjere za otklanjanje rizika (član 15 st. 1 i 2);

6) ne obezbijedi da svako lice koje se po bilo kom osnovu nalazi u radnoj prostoriji, krugu poslodavca ili gradilištu bude upozoreno na opasna mjesta ili na štetnosti po zdravlje koje se javljaju u tehnološkom procesu, na mjere bezbjednosti koje mora da primijeni i ne usmjeri ga na bezbjedne zone za kretanje (član 16 stav 3);

7) ne obezbijedi zdravstvene preglede zaposlenih (član 18);

8) ne izvrši osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan rad u skladu sa članom 19 ovog zakona ;

9) rasporedi zaposlenog da radi na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, a da prethodno nije utvrdio da ispunjava propisane uslove (član 20 stav 3);

10) ne zaključi poseban ugovor o organizovanju i sprovođenju mjera zaštite na radu, kao i o međusobnim pravima, obavezama i odgovornostima prije početka izvođenja radova, u slučaju da dva ili više poslodavaca istovremeno izvode radove i isti ne dostavi inspekciji rada najkasnije pet dana prije početka radova (član 21);

11) ne informiše zaposlenog ili njegovog predstavnika o rizicima po bezbjednost i zdravlje, preventivnim mjerama i drugim mjerama od značaja za zaštitu na radu (član 22);

12) ne obezbijedi da zaposleni sredstva za rad i sredstva i opremu lične zaštite na radu koristi u skladu sa njihovom namjenom (član 23 stav 2);

13) ne omogući predstavniku zaposlenih da inspektoru rada za vrijeme vršenja nadzora dostavi primjedbe u vezi zaštite na radu (član 24 stav 3);

14) ne odredi mjere za pružanje prve pomoći, gašenje požara i evakuaciju zaposlenih (član 25);

15) ne osigura zaposlene od povreda na radu, profesionalnih oboljenja i bolesti u vezi sa radom (član 26);

16) ne organizuje i ne obavlja stručne poslove zaštite na radu u skladu sa članom 34 stav 1;

17) ne vodi i ne čuva propisanu evidenciju iz zaštite na radu (član 40);

18) u propisanom roku pisano ne prijavi inspekciji rada svaku smrtnu povredu na radu, kolektivnu povredu na radu i tešku povredu na radu, kao i opasnu pojavu koja bi mogla da ugrozi bezbjednost i zdravlje zaposlenih ili ne izda zaposlenom, koji je povrijeđen i zdravstvenoj ustanovi u kojoj je izvršen pregled zaposlenog, izvještaj o povredi na radu u roku i na obrascu koji se propisuje podzakonskim aktom Ministarstva (član 41 st. 3 i 4).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice kod poslodavca novčanom kaznom od jedne polovine do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se poslodavac - preduzetnik koji se bavi privrednom djelatnošću novčanom kaznom od desetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.”

Član 32

Poslije člana 46 dodaje se novi član, koji glasi:

“Član 46 a

Za prekršaj iz člana 46 stav 1 tač. 1, 2, 3, 10, 12, 16 i 17 ovog zakona izreći će se novčana kazna na licu mjesta u trostrukom iznosu minimalne zarade u Crnoj Gori odgovornom licu kod poslodavca i preduzetniku koji se bavi privrednom djelatnošću.“

Član 33

Član 47 briše se.

Član 34

U članu 49 stavu 2 poslije riječi „(Službeni list RCG, broj 35/98)” stavlja se tačka, a ostali dio teksta briše se.

Član 35

Poslije člana 51 dodaje se novi član, koji glasi:

„ Član 51a

Podzakonska akta za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.“

Član 36

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 2 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 24. saziva, na jedanaestoj sednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2011. godini, dana 22. jula 2011. godine, donijela je

Z A K O N O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA KOJIMA SU PROPISANE NOVČANE KAZNE ZA PREKRŠAJE

Član 172

U **Zakonu o zaštiti na radu** (“Službeni list RCG”, br. 79/04 i Službeni list CG”, br. 26/10 i) u članu 46 uvodna rečenica stava 1 mijenja se i glasi:

“Novčanom kaznom od 500 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj poslodavac sa svojom pravnom licu, ako:”.

U stavu 2 riječi: “od jedne polovine do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori” zamjenjuju se riječima: “ od 25 eura do 1.000 eura”.

U stavu 3 riječi: “od desetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori” zamjenjuju se riječima: “ od 500 eura do 10.000 eura”.

Član 46a mijenja se i glasi:

“Za prekršaj iz člana 46 stav 1 tač. 1,2,3,10,12,16 i 17 odgovornom licu kod poslodavca izreći će se kazna prekršajnim nalogom u iznosu od 200 eura.

Za prekršaj iz člana 46 stav 1 tač. 1,2,3,10,12,16 i 17 preduzetniku izreći će se kazna prekršajnim nalogom u iznosu od 400 eura.”

Broj 23-1/11-9/5

EPA 622 XXIV

Podgorica, 22. jula 2011. godine

LITERATURA I IZVORI

Vedenik, Leon, Sigurnost i zaštita zdravlja na radu kao sastavni dio nacionalne i državne sigurnosti, u: Sigurnost 53 (3) 235 - 242 (2011), izvor: internet
<http://hrcak.srce.hr/file/107122> (pristup stranici 27.10.2011.)

Živković, Snežana, Taradi, Josip, Komparativna analiza istraživanja problematike rada samostalnog stručnjaka za zaštitu na radu u Hrvatskoj i Srbiji, UDK/UDC 005:331.45(497.11)(497.5), izvor: internet, Hrvatska znanstvena bibliografija
http://bib.irb.hr/datoteka/516414.zivkovc_taradi.pdf (pristup stranici 27.10.2011.)

Izješće o ispunjavanju obveza iz Poglavlja 19., „Socijalna politika i zapošljavanje“ od 12.11.2009. godine, izvor – internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske: www.mvpei.hr/ (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

Izješčaj Evropske komisije o napretku Hrvatske za 2009. godinu, str. 51., izvor – internetska stranica Pregovaračke skupine za vođenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Evropskoj uniji: <http://www.eu-pregovori.hr/> (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

Izješće o analitičkom pregledu – Hrvatska, 2006. godina, str. 4., izvor – internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske: www.mvpei.hr/ (datum pristupa stranici 17. novembar 2011.)

Radni dokument osoblja Komisije, Analitički izješčaj koji prati Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Mišljenje Komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, {COM(2011) 668}, Kancelarija za evropske integracije
<http://www.seio.gov.rs>

Izmenjeni i dopunjeni Nacionalni program za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju, Kancelarija za evropske integracije <http://www.seio.gov.rs>

Nacionalni program za integraciju Crne Gore u EU (NPI) za period 2008 – 2012, jun 2008. godine, str. 329 – 332, izvor: <http://www.mip.gov.me>

Faktografski izješčaj Vlade Crne Gore o ostvarenom progresu u Crnoj Gori od dostavljanja odgovora na upitnik do 6. 09.2010., 06.09.2010. Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija <http://www.mip.gov.me>

Radni dokument Komisije, Analitički izješčaj koji prati Saopštenje Komisije Evropskom Parlamentu i Savjetu, Mišljenje Komisije o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji (COM(2010) 670), Brisel, 9. novembar 2010. godine SEC(2010) 1334 (radni prevod), str. 89, izvor: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija <http://www.mip.gov.me>

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), Uradni list br. 43, od 3. 6. 2011. Internetska stranica Službenog lista (Uradnog lista) Republike Slovenije: <http://www.uradni-ist.si/> (datum pristupa stranici 24. oktobar 2011.)

Zakon o zaštiti na radu, nezvanični prečišćeni tekst, NN 59/96, 94/96, 114/03, 100/04, 86/08, 116/08, 75/09, izvor – internetska stranica projekta Zakon.hr: <http://www.zakon.hr/>

(datum pristupa stranici 16. novembar 2011.)

Internetska stranica www.pravo.org.mk

Internetska stranica Ministarstva rada i socijalne politike Makedonije
<http://www.mtsp.gov.mk>

Internetska stranica Kancelarije za evropske integracije Srbije <http://www.seio.gov.rs>

Internetska stranica <http://kvalitet.org.rs>

Internetska stranica Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine
<http://www.dei.gov.ba>

Internetska stranica Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore
<http://www.mip.gov.me>

Internetska stranica Međunarodne organizacije rada <http://www.ilo.org>

Internetska stranica European Agency for Safety and Health at Work: <http://osha.europa.eu/>,
<http://osha.europa.eu/fop/croatia/hr/zakoni/eu-zakoni>